IHLAMURLAR ALTINDA

ALPHONSE KARR

AK KİTABEVİ

IHLAMURLAR ALTINDA

Yazan : ALPHONSE KARR

Çeviren : Güzin SAYAR

Basan ve Yayan : İhsan MANAVOĞLU

AK KİTABEVİ

Dizgi : GÜR MATBAASI

Baskı : UĞUR İŞ MATBAASI

IHLAMURLAR ALTINDA

I

MAGDELEİNE'DEN SUZANNE'A

Mektubun beni öylesine sevindirdi ki, Suzanne'cığım, sana nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum. Anlattıkların, tasvir ettiklerin, benim için bir peri âleminin câzibesini taşıyor. Bahsettiğin o zenginlikler, güzel kıyafetler bir kaç gece rüyalarıma girdi desem inanır mısın? Benim ise anlatacak bir şeyim yok. Burada senin yaşadığın fevkalâde günlere eş olacak ne var ki?... Sana ancak erik ağaçlarının çiçek açtığını, şu anda ılık rüzgârın odama bahar havasını getirdiğini, leylâk ve menekşe kokularını ilk defa duyduğumu, yazabilirim.

Gönderdiğin o harikulâde eşarp için, sana çok teşekkür ederim. Kullanıncaya kadar bir hayli zaman geçecek. Fakat ken içine dönük, rahibeler gibi ömür sürdüğümü sanma Babamın tanıdığı aileler zengin olmadıkları için, pazar toplantılarımızda süslü eşarpımı, kendi kızlarının pırıltısını bir anda silivermesini istemedikleri için kullanmıyorum.

Babam, evimizin üst katındaki kullanmadığımız o küçük odayı kiraladı. Orasını tutan çok genç bir adam. Doğrusunu istersen kendisini pek gördüğümüz de yok. İçine çekilmiş, vahşî bir kimse. Sabahları bahçeye indiğim zaman, onu elinde hiç okumadığı bir kitapla, bir tarafa oturmuş, buluyorum. Okumadığına neden hükmediyorum biliyor musun? Çünkü gözleri bir noktaya dikilmiştir, kitabın da daima aynı sahifesi açık durur. Bu görünüşüne rağmen bence ne bi

üzüntüsü var, ne de bedbaht. Yüz hatlarında garip bir sükûnet ve safiyet okunuyor. Beni görünce selâm verip, hemen ağaçların arasına gizleniyor, ya da odasına çıkıyor. Bu mevzuda bana soracaklarını ve biz genç kızları nelerin ilginlendireceğini bildiğim için, hemen söyliyeyim ki, yakışıklı bir genç değil. Hatta iteleyici, tadsız bir görünüşü olduğunu da ilâve edebilirim. Elbiseleri tertemiz ve iyi dikilmiş, fakat öylesine derbeder bir hali var ki... Bir iki gün evvel pencerem açık kaldığı için, kiracımızın şarkı söylediğini duydum. Sesi hiç fena değil, hatta manalı bile denebilir ama, müzik kaideleriyle hiç ilgisi yok. Babam çok zeki ve kültürlü olduğunu söylüyor. İşte sana verebileceğim haber bundan ibaret. Ben kendisiyle hiç konuşmadım. Konuşmak için fırsat kolladığımız da yok. Böylece de aramızda bir arkadaşlık doğacağını zannetmiyorum.

Babam şu anda çok meşgul. Bir komşu ile lâle soğanı değiş tokuşu yapıyor. Mevsim geçti diye de endişe içinde.

Allaha ısmarladık sevgili Suzanne'cığım. Annenle babanı benim tarafımdan öp, olur mu? İçten gelen sevgi ve samimiyetimi de kabul et. Magdeleine

Mektubumun yarıdan fazlasının ikimizi de alâkadar etmeyen bir yabancıya ait tafsilâtla dolu olduğunu farkettim. Ne yapalım? Kabahat, sosyetesi ve eğlencesi olmıyan bir küçük şehirde yaşamamızda.

II

MAGDELEİNE'DEN SUZANNE'A

Suzanne'cığım sana gene yazıyorum. Fakat sana verecek yeni haberlerim yok. İstersen mektubumu hiç okumadan yırt, ya da yok. Çok müteessirim, hem de içim sıkılıyor. Fakat sebebini sorarsan ben de bilmiyorum. İşte azıcık ferahlama maksadıkya sana yazıyorum. Çünkü gevezeliklerimle yormağa cesaret ettiğim yegâne insan sensin. Hava vkalâde güneş gittikçe etrafı ısıtıyor. Ağaçlar yeşermiş,

çiçek açmış, uzun zamandan beri dallarda gizlenen hayat usaresi, tatlı bir yeşillikle ortaya çıkıyor. Ilık hava insanın içine kadar girip, zevkli ve hüzünlü bir ağırlık veriyor. Bir kaç günden beri yerimde duramaz oldum. Evden bahçeye, bahçeden eve gidip geliyorum. Okumak için elime aldığım kitabın bir az sonra yere düştüğünü farkediyorum. Taze yaprakların kokusunu ciğerlerime dolduruyorum. Saçlarımı okşayan bahar havasıyla kendimden geçerek, derinlere dalıyorum. Sessiz sedasız oturup, düşünüyor, hiç durmadan düşünüyorum. Saatlerce gözlerim güneşte zümrüt gibi parlıyan yeşilliklere takılıp kalıyor. Baloya ya da bir ziyafete giderken aceleden aç kalan bir insanın midesi nasıl ezilirse, ben de kalbimde ona benzer bir his duyuyorum. Sonra gözlerimden kocaman damlalar iniyor ve hıçkıra hıçkıra ağlıyarak, kendime geliyorum. Sevgili Suzanne seni temin ederim ki, hiç bir üzüntüm yok. Babam beni çok seviyor ve ancak benim saadetimle mutlu oluyor. En ufak bir arzumu yerine getirmek için çırpınıyor, hem de beni oyalıyabilmek, ya da eğlendirmek için, bahçesindeki lâleri, sümbülleri ve bütün çiçekleri, ihmal etmekten kaçınmıyor. Suzanne'cığım, burada beraber geçirdiğimiz günlerdeki tasasız hâlimi hatırlarsın, değil mi? Artık o ruh hâletini neden bulamadığımı ben de bilmiyorum. Etrafımda her şey yepyeni bir hayata başlıyor, her şey süsleniyor. Goethe'nin dediği gibi :

«Düğün günü gibi tabiat süslenmiş
Mayıs ayının parlak güneşi altında
Orman kenarları,
Katır tırnakları pırıl pırıl yanıyor.
Serinletici meltem de,
Titreşen leylâklarda oynaşarak,
Güzel kokulara bürünüyor.
Kiraz ağaçları sallandıkça,
Toprağa mis gibi kokan,
Kar topları serpiliyor.»

Yalnız ben üzüntü içindeyim. Düşüncelerim sanki siyah bir tülle örtülü kuşlar birbirlerini arıyorlar, ıhlamur yaprak-

larının arasında, saklanıyorlar. Denildiği gibi bahar aşk mevsimidir. Ruhda tatlı hisler yaratır. Ben ise yalnızlıktan hoşlanıyorum. Yalnız olduğum zamanlar da, göz yaşlarımın nedenini bulamadan ağlıyorum. Şunu da itiraf edeyim ki, ağlamaktan yepyeni bir zevk duymağa başladım. Deli olduğuma kani olacaksın değil mi? Zaten ben de halime şaşıyorum ve indişe duyuyorum. Her gün etrafıma baktıkça, mutlu olmak için, Tanrının bahşettiği pek çok sebepler olduğunu farkediyorum. Bu yüzden de kendimi Allah'a karşı nankör ve onun verdiği fevkalâde şeyleri tepen, bir kimse gibi görünmekteyim. Allaha ısmarladık Suzanne.

III

EDWARD'DAN STEPHEN'E

Dostluğuma güvenemeyip, buradan kaçmağa niyetlenmene ve gittiğin yeri haber vermiyecek kadar beni de ailenle bir tutmana rağmen, işte gene ben seni arıyorum. Çünkü ileriyi senden daha iyi görebiliyorum da ondan.

Seninle beraber büyüdük. Ben geçici hevesli bir sarmaşık, sen ise yüksek bir kavak ağacı gibi... Beni seni sadece bir çocukluk arkadaşı olarak görüyor ve, vızıltısıyla kulakları taciz eden bir böcekten kaçarcasına, benden kaçıyorsun. Sanki kuru sözlerimin, müsbet düşüncelerimin, muzur bir rüzgâr gibi, ilâhi hayallerini rencide etmesinden korkuyorsun.

Eski şairlerin destanlarına memleketimizin karanlık ve tasavvufa kaçan yazarlarının hülyalarına hayran olduğum gibi, senin de ideal ve şairane hayatına hayran oluyorum. Oysa sevgili Stephen, bunlar ömrünün baharı sona erince, aynı şekilde solacak parlak ve harikulâde çiçeklerdir. O zamana bana yaklaşacaksın. Sesim kulaklarına hakaret gibi gelmiyecek.

Bugün benden kaçmakta haklısın, çünkü aynı yolu takip etmemize imkân yok. Benim teneffüs ettiğim hava seni öldürebilir. Ben de saadet olarak kabul ettiğim şeylerle, alay

etmene, onlardan nefret etmene tahammül edemem. Birbirimize karşı kin besliyebiliriz, oysa bir birimizi sevmeliyiz. Tabiatlerimizin birbirine uymıyan tarafları olduğu gibi intibak eden tarafları da var. Vakıa karakterlerimizin eşit olduğu söylenebilir. İlerisi için çok sağlam ve samimî bir dostluk muhafaza etmeliyiz. Kavak ağacının dallarını şimal rüzgârı daha kolay bükülür hale getirdiği zaman, birbirimize yaklaşacağız. Hayallerinin birer birer yıkıldığını gördükten sonra, normal hayata sıkı sıkı bağlanmak ihtiyacını hissedeceksin. Şimdi bulunduğun gökyüzünden birgün aşağıya inip te, toprağa yaklaştığın vakit ellerimiz buluşacak.

O zamana kadar birbirimizden uzak durabiliriz. Uzaktan olsun, dostluğumuzu devam ettiremez miyiz? Hayatında karşılaşacağın iyi veya kötü hadiselerle niçin ilgilenmemi istemiyorsun?

Ailen senden çok şikâyetçi. Ancak seyahat masraflarını karşılayacak kadar az bir para ile yola çıkmanı çok acayip buluyor. Göttinghen'deki tahsilini bahane edip, evden habersizce uzaklaşmana, ne derece içerlediklerini bir bilsen... Bilhassa onlara mektup yazmaman çok üzücü bir şey. Sana almağa kalktıkları genç kıza hiç tahammül edemediğinden mi, böyle davrandın? Bu hususta fikrini söylememe müsaade etseydin, babanın çok makûl düşündüğünü bildirmeğe çekinmezdim. Babanın kaydı hayat şartıyla aldığı aylıktan, hiç bir istifaden olmıyacağı için, sana refah sağlıyacak bir izdivacı arzu etmesi kadar akıllıca bir düşünce olamaz. Ancak bu şartlar altında o kadar bayıldığın bağımsızlığın menbaını bulmuş olacaktın.

Allaha ısmarladık! Mektubumda taşkınlıktan, şiirlere hücumdan, hülyalarına karşı saygısızlıktan eser olmadığına, dikkatini çekerim. Ziyaretlerimde olduğu gibi mektubumun da sende istenmeyen bir ziyaretçi tesiri yapmamasını temenni ediyorum.

Sana bir hizmette bulunabilirsem, lütfen bildir.

Ağabeyinle beraber çok iyi vakit geçiriyoruz. Bazen senden bahsettiğimiz de oluyor.

IV

«Lütfen uyumadığımı
bana söyler misiniz?»
Klopstock

Vakit geç... Odamda ateşin başında oturuyorum. Uykum da henüz gelmedi. Edward'ın mektubu beni derin derin düşündürdü. Acaba ruhundaki bu çoşkunluğun söndüğünü görecek miyim? Kuvvetli inançlarımın yapraklar gibi birer birer döküldüğüne şahit olacak mıyım. Beni yaratan Allah, benimle acı acı alay atmek istememiştir, muhakkak. Kalbimdeki ümit ve arzuları, hayal kırıklarıyla, kırıp parçalamak istemez, her halde. Sabahları pembe bulutlara yükselmem için bahşettiği kanatları, birdenbire yer yüzüne düşmem için vermemiştir, tabiî. Hissettiğim saadet bir rüyadan ibaret değil, Ruhumu arıyan bir ruh, hayatımı tamamlıyacak bir kadın, yokluğunu acı çekerek duyduğum kalbimin boşluğunu dolduracak bir aşk...

Tabiat tahayyül ettiğimizden çok daha geniş ve derin. Bir dağın ne kadar büyük olacağını hiç bir zaman tasavvur edememiştim. Şairlerimizin defalarca bahsetmelerine rağmen, batan güneşin ne fevkalâde bir manzara arzettiğini, ancak gözlerimle gördükten sonra anlıyabildim. Allahın halkettiği fevkalâde eserlerin karşısında, bizim kanaatlarımız çok sönük kalıyor. Muhayyelemizin, Yaratıcıya kıyasla daha mı kuvvetli olduğunu zannediyoruz? Allahın bize veremediği saadeti kendi kendimize temin edeceğimizi sanmak kadar budalaca bir düşünce olamaz.

Hayır, hayır muhtaç olduğum saadeti ancak bana Tanrım ihsan edebilir. Tıpkı beni canlandıran güneşi, ağaçların gölgesini, yaprakları ürperten güzel kokulu rüzgârı yarattığı gibi.

Şayet Edward'ın hakkı varsa, inançlarımdan daha uzun süreli yaşamıyayım, ruhumun matemini sürüklemiyeyim. Başımın göklere erdiği, bulutlar âleminde dolaştığımı hissettikten, meleklerin sıcak nefesleri beni okşadıktan sonra

kuru toprağın üstüne, soğuk bir yılan gibi çöreklenmek istemiyorum.

Her halde böyle bir seyin yaklaştığım anlıyacağım ve o zaman da yaşamağa devam etmiyeceğim. Görüşlerimi sık sık yazıp, bir evvelkilerle mukayese edeceğim. Nihayet kalbimdeki ezintinin uçuveren ve yok olan parlak bir sabun köpüğü olduğunu, mutluluğumun sımsıkı kenetlenmiş parmaklarımın arasından su gibi akıp gidiveren kaçıcı bir şey olduğunu anladığım gün, bu dünyadan çekileceğim ve Allah'ın bana yer yüzünde vaad ettiğini, öteki dünyada talep, edeceğim. Tanrı ulu ve merhametlidir. Her yalvarışımızda, her dileğimizde, onu hoşnut edecek bir vait olduğunu bilir.

V

KAÇ CİNS SÜNBÜL OLDUĞUNU ÖĞRENMELİ

Bu sabah bahçeye indim. Gökyüzü masmaviydi ve güneş tatlı sıcaklığını her tarafa içirmişti. Monsieur Müller de bahçedeydi .Onu sessizce selâmladım, o da mukabele ettikten sonra gene, tırpamna dayanarak öylece durdu. Gözlerini benden ayırmıyordu, âdeta kendisine hitap etmemi bekler gibi bir hali vardı. Doğrusu şaşırmıştım, ne diyeceğimi bilmiyordum. Tereddüt ettiğimi görerek o konuşmağa başladı ve:

«Hava ne güzel, değil mi, Monsieur?» diye sordu.

«Evet» dedim. «Cidden çok güzel.»

Kon une kadar saçma ve manasız olursa olsun, bu adama bir şeyler söylemeğe mecburdum:

«Gökyüzü de çok berrak» diye ilâve ettim.

«Öyle ama, geceler serin oluyor. Çiçeklerin donmasından korkuyorum.»

Monsieur Müller'in yanından çekilip, ıhlamurların altına sığınmak istiyordum ama, adamcağız el'an aynı vaziyette duruyordu. İster istemez konuşmağa devam edecektik. Elimdeki kitabın sahifesini bükerek, işareti koydum. Konuşma sırası bendeydi. Zihnimi yorarak ne gibi bir mevzu ele

alabileceğimi düşünüyordum. Kızının hatırını sormak aklıma geldiyse, de ağzımı açarken, tereddüt ettim. İlk önce, genç bir kıza karşı duyulan belirli bir alâkanın bir babayı endişeye düşüreceği muhakkaktı. Sonra da kızından bahsetmemenin yapmacık olduğunu kabul ettim. Tereddüdümün göze çarpacağından da korkuyordum. Yüzümün kızardığını hissetim ve neticede hiç bir şey söyliyemedim.

Monsieur Müller tekrar söze başlamıştı:

«Evet» diyordu. «Çiçeklerin donacağından korkuyorum. Güneş doğmadan evvel başınız açık olarak bahçede durmamalısınız.»

Hafifçe gülümsedim.

«Tabiî siz gençsiniz» dedi. «Ben ise ihtiyarladım. Kuvvetinizi benimkiyle ölçmeğe kalkmam, çok saçma. Oysa bu her ihtiyarda görülen kusurlardan biridir. Siz soğuğa aldırmıyabilirsiniz ama, benim güneşe ihtiyacım var, ne yapalım. Sizin yaşınızdayken ben de böyle hareket ederdim. İstediği kadar şimal rüzgârı ısırıcı olsun, dağlara çıkmaktan beni alakoyamazdı. Kış mevsiminin buz gibi sisi, ormanda hazırladığım av partisine gitmekten beni men edememiştir. Gençlerin karda yürümesine, koşmasına bayılırım. Magdeleine'imin en dondurucu havalarda bahçeye çıktığını görmüşsünüzdür. Yalnız arkasına kalın şeyler giymesini ısrar ederim. Zavallı yavrucak bugünlerde güneşi ancak pencere arkasından görebiliyor. Bir akrabamız misafir geldi de, ona refakat etmek mecburiyetinde... Bu yüzden kızcağızım çok sıkılıyor. Oysa misafirimiz yakışıklı ve nüktedan bir gençtir.»

Bu sözleri duyunca bütün vücudumu bir ürpertinin sardığını hissettim. O anda bahçe kapısı açıldı, Magdeleine içeri girdi. Arkasından da sarışın, uzun boylu bir genç geliyordu. Magdeleine'in sesi neş'eli ve müşfikti. Nedense selâm vermemek için, onu görmemezliğe geldim. Derhal yere eğilerek, sanki çok önemliymiş gibi bir sünbülü tetkike koyuldum.

Monsieur Müller:

«Hollanda sünbülü» dedi. «Bu soğanı bana kendisine

mühim bir hizmette bulunduğum birisi gönderdi. Arada sırada başka hediyeler de gönderir. Garip bir hikâyedir, bu- O tarihte otuz yaşındaydım, mevsim de kıştı. Günler çabuk kararmağa başlamıştı.»

Magdeleine yanımıza kadar gelmişti. Soğuk bir tarzda selâm verdim. Kuzenini de tepeden tırnağa kadar boş nazarlarla süzdüm.

«Demek yemeğe kalacaksın, öyle mi, Schmidt?» diye sordu.

«Evet dayıcığım, sizinle beraber yemek yiyeceğim.»

«Mükemmel... Magdeleine, Genevieve'e haber verdin mi?»

«Hayır babacığım, şimdi gider konuşurum.»

«Sen Schmidt'in yanında kal, ben yemekle alâkadar olurum.»

Sonra da bana dönerek:

«Monsieur,» dedi. «Hikâyemi başka bir gün anlatırım.»

Magdeleine ile kuzeni Schmidt nezaket icabı karşımda duruyorlardı.Ben ise onlarla konuşacak halde değildim. Onlardan tarafa dönüp başımı eğdim ve uzaklaştım. Okur gibi yapıyordum ama, aslında içimden geçenleri tahlile çalışıyordum.

Genç kızdan şikâyete hakkım olduğuna inanıyor, halimin ciddî hem de fazla ciddî olduğunu da kabul ediyordum. Kuzeni beni sinirlendiriyordu. Onda budalacasına kendini beğenmiş ve cüretkâr bir hal vardı. Şayet bu Schmidt denilen adamla kavga edecek bir sebep bulsaydım, kim bilir neler feda etmezdim. Ben uzaklaşırken neler konuştuklarını duymadım ama, genç kızın kahkahalarla güldüğünü işittim benimle alay ettiklerini tahmin ediyordum. Sarardığımı hissettim. Hiç değilse bir kaç kelime olsun duyabilmek için, nefes almamağa çalıştım. Ama, öylesine aksi istikametlerde yürüyorduk ki, tek kelime duymam imkânsızdı.

«Acaba ben deli miyim?» diye kendi kendime düşünmeğe başladım. «Bu genç bana hiç hakaret etti mi? Yaptığı şakanın konusu muhakkak ben mi olmalıyım? Peki, Made-

moiselle Müller, niçin her zamankinden daha soğuk bir şekilde selâmlamak ihtiyacını hissettim? O halde...?» Sonra da bu sıkıcı fikri zihnimden kovmak istermiş gibi bir hareket yaptım.

Ben farkında olmadan Monsieur Müller geri gelmiş ve eski meşguliyetine devam ediyordu:

«Aman dikkat» dedi. «Az kalsın bir sümbül soğanını ezecektiniz. Yerine başkasını bulmak da imkânsız. Hem de mavi sünbül. Aynı cinsden ancak iki yerde daha var. Bir tanesi size bahsettiğim Amsterdam'daki dostumda, öteki de Touraine'de bir Fransız çiçekçide. Bakımının ne kadar zor olduğunu bilseniz... Soğanı yarım ayak toprak içine yerleştirip, altına çürümemesi için zayıftoprak, üstüne de gıda alabilmesi için, yağlı toprak koymak icap ettiğini söylersem, ne zahmetlere katlandığımı anlıyabilirsiniz. Güneş ışınlarından faydalanamıyacak korkusuyla her türlü maniayı uzaklaştırmağa çalıştığımı görseydiniz, dalgın olmamak için, elinizden geleni yapardınız. Evet Monsieur, sümbül harikulâde bir çiçektir. Bilgin Petrus Hoffpenger, kelimenin Yunancadan geldiğini söylemiş. En gözde çiçek demekmiş. Hoffpenger'in bilgisine saygı göstermekle beraber, bana kalsa bu kelimenin manası Apollon menekşesidir.

Müller benimle konuşurken, ben de Magdeleine'in elini tutan Schmidt'e bakıyordum. Monsieur Müller'in dikkatini o tarafa çekebilmek maksadiyle bir hareket yaptım. Yani dalgınlığından uyanmasını istedim ama, o bana:

Madem ki Yunan lisanını iyi biliyorsunuz, bu hususta ki fikrinizi söyler misiniz?» demez mi?

Monsieur Müller'e söylediklerini tekrarlatmak mecburiyetinde kaldım. Gene de cevap veremediğim için adamcağız konuşmasına devam etti:

«Petrus Hoffpenger'in tahlili büsbütün başka bir mana ifade ediyor. Yanıldığımı sanmıyorum, zira sümbüller hakkında yazılanların hepsini okudum. İstanbul'da bulunandan, Belçika'da yetiştirilene kadar...»

Nihayet Müller gençlere seslendi:

«Haydi çocuklar, yemeğe gidelim.»

Hep beraber eve doğru yürümeğe başladılar. Ben de her vakit yemek yediğim otele gittim. Fakat çok heyecanlıydım, bir şey yiyemedim. Uzun uzun kırlarda gezindim.

VI

KORKU

«Ayaklarının dokunduğu
otların uçları el'an
kıvrık duruyor...
Adımlarının izlerini
muhafaza etmişe
benziyor. Schiller

Yemek zamanından beri durmadan yürümüştüm. Bitkin bir halde eve döndüğüm vakit saat henüz sekizdi. Odama çıkarken, ince bölmeden kulağıma seslergeliyordu. Magdeleine ile kuzeni şarkı söylemekteydiler.

Başımı bölmeye dayayarak, nazik sesini iyice işittim. Neş'eli bir havaydı, bu. Şayet acıklı bir şarkı söyleselerdi, ıstırap çekerdim belki.

Ne olurum acaba? Sanki ağlıyacakmış gibi kalbim eziliyor. Mademoiselle Müller'e karşı kin besliyor gibiyim. Bu kuzen, bu sarışın Schmidt, kıymetli bir şeyimi çalmış gibi geliyor bana. Magdeleine'in bakışları, sesi bana ait. Bütün bunlardan da genç kız mes'ul.

Aslında kabahati nedir? Bir akrabasını, bir çocukluk arkadaşını lâzım geldiği şekilde kabul ediyor, ona ikram ediyor. Ben bir yabancıyım, üzerinde ne hakkım olabilir. Bana karşı terbiyeli davranması kâfi değil mi? Nazik davranmıyor mu? Öyle ama elini Schmidt'in avucunda gördüm. Hem de çekmeğe hiç lüzum görmedi... Sual sorar gibi ona baktığın zaman, nazarlarıma tahammül edemiyerek, başını çevirdi. Neden acaba?... Amma da sersemim. Bana hiç bir vaadde

bulunmuş muydu? O benim karım mı, yoksa nişanlım mı? Beni seviyor mu? Böyle bir itirafta bulundu mu?

Zaten ne diye beni sevecekmiş? Ben kendisini sevdiğimi söyledim mi? Bugüne kadar, bir güzel çiçek seyreder gibi ona baktım. Bu hayranlığıma sevgi denilebilir mi? Yeşil yaprakların arasında zarif bir tarzda zıplıyan ötleğen kuşuna da bakmaktan zevk alıyorum.

Ancak Schmidt, Magdeleine'in elini tutunca, kalbimden bir şeyin koptuğunu hissettim. Genç kız gülerken, alnında ve gözlerinde saadet pırıltıları farkettim ve benden başkasının onu mes'ut etmesine tahammül edemiyeceğimi anladım. Her halde ateşim yükseldi. Yarına kadar bir şeyim kalmaz. Neyse ki kimse görmedi, yoksa halime gülerlerdi... Ya Magdeleine de gülseydi?... Evet, ateşim var, muhakkak. Yatıp uyumalıyım... Hayır, hayır, temiz havaya muhtacım, en iyisi gene bahçeye çıkayım...

Burada ne arıyorum? Başını gölgeleyen bu yeşil yapraklarda, üstüne bastığı çimenlerde, ondan kalma bir şeyler var.

Kapı kapandı, Monsieur Schmidt gidiyor, galiba... Genevieve ışık tutuyor. Göğsümdeki yük oldukça hafifledi. Camdan birisinin elinde lâmba ile yürüdüğü görülüyor. Her halde o olacak. İşte odası da aydınlandı.

Artık yatıyor. Rahat ve sakin uyuyacak. Oysa beni damarlarımdaki kan yıkıp kavurmakta... Işık söndü, şimdi sadece gece kandilinin zayıf aydınlığı farkediliyor.

Dinlenmeğe ihtiyacım var ama, yerimde duramıyorum ki... Odama çıksam iyi olacak. Kapısının önünden geçerken ona doğru bir öpücük gönderiyorum.Sanki dudaklarımın temiz, beyaz alnını okşadığını hissediyorum. Hayır, olamaz, ateşim var da ondan böyle düşünüyorum...

Ben de artık odama girdim, yatağımda yatıyorum. Ne çocukluk değil mi? Yukarıya çıkarken gürültü yaptım. Magdeleine'in duyup, beni düşünmeğe mecbur olmasını istedim de ondan. Uyumadan önce «Monsieur Stephen odasına çıkıyor» desin...

VII

EDWARD'DAN STEPHEN'E

Hâlâ senden cevap bekliyorum. Bana yazmamakta ne kadar inat edersen et, gene cesaretimi kıramazsın. Sana her hafta, hatta her gün yazmağa karar verdim. Zaten aramızda on mil kadar bir mesafe. Günün birinde atıma binerek, o çekildiğin tenha yere ulaşıp, karşına çıkabilirim.

Burada benden başka seni müdafaa eden yok. Ailenden kaçtığın için, herkes seni kabahatli buluyor. Her bakımdan mükemmel sayılan bir izdivacı reddetmene de kimsenin aklı ermiyor. Sana teklif edilen genç kız, hem serviye bakımından fevkalâde uygundu. Üstelik güzel, zeki ve çok hoş bir kimse. Senin yerinde olsaydım, bu evlenmeğe seve seve razı olurdum. Dur aynı konuda biraz da kendimden bahsedeyim. Dün nişanlımdan ayrıldım.

Akşam Maria'nın evine gitmiştim. Annesiyle beraber oturuyorlardı. Düğün hazırlıklarından, bir sürü teferruattan lâf açıldı. Maria giyeceği elbiseyi tarif ediyordu. Beyaz satenden yaptırmak istiyormuş. Teni beyaz olmadığı için, satenin parlaklığıyla imtizaç edemiyeceğini söyledim. Fakat kabul etmedi, ben de boyun eğmeğe mecbur oldum. «Ya siz ne giyeceksiniz?» diye sordu. Benim kıyafetim önemli olmadığını, her damat gibi giyineceğimi, söyledim. «Muhakkak dar pantalon giymelisiniz» diyince bu hususta ısrar etmemesi için, kendisine rica ettim. «Hayır, başka türlü olamaz ihmalkâr bir kıyafette görünmenize tahammül edemem» diye kestirip attı. «Öyle ama,» dedim. «Kiliseden çıkarken çocukların beni taşa tutmalarını mı istiyorsunuz? Müsaade edin de bacaklarımın sıskalığını bol pantalonla gizlemeğe çalışayım.» «Hiç olmazsa» dedi. «Yakanızın uçları kravattan çıksın.» «Amma da çocukluk» diye cevap verince, «Öyle ama, bir kaç gün önce Sophie, şimdiki gibi kravat bağlamanızın hiç te iyi tesir yapmadığını söylüyordu. Ben de sizi bu âdetinizden vazgeçireceğimi, bildirdim.» dedi.

Mademoiselle Sophie'nin hususî işlerime karışmasına

çok canım sıkıldı, doğrusu. Üstelik nişanlımın üzerindeki tesirini böylece etrafa yaymasına da sinirlendim.

Artık bu hususta konuşmıyalım, diyerek lâfı kapatmak istedimse de, Maria «Bilâkis konuşmamız lâzım. Bana söz vermelisiniz» diye ısrarında devam etti. Daha önemli mevzularımız var, dedim. «Onlardan sonra bahsederiz» deyip, fikrinden vazgeçmediğini, belirtti. Bu konuşmalarımızın çok manasız şeyler olduğunu söyledim. «Siz de çok inatçısınız» dedi. Peki, cevap vereceğim, deyince sevindi. Fakat ben daima aynı kalacağımı bildirdim. Şaka yapıyorum sandı. Hakikat olduğunu anlayınca, «çok kuvvetli bir karaktere sahip olduğunuzu belirtmek istiyorsunuz, demek» diye cevap verdi. Nasılsam kendimi öyle gösteriyorum, dedim. Saçma şeylerle de sevgimi isbata niyetim yok. Maria büsbütün hırslanmıştı. «Karınız olunca bana nasıl muamele edeceğinizi demek şimdiden göstermek istiyorsunuz» diye söylenmeğe başladı. Nihayet kayınvaldem lâfa karıştı:

«Haydi Edward. Biraz anlayış gösterin»

Sabrım son haddini bulmuştu. Maria devamla:

«Bana nasıl da kızıyor, güya beni severmiş... Şu hale bakın... Kendisini gülünç olmaktan kurtarmak istediğim için, bu kadar hıslandı...» diye bağırdı. Demek Maria, dedim, bu güne kadar gülünç olduğumu belirtmek istiyorsunuz, öyle mi?»

«Nasıl isterseniz öyle kabul edin. Fakat bir nişanlının bu derece anlayış gösterememesi de şaşılacak şey, doğrusu» dedi. Belki ama, Maria ya size hoş görünen bana gülünç geliyorsa, diye sordum. «Demek anlaşmamıza imkân yok» dedi. Bu kadar önemsiz şekler için münakaşa etmeğe değmez. Ben sizin kıyafetinize karışmıyorum, siz de bana karışmayın. Bu mesele de böylece kapanır, dedim ama, kayınvaldem gene söze karışıp:

«Damat bey, kızıma karşı çok haşin davranıyorsunuz,» der demez hiddetim adamakıllı kabardı. Bu derece derin dü-

şünceli insanlara lâf anlatmanın imkânı olamıyacaktı. Kayınvaldeme hitap ederek:

«Siz kendi işlerinizle meşgul olun, bana karışmayın,» demeğe mecbur oldum.Maria'nın annesi:

«Amma da küstahmışsiniz» diye haykırdı.

«Siz de dünyanın en budala mahlûklarıymışsınız» diyerek yerimden fırladım ve eldivenlerimi, şapkamı, bastonumu elime aldım. Kayınvalde:

«Davranışınızın nereye varacağını iyi düşünün» demekten kendini alamadı. Bu sözleri duyunca belki kalkıp gitmekten vazgeçecektim ama, Maria:

«Bırakın, ne hali varsa görsün» dedi. Artık duramazdım, derhal çıkıp gittim. Bu sabah bir mektup aldım. Bundan sonra evlerine kabul edilemiyeceğimi yazıyorlardı.

Benim Maria ile evlenmem, seninki gibi fayda sağlıyacak cinsden değildi. Hiç üzülmedim. Zaten amcamın serveti bana yeter de artar bile.

Mektubuma kardeşin de bir kaç satır ilâve etmek istedi. Sana, aldığı mühim bir karardan bahsedecekmiş.»

VIII

EUGENE'DEN STEPHEN'E

Kardeşim bizi tamamiyle mi unuttun, yoksa en yakınlarına bile bildiremiyecek kadar, büyük dertlerin mi, var?

Üniversite kurslarına devam etmediğin için, babamız sana çok kızıyor. Ailemizin arzu ettiği gibi profesör olmaktan niçin vaz geçtin? Muvaffak olduğun takdirde, kazancının fevkalâde olacağı muhakkaktı. Abdalca şiirler yazmak sevdasına tutulman da, herkesi ayrıca sinirlendiriyor. Bunun sonu olmadığını, açlıktan ölmek için birebir geleceğini, söyleyip duruyorlar. Senin o mübarek gururun da, nasihat dinlemene mani, tabiî.

Bu aralık benden de memnun değiller. Asker olmak istiyorum, yazıldım da. Bu meslek çoktan beri benim en büyük gayemdi, zaten. Kılıç aramak için elimi yanıma sevkeden mızıka ve trampet sesleri, yüreğimi hoplatan nal gürültüleri... İşte ben bu iç güdüye uydum.

Babam razı oluncaya kadar bir hayli yalvarmak mecburiyetinde kaldım. Bir sürü sitem ve nasihat dinlemek lâzım geldi. Neticede ise işte istediğim oldu.

Beni görmeni çok arzu ederdim, kardeşim üniformamız da öylesine biçimli ki...

Süvari kıt'asının en güzel atına sahip olduğumu söyliyebilirim. Genç kız saçı gibi parlak ve yumuşak kıllı bir doru... Narin ve sinirli bacaklarına bakacak olursan, arap atı sanırsın, yelesi de endülüs atlarınınkinin aynı. Borazan çalar çalmaz, kişneyip, tepinmeğe başladığını duyarsın. Ayakları yeri döver, geniş burun delikleri, barut kokusu arar. Sıçrıyarak, öne doğru atılmasına mani olan ellerden kurtulmağa çalışır.

Askerlik mesleğini seçmeme mani olmak isteyen babam, üniformanın bana çok yakıştığını kabul ettiği için, şehrin sokaklarında benimle yan yana yürümekten büyük bir zevk duyuyor.

Azizim Stephen, harp çıkma ihtimali gittikçe zihinlerde yerleşti. Yarın cepheye hareket ediyoruz. Yola çıkacağımız belli olduğundan beri, aile içinde durmadan dinlenmeden veda ziyafetleri veriliyor. Beni öylesine şımartıp, bana karşı müşfik davranıyorlar ki, neredeyse gitmek mecburiyetinde olduğuma esef edeceğim geliyor. Dövüşeceğiz, kardeşim... Kılıçlarımız bilendi, tabancalarımız yağlandı. Bilsen ilk karşılaşmayı ne büyük bir sabırsızlıkla bekliyorum.

İyi yetiştirilmiş olduğuma şükrediyorum. Ne ata binmeği, ne de kılıç kullanmağı öğrenmeme ihtiyaç oldu. Sekiz günden, yani orduya katıldığım zamandan beri; talim görmüş askerlerle beraber yürüyebiliyorum. Oysa yüz kadar arkadaşım, arkada kalmak zorundalar.

Gitmeden evvel seninle kucaklaşmayı çok isterim, Stephen. Çünkü bana uğur getireceksin...

IX

ADETLERE KARŞI KUSUR İŞLEMEK

Öğleden sonra Stephen bahçeye indi. Monsieur Müller de oradaydı. Yaşlı adam kiracısına karşı müşfik davranmağa başlamıştı. Karşılaştıkları zaman ve ayrılırlrken, Stephen'in elini sıkıyor, fırsat düştükçe de samimi bir tavırla:

«Monsieur Stephen yanınızda duran bıçağı verir misiniz? Monsieur Stephen şu fidanları tutar mısınız?... Portakal ağacının kökünü sağlamlaştırmak istiyorum, bana yardım eder misiniz?... Güneş batarken gökyüzü sapsarı bir renk aldı, bu gece adamakıllı soğuk olacak demektir...» diyerek yakınlığını belirten sözler söylüyordu.

Stephen de elinden geldiği kadar yardımını esirgememekteydi. Hattâ Monsieur Müller bahçeyi sularken, kaç defa su bile çekmişti.

Monsieur Müller, genç kiracısının bahçeye indiğini görünce uzaktan seslendi:

Monsieur Stephen, sizin boyunuz benden uzun. Lütfen gelip şu tırtıl yuvasını bozuverin.»

Yuva bozulduktan sonra da:

«Hamdolsun!» dedi. «Neredeyse ağacı iyice saracaklardı. Yuvadaki binlerce böcek, yaprakları yiyip kurutacaklardı. Bu ıhlamurlar ve karşısındakilerle ağaçlı yolda yetişen şu ikisi diğerlerinden çok daha güzeldir. Kuzey Amerika ıhlamurları. Hoffpenger bunlara «tilia argentea» der. Bu adı vermesine sebep, yapraklarının beyaz ve pamuk gibi olması. Ancak Ağustos ayında çiçek açarlar. Kokuları da ötekilerden çok farklı. Meselâ tilia rubra, tilia pubescees, tilia lacinata, tilia mycrophylla ve saire gibi... Hollanda'da kanalla-

rın kenarlarında, ıhlamur ağaçları sıralanmıştır. Oradaki ıhlamur yaprakları daha dar ve daha koyu renk oluyor. İşte bakın sağdan dördüncü Hollanda ıhlamurudur.»

Stephen:

«Çok güzel bir ağaç» dedi. «Hem fazla gölge veriyor, hem de tatlı bir koku neşrediyor.»

«Evet, Haziran ayında kabuklarından kablo yaparlar. Odununda da barut terkibinde bulunan bir madde varmış. Tilia kelimesi Yunancaymış, tüy manasına geliyormuş. Çiçeklerini tutan saplar tüye benzermiş de ondan.»

Stephen; gayri ihtiyarî:

«nroyov» diye mırıldanmıştı.

Monsieur Müller telâşından başka bir kelime işittiğini zannederek hayret eder gibi göründü. Bir kaç saniye kararsızlık içinde bocaladıktan sonra:

«Galiba haklısınız, hiç bunu düşünmemiştim» dedi.

Stephen, karşısındaki adamın neyi düşünememiş olduğunu tabiî anlıyamamıştı. Yaşlı adama ıhlamurun manası hakkında fikir vermiş değildi ki... İyice kulak vererek, Monsieur Müller'in ne demek istediğini anlamağa çalıştı,

Monsieur Müller:

«Telum» tâbiri fevkalâde uygun. Çünkü eskiler ok ve mızraklarını ıhlamur ağacından yaparlarmış. Hatta ağaçkabuklarının iç kısımlarını da yazı yazmak için, kâğıt gibi kullanırlarmış. Bende böyle bir el yazısı var. Belki bin yüz sene evvele ait... Delikanlı sizin çok derin bir bilginiz var hem de fazla alâka gösteriyorsunuz. «Tilia» kelimesinin esasını da size borçluyum. Evet, çok doğru «telum» kelimesi apaçık meydanda. Bu akşam bize gelin, lütfen. Hem bira içer, pipolarımızı tüttürürüz hem de size o meşhur el yazısını gösteririm. Geçen gün başlamış olduğum hikâyeyi de anlatmalıyım.

Stephen bir kaç saniye cevap veremedi. Daveti kabul etmekte tereddüt ettiğinden değil de, sesinin titrediğini belli

etmekten korktuğu için, konuşamamıştı. Azıcık kendine gelince, Monsieur Müller'e saat yedide geleceğini, bildirdi.

Genç adam yalnız kalmıştı. Düşüncelerini toplamağa çalışıyordu. Çünkü ilk defa Magdeleine'i evinde görecek, hep beraber oturacaklardı. Tam o sırada Edward'dan gelen mektubu eline verdiler. Çabucak okudu ve rengi adamakıllı kararmadı. Hemen odasına çıkarak, alelacele kalın kunduralarını getrlerini ve keten pantalonunu giydi. Eline de büyük bir baston alarak, evden çıkıp, yola düzüldü.

O esnada Monsieur Müller, kızına:

«Kiracımız bu akşam bize oturmağa gelecek» diyordu. «Bize biraz müzik dinletirsin, değil mi? Kendisine çok iyi muamele etmeliyiz. Sakin, mütevazî, gayet iyi yetişmiş bir delikanlı. Biraz önce sanki basit bir şeyden bahsedermiş gibi, en meşhur bilginlerin bile gözünden kaçan « etmyologie » yi meydana çıkardı. Düşündükçe iyice anlıyorum ki, talia muhakkak talum'dan geliyor.

Konuşurken pencereden bakan Monsieur Müller, Stephene'in hızlı adımlarla evden uzaklaştığını gördü. Kızına seslenerek:

«Magdeleine,» dedi. «Şu giden kiracımız değil mi?»

Genç kız başıyla tasdik edince, babası da:

«Garip şey» diye söylendi. «Tuttuğu yönde, sekiz on milden önce eve rastlanmaz.»

Baba kız gerçekten hayret ettiler. Saatler de ilerleyince sessiz sessiz yemeklerini yemek zorunda kaldılar.

Arada sırada Müller sesizliği bozuyor ve Stephen'in bu anî gidişi hakkında bazı fikirler yürütüyordu. Kilisenin büyük saati sekizi çalınca Monsieur Müller piposunu yaktı, Magdeleine de eline örgüsünü aldı. Yatma saatine kadar tek kelime söylemeden oturdular. Yalnız yumağın her yere düşüşünde genç kız ne derece asabî olduğunu belirtiyordu. Başının çok ağrıdığını bahane ederek, erkenden yatmağa gitti. Fakat odasına gider gitmez, oturup Suzanne'a mektup yazmağa başladı. Bitirince de zarfa koyacağı yerde, yırtıp attı.

X

STEPHEN, MONSİEUR MÜLLER İLE KIZININ GÖZLERİNE NASIL GİRDİ?

«Bir epoletle geri döneceğiz.
Hatta belki bir nişanla.
Başımızı bir kılıç yarası
süsliyecek.
Bu krallarınkinden çok
daha güzel bir taçtır.»
(Kışla şarkısı)

Ertesi akşam Magdeleine lâmbanın ışığında okuyordu. Monsieur Müller de hiç konuşmadan piposunu tüttürüyordu. Birdenbire çıkan fırtına ağaçları uğuldatıyor, camları sarsıyordu. Monsieur Müller ellerini uğuşturarak:

«Çok sürmez, neredeyse sağnak başlar,» dedi. «Toprak çok kuruydu. Bahar yağmuru da Allah'ın bir lûtfudur.»

Magdeleine:

«Öyle ama,» diye cevap verdi. «Yollarda olan kimseler ne yapsınlar? Mevsime hiç uymıyan güneşin parlaklığına aldanıp, ince giyinenler kim bilir nasıl üşüyecekler?»

«Belki Stephen de aynı vaziyettedir.»

Genç kız da aynı şeyi düşünmüştü ama, hiç sesini çıkarmadı.

Babası:

«Bu gece eve dönmemiş olması, cidden garip» diyordu.

O sırada fırtına da yatışmıştı. Monsieur Müller.

«Bak yağmur başladı» diye sözüne devam etti.

Gerçekten bir kaç iri yağmur damlası pencerenin camlarına vuruyordu. Birdenbire kapıya vurulduğunu işittiler. Magdeleine yerinden sıçradı ve nefesini tuttu. Monsieur Müller de piposunu ağzından çıkarmıştı. Genevieve kapıyı açarak, Monsieur Stephen'in geldiğini haber verdi. Genç kız

gözlerini kitabına dikmişti. Monsieur Müller de ciddî ve sert bir tavır takındı..

Stephen özür dilemek istiyerek:

«Kardeşim cepheye gidiyormuş. Kendisiyle konuşmam lâzımdı. Geç kalmamak için hemen yola çıktım ve yaya olarak on mil yürüdüm. Belki de bu onunla son görüşmemiz olacak... Altı saat evvel birbirimizden ayrıldık. Vedalaşarak kadeh kaldırdılar, şarkı söyliyerek, atlarına bindiler. İyice uzaklaştıktan sonra da, atını sürerken bana eliyle selâm gönderdi. Gözlerimle hayli zaman siluetini takip ettim, nihayet bir dönemeçten sonra artık görünmez oldu, ben de geri geldim. Tabiî çok müteessir oldum. Ah, Mademoiselle bir daha kendisin görebilecek miyim? Hayatta beni seven yegâne insan da odur.»

Stephen'in göz yaşları hemen akacak gibiydi. Magdeleine ona şefkatle baktı. İkisi de kıpkırmızı oldular ve gözlerini yere eğdiler.

Genevieve, efendisinin işareti üzerine çay takımını getirmişti. Monsieur Müller suyu bizzat ateşin üzerine koydu.

«Bizimle beraber bir fincan çay içersiniz, değil mi, Monsieur Stephen. Danimarka kralının hususî doktorunun iddiasına rağmen, çay fevkalâde bir nebattır. Monsieur Simon Pauli çayın Mersin ağacı çeşitlerinden biri olduğunu söyler. Bauhinus de rezene olduğunu iddia eder. Nicolas Pechlin'in ender bulunan «Depotu these dialogus» kitabında bu fikirler tamamiyle çürütülüyor... Genevieve Monsieur Stephen'e sütle terayağlı ekmek ikram etsenize. Ben Pechlin'in tavsiyesine uyarak, çayla hiç bir şey yemem. Çay hakkında pek çok kimse yazı yazmıştır.

Monsieur Müller yerinden kalkarak, Stephen'i kütüphanesine götürdü.Orada bulunan bir sürü eski ve yıpranmış kitaplar arasında parmağıyla lâtince yazılmış bir cildi işaret etti. Pierre Petit tarafından, çaya ait şiirlerdi, bunlar-Aynı konu üzerine, Fransa'daki Avranche piskoposu Monsieur Huet'nin de bir şiiri vardı. Bunlardan başka Louis Almeyda, Matthieu Riccius, Jean Linscot, rahip Massee, Nico-

las Tilpius. Aloysius, Sylvestre Dufour de bir sürü manzum veya nesir halinde yazılar yazmışlardır. Daha da sekiz on tane yazar sayılabilirdi.

Odaya döndükleri vakit Monsieur Müller izahata devam etti:

«Kış bahçemde bir çay, ya da Çinlilerin dediği gibi «tcha» daha var. Amsterdam'daki dostum göndermişti. Bütün itinalarıma ve zahmetime rağmen, boyu baş parmağı geçmeyen bir daldan ibaret kaldı. Tek bir yaprak vermişti. onu da tırtıl yemez mi?... Çayınıza şeker koymaz mısınız? Farkındaysanız ben yeşil çay içmem. Çünkü yeşil çay rengini, üzerine serip kuruttukları bakır levhalardan alır da ondan. Siyah çayı tercih ederim. Çinliler ona «voui tcha» diyorlar.

Yaşlı adam konuşurken Stephen de dikkatli görünebilmek için, ne mümkünse yapıyordu. Fakat kardeşinin cepheye gidişi ona öylesine dokunmuştu ki... Üstelik Magdeleine'ın sararmış yüzü, melânkolik hali de kendisini üzüyordu. Bilhassa arada sırada genç adama fırlattığı kaçamak bakışlar da Stephen'in içine işlemekteydi.

Genç kıza olan ciddî alâkasını ilk defa hissetti. Şayet yalnız olsalardı «Bana bakın» diyecekti. «Gözleriniz bana bütün üzüntülerimi unutturuyor. Bir şeyler söyleyin, sesiniz her türlü ıstırabı geçirecek kadar tatlı. Beni sevin.... Öylesine yalnızım ki, kalbim beni sevecek kadın için çarpmağa hazır...»

Babasının ısrarı üzerine Magdeleine şarkı söyledi. Önce sesi titrek çıkıyordu ama, öyle temiz, âhenkli ve kuvvetli bir ifadesi vardı ki...

Sonra Monsieur Müller genç adama hitaben:

«Ya siz Monsieur Stephen, siz de bir şarkı söylesenize» diye rica etti.

«Sesim terbiye görmemiştir. Şarkı söylemesini de bilmem.»

Yaşlı adam gene de ısrar etti. Stephen ne yapacağını

şaşırmıştı, yerinden kalktı. Halinde gerçek bir asalet farkediliyordu. Bugüne kadar görmediğine Magdeleine hayret etti. Genç kızın tatlı sesi, müzik Stephen'i çoşturmuştu. Oldukça kötü söylemekle beraber, sesi gür ve sürükleyiciydi. Geothe'nin şiirini okumağa başladı:

«Hazinem yapraklar.
Mavi gökyüzü, yeşil halılardır.
Çiçek açmış o güzel badem ağaçlarında
esen akşamın mis kokulu meltemidir.

Hazinem, yapraklar,
Mavi gökyüzü, yeşil halılardır.
Fakat serin bir yosun yatağından
Havadan, çiçeklerden, gökyüzünden çok

Hazinem, tatlı sesin,
Mavi gözlerinin bir bakışı,
Serin bir yosun yataktan
Havadan, gökyüzünden, çiçeklerden

çok hazinemdir.
Hazinem, öldürecek kadar mesteden
nefesin, abanozdan saçların,
Tek kelime ile kızaran alnındır.

Hazinem, öldürecek kadar
mesteden nefesindir.
Akdikenin üstünde duran ötleğenkuşu
şarkılarını rüzgâra havale ediyor,

Aynı tarzda senin berrak sesin de,
etrafına cömertçe dağılıyor.
Akdikenin üstünde duran ötleğenkuşu
şarkılarını rüzgâra havale ediyor.

Vadideki çiçekler,
Işınları kızaran dağlara vuran güneş,
Nefesinle, bakışınla, tebessümünle
sarhoş oluyorlar.

Vadideki çiçekler,
Işınları dağlara vuran güneş...
Aşkı, saadeti, hayatımı,
Her şeyimi alabilirsin... I

Fakat mukabilinde, tatlı sesin,
Okşayan nefesin, mavi gözlerin
sırf bana ait olacak...
Aşkım saadetim, hayatım,
İstersen her şeyim senin olacak...»

Stephen'in sesi heyecandan titriyordu. Magdeleine de ondan daha sakin sayılmazdı. Birbirlerine bakmağa cesaret edemiyorlar, konuşacak halde olmadıklarını hissediyorlardı.

Monsieur Müller:

«Pipo içmekten sakın çekinmeyin, Monsieur Stephen» dedi. «Kızım tütün kokusuna alışıktır. İngiltere Kralı Jacques Stuart'ın bu hususta otoritesini kullanmasına rağmen tütün kokusu sıhhate faydalıdır. Amurat IV burnu kesildiği halde, tütünü müdafa etmişti. Urbain VIII de, el'an mahfuz bulunan Papa emrin euyarak, tütün kullananları afaroz ediyordu.»

Stephen özür diledi. Çok yorgun olduğunu ileri sürerek, kalktı Monsieur Müller'e elini uzattı. Yaşlı adam:

«İstediğiniz vakit bize gelebilirsiniz. Müzik dinler, konuşur, iyi saatler geçirmeğe çalışırız.» dedi.

Stephen, odadan çıkarken Magdeleine'e baktı. Gözleri karşılaştı ve bu bakış, kalplerine kadar aktı. Odanın kapısı kapandığı vakit, ikisi de yepyeni, tatlı, aynı zamanda ıstırap verici hislerin tesirinde kalmışlardı.

XI

YAZAR HEMEN SÖZE BAŞLIYOR

«Saçlarından simsiyah, parlak mineler boynuna dökülü yordu. Uzun kirpiklerinin arasındaki göz bebekleri, sema nın harikulâde rengini akset tiriyordu.»

Burada Magdeleine'in portresini çizmek pek fena olmıyacak ama, iki şey bize mani oluyor.

Pek çok kitap okuduğumuz için, bir sürü de kadın portresine rastladık, tabiî. Kadın güzelliği ne yunan tipi buruna dayanır, ne de roman... Siyah saçlar, mavi gözler, hatların âhengi de, bir kadının cazibeli olduğuna kanaat getiremez. Güzellik, adeta ilâhi sayılacak bir şeydir. Yüzü renklendiren ruh yüksekliğinin aksidir. Bundan çıkardığımız netice, güzelliğin de her var olan şey gibi ölçüye vurulamıyacağı, onu belirtmek ihtiyacında da olmadığımızdır. Herkesin vardığı kanaat, ruhların anlaşmasıdır.

Bu fikri oldukça çekinerek ortaya atıyoruz, çünkü bir sürü insan ruhun varlığını inkâr etmekte, hissetmemekte dolayısıyla ruhların daralmasına, iç âlemlerinin paslanmasına sebep olmaktadırlar.

Bu yazdıklarımızın doğrudan doğruya kendi fikirlerimiz olduğunu, okuyucuya bildirmek isteriz. Hiç kimse aynı tarzda düşünmeğe mecbur değildir.

Magdeleine'in portresini çizmememize ikinci mani de şu:

Bir gün dostlarımızdan birine, tarifimize göre bir kadın portresi çizmesini rica etmiştik. Elimize gelişi güzel bir kitap almış, hatta yazarın kim olduğuna bile önem vermemiştik.

«Fildişinden alnı, gök yakuttan gözleri, abanozdan saç

ve kaşları, mercan gibi dudakları, inci dişleri ve kuğu kuşu gibi boynu vardı...»

Dostum bizi dinledikten sonra harfi harfine çizdiği portreyi önümüze koyduğu vakit, kahkahalarla gülmekten kendimizi alamadık. Çünkü gerçek bir karikatür ortaya çıkmıştı. İnce taşlardan bir yığın, üstü kıymetli taşlarla süslenmiş, yamru yumru tüylü bir boyun... Bu güzellik belki bir hırsızı celbedebilirdi ama, bir âşıkı hiç bir zaman çekemezdi.

Bu iki maniden başka bir de üçüncüsü var ki, bu da ön cekilerin özetinden başka bir şey değil. Gerek erkek, gerekse kadın, hiç bir vakit yapılan portresine benziyemez.

Bu yüzden okuyucularımıza, bu faslın başında yazılı bir Alman baladından alınmış, kitabe ile yetinmelerini rica edeceğiz.

XII

O gece Magdeleine, şimdiye kadar duymadığı bir heyecan içinde ürperiyordu. Beklemediği hüzünlü bir saadetle dolan kalbinin bu hale tahammül edemiyeceğinden korkarak, dua etmeğe başladı. Allahdan yardım diliyordu. Kendisini korkutan bu aşk yüzünden ne yapacağını bilemez bir halde, akıttığı sıcak göz yaşları, yastığını sırıl sıklam etmişti.

Stephen'e gelince, gecenin büyük bir kısmını pencerede geçirmişti. Elektrik çarpması gibi, aşk ruhuna bilmediği bir hamle bahşetmişti. İçi içine sığmıyordu. Tıpkı, toprağı delerek meydana çıkan ilk yeşilliklere konan kelebekler gibi... Kozasından çıkarak, henüz nemli ve kıvrık kanatlarını silkip, çiçek gibi açar kelebekler, kendilerini nasıl rüzgâra teslim ederlerse, işte Stephen de o vaziyetteydi.

«Evet» diyordu. «Benim hayatımı tamamlıyan o.» Ben kendimi kapıp koyuvermemiştim, ömrümü suistimal etmiyordum. Bambaşka, aşk ve saadet dolu bir hayat bulacağı-

mı biliyordum. İşte o harikûlâde hayatı bana Magdeleine bahşedecek. Kadın iyilik yapan bir peri, bir melek, yaratıcı ile kulu arasındaki ulaşılmıyacak fevkalâdeliklere, ruhu yük seltmeğe yarıyan bir kudrettir. Aşkı ruhun güneşidir. Ona hayat ve kuvvet aşılar. Denizciye vatanından çiçek kokularını getiren melteme benzer. İnsanlara vermek istediği saadeti bol bol dağıtmak için Allah kadını ilâhi bir gıda olarak yaratmıştır.

Stephen derin derin içini çekti. Etrafını saran havada aşk vardı. Zevkle yaşadığını hissediyordu. O anda duyduğu zevk, dağ başında temiz havayı içine çekmekten, belki de daha üstünde. Tıpkı insanın gökyüzüne yaklaştıkça, ruhunun zenginleştiğini, düşüncelerinin kuvvet bulduğunu hissetmesi gibi. Magdeleine'i göreceği zamanı sabırsızlıkla bekliyordu. Ruhlarının, iki vatandaş çocuğun tamşmaları gibi, karşılaştıklarına inanıyordu. Uzak bir diyarda karşılaşıp da, ana lisanlarını duymakla mestolmuşlardı sanki...

Ertesi gün ağaçlar taze yapraklarını hüzünle eğiyor, yağmur yağmakta devam ediyordu.

Magdeleine bahçeye inmediği için, gün ona çok uzun geldi. Neyse ki ertesi gün uyandığı vakit Stephen, perdelerini aydınlatan güneşin pembe ışınlarıyla karşılaştı. Hemen yataktan fırladı. Sanki onu bekleyen birisi varmış gibi, telâşlıydı. Fakat bahçede saatlerce kalarak, gözlerini de Magdeleine'in pencerasinden ayırmadığı halde, genç kızı göremedi. Günün yarısı geçmişti. Stephen daha fazla dayanamıyarak. Monsieur Müller'in kapısını çaldı. Nefes bile almaktan korkuyordu. Kapıyı geç açmaları için her şeyini fedaya hazırdı. Sesi de çıkmıyordu. Kapıyı Genevieve'in açmasına âdeta sevindi. Çünkü kendine gelmek için vakit kazanıyor demekti.

«Monsieur Müller evde yok mu?»

«Bir dakika bekleyin» diyerek Genevieve misafiri yemek odasına aldı.

Stephen yalnız kalınca bakışlarını etrafta gezdirdi. Evvelki akşam Magdeleine'in oturduğu yere de dikkatle bakı-

yordu. Sonra gözleri, genç kızın oda kapısına takıldı. Kapı aralıktı ama, içeride kimse yoktu. Kalbi kopacakmış gibi çarparak, odaya doğru yürüdü, kapının aralığından, ayağını içeri attı. Yatak henüz yapılmamıştı, sandalyenin üstünveti bırakılmıştı. Magdeleine sokağa çıkmadan evvel yıkanmış olacaktı, Stephen'in başı dönmüştü, vücudunun ateşler içinde kaldığını hissediyordu. Kendi kendine «bu suyun içinde bir sabahlı kduruyordu. Yatağın önüne de bir banyo kücaklıyabilseydim.? İçime alabilseydim?...»

Islak bornuz Magdeleine'in vücut şeklini muhafaza etmişti, parkenin üstünde de küçük ayaklarının izleri duruyordu. Anlaşılan küvetten çıkarken çıplak ayaklarıyla yere basmıştı. Stephen bornozu yerden kaldırıp dudaklarına götürdü, sonra da yere diz çökerek, parkeyi öptü.

Kulağına sesler gelmişti. Hemen yemek odasına döndü ve nefes alabilmek için pencereyi açtı. O aralık Monsieur Müller de içeri girmişti. Kiracısına elini uzattı:

«Affedersiniz sizi beklettim» diyordu. «Sabahtan beri «ranunculus» kelimesinin ethmologie'sini aramakla meşguldüm.»

Magdeleine de bir türlü meydana çıkmıyordu. Monsieur Müller devamla:

«Önce «unculur» kelimesinin «uncus» dan geldiğini buldum. Eğilmiş, bükülmüş demek. «Unculus» da çapa mânasına geliyor. Çünkü çiçeğin kökü pençeye benziyor... Ama ondan ötesinin canı cehenneme. Monsieur Stephen araştırmalarımda bana yardım eder misiniz? (Genç adam birkaç saat burada kalmağa mecbur olacağını anlıyarak sevindi). Yemeği de benimle yemeğe razı olursanız cidden çok memnun olurum.»

Stephen hemen teklifi kabul etti. O esnada duyulan ayak seslerinin bir kadına ait olduğunu anlıyan genç adamın kalbi, duracakmış gibi çarpmağa başlamıştı. Gözlerini kapıya dikti. Maalesef içeri giren Geneviève'di.

Monsieur Müller, Stephen'i yazı odasına götürüyordu.

Orada eski ve kocaman ciltler muntazam bir şekilde dizilmişti. Fakat masanın üzerinde ve yerlerde açılmış bir sürü ansiklopediler, lûgatlar görünüyordu. O kadar ki, kitaplara basmadan odanın içinde yürümek âdeta imkânsızdı.

Ev sahibi sayfaları çevirerek konuşmağa devam etti:

«Çok zaman evvel «anémone» kelimesinin nereden geldiğini bulmuştum. «Anémone» u yüz otuz sene önce, meşhur Fransız çiçek mütehassısı Bachelier Hindistan'dan getirmişti. İranlılar «lateh gonhi» (dağ lâlesi) diyorlar. Bu da onların cahilliğini ispat eder. Araplar ise şakayık derler. «Anèmone» Yunanca rüzgâr otu demektir. Zira bu çiçek rüzgâr sayesinde açabiiyor. Bu Pline'nin iddiası. Ben ise o tarafını tespit edemedim. Hesgenius da aksine «anèmone» un bu adı almasına sebep tohumlarının kolaylıkla uçabilmeleridir, diyor. Bu son delirlere dayanarak bir hayli vecizeler de yazılmış. Meselâ «Rüzgârda zaferin yaprakları dökülür» gibi.

Monsieur Müller o sırada elindeki kitabı kaparken gürültü olmuş, Stephen de dalgın olduğu için, sesin dışarıdan geldiğini zannederek, telâşla gözlerini kapıya dikmişti.

Monsieur Müller:

«Merak etmeyin» dedi. «Yazı odama kimse giremez.»

Bu söz üzerine Stephen'in Magdeleine'i görmek ümidi büsbütün kırılmıştı, artık. Yemek zamanını beklemekten başka çare kalmadığını anladı.

Monsieur Müller durmadan sayfaları çeviriyordu. Genç adam ev sahibine ethmologie hakkında bazı fikirlerini açıklayınca yaşlı adamın itirazları ile karşılaştı. Sonra da:

«Görüyorsunuz ya, hayatım işte böyle geçiyor.» dedi. «Ya kütüphanemde, ya da bahçede... İlmî araştırmalar yapıyorum, çiçek yetiştiriyorum. Ne gürültülü eğlencelerle meşgul olurum, ne de politika ile. Böylece de düşmanım olmadığı gibi haset edenim de yok.»

Zavallı âşık için tahammül edilemiyecek kadar uzun gelen iki saat geçti. Monsieur Müller «ranculus»un «éthomologie»sini bulamamıştı. Geneviève iki defa gelerek bu mu-

kaddes yerin kapısını vurup, yemeğin hazır olduğunu söyledi. Stephen de her defasında ayağa kalktı ama, Monsieur Müller «şimdi geliyoruz» diye hizmetçiyi savdı, yerinden de kımıldamadı. Nihayet Geneviève üçüncü defa gelip de çorbanın soğuduğunu bildirince, yaşlı adam yemek odasına gitmeğe razı olabildi. Salondan geçerken durup, Linnée'nin, Tournefort'un ve Hoffpenger'in portlerini de seyretmek icap etti.

Nihayet sofraya oturmak mümkün oldu ama, masaya sadece iki kişi için takım hazırlanmıştı. Genç adam kalbin de derin bir sızı hissetti. Heyecanını belli etmemek için, tek söz söylemeden çorbasını içti. Geneviève tabakları değiştirirken Monsieur Müller:

«Siz olmasaydınız kendimi çok yalnız hissedecektim» dedi «Magdeleine bir arkadaşına gitti, hem de geç dönecek.»

Stephen'in başı göğsüne düştü.

Yemekten sonra bahçeye indiler. Biraz sonra da Geneviève küçük hanımın geldiğini bağıra, bağıra haber veriyordu.

Monsieur Müller, Stephen'e vedâ etti. İçeri gelmesini teklif etmeden onu yalnız ve müteessir bırakarak, eve girdi.

XIII

Nihayet Stephen genç kızı bir sabah bahçede yalnız buldu.

Magdeleine kendini toplıyabilmek için kiracıyı görmemezlikten gelmişti.

Birkaç günden beri Stephen odasında duramaz olmuştu. Uzun uzun gezintiler yapıyor, geç vakit eve dönüyordu. Bir gün eve yüksek ateşle geldiği için Geneviève vaziyeti efendisine haber vermiş, o da yukarı çıkıp hastayı yoklamıştı. Ev sahibi aşağıya inmek üzere ayağa kalkınca Stephen yanı başında duran muhabbet çiçeklerini uzatarak:

«Lütfen bu buketi Mademoiselle Magdeleine'e verir misiniz? dedi. «Kendisi için toplamıştım.»

Stephen iki gün odasından çıkmadı. Bahçeye inmek niyetiyle yataktan kalktığı vakit, çok kuvvetsiz kalan bacakları onu taşıyamadığı için, ilk adımda yere düştü.

Yatakta kaldığı müddetçe Stephen projeler yapmış ve bir karara varmıştı. İlk fırsatta Magdeleine'e aşkını itiraf edecekti.

İşte bu maksatla bahçeye indiği zaman, genç kızı da orada buldu. Azimle ilerleyip, rüyalarını dolduran varlığı selâmladı. Magdeleine de başıyla selâm verdi. Sonra da her ikisi birden başlarını yere eğdiler, uzun zaman da konuşmadılar. Stephen daha fazla dayanamıyarak başını kaldırıp genç kıza bakmağa başladı. Bu sabah Magdeleine fevklâdeydi. Kıyafeti sade ve ihmal edilmiş bir halde olmasına rağmen arkasındaki uzun beyaz elbise bütün letâfetini meydana çıkarmıştı. Saçlarını da örgü halinde başının etrafına dolamıştı.

Böyle upuzun bir zaman sustuktan sonra «nasılsınız?» diye söze başlıyamıyacağını anlıyan genç adam, çok derin bir çukura atlamağa mecbur olan bir kimse gibi gözlerini kapadı. Ağzından ancak «Magdeleine» kelimesi çıkabilmişti. Fakat heyecanı o derece şidetliydi ki, bir türlü sesi çıkmıyordu. Sonunda genç kız konuşmağa karar verdi:

«Monsieur Stephen hâlâ yüzünüz soluk.»

Muhatabı eğilerek teşekkür etti.

Çok mu hastaydınız?»

«Evet, oldukça. Fakat iyileşmen için bu şahâne güneş...» dedi ve sustu. Oysa «...Sizi görmek, güneşten daha tatlı, nazarlarınız, kalbe nüfuz eden sesiniz...» diyecekti ama, lâkırdının sonunu getiremedi.

Gene aralarına sessizlik girmişti. Cemiyet hayatına daha fazla vakıf olan Magdeleine, lâfı değiştirerek:

«Gönderdiğiniz çiçeklere çok teşekkür ederim» dedi. «Muhabbet çiçeğini çok severim. Yazık ki Alman şairleri bunu ancak hicivde kullanıyorlar. Yalnız Goethe küçük bir tasvir yapmış:

«Muhabbet çiçeği gök rengi küçük çiçek,
Terkedilmiş suların mâşukası,
İnce yapraklarını
Saf maviliğini çok severim.
Vâdinin mevcelerini
Yeşilimtrak kemeriyle çeviren
Uzayarak dalganın hareketini
Takip etmeği çok severim... »

Konuşma öyle bir şekil aldı ki, sadece şairlerden, onların eserlerinden bahsettiler ve Stephen Magdeleine'e yazı ile hitap etmenin daha münasip olacağına karar verdi. Genç kızı sıkıntıya sokmak, yüzünü kızartmak istemiyordu. Zaten şu anda sevgisini itiraf etmesine vakit de yoktu.

XIV

SUZANNE'DAN MAGDELEİNE'E

«Dört gün evvel seni gelip kucaklıyabileceğimi ümit etmiştim, sevgili Magdeleine. Babam ve annemle beraber iki gece kalmak üzere üç kilometre uzaktaki dostlarımıza gitmiştik. Maalesef bir kaza yüzünden sana kadar gelemedik.

Saat ikide yola çıkacaktım. Öğleye kadar vakit geçirmek maksadıyla dere kenarında bir gezinti yapmayı kararlaştırdık. Kırlardan, rüzgârdan, yorgunluktan hoşlanmadığımı bilirsin. İster istemez herkese tâbi oldum. Hava da fevkalâde güzeldi. undan bundan bahsedildi, nefret ettiğim tenhalık övüldü. Oysa böyle konuşanların benden fazla hoşlanmadıklarından da emindim.

Muhataplarımın zevk almadıkları şeyleri idil haline getiren kendilerini öldürecek kadar sıkan vaziyetleri metheden, her adım başında muhterem köylülerin faziletlerinden bahsettikleri halde haysiyetlerine dokunacak diye selâmlarına bile mukabele etmeyenler kadar asap bozucu kimseler tasavvur edebilir misin? Mersiye şairleri tarzıyla «Ah ne kadar tarlalarda yaşamak isterdim. Her türlü üzüntüden, ihtirastan âzâde...» diyenler de var. Oysa tarlalarda yaşamalarına kendi iradelerinden başka ne mâni var ki?»

Bütün bu lâfları can sıkıtısıyla dinliyordum. Tek tesellim de biraz sonra sana koşmak seni kucaklamakdı. Birdenbire bir ses duyarak başımızı çevirdik. Karşıki sahilde bulunanlar derenin sularını işaret ederek imdat diye bağırıyorlardı. Biz de oraya bakmağa başladık.

Ne korkunç manzaraydı Yarabbim. Bir adam ölümle pençeleşiyor, arada sırada suyun üstüne çıkarak, boğuk bir sesle yardım istiyordu. Fakat feci bir ulumadan başka bir şey işitilmiyordu. Adamın gözlerinin akı meydana çıkmış, yerlerinden fırlayacak gibi bir hal almıştı. Yüzü mosmor kesilmiş, kollarını sudan çıkarmış, tutunacak bir yer arar gibi çırpınıyordu. Hiç bir şey bulamadığı için de, gayretleri boşa gidiyor, tekrar suya batıyordu. İki defa suyun üstüne çıktığını gördük. Üçüncüsünde bir saniye kadar göründü ve bir daha çıkmamak üzere kayboldu. O dakikada karşı sahilde bulunan genç bir adam sür'atle elbisesini çıkararak, dereye atlayıp boğulanın kaybolduğu noktaya kadar hızla yüzmeğe başladı. Kalbimiz tıkanacakmış gibi atarak, genç adamın hareketlerini takip ediyorduk. İlk önce başını sonra da bütün vücudunu suya daldırdı. Hatta bacakları bile görünmez olmuştu. O anda herkes korkudan titriyordu. Acaba muvaffak olacak mıydı? Neyse ki bir kaç metre ötede sular kabardı ve ikisinin de suyun üstüne çıktığı görüldü. Derin bir nefes almıştık. Fakat ondan sonra korkunç birşeyoldu. boğulanla kurtarıcısı ise onu sıkı sıkı tutarak kenara kadar götürmek için çalışmaktaydı. Fakat öteki deliden farksızdı. Genç adamın boynuna sarılmış, bacaklarıyla da vücudunu

kıskaçlamıştı. Her ikisi de müthiş ihtilâçlar içinde çırpınıyorlardı. Kurtarıcı kurtarmak istediği tarafından sürüklenmekteydi. Bütün gayretlerine rağmen suya battığı, daha uzun nefes alabilmek için boynunu dikleştirip, başını kaldırdığı farkediliyordu. O aralık gencin sesi duyuldu, bir isim söyledi. O isim senin adına benziyordu. Nihayet su ikisini de aşağıya çekti. Her iki sahilden feryatlar duyulmağa başladı. Aklımı kaybedecek hale gelmiştim. Babamın ve arkadaşının önlerinde diz çökerek:

«Koşunuz kurtarınız onları» diye haykırdım. «Ölmelerine mâni olmıyacak mısınız?»

Babam yüzme bilmiyordu, arkadaşı da korkudan taş kesilmişti. Kıpırdıyacak hali kalmamıştı.

«Neler oluyor, görmüyor musunuz?» diye tekrar haykırmağa başladım.

«Ah Magdeleine bilsen ne feci bir manzaraydı. Sular eskisi gibi akmakta devam ediyordu. Babam:

«Biçare kimbilir ne kadar ıstırap çekiyordur» dedi. «Boğulma tehlikesi geçiren bir adamın kendi ağzından dinlemiştim. Çektiği işkenceye tahammülü kalmadığı için, suyun altında başını ezecek bir şey aramış.»

Bir kaç dakika sessizce durduk. Sersemleşmiş, dereye bakıyorduk. Arada beş on dakika geçtikten sonra babam kolumdan tutarak:

«Haydi artık gidelim» dedi. «Yapacak bir şey kalmadı.» Babamın «Yapacak bir şey kalmadı» demesi beni deliye döndürmüştü. Bütün ümidimi kırmıştı. Cenabı Hakkın bu adama o derece ıstırap verdikten sonra canını da alacağına bir türlü aklım ermiyordu. Babam:

«Artık bitti» dedi. «Öldü ve kurtuldu.»

On dakika içinde olup bitenlerin teessürü bana on senelik acı gibi geliyordu.

Beni sürüklemeğe çalıştılar. Fakat birdenbire öteki sa-

hilden gene feryatlar işitilmeğe başladı. Ben de hemen derenin kenarına koştum. Ümit beni canlandırmıştı. Gerçekten de suyun bir noktası kabarmağa başladı ve ölü gibi sararmış bir adam meydana çıktı. Acaba hangisiydi?

Korkunç bir intizardı bu.

Üstüste derin nefes aldı, eliyle saçlarını kaldırdı, gökyüzüne bakıp tekrar suya daldı. Suya düşen adamı kurtarmak için dereye atlıyan adamdı bu. Kurtarmağa çalıştığını sulara terketmek istemiyordu. Korkulu bir dakika daha geçti, sonra onun taş gibi olmuş hareketsiz birisini sürükliyerek, karşı taraftaki sahile doğru yüzdüğünü gördük. Vaziyeti çok müşküldü... Ah Magdeleine, ayakları karaya değdiği zaman, ben de sanki onun kadar yorulmuştum, nihayet rahat bir nefes alabildim. Kıyıda duran bir erkekle bir kadın, boğulmaktan kurtulan adamı ısıtmağa çalışıyorlardı. Kurtarıcı da diz çökmüş, Allahına şükrediyordu, her halde. Sonra da yorgunluktan kendini çimenlerin üzerine atıverdi. Kurtarılan ise artık kendine gelmişti.

Kendisini ısıtmağa çalışan erkek ve kadınla genç adamın yanına geldiler, bu sefer de onun tedavisiyle meşgul olmağa başladılar. Denize düşenin tırnaklarıyla genç adamın boynunda açtığı yaradan kan akıyordu.

Dere bizi ayırıyordu. Yoksa gidip bu iyi kalpli insanı kucaklamak isterdim. Nihayet o da yerden kalktı, yanındakilere dayanarak, derenin kenarına kadar gitti ve orada «Muhabbet» çiçeklerinden bir buket yapmağa çalıştı. Çiçekleri de göğsüne koydu. Her halde hatıra olarak saklamak niyetindeydi.

Elimle işaret ederek: «Siz çok iyi bir gençsiniz» diye haykırdım. Neticede heyecana dayanamıyarak kendimden geçmişim. Beni de taşımak mecburiyetinde kalmışlar.

Magdeleine bundan sonra kırlarda gezmemeğe, bilhassa dere kenarına gitmemeğe yemin ettim. Böyle bir hadise beni altüst etti. Bir kaç gün sonra gene yazarım.»

XV

IHLAMURLARIN ALTINDA

Adeta geceydi. Ay gök taşından taç giymişti.
Ufukta hafif bir aydınlık vardı. Şehvetli bir gündü.
Hafif ve kokulu akşamın meltemi yavaş yavaş yaprakları okşuyordu. İkimiz yalnızdık.

Gün sona ermiş, güneş ufka kadar alçalmıştı. Yarıdan fazlası da kaybolmuştu.

Üstünde, şeffaf, açık mavi bir fonla kan kırmızısı püsküller ve siyah kocaman bulutlar duruyor, daha hafif bulutlar ise ağır ağır kayıyordu. Sanki yanmakta olan bir duman gibi.

Ihlamurların altında şimşeklere yarı uzanmış vaziyette Stephen, Magdeleine'i bekliyordu. Güneş battıkça daha endişeli nazarlarla bakıyordu.

Bu saatte burası kadar insanı sihirleyen bir şey olamazdı. Ihlamurların gölge veren sık dalları birbirlerine sarılmışlardı. Ağaçların altındaki çimenler arasında kahkaha çiçekleri açmıştı. Ağaç gövdelerine hanımelleri dolanmış, hevenk ler halinde yere sarkıyordu. Yaprakların arasından pek hafif bir gün ışığı farkedilebiliyordu. Etraf derin bir sessizlik içindeydi. Bu sükûneti arada sırada yuvaları işgâl etmeğe çalışan kuşların sedaları bozuyordu. Arada bir ıhlamur yapraklarını ürperten hanımellerinin tatlı kokusunu etrafa yayan hafif bir rüzgâr hissediliyordu.

Stephen'in elinde bir mektup vardı... Bir aşk mektubu... Gece onu ateşler içinde yanarken yazmıştı. Yazdıklarını okumak hevesine kapıldığı vakit, çok manâsız buldu ve Magdeleine'in gelmemesini temenniye başladı.

Fakat evin kapısı açılmış, Magdeleine hızlı adımlarla kendine doğru geliyordu. Bakışları pırıl pırıl, yüzü canlı, elinde de Suzanne'dan gelen mektup vardı.

Stephen yazdıklarını sakladı. Kanının vücudundan çekildiğini hissediyor, kalbi duracakmış gibi oluyordu.

Magdeleine:

«Monsieur Stephen» diye söze başladı. «Bir kaç gün evvel bana bir buket muhabbet çiçeği göndermiştiniz. Nereden topladınızdı onları?»

Stephen şaşırmıştı:

«Buradan iki üç mil uzaktakı, bir dere kenarından toplamıştım.»

«Monsieur Stephen, rica ederim şu mektubu okuyun.»

Genç kız Suzanne'dan gelen mektubu uzattı. Stephen mektubu aldı, aynı zamanda da Magdaleine'e merakla bakıyordu. Bir kaç satır okuduktan sonra gülümsiyerek mektubu geri verdi.

Magdeleine:

«Sizdiniz değil mi, o adamı sudan kurtaran? Fevkalâde bir davramş doğrusu. Cidden fevkalâde!»

Genç kız elini uzattı, Stephen bu eli sımsıkı tuttu. Aralarından öylesine elektrik cereyanı geçmiş gibi oldu ki, ikisi de ürperdi. Sanki açılarak birleşen iki damardan kanları, ruhları, hayatları birbirine karışmıştı. Bakışları da birbirlerine takılıp kaldı. Genç kızın göğsü heyecandan inip çıkıyor başını önüne eğdi, göz yaşları sel gibi akmağa başladı.

Stephen genç kızın elini kalbinin üstüne koydu. Sonra da hiç konuşmadan aynı vaziyette durdular. Nihayet Stephen büyük bir gayret sarfederek «Magdeleine» diyebildi. Sesinde bakışında her şey vardı, aşk saadet heyecan aşkının itirafı çektiği ıstırap, herşey... Genç kız da «Stephen» diyebildi. Gene bakışları karşılaştı, elleri birbirlerini buldu. Daha samimi bir şekilde birleşmek her noktadan birbirlerine temas etmek istiyorlardı.

Bu sahneyi anlatmak imkânsız. Cümleler, kelimeler yetmez. Böyle bir an yaşadığını hatırlamıyan, hayatından böy-

le dakikalar geçebileceğini düşünüp de heyecanlanmıyan bir kimse, rica ederim bu kitabı kapasın. Temiz hislerime iştirak ettirmeğe daha fazla çalışamam, çünkü benimle alay eder.

Uzun bir sessizlikten sonra Stephen:

«Magdeleine beni seviyor musunuz?» diye sordu.

Genç kız sadece bakışı ile cevap verdi.

Stephen içten gelen ve heyecanlı bir sesle:

«Beni seviyorsunuz, değil mi?» diyordu. «Bunun bir rüya olmadığını lütfen söyler misiniz. Bu kadar büyük bir saadete inanmak çok zor. Uyanmak ise çok acı olur. Magdeleine beni seviyorsunuz, öyle mi? Size ne kadar teşekkür etsem azdır. Hayatımın en büyük saadetini size borçlu olacağım. Tekrar soruyorum, rüya görmüyorum, değil mi? Evet siz karşımdasınız... Bir insan için bu derece mutluluğa erişmek, ne fevkalâde bir şey, biliyor musunuz? Bu sevinç beni öldürebilir, ezebilir... Yarabbim Magdeleine beni seviyor, evet beni...»

Kalbi yerinden fırlayacakmış gibi geldiği için, eliyle göğsünü bastırıyordu.

Gökyüzünün ve yeşil yaprakların altında başbaşa idiler. Etrafları sâf hava ve çiçek kokulariyle çevrilmişti. Ruhlarının sanki melekler gibi kanatları vardı. Hemen gökyüzüne yükselmeğe hazırdılar. Her şeye kadir olan Cenabı Hak neden onları yıldırımlarına çarptırmıyor, neden onları yanına çağırmıyordu? Niçin o anda ömürlerinin sonu gelmiyordu?

Geneviève'in cırlak sesi ortalığı birdenbire çınlattı. Magdeleine'i çağırıyordu. Genç kız ürperdi ve ortalığın kararmış olduğunu farketti:

«Yarın gene burada aynı saatte.» Diyerek, eve doğru koşmağa başladı.

Stephen hareketsiz kalmıştı. Beyaz eteğinin ucu görünmez oluncaya kadar, sevgilisini gözleriyle takip etti. Artık hiç bir şey göremediği halde hep oraya bakıyor, kımıldıya-

cak olsa, vaziyetin bütün çekiciliği kaybolacak diye korkuyordu.

Uzun zaman öylece durdu, sonra kırlara doğru yürümeğe başladı. Başının bulutlara değdiğini zannediyordu. Kalbi o derece saadetle doluydu ki tahammül edemiyeceğini zannederek, rastladıklarına serpiştirmek istiyordu. Yoluna çıkan insanların ellerini sıkmak, çocuklara para dağıtmak, onları kucaklamak arzu ediyordu. Yanından geçenleri istemiyerek dirsekleriyle inciteceğinden korktuğu için kenara çekilip yol veriyordu.

Bir keçi yavrusu gibi zıplayarak hoplıyarak tekrar eve döndü, bahçede durdu. Magdeleine'in vücudunu saran hava ile temas etmek istiyordu. Hanımellerinin kokusu onun için genç kızın nefesi demekti. Bütün geceyi bu hislerle geçirdi. Magdeleine'in penceresinde de ışık yanıyordu. Demek o da uyumamıştı hâlâ, Allahım bir yarın olsa...

Saatlerin çabuk geçmesi için odasına çıkıp yatmaktan başka çare bulamadı. Hemen de uyudu. Fakat sık sık sıçrıyarak uyanıyor, uykuda harcadığı saadet dakikalarına, bahtiyar hayatının uyumakla kaybolan kısımlarına acıyordu. Nihayet yorgunluğa dayanamıyarak adamakıllı uykuya daldı. Ertesi gün ortalık iyice aydınlandığı vakit uyanabildi.

Kalkar kalkmaz da Magdeleine'e bir sürü mektup yazdı.

XVI

STEPHEN'DEN MAGDELEİNE'E

Beni seviyorsunuz değil mi Magdeleine? Bilseniz uyanır uyanmaz benim için ne fevkalâde bir gün başladı. Etrafım sevginizin aksiyle renklenmişti. Benim için yepyeni bir hayat başlıyor... Dünkü hâtıralarıma sımsıkı sarılıyorum. Rüya görmüş olmaktan o kadar korkuyorum ki... Kalbimin derinliklerine kadar işliyen sesinizi hatırlıyorum... Ah o bakışlarınız...

Başlıyan bu gün benim için ne kadar uzun olacak... Sizden uzak geçen zamanı hayatımdan koparıp atmayı ne kadar isterdim.

Sizi çok mes'ut etmek en büyük arzum. Şimdiye kadar hiç aklımdan geçmiyen tabiat vergilerinden mahrum olduğuma çok esef ediyorum. Nasıl ki bakışlarımı sizden ayıramıyorsam, sizin de aynı arzuyu hissetmeniz için, çok yakışıklı olmak istiyorum. Öyle güzelsiniz ki, gözleriniz de fevkalâde tatlı.

Ruhunuz çok ince. Halbuki benim hem görünüşüm hem de ruhum çok acaip ve vahşi. Siz bana benim size verdiğimin bin mislini bahşedebiliyorsunuz. Benimse size sunacak ancak büyük bir aşkım, ruhum hayatım var. Onların hepsi yalnız size ait olacak.

Aşkımın size yettiğini, mes'ut olduğunuzu lütfen söyleyin bana. Beni sevdiğinizi de duymak istiyorum. Bu düşünceye alışabilmem oldukça uzun sürecek. Bir tek kelime ile hayatım öylesine değişti ki...

Tıpkı kış mevsiminde yağan karlardan sonra gelen ilkbahar, parlak güneş ve taze yeşillikler gibi...

XVII

AKDİKEN

«Mayıs ayı, çiçek ayı
Akdikene kokulu çiçeklerini bahşet.
Güler yüzlü Mayıs ayı
Akdikene beyaz dallarından hasıl olan
Gümüş tacını geri ver.»

Magdeleine mektubu almadan önce bir an tereddüt etti. Fakat Stephen kendisine öyle yalvaran nazarlarla bakıyordu ki, gözlerini yere indirerek zarfı aldı, göğsüne sakladı.

«Ölüme çok yaklaştığınız bir anda ve korkunç ıstırap çekerken beni çağırmışsınız. Söylediğiniz son kelime benim adımmış.»

Stephen:

«Evet» diye cevap verdi. «Kurtulduğum, ayağım karaya bastığı vakit, ağzımdan çıkan bu ismin Cenabı Hak nezdinde samimî bir dua yerine geçeceğine kaniydim. En güzel kızı, en fevkalâde halkettiği insan olarak sizi sevmesi icap eden Tanrı, ruhu size yakın olan bir kimsenin mahvolmasına razı olamazdı. İsminizi telâffuz ettiğim içindir ki ölümü benden uzaklaştırdı. O zaman benim siyanet meleğim olduğunuzu anladım. Her insanın bir siyanet meleği mevcut olduğuna dair beslediğim ümidin bir hülyadan ibaret olmadığına kani oldum. İşte o melek insanların saadetini elinde tutuyor. Meleklerine rastlıyamıyan kimseler de bedbaht olmağa mahkûm.»

Magdeleine:

«Bir dakika daha suyun içinde kalsaydınız. Soğuk bir cesetten ibaret olacaktınız. Siz benden uzakta acı çekerken ölümle karşı karşıya gelmişken, ben neredeydim? Ne yapıyordum?»

Bunları söylerken genç kız sararmış, elleriyle de gözlerini kapamıştı:

«Çok ıstırap çektiniz mi?» diye ilâve etti.

«Bir insanın tahammül edeceğinden çok fazla, hem de... Neyse ki insan üstü bir kuvvete malik bulunuyordum. Aşk insana kuvvet veriyor. En ulvî, en yüksek bir mertebeye yük seltiyor. Bir an geldi ki, artık ıstırabım dinmişti. Fakat bu hisde bir sevinç, tarif edilemiyecek bir cazibe vardı. Cennetin kapıları önümde açılmış, ruhum vücudumdan uçuyor gibi geldi bana. Tıpkı annesinin yumurtasından çıkan küçük kuş gibi. Sahilden ayrılmadan evvel de size bu muhabbet çiçeklerinden topladım. Beni kurtaran meleğe karşı bu naçiz bir hediyemdi.»

Gene uzun uzadıya sessiz durdular. Arada sırada bakışı-

yorlardı. Oysa bu bakışlar söylenecek kelimelerden daha derin mânâlar taşıyordu.

Magdeleine, kemerine iliştirilmiş bir gülü genç adama uzattı:

«İşte ben de size bir buket vereceğim. Bugün doğum günüm olduğu için bu gülü bana babam verdi.»

Çiçek biraz solmuştu. Magdeleine'in göğsünün ılıklığı gülü soldurmuştu. Stephen çiçeği dudaklarına götürdü ve sımsıkı bastırdı:

«Demek doğum gününüz öyle mi? Ne yazık ben de size çiçek vermeliydim.» diyerek akdikenden bir dal koparark genç kıza verdi.

Yaşamaktan sevmekten, sevilmekten, beraber olmaktan memnun bir halde konuşmadan dururlarken Stephen akdikenden bir taç yaparak, dikenlerini ayıkladı ve Magdeleine'in saçlarına oturttu. Kemeri içinde başka bir buket hazırlamıştı. Sonra da karşısına geçip, hayranlıkla seyre daldı.

Magdeleine'in yüzünde ilâhî bir ifade vardı. Saadet onu canlandırıyordu. Akdikenin koyu yeşil ve etrafı fistolu yapraklarıyla şemşiyeye benzeyen beyaz çiçeklerinden yapılan taç, siyah saçlarının örgüsüne dolanmıştı.

Stephen:

«Magdeleine» dedi. «Tıpkı nişan törenine hazırlanmış gibisiniz.»

Gene bakıştılar. Magdeleine gözlerini yere indirdi, siyah kirpiklerinden aşağıya süzülen bir damla yaş, Stephen'in elini ıslattı .

«Bizi kim ayırabilir?» diye soruyordu. «Aşk her şeyden daha kuvvetli değil mi? Yenemiyeceğim bir engel tasavvur edemiyorum. Aşkınıza dayanarak, bakışlarınızdan cesaret alarak, kendimi bütün dünyadan daha büyük hissediyorum. Aramıza girecek her şeyi kırıp parçalamağa hazırım. Hayatımızı birleştiren kudsî bağı Magdeleine ancak siz koparabilirsiniz. Beni kendinizden yalnız siz ayırabilirsiniz.»

«Stephen benim de cesaretim, kuvvetim olacak, emin olun. Kendimi zayıf hissettiğim anlar size dayanacağım.

Çünkü siz benim desteğim, kılavuzumsunuz. Annesiz ve tecrübesiz bir genç kızın malik olabileceği kadar kuvvet ve cesarete ben de sahip olacağım. Sonra da Cenabı Hakka yalvararak, birleşmemizi takdis etmesini istiyeceğim. Allahın takdis ettiği bir bağı insanlar bozabilirler mi, hiç?»

«Evet çok doğru. Bir aşk hayatı yaşamk için çırpınan bizim gibi kalpleri tertemiz insanları, Allah da saadetten mahrum etmez. Şayet Halik arada sırada dünyaya bir nazar atarsa, muhakkak, o baktığı kimseler, aşıklardır.»

«Şayet bilmeden fenalık yapıyorsam, Tanrı masum olduğuma şahittir. Ancak kalbimin sesini dinliyorum. Kalbi de bana veren O'dur.»

Stephen:

«Aşk hayatın ruhudur. Allah kırlaradn çiçekleri, çiçeklerden kokuları geri almak ister mi? Çünkü aşksız hayat çorak bir tarla gibidir. Ne yağmuru ne de çiğin sulamadığı lânetlenmiş bir toprak. Magdeleine benim kalbim de seninki kadar safdır. Bizi halkedenin karşısında, tabiatın tam ortasında yani, O'na lâyık bir mabedde, birbirimizin olacağımıza yemin edelim. Bu kadar temiz ve masum bir birleşmeyi takdis etmesini diliyelim.»

El ele tutuşarak, beraberce yemin ettiler. Bu gerçek bir ant içmekti. Allahın duyabileceği şekilde kalbden gelen bir yemindi. Şayet dileklerimiz, endişelerimiz, sevincimiz, ıstırabımız, dualarımız O'nun tarafından duyulabiliyorsa tabiî...

Bu esrarlı sessizliğin içinde, güneşin ışınları solmağa başladığı şu anda bir köpeğin tüyler ürpertici uluması duyuldu. Batıl itikatlı kimseler için bu bir ölüm işaretiydi. İkisi birden titremeğe başladılar ve bulutların arasından yeryüzüne iniyorlarmış gibi geldi onlara. Bu köpek sesi gayri ihtiyari insanı ürkütüyordu.

Zaten insan mes'ut oldukça, her türlü işareti uğursuzluk telâkki eder. Mutluluk kar gibidir, en ufak bir şey üzerinde leke bırakır.

Birbirlerini sevdiklerini defalarca tekrarladıktan sonra

ayrıldılar. Nerede saadet görürse, dişlerini gıcırdatan bu iblis gülüşünün kötü tesirini sanki kalplerinde nsilip atmak istiyorlardı.

XVIII

STEPHEN'DEN MAGDELEİNE'E

Magdeleine, neden bana yazmak istemiyorsun? Bir kaç dakikalık buluşmalarımız için beklediğimiz o bitmez tükenmez saatleri de, dostunla dertleşmek, onunla konuşmak, ona yaklaşmak istemez misin?

Ya kötü hava dolayısıyle, ya da ihtiyatlı davranmamız icap ettiğini düşünerek, bahçeye çıkmadığımız günler... Babanın önünde ne bakışlarımız, ne de dudaklarımızla konuşmağa cesaret edemediğimiz saatler. Senin bana göndereceğin bir kaç aşk kelimesi beni huzura kavuşturmaz mı sanıyorsun?

Bana yazmana nasıl olsa her halde çocukluğunda aldığın terbiye bir erkeğe mektup yazmanın büyük bir cinayet olduğunu telkin etmeleri değil mi? Bu çeşit bir iffeti koket ve sefih kadınların icat ettiğini biliyor muydun? Siz genç kızlara mektup yazmağı neden yasak ettiklerini biliyor musun? Aşkınız tamamiyle söndüğü vakit, arkada ondan bir iz kalmaması için, Bu kaidenin bir tek gayesi var, o da edilen yeminleri vaadedilen sadakati frenlemek. Şayet böyle bir fikir senden sadır olsaydı, muhakkak senden nefret ederdim. Bir kadın, aşkını bir erkeğe itiraf ettikten sonra, ona yazmaktan çekinmesine sebep, ileride o insanı terketmek veya ihanet etmek ihtimalinden ileri gelir. Demek söylediklerinin hepsi yalanmış, yeminlerinin de kıymeti yokmuş.

Dünyadan, kaidelerden, düşünmeden verilen hükümler den bize ne, yavrucuğum? Bütün bunlar saadetimize ne ekliyebilirler? Bize hiç bir faydaları olamaz. Biz de onların bizden bir şey almalarına müsaade etmiyelim.

Hiçbir şeyi yarım yapmamalı. Şayet başkalarının fikir

ve arzularına boyun eğecek olursan, beni sevmene de mani olabilirler. Sen de itaat edersin. Oysa sevmek ve sevilmekten mahrum kaldığın için de mükafât olarak elde edeceğin, sadece bir kuru saygı. Senin de benim de hayatımız bahasına beklediğin bu saygıyı da bakalım gösterecekler mi? O vakit elinde ne kalacak?

Yahut ta kalbin acıyla dolacak. Hayatımızın ilkbaharı solmuş olacak. Başımızda ak saçlar, kalbimiz buz gibi, hatıralardan başka bir şeyle yaşamıyacağız. Belki de ömrümüz esef etmekle geçecek. O zaman çektiğimiz ıstıraplar yüzünden ağlıyacaksın, aşka hasredeceğin dakikaları, mânâsız yere harcadığın için, göz yaşları dökeceksin. Esirleri olduğun insanlardan mutluluk istemeğe kalkacaksın? Sen onlara mı aitsin? Sen onların malı mısın? Tam mânâsıyla benim olmıyacak mıydın? Deli, delisin sen... Hayatın aşksız, saadetsiz tükenecek. Mutluluğunu elinden alıyorlar ama, karşılığında sana hiçbir şey vermiyorlar. Daha doğrusu sana kuru kuru saygı gösterecekler ki, ona da fazla önem verdikleri yoktur. Zaten senin tarlfından da saygı görmek için kendilerini yormıyacaklardır. Sözlerime dikkat et Magdeleine. Hem kendi hayatını mahvediyorsun, hem de benim hayatımı. Allaha da isyan ediyorsun sayılır, zira sana bahşettiği dünya nimetlerinden kendini mahrum kılıyorsun. Ömrün, güneş görmedi ği için açılmıyan bir çiçek gibi heba olup gidecek. Ne parlaklığı, görülen, ne de kokusu duyulan bir çiçek.. Hayatının güneşini ve kokusunu kendileri için feda ettiğin kimseler de senin basitliğinle alay edecekler.

Bizden fazla neleri var acaba? Bizden üstünlüklerini, ya da melek olduklarını isbat edenlerin, başlarının etrafında birer hâle mi var? Niçin onların arzusuna biz tâbi olacağız? Onlar bizim isteklerimizi kabul etseler, daha iyi olmaz mı? Niçin onlar hayatta serbest yaşasınlar da biz sımsıkı vaziyette kalalım? Hayatımızı kendi istedikleri şekle sokmağa ne hakları var? Üstelik te onların yaşadıkları o derece cimrice ve mânâsız ki... Biz onlardan daha yüksek başımızı yada bacaklarımızı mı kesmeliyiz?

Sen bana aitsin, ben de sana aitim.

Senin mutluluğunu elinden almak istiyenler, sadetlerini senin için feda edebiliyorlar mı? Şayet böyle bir iddiada bulunacak olurlarsa, yalan söylüyorlar demektir.

Bana inan Magdeleine, Hayatını bir av parçası gibi önlerine atma. Hem kendini düşün, hem de beni. Sen benimsin.

XIX

«Altın gibi pırıldayan uzakta mevceleri kızaran.
Güneş ufukta yuvarlaklığı ve bütün güzellikleriyle batmağa başlarken.
Şahane bir pırıldayışla
Bütün tabiat da bir sâniye parlaklaşır.
Kralı ona saf bir ışık serper, sevgi dolu bir bakışla da vedâ eder.
Her yer sakinleşmiştir:
Yaprakların arasına saklanan kuşlar konserlerini yarıda bırakırlar. Yabanî kavakların havada alınlarını salladıkları duyulmaz.
Bu sükûnet ve sessizlik anında kalpler arzuların cazibesine kapılırlar.

Magdeleine:

«Ev, güneşin doğduğu tarafta olmalıydı» dedi.

Stephen de:

«Öyle ama» diye cevap verdi. «Evimizi nerede yaptıracağımızı tayin etmeliyiz. Bir tepe üstünde, ırmağa yakın olmasını istemez misiniz? Su, kırları canlandırır. Bir ırmağın suladığı ovada çimenler daha yeşil olur. Üstelik suyun yanında yaşamak balık avlamak, banyo yapmak ve sandalla gezmek zevkini de tatmin edebilir.»

Magdeleine gülerek:

«Mevki bakımından fikrinizi kabul ediyorum» dedi. «Fakat evi elverişli bir tarzda yaptırmalıyız.»

«Kabul...»

«İki kata ihtiyacımız olacak. Birinci katta yemek odası, mutfak, hizmetçi odası. Yukarıda da salon, kütüphanemiz ve...»

«...ve yatak odamız.»

Magdeleine kıpkırmızı oldu. Bir kaç dakika sesini çıkarmadan öylece durdu. Nihayet sözüne devamla:

«Damını kiremitle kaplatacağız. Panjurlar da yeşile boyanacak.»

«Ben pek yeşil renk taraftarı değilim. Şayet çok koyu olursa diyeceğim yok.»

«Peki panjurları koyu yeşile boyatırız. Evin etrafına da üzüm kütükleri, filbahar çiçeği ve hanımeli dikeceğiz.»

«Öyle ama yaseminle, Bengal güllerini unutuyor musunuz?»

«Hayır unutmadım. Esasen ev yeşillik ve çiçeklerle örtülecek. Ön tarafta çiçek bahçesi... Ah, gerçekten bir şey unuttum.»

«Nedir?»

«İki odaya daha ihtiyacımız olacak: Babamla kardeşinize de birer oda hazırlamalıyız.»

«Evet Magdeleine, onlar da bizimle beraber yaşıyacaklar.»

«Çiçek bahçesiyle babam meşgul olur. Arka tarafta da sebze ve meyve yetiştiririz.»

«Çimen de isteriz. Bol gölge ve serinlik veren büyük ağaçlar da lâzım.»

«Ihlamur ağaçları istemez misiniz? Yabani gül ve akdikenle çevrili bir de çit yaptırırız.»

«Her tarafı bu derece açık bir bahçede rahat edilemez.

Münasebetsiz insanlar içeriyi gözetliyebilirler. Yüksek bir duvarı tercih ederim.»

«Öyleyse duvarın iç tarafını akdiken ve yabani güllerle iyice kapatmalı.»

«Meselâ asma, koyu yeşil yapraklı şerbetçi otu. Ağaçların gövdelerine de sarmaşık dikeriz.»

«Boş kalan kısma da yalnız ikimizi alacak kadar bir sıra yerleştiririz. Bu küçük sıranın etrafı da güller, yasemin-ler, menekşeler, inci ve kahkaha çiçekleriyle süslenecek.»

«Bahçenin ortasına balıkların yüzeceği bir de havuz lâzım.»

«Çocuklar için havuzun etrafını telle çevitmeli.»

Magdeleine'in ağzından kaçan bu sözler âşıkları müthiş bir heyecana kaptırdı. Magdeleine, kızardığını göstermemek için,elinden düşürdüğü bir çiçeği almak üzere yere eğildi.

Stephen daha evvel davranmak istediği için, o da hızla eğildi ve saçları birbirine karıştı. Bütün vücutlarını bir titreme aldı. Sanki saçları değil de ruhları birbirine dokunmuştu.

Biraz daha sakinleştikleri zaman, Magdeleine :

«Güzel projeler yaptık. Bunların hakikat olacağını kimse bilemez. Çünkü istikbal bizim değildir.» dedi.

Stephen :

«Şayet beni seviyorsan istikbal bizimdir» diye haykırdı. «Aksi takdirde ben istikbali yenmeğe çalışacağım.»

«Nedense bilmiyorum, fakat ben çok korkuyorum. Çünkü çok mesuduz.»

Böylece biraz daha konuşmalarına devam ettiler.

Stephen genç kızın elini dudaklarına götürmek istiyor. Magdeleine de hemen çekiyordu. Ayrılırlarken, Stephen sevgilisinin alnından hararetle öptü. Magdeleine titremeğe başlamıştı. Genç adama sitemli bir nazar fırlatıp, eve doğru koştu.

XX

MAGDELEİNE'DEN STEPHEN'E

Stephen ne yaptınız? Beni öpmenize o kadar mütessir oldum ki... kendi Kendime de çok kızdım. Oysa kabahat sizde. Yanınızda olduğum zamanlar kendimi o kadar mes'ut hissediyorum ki, büyük bir itimatla kendimi size terkediyorum... Tabiî bu vaziyetimi kötüye atlattığımızı? Ya bir gören olsaydı? Artık kimsenin yüzüne bakamaz, utancımdan ölürdüm. Bütün gece ne kadar ağladığımı bir bilseniz... Beni büyüten halamın fazilet hakkında söylediklerini ve verdiği misalleri göz önüne getirdim. Kendimi her zamanki kadar saf hissetmiyor, dua ederken bile Allahdan utanıyordum. Fakat o kadar çok ağladım, o derece dua ettim ki, Rabbimin beni affettiğinden eminim.

XXI

STEPHEN'DEN MAGDELEİNE'E

Evet,, ben ne yaptım? Dürüstlüğümden bir hayli kaybetmiş oldum.

Demek bir erkek kardeşin kız kardeşini öpmesi nevinden benim de sizi öpmemi hiç bir zaman affedemiyeceksiniz? Şayet beni kavuran ateşe mağlûp olsaydım, sizi tam bir âşık gibi öperdim.

Beklemediğiniz bir anda sizi öptüğüm için sizden çok ben ıstırap çektim. Bu bir mutluluk sayılamaz. Sizin bana istiyerek vereceğiniz şeyi ben zorla almış oldum. Damarlarımı ateş gibi yakan bu öpücük, sizi heyecanlandırmadı; bilâkis kızmanıza sebep oldu. Alnınızdan öpmem mermerden bir heykelin veya ölünün alnını öpmekden farksızdı. Kalbimi buz gibi dondurdu. Sizin lâkayıt kalmanızı istemem, ben Şayet göğsümde nefes aldığını duyduğum insanın sakin ve

bana karşı soğuk olduğunu bilseydim, kalbinin her zaman kinden daha çabuk çarpmadığını farketseydim, kanının ne daha sür'atle, ne de daha sıcak akmadığını hissetseydim, elinin avucumda korkudan titrediğini anlasaydım, o kimseyi ben bir yılan gibi kendimden uzaklara iterdim. Benim sizde sevdiğim Magdeleine, ne vücudunuz, ne ruhunuz, sadece aşkınızdır. Şayet beni sevmiyorsanız, ya da soğuk bir tarzda salon aşkları gibi, bütün hayata dayanmıyan bir sevgiyse, bu, benden hiç ürkmeyiniz, Magdeleine. Zorla sizden bir şey almağa teşebbüs etmem. Hakikî aşk naz tanımaz, cidden âşık olmıyandan da zorla bir şey alınmaz. Gerçekten seven memnuniyetle verir ve verebildiği için de mes'uttur.

Ah Magdeleine, siz aşkın ne olduğunu anlıyamıyorsunuz. Gene de bana bahşettiğiniz mutluluk için size teşekkür borçluyum, çünkü sizden zorla aldığım bu mutluluktan siz hisse almak istemediniz.

Magdeleine yalvarırım size, bana tatlı bir söz söyleyin, beni teskin edecek, beni teselli edecek bir söz. Saadete inancımı da kuvvetlendirsin.

Her ne olursa olsun şerefinizin, saffetinizin sizce olduğu kadar benim nazarımda da büyük bir kıymeti vardır.

XXII

MAGDELEİNE'DEN STEPHEN'E

«Ah dostum, bilseniz mektubunuz beni ne kadar müteessir etti. Neden aşkımdan şüphe ediyorsunuz? Bu kara düşünceleri kim size aşıladı? Hasta ruhunuzdan bunları nasıl koparıp atmalı?

Seni hayatımdan daha çok sevdiğimi mi söylemeliyim? Sensiz yaşayamıyacağımı mı itiraf etmeliyim? Stephen şimdiye kadar hislerimi keşfedemediniz mi? Sizi sevip sevmediğimi sorduğunuz vakit, verdiğim cevap bir yalandan mı iba-

retti? Sizi aldatabileceğimi tasavvur edebilir misin?

Sakin olunuz aziz dostum. Biraz mübalâğaya kaçan endişelerimi mazur görün. İlk adımlarını idare edecek tabiî klavuzundan yani annesinden mahrum kalan bir genç kızın vaziyetini anlamağa çalışın. Bilhassa kafası da yolun kenarındaki tehlikeli uçurumların hikâyeleri ile dolu olursa...

Evet, size itimat ediyorum. Hakkınız var, âşıkım beni eşime tertemiz teslim etmeli. Namus ve masumiyetimi siz gene kendiniz için muhafaza etmelisiniz. Aşkınızla beraber, yegâne hazinem, biricik servetim olan bu meziyetlerin hepsi size ait, sizindir. Sizin de hazineniz, servetiniz olsunlar. Onları kendinize, icap ederse bana karşı müdafaa edin.

XXIII

«Sevgilimin yanında teneffüs ettiğim hava
Mis gibi kokan nefesinin de karıştığı hava,
Her ikimiz için de aynıydı.
Bense nefesini daha yakından teneffüs edebilmek için,
Titriyerek ağzımı ağzına yaklaştırıyordum. Hatta dudaklarım saçlarına da temas ediyordu.»

Hemen hemen her gün Magdeleine ile Stephen bahçede buluşuyorlar, ya da Monsieur Müller'in evinde toplanıyorlardı. Monsieur Müller de gittikçe genç adamı takdir etmekteydi. Bilgili bir genç olan Stephen ev sahibine bazı keşfettikleri şeyleri bildiriyor, yaşlı adam da kiracısına hayran oluyordu. Hep beraber eğleniyorlar, gezintiler yapıyorlardı. Aynı havayı teneffüs edebilen sevgililer, istikballerini düşünmeden, o günkü saadetleriyle mest oluyorlar, her gelen

günün de kendilerine başka mutluluk getirdiğine inanıyorlardı. Bazen yemekten sonra, iyi kürek çeken Stephen onları derede gezdiriyor ve bu gezintiler gecenin geç saatlerine kadar devam ediyordu.

Ah o güzel yaz geceleri

Toprak henüz gündüzün sıcaklığını muhafaza eder, hava ılıktır, serin bir meltem de saçları havalandırır ve çiçeklerin kokusunu onlara kadar getirir. Küreklerin hareketlerinden başka hiç bir ses duyulmaz. Su kürek vuruşlariyle yarılırken, sandalın gövdesinde akislerini duyurur. Çalıların arasından çıkan kurbağalar öter.

Ay, söğüt duvarının arkasından kıpkırmızı yükselir, yapraklara mavimtrak ışınlarını serperken, yükseldikçe beyazlanıp, akisini suda seyreder ve kavak ağaçlarını iri siyah hayaletler şekline sokuverir.

Sahilde ise sık otların arasında ateş böcekleri, yıldızlar gibi parıldayıp, sönerler.

Bu heybetli sükûnetin içinde Magdeleine, tatlı sesiyle dinî, ya da aşk şarkıları söylerdi. Hatta bazen üçü birden seslerini birleştirirlerdi de... Bu saadetten bir şey anlamıyanlara ne demeli?

Tanrı insanların kendisi kadar mes'ut olmalarını istemediği için, aranacak olursa, insanların mutluluğunda, muhakkak noksan bir taraf keşfedilebilir.

Magdeleine, ikide bir de Stephen'e :

«Sevgilim biz çok bahtiyarız» diyordu.

Stephen genç kızı temin ederdi. Fakat insanlardaki önsezişle hiç bulutsuz bir mutluluğun sürüp gidemiyeceğinden korkulabilir. Hayatının kefâretini bir felâketle ödemek lâzım geldiğini, ödemiyenler için borçların yükseldiğini ve bu borcu ne zaman olsa muhakkak ödemek icap edeceğini biliyordu.

Stephen, babasının işden çekileceğini, emekli maaşının ise kendisine para göndermesine yetecek kadar olmadığını biliyordu. Çalışıp kazanmadan burada yaşıyamıyacağını ve

er geç bu küçük odasını terketmeğe mecbur olacağını düşünerek, çok üzülüyordu.

Monsueur Müller'in derdi de portakal veya kamelya ağaçlarından birisinin kuruyabileceğiydi. Tertemiz gökyüzünde birdenbire hasıl olan kara bir bulut yüzünden, don olacağını düşünerek daima endişe duyardı. Üstelik «rasunculus» kelimesinin nereden geldiğini de henüz keşfedememişti.

XXIV

M. MÜLLER'DEN STEPHEN'E

Sizi evime ne büyük bir samimiyetle kabul ettiğimi, bana ve kızıma karşı gösterdiğiniz dostluk için de size minnettar olduğumu biliyorsunuz. Oysa bu dostluğun menfate dayanmadığını zannetmekle çok yanılmışım. Bugün hatamı anladığım için, doğacak neticeleri önlemeğe çalışarak, vazifemi yapmış olacağım.

Böyle bir kanaate vardıktan sonra, sizi eskisi gibi evime kabul edemiyeceğimi bildirmeğe mecburum. Lütfen bize gelmeyin artık. Ziyaretleriniz bir çok noktadan beni memnun etmekteydi. Emin olun üzülerek kendimi mahrum edeceğim. Fakat kuvvetli bir mecburiyet beni size karşı böyle davrandırıyor.

Bana delilleriyle isbat ettikleri bir hâdiseyi inkâr edecek insan değilsiniz, siz. Esasen, iyice düşünülüp varılan bu kararın değiştirilmesine imkân yoktur. Ne yazıyla, ne de şifahen yapılacak müracaatların lüzumsuz olacağını, böyle bir vaziyetle karşılaşmama sebebiyet vermemenizi, rica ederim. Bana karşı duyduğunuz saygının bundan böyle eksilmiyeceğini de temenni ederim.

Hürmetlerimi bildiririm.

Çok sâdık hizmetkârınız
Müller

XXV

«Denizde dolaşıyordum, birdenbire rüzgâr beni terketti.
Boş yelkenimin yere indiğini gördüm.»

Ch. Romey

Bu mektubu okuyan Stephen'in alnında ter damlaları âteda fışkırıyordu. Okuması bitip de elindeki mektubun bir hakikat olduğuna iyice kanaat getirdikten sonra, teri buz kesti, kolları ve bakışları sabitleşti. Kendi de adamakıllı sersemlemişti.

Birkaç dakika kadar hiç bir şey hissetmeden donup kaldı. Sonra da birdenbire ihtilâçlar içinde başını kaldırdı, göğsüne, başına yumruklar indirmeğe başladı. Bir taraftan da: «Evet bu mektup bana gelmiş... rüya görmüyorum... İşte mektup, aman Allahım» diye söyleniyordu.

Gözleri yerlerinden fırlıyacakmış gibi açılmış olduğu halde mektubu bir defa daha okudu.

Vücuduna bir gevşeklik gelmişti. Hiç bir şey hissedemiyordu, hatta ıstırabını bile. Adeta taş kesilmişti :

«Evet, öyle, işte kovuldum. Mutluluğum da elimden gitti. Bu adam beni rahatça mahvetti. İradesine dayanarak bütün ümitlerimi yıktı. İstikbalimi de, hayatımı da alt üst ediyor.»

«Ah Magdeleine'ciğim... Beni Magdeleine'den ayırmak istiyorlar. Benim her şeyim olan Magdeleine'den...» diyerek deli gibi gülmeğe başladı. «Hayır, budala ihtiyar, zannettiğin kadar kuvvetli olmadığını göreceksin... Göğsümden kalbimi koparıp atamazsın. O kadar kolay bir iş değil, bu.»

Sonra da vahşi bir hayvan gibi kükremeğe koyuldu. Birkaç dakika sonra :

«Allahım, beni neden böyle ezdiriyorsun? Başımı yükseklere kaldırıp, saadetime güvenerek, kendimi herkesten

üstün gördüğüm için mi, beni cezalandırıyorsun? Şayet bu bir cinayet telâkki edildiyse, işte kefâretini vermiş oluyorum.» diye bağırıyordu.

Stephen'in nihayet göz yaşları sel gibi akmağa başlayıp, göğsünü ıslattı :

«Hayır, imkânı yok» diyordu. «Ben uykudaydım, rüya görüyorum. İnsaf edin, beni uyandırın, bu ıstırabı daha fazla çekmiyeyim.»

Göğsünü tırnaklarıyla parçalıyor, yumruklar indiriyordu.

«Hayır, hayır ben uyanıkım, asıl mes'ut olduğum zamanlar rüya görüyormuşum. Artık onu göremiyeceğim. Dünden haberim olsaydı, doya doya bakar, o güzel yüzünü iyice içime sindirirdim. Demek bundan sonra artık hiç göremiyeceğim. Hiç, hiç göremiyeceğim.»

«Bu ihtiyar bunak da beni bir alçak, genç kızları iğfal etmek için ortaya çıkmış bir kimse sanıyor. Oysa kızının saadetinden başka istediğim var mıydı?»

«Ne hakla beni Magdeleine'den ayırıyor? Ne hakla hayatımı, mutluluğumu idare etmeğe kalkıyor?»

«Ya kızı, Sadakatini, hayatiyetini, istikbalini, o adamın ölmüş mâzisine, hissizlikle verdiği kararlara mı uyduracak?»

«Onu cansız gibi yaşamağa nasıl mahkûm edebilir?»

«Yeşil çimenleri kesip, kuru otlarla beraber samanlığa tıkabilir mi?

«Cenabı Hak bile yarattığı insanların hayatlarını diledikleri gibi idare etmelerine müsaade ediyor. O ihtiyar, Allahdan daha mı çok efendilik etmeğe yelteniyor?»

«Hayır, müdafaaya geçmeden, kendimi boğazlatamam. Benden çekip koparmak istedikleri mutluluğu da, hayatımı da müdafaa edeceğim.»

«Hayır, deli ihtiyar! Kendi hayatını harcamış, şimdi de bizim hayatımızı harcamağa niyetlenmiş. Tıpkı, ömrünü

uzatmak, buz kesen kanını ısıtmak için çocuk kanı içen zalimler gibi.»

«İşte bir de beni öldüren bu mektubu yazmış. Hem de alay eder gibi sonunu da nasıl bağlamış? «Çok sadık hizmetkârınız» Lânet olsun senin gibi adama... Bu meseleyi, âdeta akşam yemeği için gönderilen davetiye kadar hafiften almış. Beni katlederken en bayağı bir formülü kullanmışsın.»

«Zehire şeker koymak istiyorsun.»

«Hançeri kalbime saplamadan, şapkanı çıkarıp, beni selâmlıyorsun.»

Stephen geniş adımlarla odada yürümeğe başladı. Nihayet yorgun düşerek, yatağına yıkıldı ve uykuya dalıncaya kadar ağladı. Bir saat sonra uyandığı zaman oturdu ve bir kaç mektup yazdı ama, hepsini de birer birer yırttı. Hepsinde de tehdit cümleleri vardı. Biraz hafifce olanını zarfa koyarak, göndermeğe karar verdi.

XXVI

«Ey gece yarısı ki
Etrafımda vahşî bir sükûnet hüküm sürüyor.
Akşamın tatlı rüzgârı yaprakları ürpertiyor.
Bulutlar dolaşırken
Ayın kararsız ışığını örtüp, açıyor,
Ay da, uzaktaki ovayı, dalgalanan ağaçları, gümüşümsü, soluk ışığıyla aydınlatıyordu.»

Monsieur Müller ne hain, ne de deli bir adamdı. O sadece soğukkanlı ve ihtiyatlıydı. Gezintileri esnasında Stephen defalarca parasızlığından, hiç bir mesleği olmadığından bahsetmişti. Kendisi de zengin olmıyan Monsieur Müller kızını sefalete, bedbahtlığa atamazdı.

Yırtılmış bir mektup dikkatini çektiği için, parçalarını bir araya getirerek okumuş ve vaziyeti hemen kavramıştı. Şimdiye kadar hiç bir şey farketmediği için, kendi kendine kızmış ve yalnız kaldıkları vakit Magdeleine'e :

«Benim tecrübelerime ve dostluğuma güvenmen lâzım, kızım» demişti. «Bugünkü davranışım için ileride bana teşekkür edeceksin. Fakat kararım çok kesindir, seni hiç bir zaman Monsieur Stephen'e veremem. Çok dürüst ve iyi bir insan olduğundan eminim ama, maddî vaziyeti ile karakteri evlenmesine mâni.»

Magdeleine kısık sesle babasına, Stephen'in çok genç olduğunu, bilgisi ise derin olduğundan, çalışmaları sayesinde elbet de mükemmel bir vaziyete sahip olacağını, bildirmişti. Beklemenin ve genç adamı cesaretlendirmenin, en iyi hal çaresi olacağını ve onu bekleyeceğini de ilâve etmişti.

Monsieur Müller

«Hayır, böyle bir şey bahis mevzuu olamaz.» diye cevap verdi. Onun gururu hayatta muvaffak olmasına çok büyük bir engel teşkil edecektir. Sen de ömrünü beklemekle ve sıkıntı içinde geçireceksin.»

Magdeleine yalvardı, yakardı, fakat hiç bir netice alamadı.

Babası :

«Magdeleine, ben sana destek olacağım, bir dost gibi seni teselli etmeğe çalışacağım. Sen de onu unutacaksın.» diyerek genç kızı kendi haline bırakıp, odadan çıktı.

Magdeleine bahçeye çıktı ve saatlerce dolaştı. Yüz hatları sakinleşmişti. Kendi kendine bir karar verdi, ama, Stephen bahçeye inmedi. Bütün gün de kendisini gören olmadı.

Akşam yemeğinden sonra Monsieur Müller piposunu içip, yatmağa giderken, her zamanki gibi kızını kucakladı. Artık her şeyin bittiğini zannediyordu :

«İşte gördün mü, Magdeleine» dedi. «İrade ve cesaretin nelere kadir olduğunu sen de anladın değil mi»

Genç kız babasıyla Geneviève'in yatıp uyuduklarına

emin olunca, diz çöküp uzun uzun dua etti. Gürültü yapmamak için çıplak ayaklarla gidip oda kapısını açtı, yemek odasından geçerek, yukarı çıkmağa hazırlandı. En hafif gürültüye kulak veriyor, dikkati çekmemek için nefes almak tan bile korkuyordu.

Stephen'in odasına yaklaşınca kalbi o kadar hızlı atıyordu ki, tıkanmaktan korkarak, bir kaç saniye kapıda durdu. Orada genç diz çöküp ellerini kavuşturarak, dua etmeğe başladı. Sonra yavaşça kapıya vurup, «Stephen, Stephen» diye seslendi.

Zavallı çocuk el'an yatağından çıkmamıştı. Akıttığı göz yaşları, hiddeti ve bütün gün odasından çıkmadığı için karnının aç olması, onu bitkin bir hale getirmişti.

Birdenbire isminin bir melek tarafından söylendiğini duydu. Gidip kapıyı açtı ve karşısında Magdeleine'i buldu. «Stephen» diyordu genç kız, «Benim, ben, Magdeleine!» Stephen sevgilisinin elinden tuttu, ikisi de ayrılacaklarını düşünerek, ağlamağa başladılar.

Odayı ayın hafif ışığı aydınlatmaktaydı.

Magdaleine:

«Stephen» dedi. «Bizim aşkımız adi bir his değildir. Hiç korkmadan yanına gelebileceğimi düşündüm. Namusumun senin himayende daha emniyette olacağından şüphem yoktu.»

«Senin ilâhi masumiyetini, hatta düşünce ile de olsa lekelemeğe kim cür'et edebilir?»

«Dakikalarımız sayılıdır. Kalbine eline koy ve ümitsizlikten başka neler duyduğunu bana söyle. Kadere karşı benimle beraber mücadele etmeğe kudretin var mı? Her ikimizin de mutluluğunu sağlıyacak vaziyette misin?»

Stephen:

«Evet» dedi. «Seninle ve senden aldığım kuvvetle, her şeyi yenmeğe imkân bulacağım.»

«Öyleyse yegâne ümidimizin kendimizde olduğunu ve evvel Allah sonra biz bu işin içinden çıkacağımızı bilmeliyiz.

Babam yazdığın mektubu okumadan yaktı. Onun iradesinin bizi ayıracağını zannetmiyorum. Cenabı Hakkın muvacehesinde nişanlın olacağıma söz verdim. Stephen, ben seninim. Şayet senin cesaret ve kuvvetin olursa ben de cesur olacağım. Senden kuvvet bulacağım. Bekliyeceğim, uzun zaman bekliyeceğim, daima bekliyeceğim. Magdeleine'nin kalbini sana lâyık olacak şekilde tertemiz muhafaza edeceğine emin olabilirsin. Sen git, çalış, insanların ortalama kazanabildiklerini elde et. Bir meslek sahibi ol, bir mevkiin olsun o zaman gel beni babamdan iste.»

Stephen uyuşukluğundan o anda kurtulmuştu:

«Evet haklısın» dedi. «Gidip, çalışayım. Fakat lâzım geldiği gibi muvaffak olmam için de senden arada sırada haber almalıyım, bana yazmalısın.»

«Sana mektup yazarım, sen de bana cevap verirsin. Mektuplarını Geneviève'in namına gönder. Kendisi okumak bilmediği için, ona gelen mektuplar nasıl olsa benim elimden geçecek. Yazını tanırım. Stephen, sevgili nişanlım, cesur ol, kuvvetli ol... Mukadesatıma yemin ederim ki senden başka hiç kimsenin olmıyacağım. Allahım işte yemin ediyorum, şayet sözümden dönecek olursam, beni istediğiniz gibi cezalandırın.»

Stephen de:

«Yarabbim, bizi takdis et» diye ilâve etti.

«Yarın gitmelisin... Cesaretimiz kırılmamalı. Allahaısmarladık, sevgilim. Ne yazık ki, yorgunluklarını, üzüntülerini paylaşamıyacağım. Beklemekten başka elimden bir şey gelmiyecek. Neş'em saadetim, hepsi sensin, erkeklerin en kıymetlisi...»

Genç kız saçlarından bir tutam kesti, Stephen'e uzattı. O da Magdeleine'e kendi saçlarından verdi.

«Sen dönünceye kadar bu son görüşmemiz olacak. Fakat buluştuğumuz zaman da artık birbirimizden ayrılmamak üzere birleşeceğiz.»

Stephen:

«Allahaısmarlasık. Magdeleine» dedi. «Kalbin benimle

olsun. Böylece cesaretim büyüyecek ve en zor mâniaları bile yenmeğe çalışacağım.»

«Stephen, sakın mağlup olma. Kendini Magdeleine'e için, mutluluk için iyi muhafaza et. Sana daima yazacağım, bütün kalbimle seni sevmeğe devam edeceğim. Beni unutma, Magdeleine'i daima sev. Sana sık sık mektup gönderirim. Sen de bana üzüntülerini, yorgunluklarını bildir. Her şeyinle ilgilenmek isterim .Allaha ısmarladık, Stephen'im, dostum, nişanlım. Artık ayrılmamız gerekiyor.»

Birbirlerinin ellerini sıkarak ayrıldılar. Stephen genç kızın arkasından gitmek istedi. Fakat o yerinde kalması için işaret etti. Hafif silueti karanlıkta kayboldu.

XXVII

GİDİŞ

«Ah güneş, şahâne güneş
Bahçeyi renklendiren, güler yüzlü güneş!
Sabahleyin taze açan güllerin
rengidir, kırmızı...
Yeşil koncaları açılır.
Yeşil, sık yaprakların rengidir.
Ötleğen kuşuyla yavrularının
yuvalarını meydana koyar.
Mavi, sonbaharda gökyüzünün rengidir,
Yahut ta, sararmış buğdayların
arasından çocukların kopardığı
minelerin
Fakat bütün tabiata
Yere, sulara, yumuşak çimenlere
Güneş sihirli ışıklarını yaydığı zaman
Her şey eğdişir, canlanır.
Arzuya uyanır.
Güneşin rengi hayatın rengi demektir.
Tanrı, dünyaya sevgi dolu bakışını gönderir.»

Ertesi sabah erkenden Stephen, nesi varsa küçük bir bavula yerleştirdi. Masanın üstünde de bir kâğıdın içine Monsieur Müller'e olan kira borcunu koydu. Sonra da bahçıvanı çağırıp, bavulunu atıyla şehre kadar götürmesini tenbih etti.

Kendisi de seyahat kostümünü giydi, getrlerini taktı. Eline de bir baston alarak odasından çıktı.

«Allaha ısmarladık, huzur ve saadet yuvası. Gayret ve çabalarımın mükafatını talep etmeğe geleceğim güne kadar, Allahaısmarladık,» dedi ve bahçeye indi. Tam o esnada güneş de çıkıyordu.

Doğuda sema parlak ve mavimtraktı. Hafif ve buharlı bulutlar ağır ağır kayıyorlardı. Gökyüzünün diğer kısımları henüz loştu. Artık ışıkları beyazlanan yıldızlar görünüyordu.

Biraz sonra ıhlamurların kalın gövdeleri hafifçe penbeleştiler. Doğu tarafı kıpkırmızı oldu, gökyüzünün yarısı da penbe görünmeğe başladı. Kıpkırmızı kafile halinde gökyüzünün maviliğine karıştılar. Ağaçlar, bulundukları yere göre aldıkları güneş ışınları nisbetinde siyah, yeşil, penbe, altın renklerine bürünüyorlardı.

Çimen çiğle örtülüydü. O da elmas gibi, kâh beyaz, kâh yeşil, kâh, ateş kırmızı renkler arzediyordu. Elmaslar, yakutlar, zümrütler, gök taşları serpilmişti sanki, çimenlere..

Çiçeklerin ta diplerine kadar sokulan arıların vızıltısından başka bir şey duyulmuyordu.

Bu saatte, damarlardaki kanı yenileyen, gençleştiren bir kuvvet mevcuttur. Vücuda, ruha bambaşka bir dirilik verir.

Stephen, bir gün önceki hayal kırıklığını hissetmiyordu.

Tıpkı bir denizcinin rüzgârla ,fırtınayla, dalgalarla pençeleştikten sonra, yemyeşil sahilleri görünce kuvvet ve cesaret bulması gibi, hissetiği heyecan da âdeta tatlıydı. Yorucu bir seyahate çıkıyordu ama, nihayetinde mutluluk vardı. Hızlı yürümek için de kendisinde kâfi derecede kuvvet buluyordu.

Yolunun üzerinde taştan bir duvar bulacağını bilen bir kimsenin ümitsizliği de yoktu onda. Enerjik olanları en çok yıkan, ıstırabıyla mücadele edememek düşüncesidir. Fakat Stephen, sonunun fevkalâde olacağını ümit ettiği bir mücadeleye emniyet ve cesaretle atılıyordu.

Bu sâkinliğinin aslını fizikî sebeplerde de aramak lâzımdır. Magdeleine'in sözleri, ona gece karanlığında bir ışık gibi gelmişti. Tenha denizde uzaktan görülen bir yelken kadar cesaret vermişti. Ağlamaktansa bir şeyler yapmanın daha doğru olacağını imanla kabul etti. Bir şeyler yiyerek yatıp uyudu. Ayrıca sabahın canladırıcı, serin havasıyla, güneşin ilk ışıkları da genç adama yardım ediyordu.

Bununla beraber, bundan böyle bahçeyi, ıhlamur ağaçlarını artık göremeyince hatırlayınca kalbi gene burkuldu.

Etrafla da vedalâştı. Her ağaç, her çiçek onun dostuydu. Ihlamur ağaçlarının birinin gövdesine kendi ismiyle Magdeleine'in ismini oydu. Bir dal hanımeli kopartarak genç kız için bir buket yaptı ve çimenlerin üstüne bıraktı. Kendisi içinde bir akdiken dalı koparttı ve kalpten gelen derin bir sesle tekrar vedâ etti.

Şimdi de başını kaldırmış Magdeleine'in penceresine bakıyordu. Besbelli oda bir gün önceki heyecana dayanamıyarak yorgun düşmüş ve uyuya kalmıştı. Penceresine güneş vurduğu için, camları ateş gibi kızarmıştı. Biraz beklemek istedi. Şimdi pencere açılacak diyordu.

Fakat Magdeleine pencereye çıksa bile ancak bakışlarıyla vedâlaşacaklardı, oysa bir gece önce daha samimî ayrılmışlardı, birbirlerinden. O tesirle kalmalarını münasip gördü, gözlerinden akan yaşları eliyle silerek, gitmeğe karar verdi.

Hızlı adımlarla yola çıktı, gene bir saniye durdu ve eve baktı. Ev artık görünmez olmuştu. Tekrar «Allahaısmarladık» diyerek yürümeğe başladı. Kalbi sıkılıyordu, fakat yürümenin tesiri, güzel tabiat, mavi gökyüzü, bilhassa ümit onu canlandırmıştı.

Arada sırada kopardığı çiçekleri kokluyor, böylece sevgilisinin nefesini koklad ığını hayâl ediyordu.

Bazan da yere oturup, Magdeleine'in mektuplarını okuyordu. İstikbali düşünüyor, neler yapacağını tasavvur ediyordu. Babasıyla arkadaşlarının, kendisini nasıl karşılıyacaklarını da merak etmekteydi.

XXIII

MAGDELEİNE'DEN STEPHEN'E

«Sen artık burada yoksun. Benden çok uzaklardasın, seni artık göremiyeceğim, benim sevgili Stephen'im; biricik dostum! Sen gittin, ben de herşeyimi kaybettim. Üstelik seni gitmeğe teşvik eden de ben oldum. Fakat seninle böyle konuşmağa mecburdum. Sırf makul olmak gayesile seni gitmeğe teşvik ettim. Gittin, bense seni giderken de göremedim. Gözlerimle sana ebedî bir aşk vaad edemedim. Hiç bir türlü teselli bulmama imkân yok. Sana vedâ etmekle ne büyük bir saadet duyacaktım. Göz yaşlarını görecek, acılarımı paylaşacağını hissedecektim.

Hayır, senin ağlamana tahammül edemem, kalbim parça parça olabilir. Seninle konuşmadığım belki daha hayırlı oldu. Bu son görüşmeye dayanabilmek için ne kadar cesur olmam icap ederdi. Kim bilir, belki seni yolundan da döndürebilirdim. Kalbimin derin köşelerinde saklı hislerimi sana göstermek istemem. Oysa insan en iyi dostundan ne saklıyabilir ki...»

Yataktan kalkar kalkmaz hemen bahçeye koştum. Adeta seni orada bulacağımı umuyordum. Benim için bıraktığın çiçek buketinden başka hiç bir şey yoktu. Çiçekleri göğsüme saklayarak, mektuplarını almak için odama çıktım. Seninle beraber mes'ut saatler geçirdiğimiz yere gidip otur-

dum. Daha dün ikimizin olan gökyüzünün altında okumağa başladım. Onları okurken seni yanımda sanıyor, senin sesini duyuyordum. Başımı kaldırdığım zaman, yanımda tahta sıranın üzerinde sen yoktun. Yerin boştu. Gözlerimden acı yaşlar akıyordu. Nihayet bu yaşlar kalbimi biraz teskin edince, sana ait hatıraları gözümün önüne getirmeğe çalıştım. Çimenler hâlâ adımlarının izini muhafaza ediyordu. Her birini ayrı ayrı dudaklarıma götürerek mektuplarını yeniden okudum. Satırların arasında bana verdiğin sıfatı buluyordum. Evet Stephen ben senin nişanlınım. Bu fikir bütün göz yaşlarımı kurutacaktır. Buradan gittin ama, bu gidiş istikbalimizi, mutluluğumuzu temin maksadıylaydı. Cesur olacağım, makul düşünmeye çalışacağım. Saadetimiz parlak renklere bürünmüş. Senin, yalnız senin olmak ne fevkalâde bir şey... Üzüntü ile geçireceğimiz günler, aylar var önümüzde ama, yaşıyacağımız mutlu günlere nispeten bu zaman çok kısa sayılır. Stephen'im cesur ol, ümitli yaşa, Ümit, yaşanan günleri, istikbali güzelleştirdiği gibi, kalbi de kuvvetlendirir. Ona sarılmalıyız.

XXIX

MAGDELEİNE'DEN STEPHEN'E

«Ne korkunç bir gece geçirdim. Akşama doğru şiddetli bir fırtına çıktı. Gideceğin yere ulaşıp ulaşmadığını bilmiyorum. Odama erkenden çekildim ama, uyumak niyetile değil. Çünkü Stephenim'in yorgun, bitap, gök yüzünden inen sağnak halindeki yağmurun altında ne hale geldiğini düşünmek beni kahrediyordu. Hemen sana yazmağa karar verdim, arada sırada da, durup göz yaşlarımı siliyordum. Bir kaç saat sonra kendimi bitkin hissettim. Gözlerimde de artık yaş kalmamıştı. İçim derin bir hasretle kavruluyordu. Derin bir uyku ihtiyacı duymağa başladım. Fakat çok uzun sürmedi. Gün doğuyordu, hava düzelmişti. Odama çıktım, anahtar

kapının üstündeydi, elim temas edince ürpermeğe başladım. O an senin içeride olduğunu, gitmediğini tasavvur etmek istedim. Seni göreceğimi, bir kere daha görebileceğimi umuyordum. Maalesef oda bomboştu, yatağın henüz yapılmamıştı. Sana ait bir kaç da kitap vardı. Onları ben alacağım. Kira için bıraktığın parayı da babamdan istemek niyetindeyim... Kendime bir şeyler alırım, Böylece senin tarafından yapılan bir hediye gibi gelir bana, onlar.

Bana derhal cevap ver Stephen. Seni ilgilendiren şeylerin hiç birini benden gizleme. Vermiş olduğun adresde iki mektubumu bulacaksın. Allahaısmarladık, sevgilim, nişanlım, Allahaısmarladık. Cesaretini sakın kaybetme.»

XXX

STEPHEN'DEN MAGDELEİNE'E

Daha dün geceyi Magdeleine ile aynı çatı altında geçirmiştim. Bu sabah ondan on mil uzakta uyandım. Rüyalarım saadetimi uzatmıştı. Gözümü açınca ilk işim odamı aramak oldu. Tamamiyle yabancı bir yerde bulunuyordum. Pencereye koşarak, sabahın temiz havasını teneffüs etmek istedim. Fakat günün ağarması, ağaç zirvelerine çiğ yağdırmamıştı. Güneş sadece birbirlerine yaslanmış evlerin kiremitlerini aydınlatıyordu. Işınları da âdeta kirlenmiş gibiydi. Bu güneş de bana mes'ut bir günü müjdelemekteydi. Bugün olduğu gibi yarının da, gelecek başka günlerin de aynı şekilde akıp gideceğini düşünerek, kalbimin burkulduğunu hissettim..

Yalnızım. Seninle aynı havayı teneffüs edemiyorum Gözlerim seninkilerle karşılaşmıyacak. Elim senin elini sıkmıyacak. Tatlı sesinin akislerini kalbimde duyamıyacağım. Herhalde sen de müteessirsindir, göz yaşlarını tutamıyorsun

muhakkak. Güzel gözlerini, gülümsemeni, saf alnını ne zaman görebileceğim? Siyah saçlarını, âhenkli yürüyüşünü ne vakit seyredebileceğim? Aşkımıza şahit olan yerlerde kaldığın için sen benden çok bahtiyarsın. Etrafında her şey aşkımızdan bahsediyor, her şey sana sevgilini hatırlatıyor. Bana gelince, burada sana ait hiç birşey yok. Her şeyi geçmiş günlerimin mutluluğunu, hatıralarımı benden koparıp almak istiyor gibi geliyor bana...

Bana hemen yaz Magdeleine, hem de çabuk... Ufak tefek teferruat seni bana yaklaştıracak en mühim şeylerdir.

Sana yazmakta tereddüt ediyordum. Çok bitkinim, ne kuvvetim kaldı, ne enerjim... Oysa gayeme doğru yürümem lâzım. Bana yardımcı ol, bana yaz, aşkından bahset... Cesaret vermelisin bana...

Allahaısmarladık güzel meleğim.

Gitmeden evvel seni görebilseydim, nazarların beni yolumda takip edebilseydi!...

XXXI

YAZARIN KONUŞMAĞA BAŞLADIĞI DEVİR — UMUMİYETLE EBEVEYN OLARAK HUSUSİ KUZENLER...

«Bu yeni bir şey değil»
Felix Desportes
«Çocuklarımıza yapılmaması lâzım gelen muameleyi bile lim» diye Cenabı Hak bize ana ve baba verdi.

Birkaç zaman evvel, şöminenin önünde dururken birisi bana kuzenlerin ne işe yaradığını sordu.

Bu suale tabii herkes güldü. Fakat suali soran kimse aynı şeyi tekrar sordu ve muhakkak bir cevap almak istedi.

Dostlarımdan biri:

«Benim bir kuzenim var, dedi, kendisi çok zengin. Bir kaç sene oluyor, bir noter yazıhanesi satın almak üzere, bir akrabamdan elli bin frank borç istedim. Parayı bana vermekle hiç de sıkıntıya girmiyecekti. Fakat bilmem kaç göbek önceki ecdadımdan bir kadının biraz havaice olduğunu keşfetmiş ve dünyaya getirdiği çocukların kimbilir kimlerden olduğunu düşünerek akrabalığımızdan pek emin değilmiş!»

Birdenbire derin bir sessizlik oldu. Aramızdan kimse bir kuzenin neye yaradığı hakında bir cevap bulup veremedi. Yalnız içimizde bulunan bir ressam:

«Yeni icatlar, zamanla unutulmuş şeylerdir,» dedi. «Meselâ bugün herkesin düşüncesi demiryolları inşa etmek. Yüz sene sonra Avrupa'nın her tarafında trenler işleyecek. Üç yüz yıl sonra da, birisi ortaya çıkıp sokaklarda kaldırım yaptıracak ve kenarlarına da karaağaç fidanları diktirecek. Zaten sanayi bakımından kimsenin gözünden bir şey kaçmıyor ve herkes para kazanmak peşinde. Birkaç zaman evvel kapitalistler Leipzig ovalarına giderek, ölmüş askerlerin kemiklerini çıkarmak istediler. Fildişi siyahı sonra da siraj yapacaklarmış.»

Ben hemen sözünü kestim:

«Ev sahibinin misafirler üzerinde ister istemez bir nevi nakımıyetı olacagı muhakkaktır. Ev sahibinin bir söz söylemesi, burnunu silmesi, içini çekmesi, sandalyesini yerinden oynatması, onun bu evin hâkimi olduğunu anlatmakta gecikmez. Çünkü sesinde, hareketlerinde, hâttâ nezaketinde bile değişik bir şeyler vardır. Ayaklarınızı ısıttığınız ateş benimdir. Üstüne oturduğunuz sandalye benimdir» demek ister gibi bir hâl farkedilir.»

Konuşmağa başlıyan misafirin sözünü kestim, çünkü

aklıma gelen bir fikri unutmadan söylemek istiyordum. Her kesin fikri aynı olamıyacağı için, akla geleni ihmal etmemek lâzımdır.

Konuşmağa başlıyan misafirin sözünü kestim, çünkü aklıma gelen bir fikri unutmadan söylemek istiyordum. Her kesin fikri aynı olamıyacağı için, akla geleni ihmâl etmemek lâzımdır.

«Bence,» dedim. «Kimsenin hâkimiyetine girmek istemiyen bir karaktere sahip, özü olan bir kimse, cemiyetten bir şey istemiyecek, kendisi de cemiyete bir şey vermiyecektir. Hayatı böyle geçer: Dünyaya geldikten sonra onu kundaklarlar. Altı yaşına gelince pedagogların eline teslim edilir. Onlar kendisine bir sürü kelime öğretirler. Bilhassa ona muhakeme etmenin en büyük cinayet olduğunu telkin ederler. Bu pedagogların eline düşmekle istikbâli için bir ümit belirir. Ya onların dar ve mânasız zihniyetlerine boyun eğecektir. O zaman kendisini pedagoglarına teslim edecek ve onların öğrettikleriyle yetinecektir. Böylece bütün kabiliyetleri paslanacağı gibi, sersem bir kimse olup çıkacaktır.

Ya da, pedagoglarına karşı mücadeleye girişecek. O zaman açılacak, şahsiyetinden feragat edeceği anı geciktirecek bu vazgeçiş böylece daha zor gelecektir. Kendini parçalayıp, içtimaî hayatta rolünü oynıyabilmek için tam bir insan olmaktan vazgeçecektir. Askerlik çağına geldiği vakit de esası olmıyan ukalâ ve cahil bir kimsenin emirlerine tâbi olacaktır. En asil ve en ulvî bir şey de, kendi iradesini kullanmayıp, başka birinin arzusuna tabi olarak pasif âleti olmaktır. Kendini kılıçtan geçirtecek, ya da kendi geçirecek. Açlıktan, susuzluktan, yağmurdan, soğuktan, muztarip olacak. Neden olduğunu bilmeden bir âzâsını kaybedecektir.

Bir tüfek kurşunuyla o bağımsız adam yaralanabilir. Arkadaşları da üzerinden geçerek onun ömrünü kısaltabilirler. Bazan yarı diri olarak gömülebilir. İşte o vakit ölmezlikten istifade etmiş olur. Arkadaşları, aile onu unutmuşlardır, bi-

le. Mutluluğunu, hayatını feda ettiği, onun için acı çektiği ise, bu zavallıyı hiç tanımaz..

Bir kaç sene sonra da gelip kemiklerini toplıyacaklar ve cilâ yapıp, generalinin çizmelerini boyıyacaklardır.»

Sözümü bitirdiğim vakit, misafirlerim nezaketten gülümsediler. Yalnız sözünü kestiğim kimse hiç bir tepki göstermedi... Hattâ anlatacaklarını unutmamak için beni dinlememişti. Şimdi o devam ediyordu:

«Sanayiin inkişâfı ve biraz evvel bahsettiğim bazı tecrübeler neticesi, öyle bir gün gelecek ki, ihtikârcı, insanın ölümünden sonra işe yaramamasına âdeta sinirlenecektir.. Böylece ölülerin etlerinden, kemiklerinden istifade etmenin çâreleri aranacak, mecburen insan eti yeme devrine döneceğiz.. Öyle ki, lokantada yemek istediğiniz vakit garson:

«Amca kotleti istiyorum...»

«Profesör beyin kızartması...»

«Haşlanmış kuzen başı...» diyeceğiz. İşte bir kuzenin ne işe yarıyacağı o zaman anlaşılacaktır...»

Bu delice lâflara herkes güldü, sonra da bazıları neş'e ile ötekiler de esefle, ailelerinden çektiklerini anlattılar..

Ailelerin en dikkati çeken tarafı şudur: En iyilerine bile, şikâyet yoluyla veya makul bir şekilde, yavru kuşun günün birinde kanatlarını kullanarak, yuvadan uzaklaşması lâzım geleceğini anlatmanıza imkân olmaz.

Anne baba bize gösterdikleri şefkati, büyüdüğümüz zaman kendilerine iade etmeyip, ancak çocuklarımıza gösterebileceğimizi de anlamazlar. Ömürleri boyunca onlara tabi olmamızı isterler. Göbek kordonunun çoktan kesildiğini anlamak istemezler, genç ve ateşli devremizde, sönmüş bir hayat sürerek, tabirleri gibi uslu uslu oturmamızı arzu ederler. Bütün mesamatımızdan aşk fışkırırken, hayatımızı muhtelif şefkat ve menfaatlere ayırırken, her şeyimizi bütün sevgimizi onlara hasretmemizi isterler. Tıpkı onların hayat ve

sevgilerini yalnız bize hasretmeleri gibi. Bizim tatmak istediğimiz eğlencelerden onlar artık bıktıklarını idrak edemeyip, bizim de eğlenmemize mâni olurlar.

XXXII

Stephen'in babası, evinde büyük bir ziyafet veriyordu.. Zavallı çocuğun iştirâk edecek hiç de hali yoktu. Fakat bu kadar ehemmiyetsiz bir mesele için ailesiyle arasını bozmasına gönlü razı olmadı.

Çekingen, beceriksiz, elbiselerinin içinde rahatsız oldu. Bilhassa kusurlarını farkettiği için yürüyemez, yerinde oturamaz hâle geldi. Burada teneffüs ettiği hava, ciğerlerine hiç te uygun değildi. Bir aralık salondakilerin her birisinin başka bir şeyle meşgul olduklarını farketti. Kimisi dansediyor, kimisi hanımlarla konuşup gülerek, oyun oynuyordu. Stephen ne derece lüzumsuz bir kimse olduğunu anlamıştı. Bir şey yapmış olmak için şamdanlardaki mumlardan birini temizlemeğe kalktı. Söndürmekten korktuğu için çok dikkat etmesine rağmen nihayet söndürdü de.. Herkes ona baktı... Bu vaziyet karşısında büsbütün sıkılarak, kıpkırmızı kesildi.

Çok zarif bir üniforma giymiş bir subay yanına yaklaşarak:

«Herhalde şehirde oturmuyorsunuz, değil mi?» diye sordu..

Zavallı Stephen tesadüfün karşısına iyi bir insan çıkardığını zannetti, subayın yüzüne kurtarıcısı gibi bakarak, hiç olmazsa onunla konuşabileceğini umdu. Üniforması kardeşininki gibiydi.

Fakat maalesef genç adam:

«Çünkü salonlara girip çıkmağa alışık olsaydınız, mumların düzeltilmemesi lâzım geldiğini bilirdiniz» diye ilâve etti.

Stephen hırsından sarardı. Genç subay arkasını dönerek

dansedenlerin arasına karıştı. Stephen kendisine hakaret edeni tanımıştı. Magdeleine'in kuzeni, sarışın Schmidt'ti, o hâttâ Stephen'e çok üzüntülü bir gece geçirtmişti...

Herkes dağıldıktan sonra Stephen'in babası birkaç yakın akrabasını alıkoyarak, onların önünde oğluna:

«Sizin için çok para sarfettim. Maalesef bu fedekârlığımdan istifade edemediniz. Hiçbir zaman işe yarıyacak bir insan olacağınızı tasavvur etmiyorum. Sizi budalaca fikirlerinizle başbaşa bırakmanın doğru olacağı kanaatındayım» dedi.

Amcası:

«Evet çok doğru, budalaca fikirler» diye tasdik etti.

Babası devamla:

«Fakat âlemin nazarında hareketlerinizden kendimi mes'ul tuttuğum için, günün birinde ailenizin yüz karası olmanıza sebep olacak bir yol takip etmenizi de arzu etmem.»

Amcası:

«Çok doğru.» dedi.

«İşte bu yüzden sözümden çıkmıyarak, on beş güne kadar münasip gördüğümüz genç kızla evlenmenizi emrediyorum. Bu izdivaç her bakımdan sizin için hayırlı olacaktır.»

Amcası:

«Aksi takdirde yarından tezi yok Gottingen'e, gider, ihtiyaçlarınız ve saire ile de başımı şişirmezsiniz. Artık isminizi bile duymağa tahammülüm yok. Bitmek tükenmek bilmiyen isteklerinizi yerine getirmekten çoktan bıktım, usandım.»

Halası:

«Daha doğrusu çılgınlıklarından bıktığımızı söyleyin,» dedi...

Amcası:

«Budalalıklarından bıkmış olacaksınız. İnsanın sağlam bir çift kolu olunca, babasının ekmeğini yemeğe utanır, bu yaşta.»

Stephen yarım saat evvel bir bakış yüzünden kızaran ve eli ayağı birbirine karışan adam değildi artık.

«Bu hususta sizden daha makul düşüneceğimizi de bilmeniz lâzımdır» diye ilâve etti:

Halalardan biri:

«Genç kıza hiçbir kusur bulunamaz» dedi..

Babası:

Çekingenliğinden tamamiyle kurtulmuştu. Magdeleine' in sevdiği kalbi fevkalâde hislerle dolu olan bir erkek, hiç kimsenin önünde baş eğmemeliydi.

Bilhassa babasının acı ve tok sözleri genç adamı iyice kırmıştı. Hâttâ bir kaç defa gözlerinin sulandığını, yaşların yüzünü ıslattığını da hissetmemişti. Babasının azarlamalarına, amcası ile halasının da ağır sözler söyliyerek iştirâk etmeleri, onu büsbütün çileden çıkartmıştı. Babası tarafından haksızlığa uğramasının öcünü akrabalarından almağa karar verdi. Sakin, fakat dokunaklı bir sesle:

«Baba» dedi. «Çocukluğum, yabancı ellerde, sizden uzak geçti. Bana karşı göstereceğiniz şefkat ve sevgi, muhakkak benim de yetişmemi sağlıyacaktı. Bence şefkat ancak karşılıklı hissedilir. Oysa bana karşı böyle bir hissiniz olduğunu hiçbir zaman farketmedim. Karnımın aç kalmaması için lâzım gelen parayı verdiniz. Başka türlü yapabilir miydiniz? Bana paradan başka bir şey verdiğinizi hatırlıyor musunuz? Beni hiç okşadınız mı? Bana karşı samimî olabildiniz mi? Sizin için yükten başka neydim ki? Benim kalbimde ise size karşı çok iyi hisler vardı. Oğlunuzun duygularını keşfedebilmeniz için Allahıma defalarca dua ettim. Çoğu geceler yatağımda ağlardım. Çünkü şefkatinizden, sevginizden mahrum olarak yaşamak bana çok acı geliyordu. İşte bu çektiğim ıztırap, vahşî tabiatlı olmama sebep oldu. Halbuki siz de size yaklaşmadığımdan şikâyetçiydiniz. Sizi sayarım, bütün iyilikleriniz için size minnettarım. Fakat beni anlıyamıyan ve iyi tanımayan insanların benim için çizdikleri hayat yolunda yürütülmeğe müsaade etmiyeceğim. Benden esirgedi-

ğiniz şefkati başka taraflarda arayıp bulmağa çalıştım. Kendimce çok mukaddes ve asil bir gayeye vardım. O da hürriyettir. Hayat ve dünya önümde açık duruyor. Rüzgâr gibi serbest olarak yola revan olmak isterim. Sizden ne paranızı, ne mirasınızı, ne de şöhretinizi talep etmekteyim. Buna karşılık ta size ne hayatımın kefaretini vermek niyetindeyim, ne de onu size rehin olarak bırakmak arzusundayım. Hayatım bana aittir, dilediğim tarzda onu yaşamak hakkımdır.»

Amcası:

«Bu oğlan deli,» dedi.

Stephen gururla başım kaldırarak:

«Hayır, monsieur» diye cevap verdi. «Sizin kıt muhakemenizin neticesi olan kararlarınızı dinlemek arzusunda değilim. Bana bir faydası olmayacak bir birlik kurmak niyetinde de değilim. Şimdiye kadar benim için ne gibi bir sıfatınız vardı? Bana ne gibi bir iyiliğiniz dokundu? Hatırladığıma göre, çocukken bana durmadan dayak atardınız, şimdi de hakaret ediyorsunuz. Babamın kardeşi olmanıza dayanarak hayatım üzerinde ne demeğe hak iddia edebiliyorsunuz? Hangi şefkatinizin, hangi ilginizin karşılığı olarak bunu benden istiyebilirsiniz? Size şunu söylemek mecburiyetindeyim ki, ben ancak beni sevenleri sevebilirim. Kanunen beni sevmeğe mecbur olanları, yahut ta usulen öyle görünmek istiyenlerin şefkatlerini ayaklarımla ezerim. Ben istikbalimi sizsiz kurabilecek vaziyetteyim. Sizden hiçbir hak talep etmediğim gibi, sizin de benden talep etmenize razı olamam.

Babası:

«Efendi, çıkın dışarı» diye bağırdı.

Stephen hızla odadan çıktı. Kendisini sokakta bulduğu zaman, nereye gideceğini bilemez vaziyette düşünüp dururken, akrabalarından biri onu kolundan yakaladı. Bu bütün aile ile arası açık yaşlı bir bekârdı. Stephen'in haberi olmadan arkasından dışarı fırlamıştı:

«Delikanlı» dedi. «Amcanıza söylediklerinizde çok haklısınız. Fakat etrafınızdakiler sizi suçlu bulacaklar, bilhassa

babanıza karşı takındığınız tavır yüzünden, herkes sizi ayıplıyacak. Daha ileride, kaidelere, nizamlara boyun eğmek icap ettiğini siz de öğreneceksiniz. Yeter ki bir tokmakla bir de yay alıp, ormanlarda av eti ve meş'e palamutuyla beslenmeğe razı olasınız. Plamutlar ise hem acı olur, hem de karın doyurmaz. Avlanmağa gelince, onun için de müsaade almak lâzım gelir. Size düşüncelerimi zorla kabul ettirecek değilim. Nasıl olsa günün birinde kendiliğinizden bunları kabul etmeğe mecbur olacaksınız. Başkalarının tecrübesinden istifade etmiş kimseleri misâl olarak göstermeğe imkân yoktur. Tecrübe ne miras olarak insana babadan kalır, ne de bedava dağıtılan bir nesnedir. Göründüğünüz gibi çok ateşli bir delikanlıysanız, bunu başkalarından daha pahalıya elde edeceksiniz demektir. Haydi Allahaısmarladık, enerjinizi lâyık olduğu yerlerde kullanmanızı temenni ederim.»

Akrabası, bu son sözleri söyledikten sonra Stephen'den ayrıldı. Giderken bir avuç dolusu para da vermişti. Genç adam neye uğradığını anlayıncaya kadar adamcağız gözden kayboldu..

XXXIII

Ovada avlanan
Büyük bir sarayın efendisidir
Onun zenginliği bende olsaydı
Neler yapmazdım ki
Herşeyden evvel sevgilim Marie'ye düğünümüz için ipekli bir elbise alırdım. Tabiî bir de ince altın halka.
Sonra da şatonun sahibesi gibi
Dalgalanan bir tül,
Ayakları da beyaz saten papuçlarla çimenlere temas ederdi.

Fakat uzaktan beyaz buhar halinde
Boşluğun arkasından, köy evi bacasından, ağır ağır duman çıktığını görüyorum.
Yuvarlanan ve kayan bu mevcelerde
Başını uzatan bu kadın Marie' dir.
Ah işte ben geldim.
Ve büyük bir sevinçle
O güzel günün yaklaştığını gö ren.
Mesut aşığın elbisesi ipekli olmıyacak,
Parmağına ancak gümüş bir halka takacaksın.
İşlenmiş bir tülün arkasında da
Güzel mavi gözlerin görünemiyecek.

Schiller

Ailesi tarafından terkedilmiş olması, Stephen'i hiç de ümitsizliğe düşürmemişti. Enerjik insanların hususiyetleri, tehlike karşısında uyanmalarıdır. Manialar önünde daha da ihtişam peyda ederler, kendilerini kuvvetli ve mücadeleye muktedir gördükçe, de tarif edilemeyecek kadar büyük sevinç duyarlar.

Hiç tanımadığı bu akrabanın cömertliği Stephen'i âdeta zenginleştirmişti. İki yüz florin kadar paraya sahipti. Hiç bir tavsiyesiz ve kimseyi tanımadan böylece yola çıkması, cebindeki parayı hesapla harcamak mecburiyetinde bırakıyordu onu.. Bavulunu sırtına yerleştirerek, henüz ortalık ağarmadan yola koyuldu. Hem yürüyor, hem de plânlar kuruyor

du. Üniversitede küçük bir mevkiim olacak. Sebatla çalışmam sayesinde bir sene geçmeden daha çok para kazanacağımdan eminim .Böylece Magdeleine de benim olur. Zengin olmak arzusunda değiliz Magdeleine benim için iyi giyinmek istiyecektir. Bu düşüncelerle ilerlerken, bir taraftan da geçim için ne kadar paraya ihtiyaç olacağım hesaplıyordu. Ev kirası, mutfak masrafı, giyim eşyası, bir de hizmetçiye ihtiyaçları olacaktı. Çünkü Magdeleine narin bir kimse olduğu için, evin her türlü işiyle meşgul olamazdı.

Tam o aralık güneş çıkıyordu. Stephen durarak, geldiği yola baktı. Terkettiği küçük şehirde yavaş yavaş sisten kurtuluyordu. «Beni kovan ailem! Kalbimde size karşı hiç bir his mevcut değil. Magdeleine, her şeyim senin, duygularım, canım, sevgim, hepsi sana ait.. Magdeleine, sana bütün ruhumla, bütün kalbimle bağh olduğum için bilsen ne kadar mesudum. Allahaısmarladık sevgili melek, beni bekle olur mu?»

Böylece yoluna devam etti. Kâh yaya gidiyor, kâh az bir para mukabilinde furgonlarda seyahat ediyor, kâh da umumî nakil vasıtalarının arkasında gidiyordu. Tabiî kondoktör lerin görmemesi için de dikkat ediyordu.

Göttingen'e gelir gelmez, şehirde tanıdığı yegâne insanı gidip buldu. Bu vaktiyle ders aldığı yaşlı bir profesördü. Profesör kendisini çok iyi karşıladi ve meşgul olacağını da vâdetti ama, pek kat'î olarak değil. Stephen bir vazife aradığını söylemeye cesaret edemeden, yaşh profesörden ayrıld. Arada sırada gene uğruyor, fakat ziyaretlerinin sebebini bir türlü söyliyemiyordu.

Bu derece çekingenliği mazur görmek lâzım, çünkü Stephen gibi şair ruhlu insanlardan başka birşey beklenemez. Stephen gibi coşkun muhayyilesi ve böyle bir karakteri olanlar, herhangi bir kimseden yardım istemektense derin uçurumlara atlamaya razı olurlar. Büyük bir tehlike, ya da bir felâketle karşılaşınca ruhları sertleşir, zorlukları yenmeğe

çalışırlar..

Vakit geçiyor, yaşlı profesör de Stephen'e :

«Henüz bir şey bulamadım,» diyordu.

Bu ümitsiz duruma rağmen genç adam kendi kendine:

«Amcamın, «İki kuvvetli kolu olan bir genç işsiz kalamaz? demesine rağmen, bu profesör olmasaydı, ben hiç bir zaman kendime uygun bir iş bulamazdım» diye düşünüyordu.. İki kuvvetli kolum olduğu halde açlıktan ölmek işten bile değildi.»

«İşte yalnızım, desteksiz, bir tarafa atılmış durumdayım. Beni dünyaya getirenlerin, bir mevki temin etmeden beni başlarından atmağa hakları var mıydı? Kuğu kuşu bile yuvasını derenin kenarına yapmıyor mu?

«Neyse ki Magdeleine'in aşkı bana kuvvet veriyor. Bütün engelleri yeneceğim. Başarı elde etmek için, etrafımdaki insanlar kadar ben de, şansa sahibim. Onlardan fazla olarak da aşkın bahşettiği kuvvet var bende.

XXXIV

MAGDELEİNE'DEN STEPHEN'E

Sevgilim, benden uzaklaştığından beri bir asır kadar uzun bir zaman geçti. Kırlar güzelliğini hâlâ muhafaza ediyor. Kiraz ağaçlarıyla üzüm kütüklerinin yaprakları kırmızılaştı. Güneş henüz ısısını tamamiyle kaybetmiş değil. Yalnız rüzgâr ıhlamurların yapraklarını birer birer alıp götürüyor. Biçare ağaçlar neredeyse çırıl çıplak kalacaklar. Bu mevsimde tabiatın en şahâne ânı gurup vakti.. Yalnız ben bedbahtım, çünkü senden uzakta bulunuyorum. Daha da kim bilir ne kadar zaman ayrı kalacağız. Her an ruhum senin etrafında dolaşıyor..

Çoktan beri senden haber alamadım, sevgili Stephen'im.

Son mektubunu yanımda saklıyorum. O benim için en kıymetli bir hazine demektir.

Ah Stephen'ciğim, benden uzak yaşamağa alışma sakın. Aşkıma karşılık olarak senin de aşkını bütün olarak istiyorum.

Dün korkunç bir fırtına vardı. Sabahleyin iki defa yıldırım düştü ve bir adamı öldürdü. Bu korkunç fırtına başımızın üzerinde dolaştığı için, senin benden uzak olmana âdeta memnun oldum. Çünkü oldukça tehlikeli saatler geçirdik..

Gece yarısı gök gürültüleriyle uyandım. Genevieve ağlıyarak yanıma geldi... Kendisini teselliye çalıştımsa da, renginin sapsarı olmasından ne derece korktuğu belli oluyordu. Kendi kendime şayet ölecek olursam, son düşüncemin sen olduğunu bilemiyeceksin diye çok üzülüyordum.. Derhal yataktan kalkarak sana mektup yazmağa başladım. Arzularımı yazarken, neler hissettiğimi tasavvur edemezsin.. Her şeye rağmen, seninle meşgul olabildiğim için çok mes'udum. Ölürken senin bağımsızlığını temin etmiş olmak sevincini de beraber götürecektim.

Arzularımı bildiren yazıyı masanın üstüne bırakarak. pencereyi açtım. Nefesim güç çıkıyordu. Ağlamıyordum, yalnız bizi ayırmaması için Cenabı Hakka dua ediyordum. Yıldırımların üstüme düşmemesini, şayet düşerek beni öldürecek olursa, senin teselli bulabilmen için yalvarıyorum. Böylece çok üzüntülü bir gece geçirdim. Yatmak istemiyordum, çünkü son dakikalarımdan bir şey kaybetmek niyetinde değildim. Bütün bu zamanı sana hasretmek en büyük dileğim di.

Fırtına geçince ben de tekrar yatağa yattım. Ertesi gün yazdıklarımı okudum ve ağladım. Bu mektup senin eline geçseydi kim bilir ne derece müteessir olacaktın. Sevgili nişanlım Stephen'im, şayet senden evvel ölecek olursam, sana vereceklerimi reddetmezsin değil mi? Öteki dünyaya götürebileceğim biricik teselliden beni mahrum etmezsin her halde?

Bugün böyle şeylerden sana bahsetmek çok büyük bir delilik. Hava güzel, sen beni düşünüyorsun, saadetim için çalışıyorsun.

Babam ne yapacağını bilemiyor. Küçük salonu benim için baştan döşetti. Cidden güzel oldu. Ne olur sen de burada olsan Kardeşimiz Eugène'den haber alıyor musun? Kendisine karşı hissettiğim kardeş sevgisinden emin olmasını çok isterdim. Ona hediye edilmek üzere nefis bir kese işledim. Acaba nasıl gönderebilirim? (Zira beni tanıması şart) İçine de biriktirdiğim paralardan bir miktar koydum. Onun kız kardeşi olduğumu ve bu nâciz hediyeyi kabul etmesi lâzım geldiğini lütfen kendisine bildir.

Mektubumda sana ait te bir hediye var. Saçlarımdan yaptırdığım bir yüzük..

Senden büyük bir ricam var. Arkadaşım Suzanne'i dost olarak kabul etmeni çok istiyorum. Buna lâyık olduğuna emin olabilirsin. Bu isteğimi yerine getirebilir misin?

Suzanne çok iyi kalpli ve zeki bir kızdır. İyi resim yapar mükemmel piyano çalar. Yüzü çok sevimli ve masum ifadelidir. Hoşuna gideceğinden eminim. Teni çok beyaz olduğu için her vesileyle kıpkırmızı kesilir. Saçları sandre sarıdır, boyu uzun ve vücudu da biçimlidir. Gençliğin istifade edeceği her türlü eğlenceden hoşlanır. Baloya gitmek onun için dünyanın en büyük saadetidir. Senin Magdeleine'ini de çok sever.

Allaısmarladık, Stephen.. Ancak seni sevdiğimi söyliyecek kadar yer kaldı kâğıtta.

XXXV

STEPHEN'DEN MAGDELEİNE'E

Senden iki mektup aldım, sevgili Magdeleine.. Birincisinde arkadaşın Suzanne'nın dostu olmamı istiyor, ikinci-

sinde de mektubu postahaneye götürürken yağmura yakalandığını bildiriyorsun.. Daha çabuk cevap veremediğim için özür dilerim. Sebebi de verecek hiç bir havadisimin olmaması, bilhassa iyi bir haber verecek vaziyette değildim. Şansım yaver gitmiyor. Fakat hiç te ümitsizliğe düşmüyorum. Herhalde gösterdiğim gayret ve sebatın mükâfatım göreceğim.

Evet arkadaşın Suzanne'ı sevmeğe başladım. Fakat resim yaptığı, piyano çaldığı, teninin çok beyaz olduğu için değil, seni sevmesi, senin de onu sevmen dolayısiyle ben de arkadaşını sevmeğe başladım.

Onunla arkadaşlığın seni teselli ettiği ve o yüzden sevinç duyduğu için ben de Suzanne'a kalbimin bütün samimiyetile minnettarım.

Zavallı yavrucak! Şayet benden evvel ölecek olursan bana vereceğin şeyleri kabul edip etmiyeceğimi soruyorsun... Ben onları ne yapayım? Sensiz yaşıyacağıma nereden hükmettin? Sen benim ruhum, hayatım değil misin? Bu dünyada sensiz işim ne benim? Sevgi ve şevkat istemiyeceğim bir âlemde ben ne diye yaşıyayım? Beni günün birinde unutacağını, kalbindeki aşkın söneceğini düşündükçe çok müteessir oluyor, yaşamaktan nefret edecek hale geliyorum. Fakat ölümü düşünme beni o derece müteessir edemiyor. Çünkü öteki dünyada hemen birleşeceğiz. Tabiî öteki dünya mevcut ise... Aksi taktirde mahvuluruz, zira senin son bakışından mahrum kalırım, son nefesini benden uzakta verirsin, ben de senin kollarının arasında ölmem. Ne malûm Magdeleine? Belki de kader bizi ancak böyle birleştireecktir?

Yağmura yakalanarak adamakıllı ıslanmışsın, sevgilim. Kendine iyi bak. Mektuplarını bir gün sonra göndermene razıyım, tek sen hastalanma.

Eugène mektup yazarak senden bahsettim. Hediyeni üçüncü süvari alayına gönder. Oradan nasıl olsa kendisine ulaştırırlar.

Yüzüğünü defalarca öptüm. Ben de sana saçlarımdan bir yüzük yaptırarak gönderiyorum.

XXXVI

Stephen için Göttingen'de kış fena şartlar altında geçti. Küçük servetinin gittikçe azaldığını görüyor ve her gün daha idareli yaşamak için,, çareler icat ediyordu. Vaadedilen vazife de henüz bulunamamıştı.

Bir gün gene profesörün evinden dönerken, piyango bileti satan bir adama rastladı..

Stephen, üstü başı eski olan ve kendisinden hiçbir menfaat ümid edilemeyen bu adamdan, birden zengin olmak maksadiyle bilet alan insanlara bakarak hayret etti. Satıcı nın yanından geçerken, başiyle işaret ederek, almak istemediğini bildirdi. Adamcağız:

«Çok rica ederim şu biletleri alın» diyordu. «Elde ettiğim kazançla sütü kesilen karıma bir parça ekmek alacağım.»

«Stephen satıcıya az bir para vererek, numaraları aldı büküp cebine soktu. Kendi kendine:

«Ne feci şey» diye söyleniyordu. «Belki benim Magdeleine'i sevdiğim kadar sevdiği, açlıktan zayıf düşen bir karısı var. Onu beslemekten aciz. Gözlerinin çukura kaçtığım, yanaklarının çöktüğünü görerek kimbilir nasıl ıztırap çekiyor dur... Hayır imkânsız, benim Magdeleine'i sevdiğim kadar bu adam karısını sevemez. Öyle olsaydı, kendi etini yedirir kanını içirdi.. Karısına ekmek götürmek için başkalarının menfaatinden istifade etmezdi. Bilâkis önüne gelenden para ister, vermiyeni de elleriyle boğardı. Ah istediğim şu vazifeyi bana verseler, Magdeleine'in istediklerini temin etmek için nasıl çalışırdım...

Stephen çalışarak, yorularak, azimle didinerek, kazanamadığı parayı, bazı talihli insanların ne de çabuk elde edebildiklerini düşünerek kalbi burkuldu. Kendi kendine:

«Bu biletlere ikramiye isabet etmiyeceği ne malûm?» diye düşünmeğe başladı...

Stephen aynı numaraları satın almağı düşündü, fakat piyango bileti için verecek dört florini yoktu. Daha doğrusu

o kadar az parası kalmıştı ki, mânâsız yere sarfetmek istemiyordu.

Ertesi gün dört numaradan üçüne ikramiye isabet etmiş olduğunu öğrenince «Ne yapalım, şansım yok» diye üzüldü.

Bazı hesaplardan sonra rulet oynıyan bir insan hakkın da fikirlerini söylerken, bunun ne derece saçma olduğunu düşünüyordu: Bu kimse ruletin dönüşüne sevgi veya kin bağlıyor demektir. Öylesine ki, ruletin dönmesi kader işi sayılamaz.

İnsanın talihsiz olduğunu düşünmesi de sadece budalaca bir fikir değil, aynı zamanda zararlıdır da... Çünkü kendisine karşı itimadını sarsar, onu gevşek ve cesaretsiz davranmağa sevkeder, başarıya da mani olur.

XXXVII

STEPHEN'DEN MAGDELEİNE'E

Artık gidiyorum Magdeleine, talih bize gülmeğe başladı. Bir iş buldum, ufak ama, zararı yok. Ödiyecekleri ücret pek ehemmiyetsiz. Buna mukabil sekiz ay sonra daha iyi bir vazifeye geçirecekler, tabiî alacağım para da o nispette olacak..

Demek ki sekiz ay sonra seni kiliseye götürmeme imkân hasıl olacak. Vaad edilen vazifeyi alacağıma emin olabilirsin. Çünkü muvaffak olmak için çok çalışacağım ve sebat edeceğim. İnsan üstü gayret sarfedeceğim de muhakkak.

Sevinçten âdeta serseme döndüm. Her gün bana «Sizin için henüz bir şey bulamadım» diyen yaşlı profesör nihayet fena haber verirken ki sesiyle «Size bir iş buldum, fakat yarın hemen oraya gitmeniz lâzım» dedi.

İşte Magdeleine, Üniversitede vazife almak için, ilk adımı atmak kâfi. Ondan sonra insan yükselebiliyor. Ben ki artık tamamiyle ümidi kesmiştim... Sana veda ettiğim yerleri git, gör. Seni o derece mahzun bıraktığım yerlere tekrar git-

oralarda gezin, sana ancak saadetten bahsedecekler. Ben de geleceğim ve oraları ziyaret edeceğim. Zaten ancak seninle beraber görmek için oraya gelmek istiyorum. Hem de artık senden ayrılmamak üzere geleceğim. Ümitle yaşa, memnun ol. İstikbalimi gölgeleyen kara bulutlar artık kayboluyor.

Sana yaklaşıyorum, aramızda ancak on üç mil mesafe kalacak. Ailemle arkadaşın Suzanne'in oturduğu yerden ise ancak üç mil uzaktayım. Bu seyahat büyük bir saadet getiriyor, demektir. Sana yaklaşıyorum, hem de saadetimizi elimde tutuyorum. Allaha ısmarladık, bavulumu hazırlamak mecburiyetindeyim. Oraya gitmiş ve dönmüş olmak isterdim.

XXXVIII

YERLEŞME

Odamın boyu yedi ayak, eni ise beş... Bir yatak, bir masa, iki sandalya yerleştirdiler. Sandalyenin biri arkalıklı.

Daracık pencereden karşıki kiremitli damlar görünüyor. Fakat biraz sarkınca kavak ağaçlarının tepesini görmek de mümkün. Ağaçlar yapraklarınca rüzgârda sallandıklarını görebileceğim.

Barındığım yer çok kötü. Fakat uzun zamandan beri kendimi bu derece mesut hisetmemiştim. Evvelâ bu benim ilk evim. Çünkü bu berbat eşyaları kendim aldım ve parasını da ödedim.

İnsanın kendi evi ne demektir. Bunu herkes idrak edemez. Düşün bir kere, hain insanların gözlerinden uzak, gururunuzu kıramıyacakları, kimseden saklanmıya mecbur olmadığın bir yer. Etrafına muntazam şekilde giyinmiş olarak görünmeğe cemiyet adeletlerine uymağa, birinin tesiri altında kalmağa hiç bir mecburiyeti olmayan bir yer... Şahsiyet gizlemeğe lüzum olmıyan, istediğiniz gibi elini, kolunu oy-

natabileceğin, her hangi bir davranışının etrafta tesir yapmıyacağından emin olduğun bir yer.

Para harcarken çok idareli olmam mecburî. Zengin değilim, maaşım ayda otuz florinden ibaret. Fakat sekiz ay sonra, evet tam sekiz ay sonra... İşte bunu düşününce bütün vücudumu bir titremedir alıyor, göğsünmün kabardığını hissediyorum. Sekiz ay sonra, zengin olacağım! Magdeleine'i getirmek üzere buradan gideceğim.

Küçücük evim, zavallı odam, selâm sana!... Çok iyi şartlar altında açılma törenini yapıyorum. Burada telâffuz ettiğim ilk sözler ümit ve saadete ait...

Vazifem saat beşte kollejde bulunmağa beni mecbur ediyor. Bu sabah işime başladım. Fakat zamanı nasıl tayin edeceğimi bilemiyorum. Buraya yakın bir kilise var galiba. Tabiî orada saat de bulunur. Artık gidip yatmalıyım. Magdeleine, gel de rüyalarımı zenginleştir.

XXXIX

EUGENE'DEN STEPHEN'E

Kardeşim ben astsubay oldum.

Dün ilk defa harp gördüm. İlk atılan topu duyar duymaz titremeğe başladım. Etrafımdakiler de benden daha rahat değillerdi. Fakat on dakika sonra trompetler, atların kişnemesi, barut kokusu, hepimizi mestetmişti. Emirler verildi. Artık ne korkum kalmıştı, ne bir şey. Kılıçları, tabancaları göremez olmuştum. Tek arzum öne koşmaktı Güzel atım uçuyordu. İlk kılıç sallıyan da ben oldum.

İşte o anda on kişinin kuvveti vardı bende. Kılıcım keskinleşmişti. Gece olunca ateş kes emri verildi. En ufak bir yara bile almamıştım. Şimdi assubay oldum.

Allahaısmarladık, kardeşim, gene ata binmek icap ediyor.

Şayet senden mektup almamış olsaydım bana gönderilen o harikulâde hediyeye hiç bir mâna veremiyecektim. Kıymetli kız kardeşime çok teşekkür ederim. Kendisini görebileceğim gün, karşısına subay olarak çıkacağım.

XL

BİR DOST

Bir pazar günü, tatil olduğu için Stephen yemeğini hazırlamakla meşguldü. Yemeği bir parça dana etiyle, küçük bir şişe biradan ibaretti.

Kapıya vuruldu. Edward gelmişti.

İki genç kucaklaştılar.

Edward :

«Dün amcamla kavga ettik» dedi. «Ben de Amerika'ya gitmek üezre yola çıktım. Üç mil kadar yürüdüm bundan uzağa gidemiyeceğimi de anladım. Zaten bu dargınlık uzun zaman süremez. Reşit olacağım zaman da yaklaştı. Fakat o günü beklemek için senin dostluğundan istifade etmeliyim. Amerika'ya gitmeme mâni olan sebep yola çıkarken yanımda otuz florinim olması, olduğu halde şimdi on florinimin kalması. Senin mütevazî odanda oturacağım ekmeğini paylaşacağım. Bir kelime ile misafirperverliğine güveniyorum.»

Stephen :

«Vah zavallı Edward» diye cevap verdi. «Neye sahipsem, seninle paylaşmağa hazırım. Fakat vereceğimin çok az bir şey olduğunu da itiraf etmek mecburiyetindeyim. Ayda ancak otuz florin kazanıyorum. Gelirimi seninle beraber harcar ve mümkün olduğu kadar burada yerleşmeğe çalışırız. Tabiî mahrumiyet içinde yaşamağa razı olursan...»

«Ben İsparta'lılardan da üstünüm. Yemeklerimizi neş'e ve kaygusuzlukla tatlandıracağımdan emin olabilirsin. İnsan saf su ile de sarhoş olur. Zaten bu hayatımız uzun za-

man sürmiyecek. Razı oluyorsun değil mi? Senin misafirin olacağım gibi kısmetini de bölüşeceğiz.»

Cebinden üç gömlek çıkardı, şapkasının dibinden de çorap ve kokulu mendiller. Sonra da :

«Evimizin bir sürü eksikleri var» diyerek kapıdan çıkıp gitti.

Stephen odasında yalnız kalınca zaten pek az olan masraflarını daha da kısması lâzım geldiğini düşündü. Bir sürü hesaplardan sonra günde iki öğün patates yemeği ile sütten başka bir şey almak mümkün olamıyacağını anladı. Et çok pahalıydı. Yemeği kendi yapacak, suyu da çeşmeden gene kendi getirecekti. Siyah ekmek yiyecekler, pazar günleri içtiği biradan da vazgeçmek icab edecekti.

Ancak bu suretle giderleri gelirlerine uygun olabilirdi. Elbet günün birinde Edward'ın amcası yeğenini yanına çağırır, ya da Edward reşit olurdu.

Edward döndüğü zaman elindeki pakette bir ayna, bir kaç mum ve üç şişe de Rhin şarabı vardı.

Stephen :

«Edward» dedi. «Ev idaresi babında pek fazla bilgiye sahip olmadığın anlaşılıyor. Şayet böyle para sarfetmeğe devam edecek olursan ancak ayın ilk haftası yiyecek bulabiliriz. Kalan üç hafta da oruç tutarız. Günde bir florinden fazla harcamamıza imkân yok. Hattâ oda kirası için de ayda beş florin ayırmamız lâzım.»

«Çok doğru. Her halde insanın kendine ait bir evi olması daha iyi olur değil mi? Evet zengin olmadığımız meydanda ama, madem ki bu vaziyete düşmüşüz, tahammül etmeğe mecburuz.»

Stephen bundan böyle yaşamalarını temin için ne gibi şeyler yapmaları lâzım geldiğini arkadaşına anlatmağa çalıştı :

Edward :

«Haydi canım,» dedi. «Elbet işin içinden çıkmağa çalışacağız. Fakat ev işlerini kime havale edeceğiz?»

Günün diğer kısmını kararlar vererek, çocukluk hatıralarını anlatarak geçirdiler. Edward'ın neş'esi sari idi. Saat on bire doğru ikisinin de kahkahalarla güldükleri işitiliyordu. Nihayet yattılar, ertesi gün henüz ortalık aydınlanmadan Stephen kolejine gitmek üzere evden çıktı. Arkadaşına yemek pişirmesini tenbih etmeği unutmadı.

XLI

.....
.....
.....

Leon Gatayes

Ev hizmetleriyle uğraşmak Edward'ın vazifesi olduğu için, çeşmeden su getirmek de ona aitti. Patatesleri haşlıyacak, odayı süpürecekti. Paranın idaresi de ona düşüyordu. Mutfakta yenilikler meydana getirmeğe teşebbüs ettiği gibi, yemek pişirirken kırdığı bazı şeyleri de pazardan almak mecburiyeti hasıl oluyordu. Cam kırmış, gene masraf kapısı açılmıştı. Öyle ki, daha ay sonuna gelmeden, karınlarını doyurmak adetâ bir mesele oldu. Nereden para bulup yiyecek temin edeceklerini bilemiyorlardı.

Stephen gülerek :

«Galiba elini nereye sürsen kırılıyor» dedi.

Edward «Evet bu sabah pek sağlam olmayan bir cam kırdım. Fakat bundan böyle ayrı ayrı dairelerimiz olması daha doğru olacak» diyerek odayı tebeşirle ortasından ikiye böldü. «Sen pencere tarafında yatacaksın. Su testisini, ocağı, yani kırılabilecek her şeyi senin tarafına koyacağız. Fakat ocak tam arada bulunmalı ki, ben de yemek pişirebileyim.»

Bu esnada Stephen yazı yazıyor ve misafirinin yaptığı işlerle meşgul olamıyordu.

Edward :

«Zalim amcam bana mektup göndermiyor» diye şikâyet etmekteydi. Oysa kendisine adresimi gönderdim. Hattâ vaziyetimden de haberdar. Bizim ise kasamızda para kalmadı. Daha ay başına beş gün var. Stephen beni dinle...»

«Dinliyorum.»

«Geceleri başının yüksekte olması senin için çok mühim mi?»

«Değil, tabiî. Neden sordun?»

«Sorduğumun sebebi, baş yastığının elbieslerimize kuş tüyü yapışmasından başka bir faydası yok. İki saat fırçalamadan da çıkmıyor ve böylelikle kumaş havını kaybediyor. Oysa şimidlik yeni elbise yaptırmamıza da imkân yok. Yastığı satsak, fena mı olur.»

«Nasıl istersen öyle yap.»

«Kuzum, Stephen, beni dinle.»

«Dinliyorum, söyle bakalım.»

«Şu karyolanın tahtasına bak. Madem ki yerde yatıyoruz, bu lüzumsuz lükse hacet var mı. Karyola tahtasını da satmalıyız. Hele şu çizme kalıpları? İnsanın çizmesi olmadıktan sonra kalıbı ne yapacak? Senin çizmen var mı? Patatesleri bu kalıplarla haşlamalıyız.» diyerek Edward odadan çıktı.

Stephen yazısıyla meşgul olduğu için arkadaşının sözlerine pek fazla ehemmiyet vermedi. Edward bir yabancıyla geri döndü ve ona baş yastığiyle karyola tahtasını sattı.

Alıcı battaniye ile şilteyi de götürüp götüremiyeceğini soruyordu.

«Beni dinler misin, Stephen?»

«Gene ne var?»

«Bu mevsimde böyle kalın ve yünlü bir battaniye örtmeği gülünç bulmuyor musun? Evet battaniyeyi de satıyoruz.»

«Şilteye gelince, kuru tahtada yatamıyacak kadar rahatına düşkün bir insansın. Onun için şilteyi alakoyacağız.

Bana sorarsan, iki demet saman da bu vazifeyi mükemmel görür ama, tabiî sen bilirsin.»

Eskici de sormakta devam ediyordu:

«Demir, kırılmış cam parçaları yok mu?»

Edward:

«Tabiî var» dedikten sonra küçük masamn kilidini çıkararak «işte demir parçası» sabahleyin kırdığı cam kırıklarını da getirip «işte cam kırığı» diye adama uzattı.

«Stephen aklıma bir şey daha geldi.»

«Söyle bakalım neymiş?»

«İlkbahar mevsimindeyiz. Dün eve gelirken söylediğin gibi «rüzgâr badem ağaçlarının çiçeklerini uçuruyor.» Bütün camları kırıp ta, parçaları satsak nasıl olur acaba?»

Stephen artık dayanamıyarak bu parlak fikrin tatbikine mâni olmağa çalıştı. Eskici gittikten sonra; Edward:

«İşte Stephen» dedi. «Ayın sonuna kadar karnımızı doyuracak kadar paramız oldu. Üstelik de bir sürü mânâsız eşyadan kurtulduk.»

«Ne gibi meselâ?»

«Sana şimdi isbat edeceğim.»

«Lütfen bekle mektubum bitsin de ondan sonra isbat etmeğe çalışırsın.»

XLII

İNSANIN EVİNDE EŞYA OLMAMANIN FAYDASI NASIL İSBAT EDİLEBİLİYOR

Edward:

«Beni iyi dinle, lâfımı kesmeğe de çalışma» dedi. «Çünkü söyliyeceklerimi sonra unuturum. Vaktiyle insanlar üç yüz sene yaşarlarken, boyları sekiz ayak olduğu zaman...»

«Avukat bey, lütfen tufan zamamna dönün. O zaman ayak altı parmaktan ibaretti.»

«Dinleyicilerin sözlerimi kesmemesini rica etmiştim. İnsanlar üç yüz sene yaşarlarken, eski kitaplarda okuduğumuz gibi gökyüzünün ve ağaçların altında ömür sürerlermiş...»

«Demek ki o zamanlar henüz yağmur icat edilmemiştî.»

«Lütfen susun! Beşer cinsinin bozulmasını, düşmesini adım adım takip edecek değilim. Nüanslar fazla ayrılamaz. Patriklerden Romen imparatorluğuna geçiyorum. Turnus'dan bahsederken Virgile «Günümüzde on iki kişinin kaldıramıyacağı bir kayayı hiç gayret sarfetmeden kaldırmıştı» der. Eski Alman baronları eski Romalılardan çok daha kuvvetsizdi. Bugün biz de o eski baronların taşıdıkları zırhlı elbiseleri ve silâhları taşıyamayız. Zamanımızda gökyüzüne kadar bir kule inşasına kimse teşebbüs etmemiş, vatanını kurtarmak için kimse kendini bir uçuruma atmamıştır... Fakat tesiri, kalp ve ruhun en mükemmel, en güzel taraflarında hissedilmektedir. İri ve kuvvetli köpekler, küçük köpekler kadar şiddetli ısırmazlar. Kuvvetliler kendilerine güvenirler, kimseden korkmazlar, böylece de kin beslemezler.. Ancak fenalık beklenenlerden nefret edilir. Zayıf kimseler, etrafındakileri hep düşman telâkki ettikleri için, daima kinleyaşarlar ve kötü olurlar.»

«Bu kadar sözü nereye getireceğini merak ediyorum.»

«Lütfen dinlemeğe devam et. Bu maddi ve manevî düşüş meydanda değil mi? Patrikler her şeyi Allaha bildirirlerdi. Biraz daha düşen Romalılar vatanları için çalışırlardı.. Baronlar da hanımları ve şatoları için. Bugün ise sen otuz florin almak için çalışıyorsun. Ben de senin kazandığın otuz florinin yarısı için gayret sarfediyorum. İşte gördüğün gibi yaşamanın gayesi gittikçe ufalıyor. Sebebi de şu:

«Felixq ui potuit erum cognoscere causas!»

Edward sözüne devamla:

«Enbiyaların açık havada yaşadıklarını biliyoruz. Romalılar saraylarda yaşıyorlardı. Senle ben de beş ayak kare bir odada oturmağa mecburuz. Nebat gibi bizim de havaya

ihtiyacımız olduğu muhakkak. Ender havalanan evlerde azot ve pis kokulu buhar ne büyümemize, ne de kuvvetlenmemize fayda sağlıyabilir. Cılız ve kuvvetsiz vücutlarda ise ruh ne genişler ne de yükselebilir.»

Stephen:

«Peki, sonra?» diye sordu.

«Sonrası, bu odada eşya çok olursa, yer de o nisbette küçülür. Bahsettiğim mahzurlar çoğalır. Eşyaları buradan çıkarmakla odayı genişlettim ve mahzurları da ortadan kaldırdım, demektir. Yani eşyasız kaldığımız için hem daha kuvvetli olacağız, hem de kötülüklerimiz azalacak.»

Stephen:

«Peki, sonra?» diye sordu.

«Deliliğimizde hafifleyecek mi?» diye sordu.

«Deliliğimizin hafiflemesi büyük bir felâket olurdu. Makul olmakla ne istifademiz olabilir ki? Akıl menfî bir meziyettir. İnsanın deli olamıyacağına bir işaret demek.. Meselâ kötü huylara sahip olamamış, ya da artık sahip olması imkânsız bir kimsenin fazilet sahibi olduğu gibi. Faziletle itidal iki büyük sakatlıktır.»

Stephen:

«Artık eşyamız olmamasına rağmen, dişlerim fena halde ağrıyor» dedi .«Ay başı gelince maaşımdan dişçi parasını çıkarmağa mecburum. Dişimi çektirmem lâzım, çünkü iki günden beri bu menhus diş ağrısı yüzünden hiç bir şey yapamıyorum.»

Edward:

«Sen çok eli açık bir adamsın. Benim dostluğuma da hiç güvenin olmadığı pek belli.» diye cevap verdi. «Neden bana «Edward şu dişimi çıkarıver», demiyorsun. Bundan kolay bir şey olamaz. Hemen dişini çıkarırım, ben senin.

«Ya beceremezsen?»

«Beyninin ta dibinde bile olsa gene oraya kadar ulaşıp o berbat dişi çekerim.»

«Böyle konuşarak içimi rahatlandıracağını sanma.»

Edward, Stephen'in çenesini yakalayarak korkunç şekilde canını yaktı. Stephen ise çektiği bütün ıstıraba rağmen genede gülmekten kendini alamıyordu. Nihayet diş çıktı, fakat birazda diş etini beraber koparmıştı.

Edward:

«İşte gördün mü, hiç canın yanmadı» diye bağırıyordu. «Üstelik para da sarfetmene lüzum kalmadı. Aylığını alır almaz kendime bir köpek almağa karar verdim.»

«Köpeği ne yapacağını sorabilir miyim?»

«Senin aklın ermez böyle işlere, ileride anlarsın.»

XLII

PARA İSRAFI

Stephen paraları adamakıllı hesaplı harcıyordu ama gene de, bir florinden başka paraları kalmamıştı. Sabahleyin evden çıkarken:

«Akşam yemeğine para getiririm,» dedi. «Bugün ayın son günü.»

Oysa Mayıs ayının 29'u olduğu için daha bir gün sabretmeleri lâzım geliyordu. Stephen:

«Ne yapalım?» dedi. «Kalanla bir gün idareye çalışırız.»

İki övün yemeğin de kaça çıkacağını inceden inceye hesapladı. Eve gelince gürültü yapmamağa çalışarak merdivenleri çıktı. Ev sahibinin para getirmiş olduğu zamanına kapılmasını istemiyordu. Anahtarı yavaşça kilitte çevirerek, odaya girdi. Edward aynanın karşısında duruyordu. Parmaklarıyla saçlarını tarıyor, memnuniyetle de kendini seyrediyordu. Stephen:

«Edward» diye seslendi. «Para getiremedim, çünkü bu gün henüz ayın yirmidokuzuymuş.»

Edward dalgın bir eda ile:

«Ya öyle mi?» diyerek kendini aynada seyretmeğe devam etti.

Stephen:

«Bugün az bir şeyle yetinmeğe çalışmalıyız» diye ilâve etti.

Edward vaziyetini bozmuyor, bir taraftan da bir şarkı mırıldanıyordu.

Stephen:

«Edward» dedi. «Kalan parayı al, git bir şeyler getir.»

Edward gayet sakin cevap verdi:

«Evde para kalmadı. Berber çağırarak saçlarımı düzeltirdim.»

Arkadaşı birdenbire şaşırmıştı. Edward'ın yüzüne baktıktan sonra kahkahalarla gülmeğe başladı:

«Öyleyse bugün yemekten vazgeçeriz» dedi.

Ertesi gün öğle yemeği zamanı Edward:

«İşte bugünkü vaziyete düşmemek için Amerika'ya gitmeğe mecbur olmuştum» dedi. «İnsanın maneviyatının bozulmaması için, sabah kahvaltısı, günün başlıca memnuniyet verici işlerinden biridir. Çünkü sabah kahvaltısı ile neşemiz ve üzüntümüz başlar. Etrafı pembe görmemiz, ya da karanlık, yanaklarımızın renkleşmesi, ya da solukluğu, sabahtan belli olur. Bazı insanlar sabahleyin adamakıllı karınlarını doyururlar. Bu gibi kimseler herkese karşı iyi davranırlar, neşeli ya da tembel olurlar. Velhasıl dürüst bir insanın meziyetlerine sahiptirler. Bazıları az bir şey yer, kimisi de ağzına bir lokma bir şey koymaz. Böylelerine pek yanaşmamalı. Çünkü bunlar kavga çıkarmaktan hoşlanırlar... Onların parasıyla kahvaltı etmişsiniz gibi, kötü kötü yüzünüze bakarlar.»

«Bugün bize bu hususta kimse sitem edemez.»

«Çok doğru. Amcamla aramızın bozulmasına bak ne sebep oldu: Öğle yemeğine bir yere davetliydim. On beş gün evvelden haberim vardı ama, nasılsa unutmamıştım. Davet günü siyah elbese giydim beyaz kravat bağladım. Yani şehirde yemek yiyecek her gencin yapacağı gibi ben de öyle bir kıyafet seçtim. O gün de gene böyle ayın sonuydu. Benim de

hiç param kalmamıştı. Davetli olduğum yere gittiğim zaman, beni çok iyi karşıladılar. Herkes sofraya oturmuştu.... «Ne güzel sürpriz» dediler. «Geleceğinizi hiç ümit etmemiştik.. Mahallemize nasıl oldu da geldiniz? Hem de böyle erkenden?» Masanın üzerine bir göz attım, ancak iki kişilik takım konmuştu. Yani karı koca için. Beni davet etmiş olduklarını unutmuşlardı bile. Kocası «Bizimle yemek yer misiniz?» diye sordu. Fakat öylesine şaşırmış, sıkılmıştım ki, üstelik davetli olduğum için, fevkalâde bir şeyler beklemiş ve onların yedikleriyle yetinmek te istememiştim. Tabii karnımın tok olduğunu söylemeğe mecbur oldum. «Öyleyse bir kadeh şarap takdim edelim» dediler. Onu da kabul etmeyince çay ikram ettiler. «Peki» dedim. Çünkü lüzumundan fazla ısrar etmişlerdi. Hırsımdan çatlıyacaktım, bir iş bahaneederek, bir an evvel eve dönmeğe karar verdim. Maksadım amcamla beraber yemek yemekti. Tam içeri girerken o da menhus evden çıkıyormuş. «Amca» dedim, «Hiç param kalmadı, lütfen bana aylığıma mahsuben biraz bir şey verirmisiniz? Nasıl olsa yarın sizden para alıma günüm.» Amcam fena halde kızmıştı, bana upuzun ahlâk dersi vermeğe kalktı. Açlıktan ölüyordum, bütün söylediklerinin karşılığını verdim. Amcam bana, iyi ahlâkın insanlar için ne kıymetli bir servet olduğunu, anlatmak istedi. Ben ki anda bir koyun pirzolası için ahlâkımın en iyi taraflarını fedaya hazırdım. Nasihat vermenin tam sırasıydı, doğrusu. Guruldayan midenin bütün ıztırabıyla kendisine cevap verdim. O da karnı tok bir amcanın halden anlıyamıyacağı kadar derin bir hissizlikle, mukabele etti. Sekiz gün sonra da Amerikaya gitmek üzere yola çıktım. Ondan ötesi sence de malûm.»

«Peki ama, dün neden saçlarını düzelttirdin?»

«Sana evvelce de vaziyeti izah etmiştim. Dün akşam yemek yemeyip bu sabah da kahvaltı etmediğimizden çok üzüntülü olmamız lâzım gelecekti. Hem cesaretimizi toplamak, hem de hırçınlık yapmamak için, böyle davranmağa mecburdum.»

«İnsan tek başını bir felâkete maruz kalırsa, ona tahammül etmek zor olur. Fakat bir arkadaşla paylaşılan dertler, âdeta zevk yerine geçer. Öteki insanlardan uzaklaştırdığı halde iki dostu birbirine daha fazla yaklaştırır.»

«Mes'ut olunduğu müddetçe insan iftihar edebilir, gururlanır. Size bahşedilen saadeti tam mânasıyla hakettiğinizi, talihin yaver olmasını, harikulâde bir kimse olmanıza borçlu olduğunuzu zannedersiniz. Vaziyetinizin mükemmel olduğunu herkesin yüzünüzden okumasını istersiniz. Hattâ etrafınızdakilerin sizinle dost olmasını da tabiî bir hakkınız olarak kabul edersiniz. Çünkü kendinizi Cenabı Hakkın seçtiği ender mahlûklardan birisi olarak görür, herkesden de aynı muameleyi beklersiniz. Hattâ neşenizi, zevkinizi herkesin paylaşacağından da çok eminsinizdir.»

«Fakat bedbaht olduğunuz zaman, talihinizin dönmesine bir mâna veremezsiniz. Mes'ut insanlar, başınıza gelenlerin sırf kendi yüzünüzden olduğuna inanırlar. Zira ilâhi adaletin verdiği cezaya inanmamak, hakbilirliğe de inanmamak demektir. Mirasdan mahrum olan evlâdın şikâyetlerini anlıyamıyan mirasyedi gibi, sizin de dertlerinizi, üzüntülerinizi kimse anlıyamıyacaktır.»

«Her şeye rağmen insan dertlerinden bahsetmek ihtiyacını duyar. Çünkü kalpte saklı kalan acılar insanı kemirir ve mahveder.»

«Kederinize iştirak edecek, yükü hafifletmek için üzüntülerinizin bir kısmını üzerine alacak bir kimse bulmanız şart.»

«Günün birinde aynı vaziyete düştüğü vakit sizin de o şekilde davranacağınızı bilen bir kimse ancak size mânen yardım edebilir.»

«Arkadaşlık, acıları paylaşmak demektir.»

«İşte bu yüzden mesut olduğu vakit bana yaklaşan, talihinin açık olması yüzünden istediği gibi ziyafetler veren,

beni de davet eden kimseye ben hiç bir zaman minnettar olamam. Bunlar, karnı doyan bir çocuğun, elinde kalan pasta kırıntılarını kuşlara dağıtması gibi bir şeydir. Bu mesut kimse benim iyiliğimle, enerjimle, nezaket ve hassasiyetimle hiç bir zaman ilgilenemez. Bütün bunlara onun hiç ihtiyacı yoktur. Hayatını benim hayatıma uyduramaz. Kendi kendine yolunda yürüyecek kadar kuvvetlidir, o. Ancak verdiği ziyafetin intizamını, şaraplarını ve yemeklerini övecek bir davetli arar.»

«Fakat felâkete uğramış da başını dayamak için benim göğsümü seçmişse o benim kalbimi tetkik etmiş, kendisiyle ağlıyacağımdan emin olmuştur. Kendisine destek olabilecek kadar enerji sahibi olduğumdan emindir. Yarasını tahriş etmeden pansımanını yapacak kadar hassas olduğumu öğrenmiştir.»

«O adamı ben, çocukluğumdan beri arkadaşımmış gibi severim. Ruhunuzu açık bir kitap gibi okumuş, iyi taraflarınızı, dürüştlüğünüzü tesbit etmiştir.»

Edward :

«Çok haklısın» dedi. «Evet ben de eğlence arkadaşlarıma gitmedim, doğrudan doğruya sana geldim.»

«Teşekkür ederim, dustum. Dostluk Allahın bahşettiği bir saadettir. Bu çok mukaddes ve harikulâde bir şeydir.»

İki arkadaş birbirlerinin ellerini sıkarak, kucaklaştılar.

XLIV

BAŞTAN ÇIKARMA

Stephen maaşını alır almaz, Edward da gidip kocaman bir köpek satın aldı. Bir gün eve dönen Stephen, Edward'ı bir büyük, bir de küçük köpekle, odada kapalı buldu.

Stephen :

«Bir köpek daha mı aldın?» diye sordu.

«Hayır, bu benim değil, komşumuzun,» diye cevap verdi. «İşte gördüğün gibi prova yapmakla meşgulüm. Komşunun

sokağa çıkmasından istifade ederek, sevgili köpeğini aldım. Bak görüyor musun, neler yaptırıyorum?»

Bir eliyle büyük köpeği sıkı sıkı tutarak, küçüğe ısırttırmağa çalışıyordu. «Bak ne güzel» diye kendi köpeğini teselli ediyordu. Fakat Edward başka tarafa bakınca da hayvanın gözleri kıvılcımlar saçıyor, şayet imkân bulsa, küçüğü gırtlaklıyacak hale geliyordu.

«Vaziyet mükemmel, değil mi?»

«Maksadını bir türlü anlıyamıyorum.»

«Henüz bir şey anlamana lüzum yok. Köpeğimin ilk fırsatta küçüğe taarruz edeceğine aklın eriyor, değil mi?»

«Ona şüphe yok.»

«Hemen plânımı tatbike koyulacağım.»

«Ben de görebilir miyim?»

«Hâdiseden sonra sana teferrüatiyle anlatırım.»

Edward küçük köpeği rahat bırakarak, kendi Fox'uyla odadan çıktı. Yarım saat sonra alt kattan birbirine karışmış korkunç sesler geliyordu. Edward'ın Fox'u bağırıyor, komşunun köpeği havlıyor, kadın da haykırıyordu. Stephen aşağıya inmeğe hazırlanırken, Fox'un hafiften homurdanmasıyla, Edward'ın nazik nazik konuştuğunu işitti.

Stephen merdiven başına kadar gitti ve dinlemeğe başladı.

Edward:

«Hayır madame» diyordu. «Bu kötü hayvanı yanımda alakoymağa hiç niyetim yok. Sizin zavallı köpeğiniz hâlâ titriyor. Oysa Fox'un bu derece hain olduğunu hiç bilmiyordum. Bugünden tezi yok. hemen onu başımdan atacağım. Sizi korkuttuğu için kendisini affedemem. Hâlâ renginiz sapsarı.»

Bunun üzerine Fox acı acı feryada başladı.

Bir kadın sesi:

«Rica ederim, hayvanı dövmeyiniz» diye yalvarıyordu.

Sonra da birbirlerine veda eden terbiyeli insanların tea-

ti ettiği kelimeler duyuldu. Uzun zaman sonra Edward yukarıya çıkmıştı:

«Fox'u bir kasaba verdim» dedi. «Plânım da fevkalâde muvaffak oldum. Aktörler rollerini öylesine güzel oynadılar ki...»

Stephen izahat istiyordu.

«Komşumuzun harikulâde güzel mavi gözleri var. Sarı saçları da ipekten daha yumuşak. Bir deniz kızı kadar ince beli var. Ondan fazlasını öğrenmene de hacet yok.»

Ertesi sabah Stephen giyinmekle meşgulken Edward:

«Benim elbisemi giy, seninkini de bana bırak.» dedi. «Elbisen benimkine nispeten daha yeni. Bir hanımın ziyaretine gitmeğe mecburum.»

«Bu şehirde tanıdığın hanımlar mı var?»

«Yeleğini de bana bırak.»

XLV

Stephen, arkadaşına:

«Dün nereye gittin?» diye sordu.

«Sevimli komşumuzun hatırını sormağa gittim. Fox'u evden çıkardığım için bana son derece minnettar oldu. Öbür akşam için bizi davet etti.»

«Ben gidemem.»

«Beraber gitmemiz icap ediyor. İyi ailelere mensup genç ler olduğumuzu anlattım, teferruata girişmeden de kim olduğumuzu bir sır perdesi altına gizledim. Bizi çok asil kimseler sanıyor. Başka adlar altında seyahat ettiğimizi, ahali yi tetkik etmek maksadıyla her geçtiğimiz şehirde biraz kaldığımızı söyledim. Kendisini görüp de cazibesine kapılma mış olsaydım, çoktan buradan da gitmiş olacağımızı anlattım.»

«Küstahlığına ses çıkarmadı mı?»

«O kadar memnun oldu ki, iki gün sonra bir whist partisi yapmak üzere bizi evine davet etti. Beraber yaşadığı amcasıyla bir kaç da kadın misafiri olacakmış.»

«Ben gidemem.»

«Her ikimiz namına söz verdim ama...»

«Bana ne?»

«Öyleyse git teşekkür et ve davetini kabul edemiyeceğini söyle.»

«Hayır, gidemem.»

«O halde ben gider söylerim. Evine gitmek için de bir bahane olur.»

«Bu kadının böyle rahatça hareket edebilmesi hayretimi mucip oldu, doğrusu.»

«Çoktan beri merdivende karşılaşıyorduk. Kendisi dul ve müzik meraklısı. Senin de müzisyen olduğunu söyledim.»

«Çıldırmışsın sen.»

«İstidadını övdüm. Seni dinlemek arzusuna kapıldı. Lütfen nezle oluver, o akşam.»

«Madem ki gitmiyeceğim, nezle olmama da lüzum yok.»

«Ha sahi unutmuştum. Daha iyi, çünkü misafir hanımların birisiyle italyanca bir duo yapacaktınız. İtalyanca şarkıları çok iyi söylediğini, bildirmiştim.»

«Hiç de tecrübe ettiğim bir şey değil. »

«Evet ama, senin nezle olacağını önceden bilmiştim de... Madem ki gelmek istemiyorsun, bu daha münasip bir hâl çaresi olur. Misafir hanım da İtalyanca duoyu söyliyemiyeceği için müteessir olacaktır. Pek iyi şarkı söyliyemediğim halde kendisine refakat etmeği, mütevazî bir eda ile teklif edeceğim. Çünkü söylenecek parçaya altı ay kaadr çalıştığım için, muazzam bir başarı elde edeceğim muhakkak. Yalnız ipek çoraplar satın almak mecburiyetindeyim.»

«Ya yemek parasını nereden bulacağız?»

«Rica ederim sus. Senin hiç kadere inancın yok mu? Her halde bizi ortada bırakmaz. Eşyaları satar, para tedarik ederiz.»

«Onun da bir tek mahzuru var, satacak eşyamız kalmadı.»

«Haklısınız ama, gene de kadere güvenmeliyiz.»

Ertesi gün Edward muzafferane odadan içeri girdi ve:

«Şehir de yemek yiyorum» diye haber verdi.

«Şehrin neresinde?»

«Yani komşumuzda. Amcasını gördüm ve kendisini teshir ettim. Nerede olduğunu hatırlıyamadığım bir savaştan bahsetti. O harpte babamı kaybettiğimi anlattım. Kendisi yaşlı bir asker. Beraber kadeh kaldırdık. Nerede duyduğumu şimdi söyliyemiyeceğim eski bir kışla şarkısı söyledi. Küçük ken ninni gibi dinlediğimi anlatarak o şarkının ikinci mısraını da ben söyledim.»

«Bunun sonu ne olacak?»

«Nefis bir yemek yemek ve daha da iyi şeyler elde etmek olacak tabii. Kendisine hitap ettiğim vakit komşum gözlerini yere indiriyor, amcasının davetine de son derece sevindi.. İstersen sen de istifade edebilirsin. Çok sevimli bir oda hizmetçisi var. Odası da bizimkinin yanı başında. Sende hiç işe yaramıyan saçtan yapılmış bir yüzük var. Onu bana ödünç olarak verebilir misin?»

«Ne yapacaksın?»

«Komşumuzun gözüne çarpmasını istiyorum da.. Zâmanı gelince uğrunda feda ederim.»

«Yüzük ne olacak?»

«Ya kendisine veririm, ya ateşe atarım, yahut ta ayak larımın altında ezilir.»

«Öyleyse yüzüğü sana vermiyorum.»

«Çok yazık... Verseydin ne iyi olacaktı... Ben de çarşıdan bir yüzük alırım.»

«Parayı nereden bulacaksın?»

«Evet, o da ayrıca bir mesele. Peki bu işten vazgeçelim, bari.»

«Alış veriş hususunda öyle garip usullerin var ki... Daha bugün iki kurşunî renkte atla bir de araba almağa kalk-

tın. Bahçeli bir ev, ipek çoraplar, nihayet bir yüzük almağa niyetlendin. Tahminime göre hep aklına gelenleri alacak olsaydın, yüz bin franktan fazla paraya ihtiyacın olacaktı.»

«Bir şey arzu etmek fakirlerin zenginliğidir. Bu vaziyet ancak zenginleri iflâsa sürükler.»

XLVI

BİR GECE

Edward her akşam komşularına gidiyordu. Amca genç adamdan vazgeçemiyecek hale gelmişti. Ekseriyetle de akşam yemeğini orada yiyordu ama, bu masraflarını kısmak demek değildi. Çünkü sık sık yeni eldivenlere ihtiyaç hasıl oluyor, her gün bir kravat kirletiyordu. İki arkadaş hiç bir zaman o günlerdeki gibi neşeli olmamışlardır. Stephen Magdeleine sık sık mektup yazıyor, genç kız da ona cevap veriyordu. Stephen'e fakirlik hiç tesir etmemekteydi. Her geçen gün onu hedefe yaklaştırıyor, kolejde kendisine gösterilen teveccüh de, vaadedilen mevkiye erişeceği hususunda âdeta bir garanti yerine geçiyordu.

Edward komşularında yemek yediği bir Pazar günü, kendisini çok mesut hissediyordu. Aşkını itiraf etmiş ve çok iyi karşılanmıştı. Ailesinin yanına döndükten sonra da evleneceklerine dair söz vermişti:

«Söylediklerime inanmıyor ama» diyordu. «Razı olması için de kendince sebepler mevcut olması icap ediyor.»

Edward genç kadını bir kaç kere öpebilmiş, hâttâ bir edfasında hafifçe mukabele bile görmüştü.

O gün Stephen de kırlara doğru yürümüş, gezinti yapıyordu. Çalışkan, aile reisi, dürüst bir denizciyle de tanışmıştı. Adamcağız Stephen'den çok hoşlanıyordu. Çünkü genç adam hem iyi bir yüzücüydü, hem de çok iyi kürek kullanıyordu. Çoğu zaman beraber balık ağlarını kaldırmağa gidi-

yorlar, Stephen de dönüşte denizcinin ailesiyle beraber yemek yiyordu. Her defasında hissesine düşen masrafı, öderdi, çünkü bu iyi insanlara yük olmak istemezdi. Yemekten sonra bir kadeh şarap içerler, Stephen bildiği şarkıların hepsini söyler, çocukları eğlendirmek için de resimler yapardı... Genç adamı ta uzaklardan gören çocuklar, ona işaret ederler, bir an evvel ona yetişmek için koşarlar, elbisesinden çekerek, daha çabuk yürütmeye çalışırlardı. Balıkçı Stephen'in elini sıkar, yalnız bir gezinti yapmak istediği zamanlar da kendisine bir sandal verir. «Monsieur Stephen» derdi. «Şayet değirmenin yakınından geçecek olursanız, sepetleri toplayıp, balıkları buraya getirin.»

O gün akşam yemeğinden sonra güneş kıpkırmızı bulutların arasından batmak üzereyken, sudan karşıya geçmek için bir kaç kişi gelmişti. Karşı taraftaki kavak ve şöğüt ağaçlarının altında gezeceklerdi. Fritz:

«Aksi gibi şimdi işim var» dedi. «Taşların parçaladığı ağları tamir edecektim.»

Stephen:

«Siz ağlarınızı tamir edin» diye cevap verdi. «Karşıya geçmek için gelenleri ben sandalla götürürüm.»

Genç adam hemen şapkasını ve ceketini çıkarıp küreklere sarıldı. Müşterileri karşı kıyıya geçiriyor, aldığı paraları da Fritz'e vermek üzere biriktiriyordu.

Tesadüfen Edward da o gün iskambil oynamak hevesine düşen ev sahiplerine parası olmadığını söyliyemediği için dere kenarında gezmeği teklif etmişti. Suyun kenarına gelince:

«Sandalcı» diye seslendi.

Stephen de hemen karşısına dikildi.

Edward gülmekten katılıyordu, az kalsın. Arkadaşını güzel dula takdim etti. Amca serin havadan korktuğu için onlarla beraber gelememişti. Cidden güzel olan oda hizmetçisi gençlere refakat etmekteydi.

O aralık ay da kıpkırmızı ve bütün yuvarlaklığıyla beyaz bulut kümesinin arasından kurtulmağa çalışıyordu.

Stephen:

«İşte Fritz» dedi. «Sandalla karşıya geçmek istiyenlerden aldığım ücret. Artık kimse gelmez, bir gezinti yapmama müsaade eder misiniz?»

«Bu da ne demek, Monsieur Stephen? Arzu ettiğiniz zaman sandalımla gezmeğe gidebileceğinizi, bilmiyor musunuz?»

Genç dul:

«Ah ben sudan çok korkarım» dedi. «İyi kürek kullanmasını biliyor musunuz?»

Fritz kahkahalarla güldü. Stephen'in kabiliyetinden şüphe edilmesine tahammülü yoktu:

«Hiç kormayın Madame» diye cevap verdi. «Sizi şerefimle temin ederim ki, bu derece sandal idaresini bilen ve kuvvetli kürek çeken kimseye rastlıyamazsınız. Monsieur Stephen'in bilekleri bizim en sağlam denizcilerinkinden daha da kuvvetlidir. Monsieur Stephen şayet geç dönecek olursanız, sandalı öte tarafa bağlarsınız.»

Sandal yavaş yavaş suyun üstünde kaymağa başladı.

Uzun bir sessizlikten sonra kendini yalnız zanneden Stephen, âdeti üzere şarkı söylemeğe başladı.

Usulle söylüyor denemezdi ama, sesi tatlı, kuvvetli ve kulağa hoş geldiği için, bu sakin gecenin içinde lehde bir tesir yaratıyordu. Biraz serinlemeğe yüz tutan rüzgâr yaprakları titretiyor, kocama nbulutlar da gökyüzünde koşuşuyor lardı. Mehtap ise kâh parlaklığını etrafa yayıyor, kâh da bulütların arkasında kayboluyordu.

Ayın ışığı Stephen'e vurmuştu. Yüzü pek dikkati çekecek gibi değildi ama, hatları muntazam ve sertti. Gömleğinin yakası açıktı, başına şapka giymemiş olduğu için saçları da havada uçuşuyor, yüzünde şairane ve cazibeli bir ifade beliriyordu. Mânâlı bakışları gökyüzüne çevrilmiş, sesi hissettiklerini meydana çıkarıyor, kalbini de titretiyordu.

Edward ile genç dulun Stephen'e ehemmiyet verdikleri yoktu. Fakat oda hizmetçisi ona bakıyor, söylediği şarkıyı iyice işitebilmek için de âdeta nefes almaktan bile korkuyordu .

O anda Stephen'in yakışıklı bir görünüşü vardı. Salonlarda acaip telâkki edilen ve kimseye benzemeyen fizyonomisi, etrafını çeviren tabiatin asaleti ve büyüklüğüne yakışıyordu. Üstelik yabancı nazarlara maruz olmadığını hissetmesi de kalbindekileri açıklamasına yardım ediyordu.

Oda hizmetçisi ise hanımından çok daha güzeldi. O aralık Edward kürekleri kullanmak istedi. Stephen de arkadaşının arzusunu yerine getirmekte bir mahzur görmedi.

Stephen:

«Medeniyetin garip tecellisi» diyordu kendi kendine. «Tanrı bu genç kızı bu kadar güzel yaratmış. Üstelik zeki olduğu da yüzünden okunuyor. Hanımından bin kat daha fevkalâde. Buna rağmen hanımı emrediyor, bu da baş eğiyor. Hanımı hayatın bütün zevklerini tadarken, hizmetçisi de bu zevkleri görüyor, yanından geçtiği halde yakalıyamıyor, çünkü hakkı yok. Hanımı herkesin iltifatına, sevgisine mazhar oluyor, zavallı kızcağız da ancak bir seyisin kaba okşamalarıyla yetinmeğe mahkûm. Belki de onun ruhu daha asil, daha ince, kalbi aşkı hisetmeğe daha müsait ve daha duygulu.

Böylece düşünmesi genç kıza hitap etmesine yardım etti. Ilık gece, ilkbahar havası, tabiat, yalnızlık onu heyecanlandırmıştı. Kalbinin burkulduğunu, göğsünün tazyik altında olduğunu hissetti ve genç kızın elini tuttu. Bakışları da öpüşürmüş gibi birbirlerine takıldı.

Edward:

«Hayret» dedi. «Bu kadar gayret ettiğim halde, ilerliyeceğime geri geri gittiğimi farkediyorum. Yarım saat evvel altından geçtiğimiz köprüyü de, karanlığa rağmen tekrar görüyorum.»

Edward tekrardan çabalamağa başladıysa da, kürekle-

rin bağlı olduğu halkalardan birini kopartmaktan başka bir işe yaramadı. Bunun üzerine sandal müthiş hızlandı. Stephen derhal küreklere yapışmıştı. Cıvatası olmıyan küreği hafifçe yaralanmış koluna dayıyarak Edward'ın yerine oturmasına yardım etti. Sonra da sahile atlayıp, bir ağaçtan cıvata vazifesi görecek bir parça kopardı. Fakat geri geldiği zaman, Edward'ın beceriksizliği yüzünden sandal açığa doğru sürüklenmişti. Cereyana tabi olarak döne döne ilerliyordu.. Edward titriyen sesiyle Stephen'e bağırıyordu ama dul kadın haykırıyor, hizmetçi ağlıyor, velhasıl Stephen'in vereceği cevaplar duyulamaz hale geliyordu.

Edward:

«Rica edirm, susun» diye bağırdı. «Stephen'in sözlerini isitemiyorum. Stephen ne yapmam lâzım?»

Stephen:

«Elinde kalan kürekle sandalı döndürmeğe gayret et» diye cevap verdi. «Öyle bir tarzda istikâmet değiştir ki, sahile yaklaşabilesin. »

Edward söylenenleri yapmağa çalışıyor. Stephen de «Sağa, sola» diye kumanda veriyordu. Fakat heyecanı ve alışık da olmaması yüzünden beceremiyordu. Kadınlar genç adamı şaşırtmak korkusuyla, nefes almaktan bile çekiniyorlardı.

O aralık ay bulutlardan kurtulduğu için, vaziyetin ne derece korkunç olduğunu anladılar. Sandal köprüden ancak iki yüz metre kadar uzaktaydı. Kemer ayaklarına çarpıp ta parçalanmasa bile, tazyik neticesi devrilmesi yüzde yüz muhakkıktı.

Vaziyeti kavrıyan Edward korkusundan kürekleri elinden bıraktı. Kadınlar da çılgına dönmüş vaziyette diz çökerek haykırmağa, dua etmeğe başladılar.

Stephen'in kanı damarlarında donup kalmıştı. Edward iyi yüzme bilmiyordu, kadınların boğulup gitmeleri ise işten

bile değildi. Hattâ Edward'ın kurtulması bile şüpheliydi. Genç adam kükrer gibi bağırdı:

«Edward, sandalı çevir diyorum sana.»

Oysa Edward bitkin bir haldeydi, ne hareket edecek, ne de cevap verecek hali kalmıştı. Köprüye yaklaştıklarını göremiyorlar, fakat suyun kemere çarparken çıkardığı sesin gittikçe daha yakından geldiğini hissediyorlardı. Kadınlar yüzlerini elleriyle kapadılar. Edward tırnaklariyle göğsünü paralıyor, sabit nazarlarla, az sonra kendilerini yutacak suya bakıyordu.

Stephen arkasında ne var ne yok hepsini çıkartıp attı. Kendini sulara bırakıverdi. Bütün kuvvetiyle sandala doğru ilerliyordu. Fakat sandal hızla kaçtığı için, tam zamanında yakalayabileceği pek umulamazdı.

Genç dulla hizmetçisi Stephen'in kendilerine ne gibi bir yardımı dokunabileceğini bir türlü anlıyamıyorlardı. Fakat böyle bir tehlike anında, insanın inancı kuvvetlenir. Bütün ömrü boyunca tababeti inkâr eden bir kimsenin ölümle pençeleşmeğe başladığı zaman, gelen doktora sevinç ve imanla kollarını açması gibi. Suların köprü kemerine vurmasından hasıl olan fışırdıyla, Stephen'in yüzerken suları yarmasından meydana gelen daha hafif sesi, dinleyerek, seslerin hangisi daha yakından gelirse ona göre ölüp, ya da kurtulacaklarını hesaplayıp, bekleşmekteydiler.

On anda ay gene ortaya çıktığı için, köprü ile aralarında ancak üç kürek boyu mesafe kaldığını gördüler. Artık Stephen insan üstü bir kuvvet sarfediyordu. Adeta suyun üstünde kaydığı söylenebilirdi. Bir eliyle sandalı yakalıyarak içine atladı. Kürreklerden birine yapışıp, buruna doğru koştu. Tam zamanında yetişmişti.

Tam tehlikeli yere gelince kürekle köprünün kemerine kuvvetlice vurdu. Sademeden kendisi sandalın dibine düşmüştü. Sandal köprünün altından arızasız geçip uzaklaştı.

Tam manasıyla sersemleyen Stephen yerinden kalkarak sandalı kenara yanaştırdı. Kendisi de gidip elbiselerini bı-

raktığı yerden aldı. Kadınlar karaya çıkarak, yaya olarak yollarına devam etmek istiyorlardı. Stephen:

«Sandalı sahibine teslim etmem lâzım» dedi. «Beni yalnız bırakmanız doğru bir hareket mi?»

Edward'ın lâf dinliyecek hali yoktu, hemen genç dulun koluna girerek, sürükledi.

Stephen genç kıza dönerek:

«Ya siz?» diye sordu. «Siz olsun benimle kalmak istemez misiniz?»

Oda hizmetçisi sesini çıkarmadı ama, yerinden de kımıldamaya lüzum görmedi. Stephen oldukça açıldı ve tekneyi cereyana terketti. Arada sırada istikamet değiştirmek için kürekleri kullanıyordu.

Marie:

«Ah» diye söze başladı. «Siz olmasaydınız şu anda boğulmuş bulunacaktık. Ölüm çok korkunç bir şey! Bize doğru yüzdüğünü görünce kurtulacağımızı anladım.»

Stephen, Marie'nin elini tutmuştu, genç kızı kendine doğru çekti. O da hiç itiraz etmeden gelip kucağına oturdu. Dudakları uzun süren bir öpücükle birleşmişti. Marie'nin başı da genç adamın göğsüne düşmüştü. Nefesinin kendisini kavurduğunu hissetti. Sessizlik içinde güzel ve esrarlı bir gecenin ortasında, yapayalnızdılar. Stephen genç kızı göğsüne bastırıyor ve kalbinin çarptığım duyuyordu. Bulutlar toplanmış karanlık da kesifleşmişti.

Nihayet sandalı bağlıyacakları yere gelmişlerdi. Stephen işini bitirdikten sonra beraberce eve döndüler.

XLVII

Edward:

«İyi ki eve döndük» dedi «Yağmur sağnak halinde yağıyor.»

Buharlı bulutlar nihayet yağmurun boşanmasına sebep olmuştu.

Stephen:

«Yatmağa niyetin yok mu?» diye sordu.

«Hayır, yatmıyacağım.»

Edward pencereye yaklaşmıştı. Bir kaç dakika sonra.

«Biz döneli yarım saat olmuştur, değil mi?» dedi. «İşte Marie de yatmağa çıkıyor. Beni bekle, hayırlı geceler!»

Stephen arkadaşının merdivenden aşağıya indiğini duydu.

Tanımadığı bir heyecan Stephen'i sarmağa başlamıştı. Adeta arkadaşına karşı şiddetli bir kıskançlık duyuyordu... Biçare gencin aşk hakkındaki fikirleri bambaşkaydı. Ancak onu ilâhi bir his olarak, ruh anlaşması diye kabul ederdi.

Ömrümde ilk defa dudakları bir kadının dudaklarına temas etmişti. Hâlâ da sıcaklığını unutamıyordu. Bütün vücudu ürperiyor, kolları, kucaklamak üzere açılıyor, fakat havadan başka bir şeyle karşılaşmıyordu. Birdenbire yerinden fırladı.

«İşte şuracıkta, yanı başmda. Belki o da beni kavuran arzuları paylaşmaktadır. Belki dudakları benim dudaklarıma temas için derin bir istek duyuyordur. Kollarımdayken kalbi ne kadar hızlı çarpıyordu. Ya Edward? İşte o bir kadın buldu. Yarabbim, bu ateşi kim söndürecek. Neden gidip de Marie'nin kollarında ateşimi söndürtmiyeyim? Beni seviyor, hem de kendisini arzu ettiğim kadar o da bana karşı arzu duyuyor... Belki de yanına gitmem için dua ediyordur... Başım çatlıyacak gibi oluyor, hiç birşey düşünemiyorum. Zihnim esrarlı şehvet hisleriyle dolu...

Stephen pencereyi açtı. Hava onu biraz teskin etmişti. Fakat Marie'nin penceresinde aydınlık gördü. Neyse ki çok sürmeden ışık söndü. Sonra hafif bir ziya kaldı odada.

Genç adam gene kanının tutuştuğunu, arzudan kıvrandığını hissetmeğe başladı.

«O da yalnız yatıyor, ben de» diye düşünüyordu.

«Bizi ayıran kim? Sırf budalaca çekingenliğim.»

«Her ne kadar bana karşı arzu duysa, tabiî o kalkıp ya-

nıma gelemez. Beni bekliyordur. Acaba gitsem, nasıl olur?»

Stephen koridora çıktı. Nefes almaktan çekiniyor, adımları duyulacak diye yere basmağa korkuyordu. Fakat Marie'nin oda kapısına gelince, kalbi öylesine şiddetli çarpmağa başladı ki, ölmek üzere olduğuna kani oldu. Kapıyı vurmak için elini kaldırdı ama, o hareketi yapmağa da muktedir olamadı.

«Beni kovacak, beni görünce bağıracak. Şayet kapıyı açıpta beni kovacak olursa, muhakka onu öldürürüm.» diyerek tekrar odasına döndü. Pencereye yaklaştı, Marie'nin penceresi aralık duruyordu. Bunu görünce gene titremeğe başladı. Dama çıkarak, el ve ayaklarının yardımıyla Marie'nin penceresine kadar geldi. Camı iterek içeri daldı.

Gece kandilinin ışığında genç kızın uyumakta olduğunu farketti. Adeta çıplak vaziyette, yatıyordu. Vücudunda kalan son çamaşır da öyle buruşmuştu ki, vücudunun hiç bir tarafını gizliyemiyordu. Stephen çılgına dönmüştü. Gözleriyle bu muntazam hatlara yiyecek gibi bakıyor, çırıl çıplak olmasını arzu ettiği bu güzel vücudu, hayatı pahasına da olsa, öpücüklere boğmak istiyordu. Ağzı açık, Marie'nin etrafındaki havayı teneffüs etmeğe uğraşıyor, ona temas eden havayı öpmek istiyordu.

Genç kızın yüz ifadesi, huzur ve sükûneti belirtiyordu. Saçları dağılmış, nefes aldıkça göğsü hafif hafif inip kalkıyordu. Küçük ve çıplak ayakları da abanoz gibi bembeyazdı.

Sık sık nefes alarak, kendinden geçmiş bir halde Stephen Marie'ye yaklaştı. Üzerine doğru eğilerek, dudaklarını öptü Marie'nin nefesi Stephen'i yakmıştı, eli ona doğru uzandı.

Fakat elini uzatırken gözü parmağındaki saçtan yapılmış yüzüğe ilişti. O anda korkulu bir rüyadan uyandığını sandı.

«Magdeleine!»

«Hayır, hayır, imkânsız bir şey. Yoksa Magdeleine'den vazgeçmek lâzım gelecek.» diye düşünerek pencereye çıktı.

«Uyu, uyu ey genç kız.»

Gene aynı yoldan odasına döndü.

«Ah Magdeleine» diye söylenmeğe başladı. «Merak etme, sana lâyık bir eş olacağım, henüz temizliğimden bir şey kaybetmiş sayılmam. Yalnız bakir dudaklarına temas edecek olan dudaklarım maalesef artık saf değil.»

Sanki Marie'nin dudaklarının izi kalmış gibi eliyle ağzını iyice sildi.

XLVIII

ÖDENECEK KART

«Dokuz tane geçit resmi vardır. Bunların en kötüsü, sonuncusu olan dokuzuncusudur. Çünkü o vücudla meydana gelir.»

Grisier

Bir sabah Stephen oda kapısının şiddetle vurulduğunu duyarak, korku ile uyandı ve kapıyı açtı. Üç kişi kapının önünde bekliyordu.

«Monsieur Edward burada mı?» diye sordular.

«Hayır, burada yok.»

Başındaki şapkasını çıkarmadan konuşan :

«Şaşılacak şey» dedi.

«Her halde evime başınızda şapka ile girmenizden fazla şaşılacak bir şey olduğunu zannetmiyorum.»

«Öyle ama, bu tavan arasının hiç de eve benzer yeri yok da...»

Öyle konuşmasına rağmen yanındakilerin ikazı üzerine şapkasını eline aldı.

Stephen sapsarı kesilmişti :

«Efendiler» dedi. «Monsieur Edward'a başka söyliyecek

bir şeyiniz yok muydu?»

«Cümlemi bitirmeme müsaade etmiş olsaydınız, ziyaretimizin sebebini öğrenmiş olurdunuz.»

«Öyleyse, lütfen cümlenizi bitirin.»

«Bu Monsieur Edward, dün aramızda geçen bir münakaşadan sonra bana burada randevu verdi.» (Yanındakilere dönüp, odaya da hakaretle baktıktan sonra) «Ben size dememiş miydim» dedi. «Bu adam baldırı çıplağın, korkağın birisi.»

Sakin bir sesle konuşmakla beraber, içinden geçenler anlaşılır şekilde, Stephen cevap verdi :

«Efendiler, Monsieur Edward neredeyse gelir, kendisini beklemenizi isterdim. Fakat zemin ve zamana uymıyan tâbirler kullanmakta devam edecek olursanız, omuzlarınızdan yakalıyarak, sizi merdivenden aşağı atmağa mecbur olacağım.»

Kapıda duranlardan birisi, sırıtarak :

«Hiçte hoş bir şey olmazdı, çünkü oldukça yükseklerde oturuyorsunuz» dedi. «Buna rağmen gülünç tehdidinizi hiç dikkate almadan, Monsieur Edward hakkında düşündüklerimi rahatlıkla açıklıyabilirim. Bir şeref meselesi bahis mevzuu olduğu halde, randevusuna gelmeyen bir kimse de benim indimde alçak bir kişidir. Kendisiyle karşılaşır karşılaşmaz da kafasında bastonumu parça parça edeceğimden şüpheniz olmasın.»

«Sizinle ne dereceye kadar bir şeref meselesi bahis mevzuu olabileceğini pek kestiremem. Hatta Monsieur Edward'a hakaret etmenizle onun sizi ayaklarının altına alması arasında ne kadar vakit geçeceğini de pek bilemem. Fakat anlıyamadığım bir şey varsa o da bana karşı takındığınız tavır ve söylediğiniz mânasız sözlerdir. Benim bütün bu hikâyelerle ne ilgim olabilir ki. Kavganızda bulunmadım, sizinle hiç bir münasebetim olmadığı gibi, hiç bir zaman olmıyaca-

ğından da kat'iyetle eminim. Arkadaşımı beklemek için burada kalmağa karar verdinizse, hakkında hararetli sözler söylemekten vazgeçmelisiniz.»

«Arkadaşınız olması bana vız gelir. İsterse şeytanın arkadaşı olsun, gene de onun alçak bir kimse olduğunu söylemekten çekinmiyeceğim.»

O anda konuşan adam, Stephen'in elini suratının tam ortasında hissetti. Hem de ne kadar şiddetle inmişti bu tokat. Ötekiler aralarına girdi.

Dayak yiyen :

«Sefil herif» diye haykırdı. «Bu hareketinin cezasını görürsün sen.»

«Ne demek o?»

«Kılıçlarla görüşeceğiz.»

«Büyük bir memnuniyetle. Bana ödünç vereceğiniz bir kılıç var mı sizde?»

Şahitlerden biri :

«Lâzım olan her şey bende var» diye cevap verdi.

«Öyleyse hemen gidelim.»

Şehirden çıkar çıkmaz :

«Şahitleriniz var mı?» diye sordular.

Stephen :

«Şahide ihtiyacım yok» dedi.

«Hiç olmazsa bir şahidiniz olmalı. Şayet üzücü bir hâdise olursa, ben mesuliyetten kurtulmuş olurum.»

Önümüze ilk çıkanı şahit olarak yanımıza alabiliriz.»

Bu sözleri söyliyen Stephen uzakta bir çitin kenarında piposundan arada sırada bir nefes çekerek, güneşlenen birisine yaklaştı. Stephen ona yaklaşınca gölge yaptı, öteki de ona eliyle güneşten çekilmesini anlattı.

«Mösyö» dedi Stephen «Düello edeceğim, acaba bana şahitlik etmek lûtfunda bulunur musunuz?»

«Hayır, güneşte uyumayı tercih ederim... Nerede dövüşeceksiniz.»

«Bilmiyorum, her nerede olursa olsun, ilk rastlıyacağımız münasip bir yerde tabiî.»

«Bakın size söyleyeyim, buradan on dakikalık bir mesafede çok güzel yerler vardır. İsterseniz orada dövüşün, iki sıralı ağaçlar bulunan harikulâde bir yol. Üç adım ilerinizdekiler bile sizi göremezler. Çünkü orası korudur, leylâklar da açmıştır. Adeta güzel bir gezinti yaptığınızı sanacaksınız. Orada dövüşmeğe razı olursanız, şahidiniz olmağı kabul edebilirim. Çünkü oraya yakın bir kimseye tütün götüreceğim. Oldukça dürüst birisi. Bedelini hemen öder.»

«Neresini münasip görürseniz orada düello etmeğe razıyım.»

Hasmın şahitlerinden biri geri çekildi.

Düello yapanlar da son gelenin idaresi altında hareket ettiler. İkisinin de birer şahidi vardı.

Adam, Stephen'e :

«Yüzünüzün ifadesi hoşuma gitti de» dedi. «Yoksa ben Wilhelm işim yok da, güneşlenmeği bırakıp, hiç tanımadığım insanların birbirlerini vurmalarını görmek için yorulacağım.»

Sonra Wilhelm «Bekleyin, evin önüne gelince, hemen girip çıkarım» dedi.

Nitekim bir kaç dakika sonra aşağıya inmişti. Avucundaki paraları sayıyordu. Hem yürüyüp hem de kendi kendine konuşmaktaydı.

«Dört florin... Patates fiatları yükselmiş de ondan... Ekimin kıtlığından olmalı. Ama buna karşılık bir aydan fazla rahatça içebilirim, güneşte uyuyabilmem de cabası. Gıda temini kaygusu olmayacak, daha ne isteyeceğim?»

Ellerini sevinçle uğuşturuyordu.

«İşte size bahsetmiş olduğum yer... Bundan daha güzelini bulabileceğinizi zannetmiyorum. Ben şuracıkta güneşte oturayım, siz de istediğinizi yapın.»

Bu sırada Stephen, dalmış belki de Magdeleine'den uzakta ölebileceğini düşünmekteydi. Kurşun kalemle bir kâğıda

«Elveda, en son düşüncem ve son nefesim sensin» diye yazdı. Sonra da üstüne Magdeleine'in adını ve adresini ilâve etti.

Wilhelm'e «Mösyö» dedi. «Allah rızası için bu mektubu şu adrese götürmenizi rica eedceğim. Son derece memnun edileceğinizden de emin olabilirsiniz.»

Wilhelm «Bana güneşin hatırı için git deseniz daha iyi olur, çünkü güneş dostumdur. Her ne ise muhakkak gideceğim.» dedi.

Hasmının şahidine Stephen «Bana bir kılıç verin» diyordu.

Şahit «Bir dakika» diye müsaade istedi. «Şayet birbirinizden özür dilerseniz, düello'dan vaz geçilebilir. İnsan, zevki için kan akıtmaz.»

Stephen düşmanına baktı, suratını öylesine tahrik edici, öylesine aptalca gururlu ve soğuk buldu ki... omuzlarını silkerek cevap verdi :

«Şahitler ancak düelloyu kolaylaştırma işi ile görevlidirler mâni olmak için değil.»

«Şu halde» dedi hasmı «Size hafif bir ders vermeliyim.»

Stephen «bekleyin» diye onun yanına yaklaştı.

«Kılıç kullanmasını hiç bilmediğim için kazandığınız takdirde kendini beğenmiş. küstah bir adamdan öcümü alamamış olacağım.

Ve elinin tersi ile üç kere hasmının suratında şaklattı. Öteki hemen kılıcını yakaladı, Stephen de kendininkini şahidin elinden aldı.

Bu arada Wilhelm öteki şahidin müdahalesine rağmen güneşte uzanmış piposunu yakmak üzere, çakmağını çakıp duruyordu. Stephen hasmının hücumuna şayanı hayret bir tarzda beceriksizce, fakat çevik ve şaşırtıcı bir kuvvetle karşı koyuyordu. Kılıçlar şakırdıyor, hasımlar gittikçe kızışıyordu.

Wilhelm şöyle bir baktıktan sonra hafif bir sesle hesap etmeğe başladı:

«Şayet kaybederse gidip mektubu götürürüm, bu kadar uzak mesafeden gelen adama on florin verirler ki, benim için bir aydan fazla yiyecek parası olur. Ama varsın dört gün güzel güneşten istifade edemiyeyim. Ne olursa olsun bu genç adam beni ilgilendiriyor, giderim.»

Bu esnada Stephen kendini müdafaaya mecbur kalmıştı, ama alışkın olmadığı için kılıç darbelerinden korunamıyordu. İster istemez geri çekilmek zorundaydı. Birdenbire bir kartal gibi atıldı ve hasmının koluna kılıcı sapladı. Adam hemen sol eline geçirdi kılıcı, sol eliyle hücuma geçecekti ama, şahit aralarına girdi.

«Yeter artık beyler, ikiniz de kahramanca hareket ettiniz.»

Stephen «Mösyö» dedi. «Gene görüşürüz.»

«Hayır, görüşemeyiz artık, çünkü bu gün şehri terketmeğe mecburum. Beynimi delmek için gösterdiğiniz hüsnü niyetten dolayı size teşekkür ederim. Eminim ki, şayet eskrimdeki bilginiz, bileğiniz kadar kuvvetli olsaydı, şimdi ayaklarım beni götüremezdi. Gene de size bir revanş kazandıramadığım ve hiç bir şekilde sizi memnun edemediğim için özür dilerim. Bu sabahki hâdise için de ayrıca... Sarhoştum ama beni ayılttınız.»

Stephen mendili ile yaralı kolunu sararken Wilhelm geldi:

«Mektubu oraya götürmek lâzım mı?»

«Hayır lüzum yok.»

«Şu halde desenize boşuna rahatsız olmuşum.»

Stephen usulca «Şu anda param yok» dedi, «ama, bir kaç güne kadar size teşekkürlerimi bildireceğim. Nerede oturuyorsunuz?»

«Güneş çıktığı vakit beni aldığınız çitin yanında bulacağınıza emin olabilirsiniz, her gün öğleden sonraya kadar oradayım. Öğleyin güneş döner, o zaman başka bir yer ararım kendime, ama, saat dörde doğru güneş batarken de çitin öteki kısmında bulunurum.»

Şehre doğru yola çıkıldı.

Stephen hasmına döndü ve Edward ile kavga etmelerinin sebebini sordu.

«Bu sabah beni size getiren iki arkadaşımla beraber dün akşam sarhoş olarak dönüyordum. Mükemmel bir yemek yemiştik. Arkadaşlarım da benden daha iyi vaziyette değillerdi. Bir adam beni itti, arkasından küfrederek koştum. «— Sizinle dövüşeceğim» dedim. «Şayet ben de sizin kadar mükemmel bir akşam yemeği yemiş olsaydım size bu zevki verebilirdim» diye cevap verdi.

«Yemek yeyin sonra dövüşürüz» dedim.

Bu kadar şarap içmemiş olsaydınız iyiydi ama... Bu saatte hâlâ akşam yemeği yiyemediğime göre demek ki böyle bir imkânım yok.»

«Peki ben yemeğinizi ödeyeceğim.»

Bir lokantaya girdik, o ısmarladı, mümkün olduğu kadar yedi içti. Karnı doyunca gülerek bana teşekkür etti. Ama, insanın önünü görmesine imkân yokken dövüşemiyeceğini de belirtti, sonra da bu kadar iyilik eden bir adamı bir, kılıç darbesi ile yere sermeğe vicdanı razı olmıyacağını söyledi. Ben israr ettim, o kadar ki ertesi gün buluşmağa karar verdik.»

Stephen «Tabiî bütün bunları şaka olarak kabul etti.»

«Ben de öyle zannediyorum, öyle de kalacak, çünkü seyahatimi geciktiremem.»

XLIX

Bir kaç gün sonra Stephen yola koyuldu. Bir tek gün izini vardı. Magdeleine'i görmeğe gidiyordu. Yalnız, gözlerinden kuvvet ve cesaret alabilmek için değil aynı zamanda muhayelesinde Marie'nin yarattığı sihirli tesiri bozmak için...

Hiç uyuyamıyordu: Genç kızın yakınlığı, merdivenlerde

sık sık birbirlerine tesadüf etmeleri, bütün bunların üstünde de her türlü hükümden çok daha kuvvetli olan tabiat damarlarındaki kanı yakıyordu.

Magdeleine'e karşı duyduğu aşk öylesine saf, öylesine ilâhiydi ki, onu arzulamak, âdeta hislerini kirletmek sayılırdı. Magdeleine bir melekti. Yanında bulunduğu zaman yalnız ruhu yaşıyor ve genç kıza karşı hiç bir istek duyamıyordu.

Marie ise onun için bir ihtiyaçtı, Marie sırf kadındı nazarında.

Bu iki sevgi birbirinden çok farklıydı. Magdeleine'in yanında kalbi onunla öylesine dolardı ki, başka türlü bir sevgi hissedemezdi. Ancak ondan uzaklaşınca cinsî arzuları uyanıyor ve aynı kadında her iki hissi birleştiremiyordu.

Her ne olursa olsun Marie'nin uyandırdığı arzu çok şiddetliydi. O kadar ki, genç kıza sahip olmak istediği zaman, vicdanı mâni olmuştu. Arzusunu yerine getiremediğine bugün âdeta kızıyordu.

Belki de sadakatini öne sürmekle hata ediyordu. Zira bizce ona engel olan yalnız bu his değildi. Çekingenliği, muvaffak olamamak korkusu vaziyetin yeniliği, beceriksiz davranabileceği de Stephen'in iffetini muhafaza etmesinde rol oynamış olabilirdi.

Vaziyeti oldukça tehlikeliydi. Magdeleine'e bir mektup yazarak geleceğini haber verdikten sonra yola çıkmağa karar verdi. Stephen'in mevcut iki elbiseden en iyisini giymekte olduğunu gören Edward, merdiven başından sarkarak, bir sürü tavsiyelerde bulundu. «Elbiseye itina et. Yağmura maruz bırakma, bilhasa her gün fırçalamayı da unutma. Sert cisimlere temas etmemeğe çalış, hele dikenli şeylerden uzak dur. Lüzumsuz mücadelelere girişme, mânasız gayretlerden iyice sakın. Kunduralara da dikkat etmelisin, taşların üzerinden yürüme.»

Bütün bu tavsiyeleri dinledikten sonra Stephen yola revan oldu.

L

«O kadar yorgunum ki, dün arkadaşlarımdan birisine kılıçla vuracak kadar ancak kendimde kuvvet bulabildim.»

Eugené Karr

Magdeleine sabahtan beri pencerenin önünde duruyordu. Endişeli nazarları topraktan yükselerek, sonbaharın güneşinde yaldızlanan sisi delmeğe çalışıyordu.

Nihayet genç bir adam göründü. Üstü başı toz içinde, hızlı hızlı yürümekteydi. Magdeleine'i görür görmez rengi sarardı, olduğu yerde durarak, göğsüne artık sığamıyan kalbini eliyle bastırdı. Sonra da bahçeye girdi. Hatıralarla dolu olan bu yerleri tekrar görüyordu. Çimenler sıklaşmış ve yemyeşildi. Akdikenin çiçekleri dökülmüştü.

Çok kısa süren az sayıdaki mutluluk günlerini hatırladı. Hava aynı, güneş aynı, kokular da aynıydı.

Ihlamur ağaçlarından birinin gövdesine bir yıl önce oyduğu yazıyı buldu. Harfler ağaçta genişlemiş, daha derin izler hasıl olmuştu.

Magdeleine de bahçeye gelmiyordu.

Stephen uzun zaman genç kızı bekledi. Adımlarının sesini işitememek korkusuyla her an nefesini tutuyor, ya da Monsieur Müller'in geleceğinden endişeleniyordu. O takdirde bir ağaca çıkmanın en münasip çare olduğunu da düşünüyordu.

Nihayet güneş battı. Artık gitmek lâzım geliyordu. Stephen hanımelinden iki dal kopardı. Birisini Magdeleine için çimenlerin üstüne bıraktı.

Bahçeden çıkarken tekrar dönüp eve bakmak istedi ve kararmak üzere olan gökyüzünün soluk ışığı sayesinde, Magdeleine'in beyaz elbisesini görür gibi oldu. Pencereden durması için kendisine işaret ediyordu.

Genç kız bir kâğıt uzattı. Rüzgârın alıp götürmemesi için de içine ağırca bir şey koydu. Kâğıdı Stephen'e doğru fırlattıktan sonra da pencereden çekildi. Zavallı delikanlı mektubu buluncaya kadar tam iki saat arandı. Nihayet eline geçen mektupla, kalbi çarparak, tekrar yola revan oldu.

Mektupta şunlar yazılıydı:

«Babam yanımda olmadan bahçeye çıkamıyorum. Talih bize bir kaç dakikalık saadeti bile çok gördü. Kolunun askı da olduğunu farkettim. Demek yaralandın, Stephen'im, Neyazık ki, sana ben bakamıyorum. Hiç olmazsa sana biraz yaklaşıyorum, sayılır. Kışı Suzanne'ın yanında geçireceğim. Şimdilik Allahaısmarladık sevgilim. Seni seviyorum.»

Mektubun ağırlaşmasına sebep, her ikisinin de baş harfleri yazılı bulunan bir mühürün üzerine sarılmış olmasıydı. Stephen mektupla beraber bu mühürü de itina ile muhafaza etti.

Sabahleyin gelirken yolun yarısını bir yük arabasında katetmişti. Akşam dönüşte hiç bir vasıtaya ranslamadığı için bütün gece yürümek mecburiyetinde kaldı. Ancak gün doğarken şehre ulaşabildi.

LI

MARİE

Stephen merdivenleri ağır ağır çıktı ve Edward'ın kapının üstünde bıraktığı anahtarı çevirerek, açtı. Odaya girdiği vakit yastıkta iki baş gördü. Üstelik yatakta bir yastık ve tertemiz çarşaflar vardı. Yatanlar da Edward ile Marie idi.

Marie, güzel kız...

Stephen, genç kızın dudaklarını öptüğünü hatırladı. Bu öpücüğü geri alabilmek için neler feda etmezdi ki...

Edward uyanmıştı:

«Kim o?» diye sordu.

«Benim.»

«Sen misin. Stephen? Hoş geldin, gürültü edeyim deme sakın. Gidip bize kahvaltılık bir şeyler bulursan daha iyi olur.»

Stephen hâdiseyi hayretle karşılamakla beraber, vaziyete itiraz etmek için hiç bir sebep bulamadı. Tam kapıdan çıkarken Edward seslendi:

«Pencerenin köşesinde, yerde para var. Al onu oradan.»

Stephen tarif edilen yerde yirmi florin kadar para buldu.

Edward:

«Sen de bizimle beraber yiyeceksin» dedi. «Adamakıllı bir ziyafet hazırlat.»

Stephen yolda giderken kendi kendine düşünüyordu. Bütün bunları neşe ile karşılamam lâzım. Nasıl olsa Edward'ın Marie ile aramızda geçenlerden haberi yok. Zaten Marie'den bana ne?»

Her şeye rağmen genç adamın keyfi yerinde değildi. Marie'ye karşı fevkalâde hisler beslemediği halde, onu bir an için arzulamış olduğunu düşünerek, sanki genç kız onun olmuş gibiydi. Alnında sanki dudaklarının izi el'an duruyordu.

Yemeği ısmarladıktan sonra ilk dersini vermek üzere koleje gitti. Yemek için eve döndüğü vakit yerinin boş olmadığını gördü. Edward'ın yeni tanıdığı bir kimse ziyaretine gelmiş o da kendisini yemeğe alakoymuştu.

LII

SNZANNE'DAN MAGDELEİNE'E

Peki, peki Magdeleine, bana gelmeni bir kaç gün öne almışsın. Daha iyi memnun oldum, hemen gel. Seni kabul etmek için her şeyin hazır olduğunu söyliyebilirim. Biliyor-

musun, bir aydan beri kışı ne gibi eğlencelerle geçireceğimizi tasarlayıp duruyorum. Daha da vakit var, bilmem ne yapmalı Ağaçların yapraklarını kopartıp atan rüzgârlar beni âdeta sevindiriyor.

Üç aylık kış mevsimi için on beş baloya davet edileceğiz. Babam tiyatroda bir loca kiraladı. İkimiz için ben de en iyi ve yeni modelleri getirttim.

Üstelik burada hiç görülmemiş kumaşlardan da gönderdiler. Bana hemen elbiselerinden birisini gönder de ilk bale için diktireceğim tuvaletleri ona ölçerek hazırlasınlar.

Burada göreceğin yeniliklere ne derece şaşıracağını düşünerek şimdiden seviniyorum. Gerek kadınların gerekse erkeklerin kıyafetleri hakkında tabiî hiç bir fikrin yok. Köylülerin güneşten yanmış, buruşmuş yüzlerine, sert ve nasırlı ellerine alışık olan zavallı sen kendini mucizeler diyarında zannedeceksin.

Sana tahsis edeceğimiz odayı görsen ne güzel hazırlattım. Duvarların kumaşlarıyla eşyaları ben seçtim. Memnun kalacağından eminim. Gel Magdeleine' hem de çabuk gel ve bu harikulâde şeyleri bir an evvel gör...

Bir de fevkalâde parlak bir fikrim var. Bulunacağımız topluluklarda, etrafımızı alacak olan yakışıklı ve zarif erkekleri narasından kendine eş de seçebileceksin. Hem güzel sin, hem de çok zeki... Gayet iyi bir izdivaç yapabilir ve ebediyen burada kalabilirsin.

Birbirimize anlatacak o kadar çok şey var ki... Bir aydan beri düşüncelerimi, fikirlerimi senin için topluyorum... Bu kadar geveze bir kıza rastladığını hatırlıyamıyacaksın...»

LIII

Edward:

«Artık gidiyorum» dedi, «Korkunç amcam beni affetmiş, Şimdiye kadar görmediğim bolluk içinde yaşamamızdan

vaziyetin düzelmiş olduğunu her halde anlamış olman lâzım: Seni burada nasıl bırakacağım, Stephen? O zengin akrabanla evlenebilir, huzur içinde yaşarsın.»

«Hayır, daha dört ay beklemem lâzım. O zaman zengin olacağım, iyi bir mevkiim olacak. Bin beş yüz florin kazanacak ve dünyanın en mesut insanı ben olacağım. Sen benimle meşgul olma. Azimle istediğim hayata kavuşmama hiç bir mâni yok.»

«Dostluğumun seni rahatsız etmesini arzu etmem. Yalnız olarak yola çıkacağım, yanımdaki parayı seninle paylaşabiliriz. Amcamın yanına gittiğim zaman da, evinde yaptığım zararları tazmin edecek kadar bir para göndermeme müsaade et, rica ederim.»

Stepehn, Edward'ı arabaya kadar teşyi etti. Yolda giderlerken Edward durmadan geçireceği eğlenceli saatlerden bahsediyordu. Nihayet kucaklaşıp, ayrıldılar, araba da yürümeğe başladı.

Bir kaç gün Stephen arkadaşının gitmesine üzüldü. Ne kadar lâkayıt olsa, alışılmış bir kimsenin birdenbire hayatınızdan çekilmesi sizi müteessir edebilir. Üstelik de bütün günlerini beraber geçirdiği bir arkadaştan ayrılınırsa...

Yavaş yavaş Edward'ın hatıraları silindi. Stephen de kendini tamamiyle vazifesine hasretti.

LIV

STEPHEN'DEN MAGDELEİNE'E

«Dün akşam dere kenarında bir gezinti yaptım. Rüzgâr hissedilmediği halde kavak ağaçlarının yaprakları titreşiyorlardı. Her taraf sakin ve intizar halindeydi. Hava ağırdı, kara bulutlar ağır ağır ilerliyor, hava da onlara zor tahammül ediyordu. Uzaktan gök gürültüleri gelmekteydi. Arada sırada şimşekler de gökyüzünü yarıp geçiyorlardı. Kırlangıçlar bağırışarak mor bir renk alan suyun üzerinden uçuyorlardı... Birdenbire rüzgâr çıktı ve yaprakları, tozları birbirine karış-

tırdı. Kavak ağaçları eğiliyor, kırlangıçlar rüzgâra dayanamıyorlardı. Ben bütün bunları seyretmekle meşgulken, rüzgâr durdu ve gökyüzünden sağnak halinde yağmur boşanmağa başladı.

Koşarak Fritz'in kulübesine sığındım. Sana Fritz'den her halde bahsetmişimdir değil mi? Kendisi evde yoktu, karısı da çocuklarını etrafına toplamış oturuyordu. Çoğu zaman çocuklar beni görünce koşmağa başlarlar, ayaklarıma basarak, hâttâ elbisemi paralayarak üstüme hücum ederlerdi. Şimdi annelerinin etrafında, diz çökmüşler ses çıkarmadan duruyorlardı. Yüzlerinde, âdeta ciddî bir ifade belirmişti.

Louis «Geç oldu» dedi. «Fritz de hâlâ gelmedi. Bu fırtınalı havada başına bir şey gelmemesi için Allaha dua ediyoruz. Hiç olmazsa barınabilecek bir köşe bulsaydı.»

Endişe içindeyken sağlam bir inanca sahip olmak büyük bir saadettir Magdeleine. Benim inancım arada sırada muhakeme neticesi sarsılıyor. Tabiî buna çok kızıyorum. Ama ne bir acı gülümseme ile ne de inanmadığımı belirterek hiç kimsenin inancını sarsmak aklımdan bile geçmez. Yoksa bir mutluluğu mahvetmiş bir desteği devirmiş olurum.»

Onlara yaklaşarak ben de bareber dau etmeğe başladım. Sonra da kapıya doğru yürüdüm.

«Bulutların seyri daha hızlaştı. Dikkat ederseniz dağılıyorlar,» dedim. «Rüzgâr gök yüzünü temizliyor, hava serinledi, fırtına da kesildi.» Louisa:

«Çocuklar» dedi. «Babanızın pazarlık elbiselerini getirin, gelir gelmez hemen üstünü değişmesi lâzım.»

Kendisi de gidip kaba ketenden yapılmış beyaz bir gömleği getirerek ateşe tutup ısıttı.

«Louisa« dedim. «Sofrayı hazırlıyacağım, eve döner dönmez Fritz sıcak bir çorba içmeli.»

Bir kaç dakika sonra Fritz geldi. Karısı sevinçle boynuna atıldı, çocuklar etrafını aldılar. Elbisesini değişmesine yardım ettiler. Bütün bunlar benim uykumu kaçırmıştı.

Magdeleine. Onların mutluluğuna şahit olmak, mesut olmadığımı bana öylesine hissettirdi ki... Bütün gece dua ederken, nazarları ile gök yüzünü tetkik eden kadın gözümün önünden gitmedi. Magdeleine onlar fakir ama öyle mesutlar ki...

Biz de mesut olabiliriz Magdeleine, dört ay sabır etsek muhakkak bir işe girebileceğim. Ve seni babandan isteyeceğim o zaman. Ah ne iyi her zaman yanımda olacaksın, bu da bana kuvvet ve cesaret aşılayacak.

Dişinin ağrıdığını söylüyorsun, onu hemen aldırmalısın benim güzellik budalam. Güzelliğine halel gelir diye düşünebilirsin ama, ufacık bir zerrene benim kadar kıymet verebilir misin sen?» Ben bu fedakârlığa katlandıktan sonra.»

LV

İhtiyar kara ağaçların artık başları dalgalanmıyor.
Siyah köklerin etrafında dönen kışın soğuk rüzgârı
Sararmış yapraklarını döküp yerler de süründürüyor.
Sabah kırağısının parıldadığı yalnız çıplak dalda
Mavi iskete kuşu yarı asılarak tiz sesini duyuruyordu.

Kışın başlangıcında loş bir sabahtı, bulutlar sanki kirli bir renge bürünmüşler, toprak, çimenlikler kalın bir buz tabakası ile örtülmüştü. Bu ilk soğuğun şiddetine karşı fazla hassas görünen insanlar, sıkıca giyinmişler, acele, kısa adımlarla yürüyorlardı.

Buna rağmen ..... şehrin güzel bir evinde bir pencere açık duruyordu. Bu pencerede kürküne sarılmış sarışın

bir genç kız bembeyaz teninin soğuktan kızarmasına aldırmadan gözlerini dikkatle sokağa dikmiş, bakıyordu. Birisini bekler gibi bir hali vardı bu zavallı çocuğun. O mükemmel çizilmiş narin burnu rüzgârın şiddeti ile morarmıştı âdeta, açık mavilikteki güzel gözleri yaşarıyordu. Sokaktan geçen ler ona bakıyorlardı ama, soğuk yüzünden hemen paltolarının içine sığınıvermeği tercih ediyorlardı.

Zaman zaman genç kız içeriye dönüp yüksek sesle konuşmaktaydı:

«Hadi Hanry durmayın, ya siz de Lisbeth hâlâ yeriniz de sayıyorsunuz.»

Lisbeth ise «Saat on biri geçiyor, yalvarırım şu pencvereyi kapatın...» diyordu. «Muhakkak nezle olacaksınız. Aşağı yukarı iki saattir bu buz gibi havada duruyorsunuz. Üstelik sabah ayazına da alışmış değilsiniz daha.»

«Bırakın Lisbeth bırakın, lütfen siz de acele edin siz de... O tuvalet masasını iki pencerenin arasına koyun, dün akşam gelen bavullardaki elbiseleri çıkarıp serdiniz miydi? Çamaşırları yerleştirdiniz değil mi? Yatak ısınmıştır her halde? Hanry siz şöminenin üstüne toplu iğne koyuverin. Lisbeth tualet masasının üzerine sabun, badem yağı, kolonya krem, fırça ve tarak gibi şeyleri koymayı unutmadınız ya? Sobaya daha odun atın da, iyi ısınsın oda.»

Bu sırada pencereden dışarı iyice eğildi ve hızla içeri çekildi.

«Hanry, Lisbeth çabuk olun, bir araba sesi işittim. Hanry şuraya bir süpürge daha vurun ve aşağıya koşup kapıyı açın. Ümit ederim ki her şey temiz ve muntazamdır.»

Tam o aralık atların çıngırakları, nal sesleri, arabacının kamçısını şaklatması duyuldu... Sonra da bir araba... Yaklaşınca kapı penceresinden Magdeleine'in başı uzandı... Suzanne sevinçle zıplıyordu.

«İşte! İşte! Geldiler!»

Arabacı geldiklerini haber vermek üzere kamçısını şaklatmaktaydı. Araba kapının önüne gelinceye kadar Suzanne

aşağıya inmişti bile, Magdeleine onun kollarına atıldı, iki güzel kız öpüştüler.

«Gel Magdeleine'ciğim, kim bilir ne kadar üşümüşsünüzdür.»

Genç kızı hazırlanan odaya sürüklüyor, Monsieur Müller ile meşgul bile olmuyordu. Yaşlı adam ise kitaplarının taşınmasına nezaret etmekteydi. Suzanne soyunurken arkadaşına yardım etti ve iyice ısıtılmış yatağa yatırdı.

«Bir kaç saat yatıp dinlen, ısınıp daha genç ve güzel görünürsün, annemle babam da seni öyle görsünler.»

«Odanı nasıl buluyorsun?» diye sordu.

Magdeleine odaya hayran hayran bakıyordu, bu kadar lükse alışık değildi o, bütün odanın bölmeleri, duvarları ipek ve simlerle kaplanmıştı, pencere perdeleri beyaz ve kırmızı atlastan olup sim saçaklarla süslenmişti. Möbleler beyaz yaldız kaplıydı. Muazzam bir piyano göze parçıyordu bir köşede. Bir kadının ihtiyaç duyabileceği en ufak teferruat bile unutulmamıştı.

«Çok sevimli bir yer. Benim için ne kadar yorulmuşsun Suzanne'cığım.»

Ve o sürükleyici tatlı genç kız konularına giriverdiler....

Suzanne kendi saadetini anlattı:

«Bir aya kadar evleneceğim. Sözlüm olan genç çok yakışıklı, şehrin de en zarif erkeği, üstelik de fevkalâde zengin. Bir güzel fayton almış görsen bayılırsın. Benim için döşettiği ev ise bir harika.»

Magdeleine'de sırlarını açtı, onun böylesine anlatabileceği harikulâdelikleri yoktu.

«Stephen yakın bir zamanda iş bulacağını ümit ediyor, babamın küçük evinde sakin, sessiz sedasız bir hayat yaşayacağız. Fakir ama,, mesut olacağımızı ümit ediyorum.»

Suzanne pırıltılı evlenmesinin teferruatını bitirmemişti:

«Düğün için aldığı hediyeleri de gösterdi, bir inci kolye var görsen bayılırsın, bilezikler, yüzükler, Fransa'dan gelmiş

sallantılı küpeler, beyaz, siyah ve kırmızı kaşmirden üç tane kıymetli şal, gerçekten bu kadar güzel evlenme hediyeleri olamaz.»

«Zavallı Stephen benim için nasıl çırpınıyor bilsen, oksayışlarım, aşkım ve şefkatimle ona günün yorgunluğunu ve sıkıntılarını unutturacağım zamanı bekliyorum.»

Suzanne ciddileşmişti «Biliyor musun Magdeleine» dedi. «Aşk kendi başına çok zavallı bir hale gelir. Demek oluyor ki cemiyetten çekilecek, balolardan, suarelerden, henüz tatmadığın bir sürü zevkten vaz geçeceksin.»

Magdeleine biraz şaşırmıştı, kendi izdivacını Suzan'ınki ile bir seviyeye ulaştırmasına imkân yoktu. Konuyu değiştirmeğe mecbur oldu. Magdeleine'in Suzanne'lara gelmesinden üç gün sonra şahane bir baloya gidildi. İki arkadaş oradakilerin nazarlarını üstlerinde toplamışlardı. İkisi de ayrı ayrı çok güzel kızlardı ama, yanyana hoşa giden bir kontrast meydana getirmekteydiler.

İçeri girerlerken Suzanne «Nasıl buluyorsun Magdeleine?» diye sordu.

Genç kız «Şahane» diye cevap verdi.

Dans ve müzik damarlarındaki kanı ateşlemişti, uyumak için bir hayli zorluk çekti. O geceyi sanki sihirli bir sarayda geçirmiş gibiydi.

LVI

MAGDELEİNE'DEN STEPHEN'E

«Çok haksızsınız mualim bey. Hale bakın, bir de azarlanıyorum, güzelliğe düşkün olmakla itham ediliyorum. Bütün bunlar her ağzımı açtığımda görünen ön dişimi çektirmek istemediğim için değil mi? Tabiî sizi gördüğüm zaman

güzel olmayı arzu ediyorum. Hem hain, hem de nankörsünüz. Çok kızdım doğrusu! Evet, beyefendi ben sizinim tamamiyle sizin, ve bu dişi siz feda ediyorsanız, beni çirkin görmeğe hevesliyseniz, tabiî bu ancak sizi alâkadar eder, ancak, söylenecek sözüm yok. Ama maalesef dişim kalacak. Dişçi temin etti bunu bana. Artık ağrımıyor da. Demek oluyor ki, lüzumsuz bir fedakârlığa katlanmak şerefine erişmişsiniz. Gene de sizi mükafatlandırmak istiyorum ben. Bakın nasıl:

Gelecek pazara teyzemde olacağım, şu tanıdığın iyi yürekli Pauline teyze. Tesadüfenmiş gibi orada bulunabilirsiniz. Birbirimizi görür, konuşuruz, öğleden sonra saat dörde doğru gelirim. Hadi şimdi allahaısmarladık. Arkadaşım Suzanne kapıya vuruyor, fena halde öfkelenmiş. Beraber baloya gideceğimiz için hemen giyinmeliyim. Oraya senin hayalini de beraber götüreceğim. Allahaısmarladık Stephen'im.»

LVII

GÜZEL BİR AKŞAM YEMEĞİ

Öylesine arzu edilerek beklenen Pazardan bir gün önce Stephen fakir odasında, bir kaç odun parçasının yanmağa çalıştığı ocakta yemek hazırlıyordu.

Bir mektup aldı. Magdeleine ancak bir kaç satır yazabilmişti:

«Yarına Stephen! Sana fazla bir şey söyleyecek vaktim yok, şahane bir ziyafette bulunacağım, şimdiden ev davetlilerle dolu. Henüz hazır da değilim. Yarına sevgilim.»

Stephen bu satırları öptükten sonra pencerenin önüne oturdu. Batmak üzere olan güneşin son huzmeleri içeri sızıyordu. Genç adam patateslerini yemeğe başladı.

«Yarın» diyordu, «yarın onu göreceğim, onunla konuşacağım, tatlı sesini duyacağım, bakışlarını benimkilerle karıştıracak, Allahım bu saadete tahammül edebilecek kuvveti bulabileyim kendimde, saadet beni ezmesin.»

Yemek yerken arada sırada durup Magdeleine'in mektubunu okuyordu. »Yarına» kelimesini tekrarlarken, sesi kalbinin sıkışmasına sebep olmaktaydı.

O gün Stephen bir mektup daha aldı. Bu da Edward'dandı. Nasıl eğlendiğini anlatıyor. «Senin akrabanı baloda gördüm» diyordu. «Çok güzel doğrusu, bir sürü talipler onun yüzünden birbirlerine giriyorlar, sen çok delisin, ne diye harekete geçmiyorsun? Beni dinle Stephen fakirliğin seni ayakta tutan şairane hayalleri yıkıverecek. Hem de acele etmelisin, belki biraz sonra geç kalmış olursun. Ve kimbilir ne kadar pişmanlık duyabilirsin?»

Stephen «deli sensin» diye haykırdı. «Magdeleine'i, aşkımı bırakacağım öyle mi? Hayatımı, güneşin çimenleri renklendirmesi gibi renklendiren saadetimi bırakacağım... Magdeleine'i yarın göreceğim diye böylesine sevinirken, istikbalimi satacağım ha? Hadi sen de asıl deli sensin, zavallı Edward?»

Ve Stephen neşe ile yemeğine devam etti.

LVIII

Ertesi gün Stephen şehire gitmek üzere yola çıktı. Yol da birkaç zamandanberi başına gelenleri şöylece düşünmeğe koyuldu ve... Kendini mesut hissetti.

«Magdeleine'i göreceğim, üç aya kadar bir iş sahibi olacağıma inanıyorum. Birkaç zaman sonra da Edward'ın göndereceği para ile zengin olurum. Gerçekten de saadet hiç bir zaman kendi kendine gelmiyor.»

LIX

SÖZ GENE YAZARDA — BİR ATASÖZÜ HAKKINDA

Racine der ki «Felâketler çoğu zaman birbirlerine bağlıdır.»

Ben de mutluluğun diğer bir mutluluğu çektiğini bakın nasıl izah ediyorum:

Hayatın ancak bir kaç günü mühim hâdiselerle doludur. Diğer günleri mânasız, ne fazla hüzünlü, ne de neşeli, renksiz, tıpkı kanava üzerine işlenen hafif şeyler gibidir.

O renksiz geçen bir sürü günler de bir günlük mutluluğun ya da hüzünün akisleriyle renklenebilirler.

Meselâ bir ölçü suya bir az çivit karıştıracak olursanız, su mavimtrak bir renk alır. Bir damla mürekkep katarsanız, o zaman da kurşunileşir. Bir damla şurup tatlılaştırır, sirke ise ekşi yapar.

Bir günlük saadet de, önceden yaşadığımız on güne ışıklarını serper. Hüzünlü geçen bir gün aynı şekilde matem li gölgesini yayar.

Saadet hayatımıza kokusunu bahşeder. Tıpkı hanımelinin etrafındaki havaya, geçerken onu hafifçe sallıyan rüzgâra kokusunu karıştırdığı gibi.

Mânasız geçen günler sıfırlara benzerler Kendi kendilerine hiç bir şey ifade etmezler, fakat önlerine dizilen rakamlarla kıymetlenirler.

LX

MAGDELEİNE'DEN STEPHEN'E

«Nihayet seni görebildim, Stephen'im. Şimdi sen yalnız ve mahzun odana döndün. Bir gün önceki hatıralarımızı baştan yaşıyarak, saadetimizi biraz olsun devam ettirebiliriz.

Dünkü sevincimi sana anlatamıyacağım. Senin yanın daydım, seni görüyor, seni dinliyordum. Her halde halama babam vaziyeti anlatmış olacak. Öyle olmasaydı ortadan konuşarak, bizi gayemizden uzaklaştırmağa çalışır mıydı? Aşkı ateşli bir hastalık, geçici bir cinnet gibi tarif eder miydi?

Fakat aşk seni öyle güzel cümlelerle konuşmağa sevketti ki... Hakkımızı ne güzel müdafaa ediyordun, sevgilim. Her sözünü ne büyük bir âlâka ile dinliyor, her söylediğini kalbime yerleştirmeğe çalışıyordum. Onlar hiç bir zaman silinmiyecek. Giderken «Gayem gözlerimin önünde, çünkü kendimi çok kuvvetli hissediyorum. Düşünceye kadar da ilerliyeceğim» demeni unutamıyacağım.

Halama giderken çektiğim heyecanı sana anlatamam. Kapının önüne gelince kalbim öyle şiddetli çarpıyordu ki, bayılacağım diye korktum. Kollarımı göğsümde kavuşturarak, biraz teskin etmeğe çalıştım. Ancak kendime geldikten sonra girmeğe cesaret ettim, çünkü seni görünce kimbilir ne hale gelecektim? Gene de her tarafım titriyordu. Yüzü ne bakamıyordum. Çok değişmişsin, daha büyümüş, daha kuvvetlenmişsin. Hatların daha mânalaşmış. İkimiz de konuşamıyorduk, fakat sesini duyuyor, söylediklerini anlıyordum. Babandan, yalnızlığından bahsetmeğe başladığın zaman, göz yaşlarımı zor tuttum. Stephen yalnız, Stephen mahzun diyordum. Günün birinde sana saadeti tattıracak, seni mes'ut etmek için hayatımı vakfedebilecek miyim? Ömrüm boyunca arkadaşın olacak, sana bir aile hayatı yaşatabilecek miyim? Çünkü o zaman benim ailem senin de ailen olacak, arkadaşlarım da seni dost olarak kabul edecekler. Etrafındaki insanlar seni görmekle mutluluk hissedecekler, ben senden hiç ayrılmıyacağım. Çocuklarımız bizi saracaklar, Suzanne ile Eugéne de bizimle beraber olacak. Stephen, yalnız geçirdiğin günleri hatırladığım zaman, saadetimizin kıymetini daha iyi anlıyacaksın. Ümitle yaşıyalım, Stephen'im, ümidimiz hiç bir zaman kırılmasın. Dün şap-

kana bıraktığım mektupla çıkıp gittiğin, halamın da seni kapıya kadar geçirdiği vakit, salonda yalnız kalmıştım. Kanım damarlarımda dolaşmaz olmuş, kalbim çok ağır atmağa başlamıştı. Senin oturduğun yere oturdum, sesini duyuyordum, adımlarını işitmek için nefes almağa bile çekiniyordum. Seni geri çağırmak, ellerini sıkmak ve ömrümün sonuna kadar seni seveceğimi söylemek için bilsen ne kadar çırpındım. Göz yaşlarım yanaklarımdan süzülüyordu, ama, ben hiç bir şey hissetmiyordum. Halama getirdiğin ve ondan istemeğe cesaret edemediğim çiçeğe bakmak için yerimden kalkınca, aynada yüzümü gördüm ve hemen göz yaşlarımı sildim. Dudaklarımı da çiçeğe yaklaştırdım, bir yaprak koparıp, göğsüme sakladım.

Bu kısa ve güçlüklerle dolu görüşmemiz beni ne kadar sevindirdi bilsen? Aynı şekilde de olsa gene seni sık sık görmek isterdim. Akşam da tiyatroda buluştuk ama, sen çok geç geldin.»

LXI

STEPHEN NEDEN TİYATROYA O KADAR GEÇ GELMİŞTİ

Magdeleine, genç adamın şapkasına o mektubu atarken «Derhal oku» diye tenbih etmişti.

Stephen kapıdan çıkınca sigara içen bir adama rastladı. Cebinden bir kâğıt çıkarıp, ucunu yakarak, aydınlığında mektubu okudu. Mektupta Magdeleine «Bu akşam operaya gidiyoruz. Suzanne, ailesi, babam ve ben sen de gelirsen bir kaç dakika olsun birbirimizi görürüz.» diyordu.

Stephen ceplerini karıştırdı. Tiyatronun en fena yeri için bile bir florin lâzımdı. Para bulamayınca Edward'dan gelen havale aklına geldi. Fakat mektubu okumak için yaktığı kâğıdın para ihbarnamesi olduğunu farketti.

Biraz düşündükten sonra gözüne Magdeleine'in verdiği yüzük ilişti. Yüzük altındandı. Kıymetli olması da gerekiyordu. Şehirde rehin karşılığı para veren bir kadını hatırladı. Fakat bu yüzükten bir kaç zaman mahrum kalacağını üzülerek düşünüyordu.

Magdeleine'in saçlarının, aşkının bir hatırasının, genç kızdan bir parçanın yabancı ellere geçeceğine çok üzüldü... Fakat ne yapsın ki, paraya ihtiyacı vardı.

Tiyatroya gitmiyecek olursa Magdeleine üzülecek başına bir kaza geldiğini zannedecek, ya da ilgisizliğine verecekti. Rehin karşılığı para veren yaşlı kadın, Stephen'in ihtiyacı olan bir florini verdi.

O günden sonra genç adam yorucu saatler geçirmeğe başladı. Haftada üç gün Magdeleine tiyatroya gidiyordu. Stephen kolejden mümkün olduğu kadar erken çıkmağa çalışıyor ve aralarındaki üç millik mesafeyi koşarak kat'ediyordu. Gece geç vakit eve döndüğü için uyku saatlerinden de kaybediyordu.

Üstelik geliri fazla sarfiyata müsait olmadığı için, tiyatroya gideceği günler yemek yiyemiyordu. Bazen vakit buldukça yazı kopyaları çıkartıyor, böylelikle bir kaç para kazanmağa bakıyordu. Bu yüzden sararmış, adamakıllı zayıflamıştı. Fakat çektiği bütün cefalar da onu mesut etmekten geri kalmıyordu. Gayesine doğru ilerliyor, yaklaştığını görerek de teselli oluyordu.

Bir gün Magdeleine'in halasını ziyarete gitti. Kadıncağız:

«Bir hafta sonra suare vereceğim» dedi. «Pek çok kişi davet ettim. Siz de gelir misiniz?»

Stephen daveti sevinçle kabul etti. Sevgilsinin de suarede bulunacağından şüphesi yoktu.

LXII

EUGENE'DEN STEPHEN'E

«İki gün sonra atlarımıza binerek, düşmana karşı yürüyeceğiz. Bakalım talih ne gösterecek? Savaştan çıkar çıkmak sana mektup yazacağım. Kardeşin sağlam mı döndü, yoksa bir tarafı noksa nolarak mı, o zaman anlıyacaksın. Zira öyle gülleler var ki, insanı öldürmese bile, bir tarafını alıp götürüyor.

Sakatlandığım takdirde, bağlıyacakları emekli maaşımı alıp, senin yanına gelirim. Sen de beni barındırmak için bir an evvel evlen ve bana bir küçük oda ayır. Tahta bacağımla anlatacağım harp hikâyelerini dinlemeğe de hazır ol.

Şimdi senden mühim bir ricada bulunacağım. Atımın koşum gem ve üzengisinin tamiri için verdikleri parayı, arkadaşlarla beraber yedik içtik, velhasıl son meteliğine kadar sarfettik.

Bu günlerde muhterem pederimden para istiyecek vaziyette değilim. Kardeşim bu parayı bana sen göndermeğe çalış. Ne kadar lâzım olacağını öğren. Mektubumu aldığın gün hemen göndermezsen, geç kalmış olursun, çünkü gene yola çıkacağız.»

Stephen'in çok canı sıkılmıştı. Mektubu aldığı zaman işe yarayacak kadar parası vardı ama, Magdeleine onu tiyatroda bekliyordu. Gidemiyeceğini haber vermeğe de imkân yoktu. Onun için Magdeleine her şeydi. Ruhu, canı, hayatının gayesi. Zaten son günlerde genç kızın mektupları da seyrekleşmişti. İştirâk ettiği eğencelerin arasında sevgilisine ayıracak çok vakit bulamıyordu Oysa Stephen'in Magdeleine'i görüp, biraz kuvvet, cesaret ve yaşama arzusu edinmeğe ihtiyacı vardı. Böylece de kardeşinin istediği parayı gönderemedi.

Akşam olunca gene tiyatroya gitti ve gözlerini bir locaya dikti.

O locada Monsieur Müller ile kızı, Suzanne ve ailesi bulunuyordu. Bir de Suzanne'in sözlüsü ile Schmidt. Yani Magdeleine'in meşhur kuzeni. Bu iki genç fevkalâde yakışıklı ve zengin kimselerdi. Çok zarif giyiniyorlar, kendilerine son derece itina ediyorlardı.

Onlar oynanan piyesle alâkadar olmayıp seyircilerle ilgileniyorlardı. Arada sırada da genç kızlara, ahali hakkındaki düşüncelerini bildiriyorlardı. Bu düşünceler kâh alaylı kâh nükteli sözlerle süslenmekteydi. Suzanne terbiye hudutlarını aşmıyacak kadar, fakat oldukça kahkahalarla gülüyor, Magdeleine ise, dudaklarını hafifçe açıp gülümsüyordu. Yanındakileri ayıplıyor zannetmemeleri için neşelerine iştirak ediyor gibiydi ama, sonunda o da dayanamıyarak ötekilerle gülmeğe başladı. Yakınlarında bulunan bir kadının kıyafetine ait söylenen alaylı sözlere o da hoşa gidecek şekilde mukabele etmişti. Alay konusu olan kadının tuvaleti ne yaşına, ne de yüzüne uygundu. Genç adamlar Magdeleine'in yürüttüğü fikri çok nükteli bulmuşlardı, şimdiye kadar böyle bir şey duymadıklarını itiraf etmişlerdi. Genç kız başarısından memnun, hattâ bu derece takdir etmelerine hayret ederek, beğenilmeğe hak kazanmak ister gibi, daha da söyliyecek hoş sözler bulmağa çalıştı. Buldu da. Çünkü son derece zeki ve hazır cevaptı. Aslında böyle zekâlar yalnız yaşama ve kuvvetli hislerle boğuşma yüzünden, azalmağa mahkkmdurlar ama, karşılarında kabiliyetlerine uygun insanlar görünce, zihinleri yeniden aydınlanır.

Bir aralık genç kız kendini tamamiyle sahnede geçen hâdiselere verdi. Çünkü aktörlerin sözleri Stephen ile kendi vaziyetlerine çok uyuyordu.

Aktör: «Hayatım, ruhum» diyordu. «Mutluluğumu kıymetli bir şey gibi mıhafaza ediyorum. Lâyık olduğumu anladığım anda gelip hakımı talep edeceğim. »

Stephen'in iri kara gözleri, Magdeleine'e dikilmişti. Genç kız da ona baktı, fakat bakışları dalgındı, çünkü Su-

zanne'le iki gencin fısıldadıkları sözler ve zorla tutukları gülüşmeleri, onu da ister istemez meşgul ediyordu.

Suzanne'in sözlüsü:

«Dar yakası ve sivri eteğiyle bu kıyafet, biraz tecrübeli gözler için Milâttan evvel 1795 yılına ait olduğunu isbat ediyor.» dedi.

Schmidt de:

«Kravatın takılışıyla, aşağı yukarı rengi uyan yeleğin beyazlığını takdir etmemek mümkün değil,» diyordu.

Suzanne:

«Haydi bunları bir tarafa bırakalım» diye cevap verdi. «Dramatik vaziyeti ve gökyüzüne kaldırdığı bakışlarıyla. etrafın dikkatini çekmek iddiasında bulunmamış olsaydı, gene de mazur görülebilirdi. Zavallı bir kimsenin iyi giyinmemesi o kadar ayıplanacak bir şey değil. Fakat acaip ve lüzumsuz hareketlerle seyircilerin nazarlarını kendine çekmeğe çalışması, affedilmez doğrusu. Zorla kendine baktırmak istiyenin hiç olmazsa güzel bir yüzü olmalı. Çökmüş yüzü, dışarı fırlamış elmacık kemikleri ve biçimsiz saçlarıyla bu jönprömye Goethe'nin Méphistophélès'inden farksız. Genç kızların bakışlarını çekmekten ziyade onlara bir korkuluk gibi görüneceği akla yakın.»

Suzanne'ın sözlüsü:

«Mahallesindeki çocuklar kimbilir bu adamdan ne kadar korkuyorlardır» diye ilâve etti. «Anneler ağlıyan çocuklarını bu adamla ürkütüyorlardır. Eminim ki gördükleri zaman kaçacak delik ararlar.»

Suzanne:

«Magdeleine, görmüyor musun?» diye genç kızı ikaz etti

Zavallı Magdeleine ise çok üzüntülüydü. Böyle bahsettikleri kusur bulup alay ettikleri genç adam Stephen'den başka bir kimse değildi. Henüz alaya başladıkları vakit, bu genç benim tanıdığım, diye onları susturabilirdi ama, lâf ları bu kadar uzadıktan sonra artık Stephen'i müdafaa etmesine imkân yoktu. Genç adamla kâfi derecede alay etmiş-

lerdi. Başının ağrıdığını bahane ederek, piyes bitinceye kadar hiç konuşmadı.

Yeni ahbaplarının Sephen hakkındaki düşünceleri de genç kızı hâyâl kırıklığına uğratmadı denemezdi. Gene de iyi niyetlilikle:

«Stephen'imin ruhunun inceliğini, kalbinin fevkalâdeliğini bilseler, onu ancak takdir ederlerdi» diyordu kendi kendine. «Fakat Stephen de mânasız davranıyor. Sanki ne den kıyafetini bu derece ihmâl ediyor? Ruhunu tahlilden âciz olanları niçin dış görünüşü ile çekmeğe çalışmıyor?»

Sonra da, genç adamın kim olduğunu söyliyemediği için, kendi kendini suçlu buldu ve hiç olmazsa içinden onu kusurlu bulmamağa gayret etti.

Magdeleine, Stephen'in yabancı gözlere gülünç görünebileceğini hiç bir vakit düşünmemişti. Hâttâ başkalarının bir an için de olsa ondan üstün olabileceklerini aklına getirmemişti. Gözünü açtıkları için yanındaki genç adamlara fena halde içerledi. Üstelik sevgilisinden çok farklı görünüşleri vardı.

Aşığının herkesden üstün olmadığını ve kendisinden başka kimsenin onu takdir etmediğini farketmek kadar bir genç kız için acı bir şey olamaz. Bir kadının hisettiği aşkta, başkalarının o insanı beğenmelerinin, övmelerinin çok büyük tesiri olabilir. Çünkü kadın sevgilisinde bir hami, bir destek bulmak ister. Çünkü kadın erkeğine uymak ister, ondan bir parça demektir ve kendini onunla bir görmek ister... Onun itibar görmesiyle iftihar eder, sadece onun saadetini temenni eder.

Erkeğe gelince, onun gayesi kadının sırf kendine ait olmasıdır. Dünya ile fazla ilgilenmesi hoşuna gitmez. Her şeyi onda bulması en büyük isteğidir. Başkalarının takdir eden nazarlarla kadınına bakmasına tahammül edemez. Oysa kadın, sevgilisinin zaferiyle iftihar eder, çünkü kendisi ayrıca meşhur olamaz.

Böylece Magdeleine de, Stephen'i başkalarından daha

küçük gördüğü ve hayâl kırıklığına uğradığı için, bir kaç gün mektup yazamadı. Nihayet yazmağa karar verdi. Fakat yağmur yağıyordu, uşaklarla postahaneye göndermek de istemediği için, mektup gönderilmeden kaldı.

Fakat halasının verdiği suareden bir gün evvel yazmağa karar verdi. Çünkü Stephen'i daha uzun zaman habersiz ve merakta bırakacak olursa, mahzun ve ciddi nazarlarla kendine bakacağından korkuyordu. Yağmur yüzünden gönderemediği mektubu da aynı zarfa koymuş ve gecikmesinin sebebini de anlatmıştı.

LXIII

STEPHEN'DEN MAGDELEİNE'E

«Hayalin bütün rüyalarımı düşüncelerimi işgâl ediyor. Sana karşı duyduğum aşk, hayatımın süsü gibi geliyor bana. En ilgisiz hareketlerimde bile bu aşkı hissediyorum. Seni çok neşeli ve memnun gördüm, işte bu yüzden ben de acı çekiyorum.

Sen nişamlımsın, Magdeleine, onun için sana her şeyi söyliyebilirim. Sana vereceğim nasihatlar, senin beni sevmenin yardımıyla edeceğim tavsiyeler, her gün biraz daha yaklaşan saadetimizi hazırlamak demektir.

Tuvaletinin yakası çok açıktı. Sadece neşen değil elbisen de bakışları celbediyordu.

Bir kadının en zarif kıyafeti sadeliğidir. Seven kadın başka erkeklerin kendisinden hiç bir surette faydalanmalarına razı olmaz. Güzelliği, bakışları, sesi, velhasıl her şeyi erkeğinindir. Her hangi bir erkeğin sana bir kere bakması, senin iffetini lekeler, bana ait olan serveti de çalmış olur. Kokusu sırf benim olan bir çiçeksin, sen. O kokuyu yalnız ben koklıyabilirim. Yalnız beni sevmen yetmez. benden başka da seni kimse sevmemeli. Başka bir erkeğin aşkı ve ar-

zusu seni kirletebilir. Kendini bana vermek için tertemiz muhafaza etmelisin. Seni hayranlıkla seyreden, tatlı sesini işiten, nefesini teneffüs eden, güzelliğinden istifade eden erkek bana ait olan bir çok şeyi çalmış sayılır. Ben de ona karşı korkunç bir kin beslerim. Şayet sen de bütün bunları saklamasını bilemedin, bana ait olan güzelliklerini o insanın gözlerinin önüne sermekte bir mahzur görmedinse, sen de onun suç ortağısın demektir.

Başkalarının önünde vücudunun hatlarını, narin belini örtmeğe çalışmalısın. Kendini bütün olarak sevgiline verebilmeği büyük bir mutluluk addetmelisin. Yüzünü, ellerini, başka türlü davranmağa imkân olamadığı için, ister istemez göstereceksin. Senden talep ettiğim bütün bunları hayatım bahasına satın alıyorum. Bana gelince, sana veremediğim dakikalarımı, günlerimi ömründen söküp atmak isterdim. Hayatımız birbirine bağlı ve başkalarıyla yaşamakla beraber, gene de bir köşeye çekilmiş olmalı. Dünya benim için sensin, senin bulunduğun yerdir. Dünya ikimiziz, aşkımızdır.

Beni senden başka, sana sahip olacağım vasıtaları düşünmekten başka hiç bir şey ilgilendirmiyor. Ondan gayrisi ne benim için bir kıymet ifade ediyor, ne de beni meşgul ediyor. Vücudumun, ruhumun sana ait olmıyan tarafını sanki kesip atıyorlarmış gibi geliyor bana. Bütün varlığımla seninim. Her ikimizin de mevcudiyeti bir olmalı, birbirine

Magdeleine, bana kendini verirken «Yalnız sen beni gördün, başka hiç bir erkeğin bakışı beni okşamadı, dudaklarımı, boynumu, göğsümü senden başka kimse öpmedi. Hiç kimse bana karşı arzu duyup bana sahip olmak istemedi. Sana kendimi tertemiz ve saf olarak teslim ediyorum. Adeta bir melek gibiyim. Başka erkekler beni göremedi. Onlar benim varlığımdan bile haberdar değiller. Ancak senin için yaşıyorum, yalnız sen kim olduğumu biliyorsun.» diyebilmenin ne büyük bir mutluluk olabileceğini tasavvur edemiyor musun ?

Magdeleine, cemiyet içinde yaşıyan siz genç kızlar, kocalarınızın kollarına hiç bir zaman bâkire olarak giremiyorsunuz. Sizi ayıpladığımı sanmamalısın. Her hangi bir kimsenin arzusuna, hülyalarına mâni olamadığınız için temiz de kalamazsınız. Fakat sizin yapacağımz tek şey, bir insana ait olacak varlığınızı, öteki gözlerden saklamaktır. Onlar mümkün olduğu kadar sizden az şeyle yetinsinler.

Hazır lâf açılmışken şimdi gene senin kıyafetinden bahsetmeğe devam edeceğim. Sıkı korse giymemeğe çalış. Bumuzur şey yüzünden pek çok genç kız göğüs ve mide hastalıklarına tutuluyorlar. Bütün bunlara sebep de bir kadın gibi görünmek istemeyip, karınca belli olmağa heveslenmeleri.

Sanat şahaserlerine baksana. İnsanların bütün güzellikleri bir araya getirdikleri heykellere dikkat et. Kadınların vücudu ortalarından boğulmuş vaziyette mi, bu eserlerde? Kadınlar kendi kendilerini sokmak istedikleri şekilde olsalardı, muhakkak kahırlarından ölürlerdi.

Giyinmekteki maksad, zenginliğini etrafa belirtmek değil, güzel olmaktır. Kumaşın inceliği, nadir bulunması, ya da fiyatı hiç bir zaman dikkate alınmamalı. Elbisenin biçimiyle, rengi önemlidir. Kendine yaraşacak rengi seç, vücudunun güzelliğine uyacak biçimi yaptır. Moda diye mânasız renkleri, göze hoş görünmeyen biçimleri intihap etmek deliliğine kapılma sakın.

Sana beyaz çok yakışıyor. Başının etrafına doladığın örgüler, yüzüne o tatlı şahaneliği, Raphael'in tablolarındaki madonaların masumiyetini, veriyor. Üstelik bu biçim tuvalet saçlara hiç bir zarar vermediği gibi, baş ağrısına da sebep olmaz.

Cemiyet kadınların ahlâkını bozdu ve onların cazibelerinin büyük bir kısmını mahvetti. Kadınların hayatı sırf aşka dayanmalıdır. Onlar ise bilgin oldular, nükteli konuşmayı öğrendiler... Hayatlarını bir sürü ihtimamlara, şevkat ve meşgalelere ayırmak mecburiyetindeler, Aşka ise verecek

pek az zamanları kalıyor, oysa onlar yalnız aşk için yaratılmışlardır.

Öyle olmasaydı sırf bir erkeğe güzel görünmek için gayret ederlerdi. Hem de kıyafetleriyle başka kadınların gururunu kırmaya çalışmazlardı.

Magdeleine, Allahaısmarladık. Artık bana çok seyrek yazıyorsun, haberin var mı? Vaktiyle postahaneye mektup götürmek için yağmur bile seni yolundan alıkoyamazdı. Oysa mektupların beni hayata bağlıyan biricik teselli. Bütün bu eğlencelere kendini fazla kaptırmamağa da dikkat et.»

LXIV

Stephen'den gelen mektubu okuyan Suzanne.

«Bu adam çıldırmış» diye haykırdı. «Kanatlı olmanı yahut da başının etrafında bir hâle bulunmasını istemediği için gene şükretmek lâzım. Fakat bahsettiği istikbal ve ümitleri de tam mânasiyle makûl bir kimse olmadığını isbata kâfi.»

Magdeleine cevap vermedi. Stephen'i müdafaa için hiç bir söz bulamıyordu. Üstelik o da sevgilisini fazla müşkülpesent bulmaktaydı. Stephen'e tiyatroda rastladığı akşamki vaziyetini pek de suçsuz bulmadığı için, genç adamın fikirlerini beğenmiyenlere muğber oluyor, yazılarını haklı buluyor, fakat bu hususta düşüncelerini de açıklıyamadığından, durumu esrar perdesine bürünmekten zevk alıyordu, adeta.

Suzanne devamla:

«Bence bu mektup küstahça yazılmış» dedi. «Belki de Monsieur Stephen, seni olduğun gibi kabul etmek istemiyen tek insan olacaktır. Ancak hasta kafasında tasavvur ettiği bir mükemmelleştirme usulü araştırmakta. Ne demek yani? Senin ömrün ona hayran hayran bakmakla mı geçecek? Kendini etrafa da mümkün olduğu kadar çirkin ve budala göstereceksin, öyle mi? Bir gözünü çıkarmağı, dişlerini çektirip, burnunu kestirmeği düşünmediğine şaşmak

lâzım, doğrusu. Kendisini çok beğeniyor demek, çünkü bir kadının beklediği iltifatları ve gururunu okşıyan her türlü muameleyi sırf ondan beklemeni ısrarla istiyor.»

Magdeleine:

«Hayır Suzanne yanılıyorsun?» diye cevap verdi. «Stephen zannettiğin gibi bir kimse değildir. Çılgınlığına sebep de bana karşı duyduğu aşktır.»

«Allah beni böyle bir aşktan muhafaza etsin. Hattâ seni ed.. Her halde seni demirden bir kafese sokacak, arkadaşlığımızı bile kıskanacak, bu adam. Kim bilir bizi ne kadar ayırmak ister. Kadınların en güzeli, en mükemmel de olsan, gene kadın olduğun için seni cezalandırmak niyetinde. Çünkü ona lâzım olan bir peri, bir ilâhe, bir hava perisidir. Günün birinde sana ayla, ya da ağaç perisiyle ihanet etmiyeceği ne malûm? Bu adam delinin biri. Her ikimizin de başına yemin ederim ki, böyle bir çılgının kollarına seni hiç bir zaman atamam. Seni eğlendireceği, mes'ut edeceği yerde, seni her şeyden mahrum etmek için çırpınıyor, etrafına şüphe ve tereddütlerden meydana gelmiş bir korkuluk yaptıracak. Bu gün sevdiğini sandığın bu insana karşı ileride aşkın zayıflar, yahut hata etmiş olduğunu farkederek, ondan uzaklaşacak olursan o zaman çözülemiyecek bağlarla bağlanmış olmanız her ikinizi de perişan edecetir. Birbirinizden nefret edecek, bedbaht olacaksınız. Sadece başınıza gelen bu felâket yüzünden değil de, inancınızın size hayâl ettirdiği ve bulamadığınız saadet için de kendinizi yiyip bibitireceksiniz.»

LXV

Z Ü M R Ü T

Stephen'in cebinde bir kaç para kaldığı için Pazar sabahı kendisine eldiven ve ipek çoraplar aldı. Yemek zamanı gelince de bir parça ekmekle karnını doyurdu. Çünkü balodan sonra yemek yiyeceklerini biliyordu.

Elbisesini fırçalarken bir kaç saat sonra sevgilisini göreceğini düşünerek sevincinden ne yapacağını bilemiyordu. Eli Magdeleine'in eline değecekti.

Sonra yıkandı, saçlarını taradı, elbisesinin beyazlanmış dikiş yerlerine mürekkep sürdü. Pliseli güzel bir gömlek giyip, beyaz kravatım da bağladı. Nihayet ipek çoraplariyle ayakkabılarını da ayaklarına geçirdikten sonra sıra pantalona geldi.

Maalesef pantalonu bacağına geçirirken, ayağı diz kapağından çıkmaz mı.?

Pantalon yeni değildi, fırça vurdukça da kumaş büsbütün zedelenmişti.

Genç adam başına balyoz yemiş gibi sersemledi. Çünkü her gün giydiği eski pantalonundan başka bir bu vardı elin de. Kışın da keten pantalon giyemezdi ki...

Rüya gördüğünü zannederek Stephen gözlerini oğuşturu yordu. Fakat maalesef başına gelenlerin rüya ile alâkası yoktu.

Baloya gitmesi artık imkânsızdı.

Pantalona lânetler yağdırıyor, talihine küsüyor, durmadan küfür ediyordu. Bir taraftan da kendi kendine:

«Makûl olmak lâzım» diye söyleniyordu.

Tam iki saat mâneviyatını düzeltmek için uğraştı. Bu gün Magdeleine'i göremezse, bir iki gün sonra da göremiyecek değildi ya... Zaten kalabalığın arasında sevgilisine istediği gibi bakamıyacağı gibi onunla konuşmasına da pek imkân olamıyacaktı. Bunu bir felâket olarak kabul etmekte mânâ yoktu.

Nihayet arkasına günlük elbisesini giyerek, gidip halanın evi etrafında dolaşmağa karar verdi. Çünkü her ne şekilde olursa olsun Magdeleine'i muhakkak görmesi lâzım geldiğini hissetmekteydi. Arabadan inerken görse bile ona yetecekti.

Gece olurken şehire ulaştı ve evin yakınında bir köşeye saklandı. O noktadan arabaların gelisini görebilecekti. Davetlilerin kıyafetleri şahâneydi. Stephen pantalonunun yırtılıp, baloya gelmesine mâni olduğu için, âdeta sevindi. Bu derece iyi giyimli insanların arasında, eski elbiseleriyle nasıl dolaşacaktı?

Fevkalâde bir arabadan Edward'ın yere atladığını görünce hemen geri çekildi ve duvara dayandı. Bilhassa ona görünmek hiç de hoşuna gitmezdi.

Biraz sonra da Magdeleine ile Suzanne arabadan indiler. Yanlarında Suzanne'ın sözlüsü, ile Monsieur Müller vardı. Zavallı Stephen genç kızı yolda durdurup, doya doya yüzünü seyretmeği ne kadar arzu ederdi? Oysa Magdeleine eve girmişti. Genç adam da oradan uzaklaştı. Fakat sokağın başına gelince dönüp, Magdeleine'nin girdiği eve bakmaktan kendini alamadı. Sonra da bir aşağı bir yukarı dolaşmağa başladı. Komşuların dikkatini çekmesine, erimiş karın su halinde saçaklardan başına akmasına bile ehemmiyet verdiği yoktu.

Zihnine çeşitli düşünceler hücum etmekteydi. «Acaba şimdi ne yapıyor? Belki de etrafındakilerden birisi onu nazarlarıyla okşuyor ve tatlı sesiyle kendinden geçiyordur. Neyse ki Schmidt denilen o sarışın herif, burada değil.

Evden çıkan bir uşak arkadaşlarından birisine «İçerisini görme, bayılırsın, İstersen piponu bana ver, sen de içeri gir. Atları ben muhafaza ederim» dedi. Arabacı piposunu ve atların dizginini arkadaşına teslim ederek içeri girdi. Stephen de hiç düşünmeden arabacının arkasından yürüdü. Merdivenleri çıkarken saçlarını yüzüne dökmüştü. Çünkü tanınmak istemiyordu, tabiî. Arabacı salonlara yakın bir odaya girmişti. Havalandırmak maksadıyla salon kapısı açık durduğundan, içerisini görmek bir dereceye kadar mümkün oluyordu. Hizmetkârların çoğu da oraya toplanmışlar, efendilerinin eğlenmelerini haset ederek seyrediyorlardı. Magdeleine fevkalâde giyinmiş kadınların ve emrine âmâde gi-

bi etrafını almış erkeklerin arasındaydı. Edward ile dansediyorlardı. Edward genç kıza yiyecek gibi bakıyordu. Magdeleine de cidden çok güzeldi. Neşe hatlarını canlandırıyor, sürükleyici müziğin nağmelerine uyarak, kuş gibi uçuyordu.

Stephen dişlerini gıcırdatmağa başlamıştı Magdeleine vücudunu Edward'ın kollarına lüzumundan fazla teslim etmiş gibi geldi ona. Edward da çok iyi dansediyordu. Kostümünün zarifliği, hareketlerinin inceliği, son derece göze çarpıyordu. Yüzü de salonda bulunanların hepsinden güzeldi.

Arada sırada Magdeleine'in gözleri kapıya dikilince, Stephen hemen geriye çekiliyordu. Fakat aradan bir saat kadar zaman geçtikten sonra, artık gelmiyeceğine kani olmuştu ki, kapı tarafına bakmaktan vazgeçti. Belkide kendini büsbütün eğlenceye vermişti. Genç adam «Ne olsa» diyordu, kendi kendine «parmağında taşıdığı yüzük, beni ona hatırlatacaktır. Saçlarımdan yaptırdığım bu yüzük, aşkımızı unutmamasına yardım eder. Bu muhteşem suarede uşaklara karışmış olmama rağmen, benim kalbimi o doldurduğu gibi, ben de onun kalbini dolduruyorum. Bir akşam için bizi ayıran bu kazadan ne çıkar? Oysa önümüzde bizi bekleyen saadet ve aşk yıllarımız var.»

Bütün gece Edward gözlerini Magdeleine'den ayıramamıştı. Tam dört defa genç kızla valsa kalktılar.

Magdeleine yere çiçeklerini düşürmüştü. Edward hemen yerinden fırlıyarak, buketi alıp göğsüne sakladı. Neyseki, Edward'ın bu hareketini Stephen görmemişti. Hâttâ Magdeleine'in parmağında saçından yaptırdığı yüzüğün olmadığını da görmedi.

Suzanne, giyinirken genç kıza yardım etmiş ve:

«Magdeleine bu yüzüğü parmağından çıkarmıyacak mısın?» diye sormuştu.

«Hayır çıkarmıyacağım..»

«Hata ediyorsun. Bir toplantıda saçtan yapılmış bir yüzük taşımak kadar gülünç bir şey olamaz. Üstelik bir sürü

de dedikoduya vesile olur. Şayet kalbinde bir aşk gizliyse, bunu herkese belli etmekte ne manâ var?»

«Ben Stephen'in nişanlısıyım. Onu sevmekle de gurur duyarım. Bütün dünyaya bunu ilân etmekte hiçbir mahzur görmem.»

«Öyle ama, böyle bir şeye hiç lüzum yok. Bu davranışın hem sevgilinin, hem de senin itibarını bozar. Genç bir kız sevgisini böyle etrafına haykıramaz. Şayet sevgilinle evlenemiyecek olursan, lüzumsuz yere, namusu lekelenmiş bir genç kız nazariyle bakılacaksın. Hem de böyle sırlarını etrafa ilân ettikten sonra bana anlatacak nen kalabilir? Beni dinle Magdeleine, bu gülünç yüzüğü nereye istersen sakla, onun yerine al şunu tak. Bu bir arkadaşlık nişanesidir, herkese de gösterebilirsin.»

Suzanne'ın hediye ettiği yüzük, fevkalâde monte edilmiş bir zümrüt taştı. Magdeleine o kıymetli taşa bakarken Suzanne'da genç kızın parmağından, saçtan yapılmış yüzüğü yavaşça çıkarmağa çalışıyordu.

Vakit çok ilerlemişti. Monsieur Müller yerinden kalktı Magdeleine, Suzanne ve sözlüsü de yaşlı adamı takip ettiler. Stephen'in önünde durduğu kapı açıldı, palto ve kürklerini vermek üzere uşaklar da gidenlerin etrafını aldılar. Stephen mümkün olduğu kadar gizlenmeğe çalışmıştı ama Suzanne'ın sözlüsü ona doğru başını çevirerek:

«Söyleyin de arabamı kapıya yanaştırsınlar,» dedi.

Stephen dişlerini gıcırdatarak oradan uzaklaştı. Hırsından çılgına dönmüştü. Magdeleine'i bir dakika fazla görmek istediği için, sokak kapısına kadar gidip orada durdu.

Araba gelecek diye uzun zaman beklemişlerdi. Fakat araba gelmediğini gören Suzanne'ın sözlüsü:

«Miskin herif emrimi yerine getirmemiş olacak,» diye söylendi ve başka bir uşağa talimat verdi. Edward hanımları arabaya kadar uğurladı, sonra da kendi arabasına binerek, evine döndü. Yolun üstünde birisi duruyor, ne tekerleklerin gürültüsünü ne de atların nal seslerini işitiyordu...

Edward adama kırbacını şaklattı. O zavallı adam Stephen'di.

Suzanne, Edward'dan bahsederek:

«Ne cins atlar bunlar?» dedi.

Sözlüsü de:

«Şehrimizin en zarif erkeği, aynı zamanda fevkalâde sevimli ve yakışıklı bir genç,» diye ilâve etti. Kendisini çok iyi tanırım. Beraber iyi vakit geçirirdik. Kısa zaman evvel servetine sahip olabildi. Onunla evlenecek kız çok talihli demektir.» Gülerek de devam etti: «Zannedersem Mademoiselle Magdeleine'ie adamakıllı tutulmuş gibi görünüyor. Hakkında bir sürü sualler sordu, bana. Hem de kendisinden hayranlıkla bahsetti.

LXVI

..... Aralık GAZETESİ

Muhabereye ait haberler

«Kıtalarımız düşmanla karşılaştılar. Önden giden müfrezeler arasında hafif çarpışmalar oldu ve bizim tarafın galibiyetiyle neticelendi. Fakat esef edilecek bir kaza, galip gelmenin sevincini tam mânasiyle tattıramadı. Genç bir assubay, heyecanla öne koşup çarpışmış, zaferin elde edilmesine de çok yardımı dokunmuştu. Yararlık gösteren bu genç subay, atının özengisi koptuğu için yere yuvarlanmış, arkadaşlarının atları üstünden geçerek, zavallı genci ezmişlerdir. Harp sahasından yarı ölü kaldırılan asubay, iki saat sonra seyyar hastahanede son nefesini vermiştir. Dün mensup olduğu alaya ait bir müfreze, askerî törenle arkadaşlarına son vazifelerini yapmışlardır.»

LXVII

STEPHEN'DEN MAGDELEİNE'E

Magdeleine senden başka dünya yüzünde kimsem kalmadı. Kardeşim, Eugene'im, sevgili ve biricik kardeşim öl-

dü. Hayatta beni tutan bağlardan biri daha koptu. Artık senden başka kimsem yok. Ondan sana miras kaldım, demektir.

Çok müteessirim, çok bitkinim. Zavallı kardeşim, ölüm döşeğinin baş ucunda, ıztırabını hafifletecek, dost bir kimse bulamadan, kardeşinin elini sıkamadan, bu dünyadan çekilip gitti. Ölümünden kendimi mesul tutuyorum.

Sev beni Magdeleine, hem de çok sev. Sevgine muhtacım. Bütün varlığım, bütün mevcudiyetimle yalnız seninim. Senden başka kimsem yok. Eugène için bir damla göz yaşı akıtmanı çok isterdim. O çok dürüst, çok iyi, çok yakışıklı bir gençti. Etrafına adetâ pırıltılar saçardı. Sen de benimle beraber kardeşim için ağla. Magdeleine'im. Artık yalnızım, hem de büsbütün yalnız. Zavallı kardeşim, vedalaşmamız bile mümkün olmadı. Neşe saçan, güler yüzü acıdan takallüs etmiştir. Parlak sarı saçları kanlara bulanmıştır. Ezilmiş vücudu, solmuş yüzü, sönmüş nazarları... Oysa bakışları ne canlıydı... Korkunç bir şey velhasıl...

Şayet yanında olsaydım, vücuduna kendi vücudumu siper ederdim, onu kurtarırdım. Hayatı çok severdi, hem de istifade etmesini bilirdi. Mesuttu, kaygusuzdu... Ölürken yaşamağa devam edebilmek için kimbilir nasıl çırpınmıştır?

Zavallı kardeşim, Eugène'im, elveda sana.»

LXVIII

«Ovalarda çimenler sararmış.
Şair, dehânın ateşiyle
ısınmalısın, çünkü başka
ateşin yok, senin.»

Bu hâdiselerden birkaç gün sonra Stephen babasından bir mektup aldı. Eugène'in ölümüne sebep olan söz dinlememesini bahis konusu yapan yaşlı adam oğluna bir sürü nasihatlerde bulunduktan sonra, Stephen'e son defa olmak

üzere yazdığını bildiriyordu. Kardeşinin ölümünü göz önüne alarak, başına buyruk olmaktan vazgeçmesini kendinden daha akıllı insanların tavsiyelerine uyarak, gelip akrabası genç kızla evlenmesini ,bir kere daha ihtar ediyordu. Genç kız henüz evlenmemişti. Hattâ Stephen'in çılgınlıklarını da ona anlatmamışlardı.

Stephen evlenme teklifini gene reddetti. Hem de her zamankinden fazla paraya ihtiyacı olduğu halde. Zamanla kardeşinin fecî akıbeti yavaş yavaş tesirini kaybetmeğe başlamıştı. Zavallı Eugène'in öteki dünyada hiç ıztırap çekmiyeceğini, bilâkis mesut olacağını düşünerek, teselli buluyordu... Kardeşinin kılıcı vasiyetine uyularak bir subay tarafından kendisine gönderilmişti. Ölürken elinde bulunan kılıç, bu hediye onu biraz daha rahatlattı. Kardeşi böylece kendisile vedalaşmış demekti.

Diğer taraftan da bir ay sonra vaadedilen mevkiye de tayin edileceğini söylemişlerdi. İşte o vakit Magdeleine'i babasından istemeğe hak kazanacaktı.

LXIX

MUTLULUK

Magdeleine:

«Kabul edemem,» diyordu.

Suzanne ise:

«Yaptığın delilikten başka bir şey değil,» diye itiraz ediyordu. «Çok yakışıklı ve son derece zengin bir genç. Üstelik sana deli gibi âşık.»

«Stephen de beni seviyor. Onun olacağıma söz verdim.»

«İstikbalini düşünmeğe mecbursun, Magdeleine. Sen zengin değilsin, Stephen de fakir. Her ikiniz ayrı ayrı zengin insanlarla evlenebilirsiniz. O akrabası olan genç kızla evlenir, sen de Monsieur Edward'la.

Şayet budalaca bir sadakate boyun eğerek, sersemce inat edip birbirinizin olmağa kalkarsanız, günün birinde paranız olmadığı için, bu evlenmenin münasebetsizliğini anlıyacak ve son derece bedbaht olacaksınız. Aşk fakirliğe dayanamaz, ölür. Aşk hayatın bir lüksü, bir süsüdür. Para sıkıntısı olan yerde, fakirlikle mücadele eden ailelerde, aşk yaşıyamaz. Her ikiniz de saadetin ne olduğunu bilemiyeceksiniz. Yalnız kendi çektiğiniz mahrumiyetler yüzünden değil, birbiriniz için de üzülecek, bedbaht olacaksınız.»

«Ben Stephen'i seviyorum. O insanların en asili, en fevkalâdesidir. Onun aşkı bana yeter...»

«Magdeleine biraz etrafına bakın. Aşk evlenmesi yapanların akibetini görüyorsun, değil mi? Bütün gayretler, bütün çırpınmalar tek hedef içindir. Fakat bu hedefe varıldıktan sonra da insanın zihnini başka gayeler, başka bağlar, işgal etmeğe başlar. Tatmin edilmiş aşk çabuk erir tıpkı uzun zaman istirahat eden bir kimsenin kuvveti gibi. Bunların muhafazası için daimi surette mücadele etmek şarttır.

Ne Stephen seni seviyor, ne de sen Stephen'i... İkinizin de sevdiği ideal bir kimse... Birbirinizde bulduğunuzu sandığınız bir sürü muhayyel fevkalâdelikler. Delinin yazdığı mektubu tekrar oku. Onun için sen bir kadın değilsin, fakat senin şeklinde taptığı bir kadınsın. Tıpkı, tanrıya heykel veya bir tabloda tapınıldığı gibi. Zavallı adamcağız ilâhî bir şey tasavvur etmiş ve onu temsil edici de seni bulmuş. Onu senin varlığında buluyor. Muhayyilesi kendisini o kadar uzaklara götürmüş ki, güzelliğin ve meziyetlerin yüzünden sana karşı haksız bile davranabilir. Çünkü onun arzu ettiği sende mevcut değil. Sana gelince, onun kadar çılgın olabileceğini zannetmiyorum. Senin çoşkunluğun ancak onun cinnetinin bir aksi...»

«Öyle ama Suzanne o saadetini benim ellerime teslim etti. Bunun için Stephen'i öldürmem mi lâzım gelir?»

«Kendini ona vermekle ölmiyeceğinden emin misin?

Fakat bizim tavsiyelerimizi dinliyecek olursan, hayalinle yaşıyacak, o da zaten hayatının gıdası demektir. Bana kalırsa iyi veya kötü seni elde etmek için her türlü teşebbüse girişebilir. Fakat onun olduktan sonra da bir kadından başka bir şey olmadığım hissedince, aşkı sönecek, senden uzaklaşacak, nefret edecek, tiksinecek, hattâ kin bile besliyecektir. Çünkü kendisini aldatılmış telâkki edecek. Aslında ise, kendi kendini aldatmış vaziyettedir.

İki arkadaş fikir teatisiyle meşgulken aşağıda da Edward Monsieur Müller'den kızını istiyordu. Edward tam zamanını seçmişti. Çünkü Monsieur Müller «ranuculus» kelimesinin nereden geldiğini keşfetmiş olduğundan, hayatından fevkalâde memnundu. Bu başarısının müjdesini vereceği ilk kimse yaşlı adamın derhal en iyi dostu olabilirdi.

Monsieur Edward, neden bu kadar sevindiğimi hiçbir zaman anlıyamazsınız. Uzun zamandan beri aradığım bir kelimenin etymologie'sini buldum. Bütün bilginlerin arasında «ranunculus»un nereden geldiğini bulan olmamıştır, şimdiye kadar.

«Bir sene kadar önce sonu «unculus» olan bu kelimenin kroşe, tırnak ve pençe mânasına geldiğini bulmuştum.

«Bugün ise birdenbire zihnimde sanki bir şimşek çaktı. Oysa bu nokta şimdiye kadar yüz kere aklıma gelmeliydi. «Ranunculus» «rana»dan geliyor, yani kurbağa demek. Bu nebat bataklık yerlerde ürer. Demek ki, «ranunculus»un mânası kurbağa pençesidir.

Edward Monsier Müller'e hak verdi ve ilime ait müthiş alâka gösterdi. Öyle ki, Magdeleine'i babasından istediği zaman hiç bir itirazla karşılaşmadı. Talebi memnuniyetle kabul edildi. Zaten bundan mükemmel bir izdivaç da temenni edilemezdi.

Edward, iki gün sonra genç kıza takdim edileceği vaadiyle çıkıp gitti.

Monsieur Müller kızına Edward'ın kendisini istediğini söyleyip kabul ettiğini de duyunca, her tarafının titrediğini hissetti. Bu evlenmenin gerçekleşmesi için sırf kendisinin razı olması lâzımdı. Suzanne'ın makul ve dostça tavsiyeleri genç kızın üzerinde oldukça tesirli olmuştu. Stephen'in muhayyelesinin göklere yükseldiği zaman onu takipten aciz kaldığını da hatırlıyordu. Hattâ o kadar mükemmel olduğunu iddia etmesi hoşuna gitmiyordu. Çünkü Stephen'in zannettiği kadar mükemmel bir insan olamamaktan, sahip bulunduğunu zannettiği meziyetlerin kendisinde bulunmasından da korkuyordu.

Suzanne'in tarif ettiği istikbalde itiraz edecek bir nokta yoktu. Üstelik şimdiye kadar yaşamadığı bir lüks içinde yaşıyor ve bu hayatın cazibesinden de kurtulamıyacağını hissediyordu. Stephen ile evlenecek olursa Suzanne'la olan arkadaşlığından da mahrum kalacaktı. Çünkü evlendikten sonra Suzanne'in maddî vaziyeti daha iyileşek ve Stephen'in mevkii onların hayatıyla mukayese edilemeyecek kadar küçük görünecekti Birdenbire bolluk içinde geçirdiği bu hayatın asıl uyabileceği hayat olduğunu, Stephen ile evlendikten sonra ise sürgünde yaşıyormuş gibi bir vaziyete düşeceğini idrak etti. Fakat her şeye rağmen verdiği sözü tutmağa ve Stephen'i saadetten mahrum etmemeğe de karar vermiş bulunuyordu.

Suzanne'in arakdaşından koparabildiği tek söz, Edward'la karşılaşmayı kabul etmesiydi. Suzanne :

«Babanın ne derece memnun olduğunu gördün mü? diye sordu. Artık yaşlandığı için biricik kızının istikbalini ve saadetini temin edilmiş görmek tabiî onu sevindirir. Magdeleine neden olgun insanların tavsiye ve ileri görüşlerine itimat etmek istemiyorsun? Onlar bizden çok daha önce dünyaya gelmişler, tecrübe sahibi olmuşlar mazileri bizim hal ve istikbalimizi içine almış. Bizden daha iyi düşünebilirler ve daha iyi seçerler.»

LXX

Aradan bir ay kadar zaman geçti. Edward Magdeleine'i her baloda, her toplantıda, her tiyatroda takip ediyordu. Monsieur Müller de genç adamı övmekten, kızına onunla evlenmesi için yalvarmaktan bıkmıyordu. Suzanne da akıllıca sözlerinin ve arkadaşlığının verdiği selâhiyetle nasihat verdikçe, Magdeleine'in üzerinde tesirli olduğunu farketmekten geri kalmıyordu. Uzun zamandan beri, Stephenden de mektup gelmemişti. Magdeleine artık onu tiyatroda da görmez olmuştu.

Bir gün ondan mektup geldi. Fakat her zaman oturduğu yerden postaya verilmemişti.

STEPHEN'DEN MAGDELEİNE'E

Benim için artık her şey bitti, Magdeleine bütün ümitlerim kırıldı, fakirlik yakamı bırakmak istemiyor. Ne zamandan beri beni ayakta tutan ümitlerim de kayboldu. İstikbal benim için geniş bir çölden başka bir şey değil. Hem de etrafı koyu bir sisle kaplı.

Üç hafta evvel bana karşı her vakit çok şefkatli davranan bir akrabamdan mektup aldım. Zavallı ihtiyar hastaymış. Hakkımda yanılmamışsa kendisine bakmak üzere yanına gideceğimden emin olduğunu da yazıyordu.

Mektubu kolej müdürüne gösterdim, sekiz gün izin aldım. Yanına gittiğim zaman akrabam ölmek üzereydi. O da bahtsız kardeşim gibi askerdi. Vaktiyle aldığı yaralar açılmış, korkunç acılar içinde kıvranıyordu. Beni görünce sanki yeniden hayata kavuşmuş gibi canlandı. O günden itibaren hasta ile tam mânasiyle meşgul oldum onu teselli ettim. Maalesef izinim bitmek üzereydi. Artık vazifeme dönmem lâzım geldiğin söyleyince çok canı sıkıldı bırakmak istemedi. Öyle zavallı bir sesle yalvarıyordu ki, kalmağa mecbur oldum. Üç gün evvel kolejden haber geldi, yerime

başkasını tayin etmişler. Hemen cevap yazdım ama, tesiri olmadı kararlarından dönmelerine imkân olmadığını bildirdiler..

Günlerce düşündüm Magdeleine, sana ne zaman kavuşacağımı artık hiç bilemiyorum. Bütün gayretlerim boşa gitti, kuvvetim cesaretim de kalmadı. Seni kaderime bağlamanın manasızlığını anladım. Karanlık ve meçhul istikbalime seni sürüklemeği doğru bulmuyorum. Böylesine bir ömrü paylaşamam seninle. Sana destek olamıyacağım gibi kendi acılarıma bile tahammül edecek halim kalmadı. Hayatında ben olmasaydım, zengin birisiyle evlenir, mesut, rahat sakin yaşıyabilirdin. Bu düşünce bana vicdan azabı çektiriyor.

Kararımı verdim, hem de hiç dönmemek şartiyle. Cömertliğinden istifade etmeğe hakkım yok. Benden ayrılmak istemiyeceksin ama ben seni terkediyorum. Nerede olduğumu da hiç bir zaman bilmiyeceksin. Ben vazgeçiyor, verdiğin sözden seni kurtarıyorum. Akrabam ölünce buradan gideceğim. Çok uzaklarda, başka semaların altında yaşıyacağım.

Bu mektubun sende yapacağı ilk tesire kapılma. Eğlen. Gördüğün iltifatlar arasında tabiat kanununa uyacak ve beni yakın zamanda unutacaksın.

Senin için ben ölmüş sayılırım. Son arzum da şu: Sana lâyık bir kimseyle evlen ve beni sevdiğin kadar onu da sev. Beni unutmak için elinden geleni yap ve mes'ut ol.

Allahaısmarladık, Magdeleine. Beni bulmağa çalışma, mektup da yazma. Hiç faydası olamaz. Kararım kat'îdir.»

Mektubu okuyunca Magdeleine çok ağladı. Fakat Suzanne her şeyin yolunda gittiğine arkadaşını inandırmak için çabaladı, durdu:

«Bak kendi de söylüyor, gözden uzak olanı unutmak, önüne geçilemeyecek bir tabiat kanunudur. O da seni unutacak. Asla müteessir olacağını da sanma, çünkü onun muhayyelesi öyle zengin ki, başka bir kadını da aynı meziyetlerle süsliyecektir. Belki de bahsettiğin o zengin akrabasiyle evlenir. Sen de onun kadar cömert davranmalısın. Onu bu

vaziyete düşüren zaten istikbaldeki mutluluğunun hayalleri. Nasıl olsa ailesinin ısrarlarına dayanamayıp, boyun eğecektir. Şayet aşkı zannettiğin gibi kuvvetli olsaydı, sana bu tek ..ii yapamazdı.»

Ertesi gün Stephen'den bir mektup daha geldi ama, Suzanne'ın eline geçtiği için, Magdeleine'e okumak nasip olmadı. Arkadaşı mektubu yakmıştı.

STEPHEN'DESN MAGDELEİNE'E

«Ah ben ne sersemim yarabbim. Sana dün neler yazdım? Ö mektubu yırt, yak. Sana her şeyi söylemiş değilim. Sensiz yaşıyamayacağımı yazmamıştım. Bu saçma mektubu yazarken, göz yaşlarımın kâğıdı ıslattığından haberin var mı? Büyük bir ümitsizlik içinde kaldığımı söylemedim. Seni aldattım, çünkü ölmeğe karar vermiştim, Magdeleine. Kendimi öldürecektim. Senden ayrılmanın başka çaresi yoktu benim için. Dün sana yazdıklarım, ölmek üzere bulunan bir kimsenin son arzularıydı.

Zavallı akrabam ne derece ıstırap çektiğimi gördüğü için ona her şeyi anlatmağa mecbur oldum. Bunun üzerine «Stephen» dedi. «Ölsem de, yaşasam da, bana yaptığın iyiliklerden dolayı mükafatlandırılacağından emin olabilirsin. Şu gördüğün yazıhanede kira mukaveleleri var. Onların hepsi senin. Büyük bir servet denilemez ama, ne de olsa çalışarak bunları çoğaltabilirsin.» Elini sıkmaktan başka ne yapabilirdim ki? Bana hayatımı kazandırıyordu.

İşte sevgili nişanlım, her şey yolunda gidiyor. Beni bekle, kocanı bekle. Buraya mektup göndermene imkân yok, çünkü çok tenha bir yer, posta gelmiyor. Sana yazarak, mahrumiyetimi telâfiye çalışırım. Sen muhakkak beni bekle olur mu?»

LXXI

«Yaprakların arasından
Ay, mavi ve tüllü ışığını
Geceye serperken,
Ter onu dondurur, ürpertir.
Dalların arasından
Meltem eserek, yaprakları titrettiği vakit,
«Mel'un, mel'un» diyen bir ses duyar gibi olur.»

Goethe

Sımsıkı kaplı, eter ve melise kokulu bir odada Stephen hasta akrabasının baş ucuna oturmuş elinde okumadığı bir kitap düşüncelere dalmıştı. Bir aralık yerinden, kalkıp, pencereye gitti ve perdeyi açtı. Sonra gene gelip yerine turdu. Güneş batmak üzereydi. Doktor da Stepehn'e «Akrabanız yarına çıkmaz, güneş batarken o da son nefesini verecek» demişti. O ana kadar Stephen adamcağızın ölmesini temenni ediyordu. Çünkü zavallının ıstırabı tahammül edilecek gibi değildi. İmkân olsa belki de genç adam onu zehirliyecek, böylece acılarına son verecekti. Fakat vücuddan canın çıkması öyle korkunç bir şeydir ki, Stephen'in buna vasıta olması imkânsızdı.

Yavaş yavaş ve neşe içinde vücudu terkeden ruh tıpkı balodan sonra çıkarılan maskeye benzer.

Stephen karşıdaki evin arkasından batan güneşe bakıyordu. Arada da gözlerini hırıldayan hastaya dikiyordu. Elleri ve ayaklarından can çoktan çekilmişti. Sesi çıkmıyor, bakışları sönmüştü. Bu hırıltı sanki hayatın son kalan kırıntılarıydı. Son nefesi olacaktı.

O aralık güneş tamamiyle kaybolduğundan, Stephen dirseklerine dayanarak, boynunu uzatıp, güneşi biraz daha görmek isteğiyle o tarafa bakmağa başladı. Başını korku ile

hastaya çevirdi ve el'an göğsünden hırıltılar çıktığını duydu.

Ancak dört saat sonra hastanın gözleri sabitleşmişti... Kalbi durmuş hırıltısı da kesilmişti.

Stephen:

«Neyse artık acıları dindi» diye söylendi. Uzun zaman bu sararmış, cansız yüzden gözlerini ayıramadı. Durmadan:

«Herşey bitti» diyordu.

Birdenbire aklına adamcağızın bahsettiği kira kontratları geldi. «Magdeleine'e kavuşmak için tek ümidiydi o. Kendisi bir daha bahsetmedi, ben de sormağa çekindim. Oysa bana terkettiğini yazı ile bildirmedikten sonra ne işime yarar?» diye üzülmeğe başladı. «Her umduğum, her beklediğim şeyin sonu gelmiyor. Artık hiç bir ümidim kalmadı» diyordu.

Biraz kendine gelebildikten sonra «Her halde bu kontratlar yazıhanenin bir çekmecesindedir. Onlar benim! Akrabamın son arzusu bu değil miydi? Pek âlâ oradan alabilirim, bırakacak olsam kimin eline geçecek? Her halde uzak akrabalarına yarıyacak ama, onlara bu mirası bırakmak da hiç aklına gelmemiş. Kimbilir nasıl kimselerdir? Istıraplı günlerinde yanına yaklaşmamış, hatırını sormamış insanlar değil mi? Oysa ben günlerden beri onunla meşgul oldum. son saatlerinde yanında bulundum. Hangimizin bu mirasdan istifade etmesi daha doğru? Mirasçısı olmalarını hiç istemediği o akrabaları mı, yoksa kendi arzusuyla verdiği ben mi? Ben budalanın biriyim, evet bu para benim hem de tamamiyle hak ettiğim bir para. Çabuk ölmesi, bunu kendi eliyle yazıp bırakmasına mani oldu. Magdeleine'in benim olması için de bundan başka çare yok diyerek Stephen yerinden kalktı yazıhaneye doğru yürüdü. Almak istediğinin kendi hakkı olduğunu düşünmekle beraber, gayri ihtiyarî

etrafına bakmaktan da kendini menedemiyordu. Pencereden gören olursa diye çekindiği için, mumun ışığım eliyle kapattı. Sonra bir kere daha davranışının doğruluğuna kani olmağa çalıştıktan sonra yazıhaneyi açtı. Gürültü etmeğe korkuyor, anahtarı kilite yavaşça çeviriyordu. Kâğıtları karıştırmağa başladı. Kalbi tıkanacakmış gibi çarpıyor, zorlukla nefes alıyordu.

Bulduğu kâğıtlardan birisini okurken, birdenbire buz kesti. Omuzuna bir el dokunmuştu .

Başını çevirince karşısında ölüyü buldu.

Bir an için baştan canlanmış, yazıhanesini karıştıran birisini görünce de sendeliyerek, oraya kadar gelebilmişti. Az kalsın Stephen korkusunda ölecekti. İlk tepki olarak mumu söndürdü, adamcağızı da göğsünden itip yere düşürdü. Yuvarlanırken başı masanın kenarına çarpmış ve kafatası kırılmıştı.

Çılgına dönen Stephen oradan kaçmak istedi, fakat ayakları ölüye takıldığı için o da buz gibi soğumuş vücudun üstüne düştü.

Genç adam yerden kalkmağa çalışarak evden hızla çıktı. Tarlaların arasından deli gibi koşmağa başladı. Ay ışığı etrafı aydınlatıyor, her şeye korkunç bir şekil veriyordu. Ağaçların dalları ona ölü kolları gibi geliyor, kendisini tutacaklar sanarak nasıl kaçacağını bilemiyordu .

Yavaş yavaş korkusu geçtiği için, tekrar eve döndü.

Tam o anda doktor da odaya giriyormuş. Stephen'i görünce:

«Siz bir aralık odadan çıkmışsınız» dedi. Hasta da kalkmak istemiş, fakat kuvveti yetmediği için, düşmüş ve ölmüş. Artık ıstırabı da dindi.»

LXXII

BİR EVLENME TÖRENİ VE NETİCELERİ

Suzanne'i sabahleyin nişanlısı kiliseye götürdü. Bu kadar zengin ve muhteşem düğün görülmemişti. Gelinin kıyafeti bütün kadınların hayranlığını çekmiş ve onları bir hayli de kıskandırmıştı. Atılan paraları toplıyan fakirlerin duası ise göklere yükselmiş, düğün balo, velhasıl her şey mükemmel olmuştu.

Magdeleine, Edward'la evlenecek olursa kendisi için de böyle bir tören yapılacağını düşünmekten kendini alamadı.

Edward bir an bile yanından ayrılmamış, yalnız onun la dansetmişti. Suzanne akşam olunca arkadaşına «Magdeleine» dedi. «Mutluluğumun tam olması için seni de kendim kadar mesut görmem lâzım. Yeni gelinlerin tavsiyelerini dinlemek insana uğur getirir. Edward ile evlenmeni çok istiyorum.»

Magdeleine o gece bir türlü uyuyamadı Artık Suzanne genç kızlık zamanındaki gibi olamazdı. O binbir şeyle meşgul olacak, arkadaşlığı Magdeleine'e yetmiyecekti. Zaten ne redeyse Magdeleine de babasıyla evlerine dönecekti. Üstelik Stephen'in mektuplarını ona göstermiyorlardı. Bu yüzden verdiği karardan dönmiyeceğine pek emin olamıyordu. Suzanne arkadaşına Stephen'in ifrata kaçan taraflarını iyice göstermişti. Aşkında Magdeleine çoşkun hisleri olan bir kimse değildi. Ancak genç adamdan aldığı ilhamlarla aşkını göstermişti. Aslında Magdeleine çoşkun hisleri olan bir hayranlığı gün geçtikçe eksiliyordu. Genç adama bağlı kalmak istediğinin sebebini de anlamağa başlamıştı. Onu bedbaht etmekten korkuyordu. Bu düşüncesini asil ruhları yaptıkları fedakârlık yüzünden zevk duymalarından başka bir

şey olamazdı. Fakat bugün Stephen, babasından kendisini istemiş olsa babası da kabul etse, Magdeleine onunla evlenmeğe mecbur olacaktı. Hâttâ hayatının ne acı mahrumiyetler içinde geçeceğine kani de olsa...

Az vakit sonra Suzanne yeni bir oda hizmetçisi tuttu. Edward kızı tanımıştı. Stephen'in arzularını uyandıran güzel Marie idi bu...

Kadınlar karşılık gören aşklarından bahsetmezler, fakat onlara lâkayıt kalmış kimselerden bahsetmeği de çok severler. Bu büyük bir meziyet sayılmaz. Zaten küçük kız Stephen'in beceriksizliğinden muğber olmuştu. Onu sevdiğinden değil ama bir nevi heves onu genç adama doğru sürüklemişti. Bu yüzden Stephen'in nasıl âşık olduğunu ve durmadan peşinden koştuğunu anlatmakta bir mahzur görmedi.

Bu Stephen'e indirilen son derbeydi, Suzanne duyduklarından istifadeye kalkmış ve mümkün olduğu kadar Stephen'i kötülemeğe çalışmıştı. Magdeleine de nişanlısının onsuz yaşıyabileceğine, hâttâ başka kızları da şiddetle sevebileceğine inanmıştı. Bilhassa rakibesinin seviyesi yüzünden gruru da kırılmıştı. Nihayet bir gün babasıyla Suzanne'ın ısrarlarına dayanamıyarak Edward ile evlenmeğe karar verdi. Kendi kendine de sırf Stephen'den intikam almak arzusuyla bu izdivacı kabul ettiğini söylemekteydi. Edward'ın dış görünüşü Stephen'le mukayese edilemezdi. Edward daha zeki hayat şartlarına daha iyi uyan bir gençti. Stephen'e gelince şair ruhlu olmaktan başka bir meziyeti yoktu. Fakat Marie'ye karşı gösterdiği zaaf, Magdeleine'in indinde şair ruhunu da öldürmüştü. Artık para da onun gözünde bir kıymet ifade etmeğe başlamıştı.

Monsieur Müller ile kızı evlerine döndüler. Magdeleine'in düğününe az kala Suzanne kocası ve Edward da onlara misafir gideceklerdi.

LXXIII

«Güzel bir bahar günüydü
Çayırlar minelerle süslenmiş,
Badem ağaçları, bembeyaz çiçeklere bürünmüştü .
Taze yaprakların arasından güneşin sıcak ışınları sızıyordu.
Çayırlar minelerle süslenmiş
Badem ağaçları bembeyaz çiçeklere bürünmüştü.»

Stephen:

«Küçük sandalı ziftlediler mi?» diye sordu.

Bahçıvan:

«Evet efendim» dedi.

«Bu gün de pancurları koyu yeşile boyayacaksınız. Evin etrafına filbahar çiçeği, hanımeli asma kütükleri dikeceksiniz. Yasemin, Bengale gülü de ister. Öyle uzun olmalı ki, evin içi görünmesin.»

«Onlar çok pahalı efendim.»

«Olsun, ne zararı var.»

Stephen ömründe ilk defa böyle konuşuyordu. Sebebi şimdi anlaşılacak. Akrabasının vasiyetnamesi açıldığı zaman kendisine bin florinlik bir iratla ayrıca da nakit olarak onbeş bin florin bıraktığı görülmüştü.

Stephen zengin olmuş, paranın bir kısmıyla küçük bir ev almıştı. Şimdi bu evi, Magdeleine ile seviştikleri ilk zamanlarda yaptıkları projeye göre düzeltmek istiyordu.

Ev yeşil bir tepede bulunuyor, aşağıda da bir dere akıyordu. Kendi yatak odaları hazırlanmış, bir oda da Monsieur Müller'e tahsis edilmişti.

Her şey istedikleri gibi olmuştu ama, maalesef Eugène için oda ayırmağa lüzum kalmamıştı.

Bahçenin civarına akdiken ve yabanî güller dikilmişti.

Dere kenarındaki bahçe sadece bir çifte kuşatılmış, bütün çiçekler açmağa başlamıştı bile. Monsieur Müller'in meşgul olacağı çiçek bahçesini unutmamıştı. Çimenlerin üzerine iki kişilik sıra yerleştirilmişti. Leylâklar, yabanî yaseminler, hanımelleri, gül fidanları, dikilmişti. Bunlar Magdeleine ile kendisi içindi. Etrafındaki parmaklıkla havuz da yapılmıştı.

Ihlamurların az ötesinde ve derenin karşı kıyısında Fritz'in evi görünüyordu. Fritz çok iyi bir komşuydu, hazırlıklarda çok yardımı dokunmuştu. Bu küçük malikâne cidden fevkalâde bir yerdi. Derenin temiz havası bitkilerin gelişmesine faydalı oluyordu. Bütün tabiat neşe ve heyecan saçıyordu.

Stephen :

«Yarabbim sana şükürler olsun» diyordu. «Beni terkettiğini sanmıştım. Hatta çok defa da isyan ettim.»

Magdeleine'in mavi renkten hoşlandığını bildiği için, kendi odalarının duvarlarına mavi kumaş kaplatmıştı.

Beraber bulunacakları bu odaya girdikçe de genç adamın kalbi tatlı tatlı çarpmaktaydı.

«Şuraya ayaklarını basacak, bu sandalyeye akşamları elbiselerini koyacak. Sabahları bu aynanın önünde saçlarını düzeltecek. Bu yatakta da beraber yatacağız.»

Bir kaç gün sonra her şey istediği gibi yerli yerini bulmuştu. Artık Magdeleine'i babasından istemeye gidebilirdi. Talihin yaver gittiğini anlatacaktı. Az zaman önce Monsieur Müller'in o küçük odasını başka bir isimle tutmuştu.

Derenin kenarından muhabbet çiçekleri topladı, bahçesinden de akdiken dalları kesti. Her iki çiçek onlara tatlı saatler hatırlatıyordu.

Stephen, Monsieur Müller'in evini terkederken arkasında bulunan elbiseyi giydi. Yani keten pantolonunu, getirmemelerini. Eline kalın bastonunu aldı.

Yolda giderken sevincinden yarı deliye dönmüş gibiydi. Hava çok güzeldi, ağaçların yaprakları güneşin ışınları-

na mâni olamıyorlardı. Yaklaşmağa başladıkça da, kendi kendine :

«Allahım» diyordu. «Magdeleine'in evine girereken ölmezsem çok iyi. Bize o kadar kısa gelen tatlı saatlerimizin geçtiği ıhlamurların altı... Kendisine nişan tacı yaptığım akdiken dalları...»

«Bugün ona hakikî bir taç giydireceğim.»

«Bana veda ettiği küçük oda...»

«İhtiyar ıhlamurun gövdesine oyduğum adlarımızın ilk harfleri...»

«Ayaklarının altında ezilen çimenler...»

«Onun teneffüs ettiği hava...»

«Beraber kokladığımız çiçekler...»

Tam köşeyi dönerken ıhlamur ağaçlarının tepesini gördü. Artık nefesi kesilmişti. Ölmek üzere olduğunu zannederek, bir an durdu.

Sonra da hiç konuşmadan, asabı gerilmiş vaziyette, heyecandan titreyerek yürümeğe devam etti ve evden içeri girdi.

Bir adımda kendini bahçede bulmuştu.

LXXIV

«Size doğrusunu söylüyorum,
ben bu adamı tanımam. »
Saint Pierre

Kalbi fena halde sıkışmıştı.

Etrafta değişmiş hiç birşey yoktu. Bir duvarın yarığında o karafil hâlâ duruyordu.

İşte!

Magdeleine!

Fakat yalnız değil, yanında genç bir adam var.

Edward'mış!

Stephen'i görünce Magdeleine sarardı, yerinden kalktı, fakat ayakta duramıyarak, sandalyeye yıkıldı.

Stephen :

«Benim» dedi. «Çok zengin olarak dönmüyorum ama, ufak bir servete sahip olarak sana geldim.»

Magdeleine'in gözleri yere dikilmişti. Kısık bir sesle mırıldandı :

«Monsieur, vaziyetinizin iyileşmiş olmasına çok memnun oldum.»

Stephen, kalbinin göğsünde durduğunu sandı. Bakışları genç kızın gözlerini aradı ama, Magdeleine başını kaldırmamakta ısrar ediyordu.

Edward vaziyeti kurtarmak için bir konu bulmağa çalıştı :

«Stephen seni burada göreceğimi hiç tahmin etmemiştim.»

«Ben de sana rastlıyacağımı bilmiyordum.»

«Bu tesadüfe sevinmek lâzım.»

«Benim için tesadüf sayılmaz. Hatta hiç de sevinmedim.»

«Neden?»

«Çünkü Mademoiselle'i rahatsız etmiş olmaktan korkuyorum.»

Magdeleine «Hayır Monsieur, rahatsız etmiyorsunuz» diye cevap verdi, ama, sesi öyle zayıf çıkıyordu ki, yaprakları sallayan rüzgâr bile söylediklerinin işitilmesine mâni olabilirdi.

Edward :

«Beni kabul etme tarzına teşekkür edecek değilim tabiî» dedi. «Fakat dostluğumuza dayanarak, Mademoiselle'e karşı daha nazik davranabileceğini söylemek mecburiyetindeyim.»

«Sizden akıl danıştığım vakit, vereceğiniz nasihatleri dinlemekte kusur etmem.»

Stephen sapsarı kesilmiş, alnında buz gibi ter taneleri

birikmişti. Gözleri kızarmış, şimşekler saçıyordu. Bakışlarını da genç kızdan ayıramıyordu. Sözüne devamla :

«Mademoiselle'den özür dilerim. Önceden haber vermeden karşısına çıktım. Belki adımı da, yüzümün şeklini de unutmuştur, bile.»

Edward :

«Delirip delirmediğini tabiî bilemem ama» dedi. «Şayet Mademoiselle'e bir tavsiyede bulunmağa hakkım olsaydı, derhal içeri girmesini rica ederdim. Sen de burada Rolande gibi ağaçlarla eskrim yapardın.»

Edward Magdeleine'e elini uzattı, o da genç adamı takibe başladı. Fakat Stephen kolundan yakalamıştı. Genç kız dönerek :

«Monsieur, canımı acıtıyorsunuz» dedi.

Sersemlemiş vaziyette Stephen bir ağaca dayanarak, arkalarından baka kaldı. Ancak kapanan kapının gürültüsüyle kendine gelebildi.

«İmkânsız bir şey. Magdeleine, böyle bir şey mümkün mü? Belki Edward'ın önünde kaba davrandım ama, Edward onun için bir yabancı değil mi? Belki canı sıkıldı ...Edward'ın burada işi ne? Hem de Magdeleine ile başbaşa kalmışlar? Hayır, mümkün değil... Suçlu olabilirim, delilik ettim. Acı konuştum, kendisini korkuttum. Fakan benden korkmalı mıydı? Demek artık beni sevmiyor... Edward. Edward'ın yüzüne zafer ve üstünlük ifadesi okunuyordu. Elini uzattığı vakit Magdeleine'in üstünde bir hakkı varmış gibi, sözünü dinliyerek, yerinden kalktı ve gitti.»

«Hayır, hayır, olamaz. Magdeleine benim... İşte isimlerimiz şurada ıhlamur ağacında yazılı. Tam aradan iki sene geçti. Bu iki seneyi ben yorgunluk, açlık, göz yaşlarıyla geçirdim. Hep ona kavuşmak için çırpındım... Hayır olamaz. Böyle bir şeye nasıl cesaret eder? Zaten Edward'ın ona lâyık olduğunu da kim iddia edebilir? Onun ruhunu benden başka kimse anlayamaz. Beni bekliyeceğine söz vermişti Çalıştım, ıstırap çektim, işte şimdi de onu almağa geldim.»

«Monsieur, vaziyetinizin iyileşmiş olmasına çok memnun oldum» dedi bana. «Kaderim ona bağlı. Demek ben onsuz yaşıyabilecekmişim, öyle mi? Kendisiyle muhakkak konuşmalıyım. Gitmesine mâni olmadığıma çok üzülüyorum. Amma da budalalık ettim...»

«Oysa o beni bu üzüntüden kurtarmalıydı. Şu anda neler çektiğimi anlamıyor mu, sanki? Bütün kabahat onda...»

«Fakat beni birdenbire karşısında görmesi... ve bu yabancı?

«Yoksa yabancı ben miyim? Ben mi onları rahatsız ettim? Gitmelerine de mâni olamadım... Edward'ı bekliyeceğim... Konuşturup, meseleyi anlıyacağım... Evet beklemem lâzım.»

Stephen sokağa çıkarak, bir taşın üstüne oturup, Edward'ı beklemeğe koyuldu.

Aradan iki saat geçmişti. Taşların üstünde başı avuçlarında oturan genç adamın ayakları karıncalanmıştı. Kâh kalkıyor, hırsla, bir kaç adım atıyor, sonra tekrar gelip oturuyordu. Kâh elleriyle göğsünü yırtıyor, velhasıl kahrından ne yapacağını bilemiyordu.

Nihayet Edward evden çıktı. Stephen önüne geçip:

«Monsieur Müller'in evinde işin ne? Magdeleine ile neden meşgulsün? Neden beni böyle karşıladı? Cevap ver...» diye bağırmağa başladı, bir taraftan da kemiklerini kıracak kadar kolunu sıkıyordu.

Edward :

«Beni böyle sımsıkı tutacak olursan sana hiç birşey söyliyemem» dedi. «İşte sana cevaplarım: Kimsenin fikrini sormağa lüzum görmeden istediğim gibi davranmakta kendimi serbest addederim. Monsieur Müller'in evinde bulunmamın sebebi de sekiz güne kadar kızıyla evlenmem.»

«Kızıyla mı evleniyorsun? Magdeleine ile mi?»

«Evet Magdeleine ile. Tahminime göre başka kızı yok Monsieur Müller'in.»

Stephen'in dudakları, elleri tekallüs etmişti :

«Sonra?» diye sordu.

«Sonra mı? Evlenmenin neticelerini sana öğretecek değilim, her halde. Mesut yaşıyacağız, bir çok da çocuklarımız olacak.»

«Sen, Magdeleine ile evleneceksin, öyle mi? Sen onun dünyaya getireceği çocukların babası olacaksın? Seninle Magdeleine'in çocukları? Hayır, hayır, imkânsız, yalan söylüyorsun...»

«Bu meselede gayri tabiî ne var, sanki? Ben onu seviyorum, o da benden hoşlanıyor. Babası da kızını bana vermeğe razı oldu. Daha ne istiyorsun?»

«Hayır, onunla evlenemezsin.»

«Niçin evlenmezmişim?»

«Çünkü Magdeleine bana ait bir kimsedir. Ben onun için hayatımı feda ettim. Saadetim, her şeyim o benim. Onu elimden almakla beni öldürüyorsun. Tırnaklarınla kalbimi kopartıyorsun, demektir. Beni öldürmek istemezsin, değil mi? Magdeleine'den beni ayırmağa kalkmazsın, bu fenalığı bana yapamazsın, değil mi?»

«Böyle coşmana lüzum yok. Mademoiselle Müller'e âşık olduğunu, onun da sana az çok mukabele ettiğini biliyorum. Babasının akıllıca işe karışması olmasaydı, senin fakirliğini paylaşmağa razı olacağını da biliyorum. Fakat gözün aşktan başka hiç bir şeyi göremediği çağ geçti artık. Belki de bu yüzden vakit kaybetmemek için insan bir sürü çılgınlıklar yapıyor, gençlikte. Artık genç kızın gözleri açıldı. Romantik tabiatınla üzerinde yapmak istediğin tesirden bu gün kurtulmuş bulunuyor.»

Stephen, sakin bir sesle :

«Devam et» diyordu. «Aslında ise içi kanıyordu. Hırsından çatlıyacak haldeydi.

«İşte böyle. Zaten ikinizin de mesut olmanıza imkân yoktu. Sizin sevdiğiniz hayalinizde yaşıyan kimselerdi. Bir birinizi siz olduğunuz için sevmiyordunuz. Adamakıllı tanışamamışsınız da... Evlendikten bir ay sonra ne derece yanıl-

dığınızı anlıyacaktınız. Hayal ve ateşli bir beyin üzerine kurulan aşkınız da sönecek ve birbirinizden nefret edecektiniz Mademoiselle Müller ile evlenmekle sana büyük bir hizmette bulunmuş oluyorum. Bu hırslı anın geçtikten sonra bana minnettarlık duyacağından şüphem yok. Bu hissini de her zaman dostum kalmak ve düğünümde bulunmakla isbat edebilirsin.»

Stephen :

«Sualime neden cevap vermiyorsun?» diye sordu.

«Bana sual mi sormuştun?»

«Evet, Magdeleine'i elimden almak suretiyle beni öldürmeğe razı mısın, diye sormuştum... Çünkü o benim biricik saadetim, hayatım demedim mi sana?»

«Seni öldürmek istemem ama Mademoiselle Müller'le evleneceğim. Mutluluğunun sırf ona dayandığını düşünmekle de büyük bir hata işliyorsun.»

«Bu izdivaç olmıyacak, Magdeleine beni seviyor. Senin zenginliğine feda ediliyor, biçare. Sen onu paranla satın alıyorsun, sayılır. Evlenmenize mâni olacağım, bak görürsün.»

«Magdeleine de hiç feda edilmiş bir hâl yok. Bu derece kurban edilmeğe razı olan bir mahlûk görmemişsindir. Feda edilmeğe de adamakıllı alıştı.»

«Sus, söylenip durma yoksa seni bir köpek gibi öldürürüm. Artık yeter. Akrabanın tarla kuşunun yavrusunu elinden kapar gibi Magdeleine'i elimden kaptığın kâfi. Fakat seni sevdiğini söyleme bana...»

«Mademki hakikattir, neden söylemiyecekmişim?»

«Hayır yalan söylüyorsun.»

«Saçmalarına epiyi zaman tahammül ettim, artık bitsin...»

«Evet, haklısın» diyerek Stephen, Edward'a saldırdı Genç adam mukavemet etmek istedi ama, bütün gayretleri ne reğmen başaramadı. Stephen onu yakalayıp, yere fırlatmıştı. Edward yerde haraketsiz kaldı. Öylesine ki ölmüş bir kimseden hiç farkı yoktu.

Stephen hızla yürüyerek, küçük odasına çıktı. Orasını terkettiği günden beri hiç bir değişiklik yapılmamıştı. Acı göz yaşları dökmeğe başladı.

«Magdeleine benden ayrılıyor» diye söylenerek, başını duvarlara vuruyordu.

LXXV

STEPHEN'DEN MAGDELEİNE'E

«Beni terketmek istediğin doğru mu, Magdeleine? Üstelik tek kelime söylemeden, bana acıdığını belirtmeden... Oysa şu anda beni görseydin, yüzümün göz yaşlarıyla sırsıklam olduğunu bilseydin, benden bir bakışını, tatlı bir kelimeyi esirgemezdin, her halde. Sesini duymak beni teselli edebilirdi. O derece bedbaht ve ümitsizim ki, bana acıman bile beni biraz olsun avutabilirdi. Bir esir gibi sana hizmet etmek isterdim, bir köpek gibi bacaklarına tırmanmak isterdim. Hiç olmazsa teneffüs ettiğin havayı ciğerlerime doldurabilir, sesini duyabilir, seni görebilirdim.

Sen ki o kadar iyi kalblisin, tatlısın, ağlıyarak istediğim bir nazarından da mı beni mahrum etmeğe gönlün razı oluyor?

Seni görebilsem, dizlerimin üstünde sürünerek, arkandan gelirdim. Belki o zaman beni dinlemeği kabul ederdin Ne konuşabiliyorum ne de yazabiliyorum. Ağlıyorum, Allaha yalvarır gibi, sana rica ediyorum. Sen de beni dinlemek bile istemiyorsun.»

Magdeleine seni seviyorum, evet seni seviyorum. Bana acı, bu zavallı sürgün adama merhamet et O, o kadar acı çekti ki, el'an da çekiyor. »

«Şayet beni aşkına lâyık görmüyorsan artık, hiç olmazsa arkadaşlığını, merhametini beden esirgeme. Senden bir şeylerim olmalı benim. Bakışlarınla ruhumu ısıt, tatlı sesinle beni canlandır, beni bir köle olarak kabul et. Senden

başka bir şey istemiyorum. Hayatım, isitkbalim hepsi sensin.»

«Sesimi dinle, Magdeleine... Yoksa onu da mı unuttun? Vaktiyle kalbine hitap ederdi, sesim. Bugün ise hıçkırıklar içinde sana yalvarıyor: «Merhamet, merhamet» diye inliyor.

Hiç de mi müşterek hatıralarımız yok? İnsanlık nerede kaldı?

Felâketimi öğrendiğim andan beri aşkımın, ümidimin, güzel hatıraları göğsüme kâbus gibi çöküyor.

Çok acı çekiyorum, hem de pek çok... Bana merhamet et kanayan yaralarıma deva ol. Çok ıstırap çekiyorum, acı bana...»

LXXVI

STEPHEN'DEN MAGDELEİNE'E

«Hayır benden ayrılamazsın, beni terkedemezsin... Bane ait olduğunu biliyorsun. Benimsin, beni unutamazsın, çünkü etrafındaki her şey sana beni hatırlatır. Bu güzel güneş her ikimizi de ısıttı. Mehtap alınlarımızı kızarttı. Bu misk kokulu havayı beraber teneffüs ettik. Bu çiçekleri seninle suladık. Bu ağaçlar ikimiz için de gölge veriyordu. Yan yanaydık, el eleydik, başın göğsüme yaslanırdı.

Seninle evlenen kimseyi, bir hırsız olduğu için öldürebilirim. Çünkü sen benim malımsın. Hiç bir zaman bu kadar acı çektirilerek, bir mala sahip olunmamıştır.

«Evet, sen de Magdeleine... Şayet hafızandan, suyun üstündeki bir buruşuk gibi geçip gittimse, yaz mevsimleri bulut gibi unutuldumsa, bir genç kızın yüzünün kızarması gibi geçici bir şey oldumsa, hayatından bir arızadan başka bir şey ifade etmedimse, seni de öldürebilirim, Magdeleine... Çünkü hayatımı mahveden, saadetimi yokeden, karşılığında

ise hiç bir şey vermeyen sefil bir kadından başka bir şey değilsin, demek. Soğumuş vücudunu kollarıma alabilmek, morarmış, buz gibi dudaklarına dudaklarımla temas edebilmek için seni öldürebilirim. Çünkü dudaklarım hiç bir zaman dudaklarına değmemiştir. Oysa seni öpmek istiyorum, ilk defa öpeceğim seni... Hatta öldükten sonra da olsa, gene seni öpmeliyim.

O zaman işte rakipsiz benim olacaksın.»

LXXVII

MAGDELEİNE'DEN STEPHEN'E

«Monsieur Stephen her ikimizin de unutması lâzım gelen şeyler var. Bu da hem sizin, hem benim mutluluğum için elzem.

Gençliğimizin bol hülyalarını arkada bırakmağa mecburuz. Nasıl olsa onlar çabucak yıkılacaklardı.

Körü körüne babamın sözünü dinliyorum, diyemiyeceğim size. Evet, babam Monsieur Edward'la evlenmemi çok istiyor. İsteğine uyacağım; çünkü şimdiye kadar edindiğim tecrübeler, babamın arzularının daima makul olduğunu isbat etmiştir. Aksi yönü seçtiğim zaman da, yolumun üstünde dikenlere, böğürtlenlere, kötü otlara rastladım. Yahut da yanlış bir yola sapmış olduğumu anladım.

Monsieur Stephen size karşı çok samimî davranmak istiyorum. Fazla maddî bir insan gibi görünecek olsam, gene de bu kararı neye dayanarak verdiğimi, açıkça anlatacağım.

İstikbal ve realiteyi olduğu gibi görmeme mâni olan güzel hayallerin bulutunu, gözümün önünden silmeğe çalıştılar. İyi mi oldu, yoksa kötü mü? Bu hususta bir şey söyliyemem. Fakat bildiğim bir şey varsa o da bulutun dağılmış olması ve bu gün her şeyi olduğu gibi görmeği öğrenmem. Sizin de aynı şekilde görebilmenizi temenni ediyorum.

İkimizin de servet denecek kadar paramız yok. Ayrı ayrı evlenecek olursak, istikbalimiz temin edilmiş, vaziyetimiz düzelmiş olabilir.

Ruhların çoştuğu zamanda hiç ehemmiyet verilmiyen zenginlik, müşterek ve günlük hayatta önemlidir. Heyecanla geçen anlarımız hayatımıza serpilen saadet kırıntılarından başka bir şey değildir. Gittikçe azalırlar. Bir gün gelip de fakirliğimizi birleştirdiğimize pişman olmamamıza imkân yok.

Zaten ikimiz aynı hisleri beslemiyoruz. Sizde bir sürü ihtiraslar var, bende ise hiç yok. Aşkımızın şiddeti beni korkutuyor, ben ancak sakin ve derin bir şefkatle sevebilirim. İhtirasınız ancak fırtınalar, mânialar arasında yaşıyabilir. Sükûnet ve saadet hislerinizi söndürebilir.

Bana bunları gösterdiler, ben de iyice anladım. Çok bedbaht olacaktık. Bu inancımı sarsmak için ne deseniz faydasız.

Monsieur Stephen sizinle dost kalabiliriz. Size çok acı geleceği muhakkak ama, bugünden itibaren bu heyecanlardan kendinizi kurtarmağa çalışın. Çünkü nasıl olsa sonunda kendinizi kurtarmağa mecbur olacaksınız. Gidip akrabanızla da evlenmelisiniz.

Ben de sizin gibi acı çekeceğim ama, çabuk geçeceğine beni inandırdılar Zaten başkalarını da gördüğüm için, öyle olacağına eminim.

LXXVIII

STEPHEN'DEN MAGDELEİNE'E

«Evimizi hazırlarken büyük bir zevk duymuştum, Magdeleine... Sen o eve mutluluğu, huzuru getirecektin. Gölgeleri başımın üstünde dolaşan, büyük ağaçlarım var. Yeşil çimenler, saf bir hava, ısıtıcı güneş... Hep bunlar senin için di...

Ağaçların gölgesinde sana yer yapmıştım. Çimenlerin üstünde de ikimiz için bir sıra koydurttum. Senin hoşuna gidebilecek ne buldumsa bahtsız evime topladım. Oysa sen beni bırakıyorsun... Bütün bunlar ölmüş, solmuş sayılır.

Magdeleine sensiz ben hiç bir şey değilim. Sen benim ruhum, hayatımsın. Kuvvetim, enerjim sensin. İşte sen de beni terkediyorsun. Vücudumu ruhsuz bıraktın, zayıf, ıstırap içinde, hayattan ümidi kesilmiş, saadete inanmaz halde, bir tarafa atıldım. Halbuki ömürümü çiçeklerle süsliyecek, siyanet melekleri gibi beni himaye edecek, seven gözlerinle bana baktığın zaman, kuvvet ve cesaret verecektin. Aşkın benim için manevî bir gıdaydı, hayat veren bir gıda. Bu gün perişanım, elim elini bulmak için uzanıyor, oysa sen onu itiyorsun. Bütün gece ağlamaktan kıpkırmızı olan gözlerim, gözlerini arıyor, sen tenezzül etmezmiş gibi, başını çeviriyorsun. Yalvaran sesim tatlı aşk ve teselli sözleri istiyor, sen susuyorsun, ya da öldürücü kelimelerle hitap ediyorsun. Senin yanında iyi bir insan olacaktım, yükselecektim, merhametli olacaktım. Sensiz hiç bir şey değilim. Bana ağırlık veren bir vücudum, taş kesilmiş bir kalbim var, sadece.

Bendeki dürüstlüğü, iyiliği bir anda mahvettin, yıktın. Magdeleine, sesimin seni gündüz ve gece, hatta başka bir erkeğin kollarında yatarken bile takip edeceğinden korkmuyor musun? Babaları olamıyacağım çocuklarının yanında sana bu sesin:

«Çok iyi koca ve baba olacaktım. Tabiat içime iyilik tohumları serpti. Kötü bir rüzgâr gibi onları sen harap ettin. savurdun. Saadetimi, hayatımı geri ver. Bilhassa acı içinde geçen senelerimi. Aşka ve saadete inancımı geri ver, ruhumun huzurunu istiyorum. Bütün olarak sana sunduğum ve hakir bir şeymiş gibi ayaklarında ezdiğin ömrümü geri istiyorum. Başkaları için çok kıymetli olan ve hepsini ittiğim, reddettiğim, mutluluğu temin eden baba, kardeş, arkadaş sevgisini, geri ver bana. Sana kendimi tam olarak vermek

istiyor, kimseyle hiç bir hissimi paylaşmana gönlüm razı olmuyordu.» diye haykırmasından korkmuyor musun?

Beni hayatta öylesine yalnız bıraktın ki, sanki bir çölün ortasında imişim gibi geliyor, bana. Rüzgârın kavurduğu başımı koruyacak en ufak gölgelik bulunmıyan, içimin ateşini söndürecek suyu olmıyan bir çölde kaldım ben. Yolum kapalı, hiç bir gayem, ölmekten başka hiç bir arzum yok.

Ah Magdeleine! Gündüz yüz defa ağlıyarak seni çağırıyorum. Sesim maalesef sana ulaşmıyor. Ben lânetlenmiş bir insanım, hayatım lânetlenmiş... Henüz baharındayken solmuş bir insanım.

Beni hayata bağlıyan şeyin ne olduğunu biliyor musun? Ölümden neden ürktüğümü, onun kollarına neden atılmadığımın sebebini bulabilir misin? Çünkü ölüm beni senden ebediyen ayıracak, hatıralarımı ve geçmiş saadetimi de yok edecek. Hatta ıstırabımı, göz yaşlarımı, velhasıl o mutluluktan kalan her şeyi...

Ah, ruhun cisimden sonra yaşadığına kani olsaydım, görünmeyen bir hami gibi, başının üstünde dolaşabilseydim? Saçlarında güzel kokulu ve serin bir rüzgâr gibi uçuşup, nefesinle mestolup, neteffüs ettiğin havayla dudaklarına temas edebilseydim. Memnuniyetle ölürdüm, şimdiye kadar da ölmüş olurdum. Fakat beni sevdiğin günleri, bana verdiğin mutluluğu, düşündükçe bütün vücudumu ürperten, senin bile içimden kopartıp atamadığın o tatlı hatıralardan mahrum olmak ne feci biliyor musun? Benim için daha kıymetli ne olabilirdi ki? Hayır çektiğim acılardan bile şikâyet etmiyeceğim, ıstırabımı tahminimin üstünde rastladığım saadetin kefareti olarak kabul edeceğim. Çünkü sen beni gerçekten sevmiştin, Magdeleine! Cenabı Hakkın her kuluna nasip olmayacak bir mutluluğa erişmiş olduğum için hiç bir suretle şikâyet etmeğe hakkım yok.

Çok zavallıyım, ben. Bu mektubu belki hiç okumıyacaksın. Oysa çılgın aşkımı bağıran ve seni ürküten o kelimeleri

sildim. Çünkü, o derece Magdeleine'imi, üzmekten sinirlendirmekten çekiniyorum ki... Artık hiç bir hak iddia ettiğim yok, ancak merhamet dileniyorum.

Her şeye rağmen sana söylemem lâzım, Magdeleine. Sözlerime inanacağına eminim, zira seni hiç bir zaman aldatmadım. Ondan dahi kıymetli bir şeyim olmadığı için, sana aşkımın üzerine yemin ederim ki, seni benim sevdiğim gibi hiç kimse sevmiyecektir. Şayet aşktan başka mutluluk olduğuna inanıyorsan, demek kalbin ölmüş...

Aşka inandığım için bana deli diyorlar ve «O başka kadınlara benzemezdi, sevgisi, rüzgârın savurduğu çiçek kokuları gibi birdenbire tükenmez» dediğim vakit de benimle alay ediyorlar. Gene çılgınlığıma veriyorlar Hakları mı var dersin? Acaba ben zavallı bir deli miyim, yoksa?»

LXXIX

MAGDELEINE'DEN STEPHEN'E

«Monsieur Stephen, mektubunuzun beni müteessir ettiğini ve ağlattığını sizden saklamıyacağım. Bir an kaybettiğim hülyalarım için üzüldüm. Çünkü mektubunuz onları canlandırıyor, daha doğrusu hayallerimi örten perdeyi kaldırıyordu. Fakat onlar öldü artık, hem de tam mânasıyla. Bu bir rüyadan ibaretti, siz de yakında uyanacaksınız.

Fakat kısa süren bu heyecanımın arkasından makul düşüncelerim, davranışımda ne derece haklı olduğumu bana iyice anlattı.

Aşk bir nevi hastalıktan başka bir şey değil. Ben iyileştim, siz de iyi olacaksınız ama, iradenizi kullanmanız lâzım.

Allahaısmarladık. Monseiur Stephen. Beni sevdiğiniz

müddetçe birbirimize karşı yabancı olmamız icap ediyor. Bundan sonra üzerime alacağım vazifeler var.

Sizin mesut olmanız için de daima dua edeceğim.

Fakat sizin de biraz gayret etmenizi arzu ediyorum. Bu kadarcık bir şeyi benden esirgemezsiniz, değil mi?»

LXXX

MAGDELEİNE'DEN STEPHEN'E

«Gördünüz mü ne kadar haklıymışım? Monsieur Stephen, aşkınız beni korkutuyor, çünkü siz hodbinsiniz, sevdiğiniz kimseyi hiç düşünmeden, sırf kendinizle meşgulsünüz.

Mektubunuzda kötü niyetleriniz olduğunu imâ etmişsiniz. Bana bağlılığınızı böyle mi isbata kalkıyorsunuz? Kendinizi öldürmek istemeniz, nasıl olsa geçecek bir acıdan bir an evvel kurtulmak için değil mi? Bütün hayatımı zehirliyeceğinizi neden akıl edemiyorsunuz? Şayet dediğiniz kadar beni seviyorsanız, benim saadetim en büyük emeliniz olmalı değil mi?

Hayalden ibaret olan aşkımızın sonunda sizin benden olduğu gibi benim de sizden beklediğim mutluluğumuz var.

Heyecansız, coşkunluk göstermeden, size göstereceğim, samimî ve gerçek dostluğu kabul etmez misiniz?

Saadetimi temin etmek, onu şefkatinizle tamamlamak sizin için büyük bir zevk olmalı Beni mesut görmek sizi mesut etmez mi? Oysa sizi mutlu görmek benim en büyük emelim. Fakat temelli, gerçek bir mutluluk aldatıcı hayallere dayanan değil.

Monsieur Edward'a karşı çok haşin davrandığınızı öğrendim. Ona karşı hiç bir kötü muâmele yapmıyacağınıza hattâ kendinize karşı da makul hareket edeceğinize dair bana söz verebilir misiniz? Şayet vaade edecek olursanız, inanırım.»

LXXXI

STEPHENDEN MAGDELEİNE'E

«Benden neler istiyorsunuz, Magdeleine.

Hayatımın mutluluğunu teşkil eden her şeyden vazgeçip bomboş bir kalble yaşamamı, acılar içinde yavaş yavaş ölmemi. Oysa bir kere ölür insan.

Sizi kollarına terkedeceğim insana, aşkınızı benden koparıp alana saygı gösterip, huzurunu bozmıyayım, öyle mi? Ben ki size arzu ile bakan adamı ayaklarımın altında ezebilecek kadar sizi herkesden kıskanırdım.

İşte benden bunları talep ediyorsunuz.

Fakat sizin saadetiniz canımdan bin kat daha kıymetli olduğu için, uğrunda her şeyimi feda etmeğe hazırım. Halbuki ikimiz başbaşa mesut olacaktık değil mi?

Size karşı beslediğim sevgi o kadar başka bir hisdir ki, size ben âdeta taparım. Mabetlere sığınan canilerin, hiç bir cezaya çarptırılamadıkları gibi, himayenize sığınan Edward'dan da intikamımı almıyacağım.

Ondan istediğim tek şey, sizi mesut etmesi! Bu ömrümün yegâne gayesi olmalı. Çünkü size tahsis etmediği her saniyesinin hesabını ondan soracağım. Akıtacağınız göz yaşının, alnının hafifçe kırışmasının, bir kere içinizi çekmenizin yerine getirilmeyen en ufak arzunuzun, hesabını bana verecek. Sizin mesut olmanız şart. Hem de beni mahvetmek suretiyle o mutluluğa erişeceksiniz.

Sizin kocanız olacak, ben de onun ve sizin huzurunuzu temin edeceğim. Sırf sizi düşündüğüm için böyle davranmağa mecburum yoksa onu bir yılan gibi ayaklarımla ezerdim.

Kendimi de öldürmekten vazgeçtim. Şayet ölürsem ancak buna ıstırabım sebep olabilir. Sizin üzülmemeniz için o zaman da gülümsiyerek öleceğim.

Çocuğunuz olunca bana verirsiniz. Sizinle beraber ya-

şamak için hazırladığım evde onu büyüteceğim. Oysa orada biz kendi çocuklarımızı büyütecektik.

Magdeleine, benden artık memnun musun? Kalbimi dolduran ümit ve arzunun hülyadan başka bir şey olmadığını bilseniz de gene hülyalarımız aleyhinde bir şey söylemeyin. Allah bana neden düşük bir hayat ve yüksek bir ruh vermiş, acaba?

LXXXII

MAGDELEİNE'DEN STEPHEN'E

«Siz insanların en cömertisiniz, Stephen. Bu davranışın mükâfatını göreceksiniz. Hâlâ ateşiniz var ama, geçecek. O zaman bizim için aşktan ziyade arkadaşlığın büyük bir kıymeti olduğunu anlıyacaksınız. Sizin sevdiğiniz ben değildim, bir kadın değildi. O bir ilâhe idi, sizin hayalinizde yaşıyan bir kızdı. Aşkınız benden öyle fevkalâdelikler bekliyecekti ki, oysa onlar bende mevcut değil. Zaten dünyada yaşıyan insanların hiç birinde bulunmaz.

Dostluğumu kabul edin, Stephen. Dostluğum bütün ömrüm boyunca sizin olacak. Muhayyel fevkalâdeliklere dayanmayıp, sizi olduğunuz gibi kabul ederek, arkadaşınız olmak istediğim için de hiç bir zaman sarsılmıyacak, eksilmiyecek...

Bir şey daha rica etmek istiyorum.

Bu defa kalbinize değil, dürüstlüğünüze müracaat edeceğim. Aramızda kalan bir rabıta oldukça Monsieur Edward'la evlenemem. Mektuplarımı iade etmenizi istiyorum. Sizin onlardan istifade edeceğinizi bir an bile hatırıma getirmem, fakat yazılarım elinizde bulunduğu müddetçe kocama sadık kalacağıma nasıl güvenirim.

Bu talebim sizi isyana sevkedecek, belki de reddedeceksiniz ama, bana cevap vermek için yarına kadar bekleyin...

Şurasını da aklınızdan çıkarmayın ki, bana yapacağınız bu iyiliği başka hiç bir davranışınız karşılıyamaz. Hatta mektuplarımı geri vermenin bir vazife olduğunu da unutmamalısınız.»

LXXXIII

HAKLI OLMANIN HATASI

Hayır senden nefret etmiyorum
Çünkü arkadaşım değilsin, artık,
Senin boş ve canlı kalbin,
Benimkine hiç uygun değil.
Aşk, ah, aşk! Sen onun ne olduğunu
bilir misin?
Senin için o bir **zevk,**
Benim için ise hayat demektir,

Artık Magdeleine, her şeyini Stephen'e anlatamıyordu... Çünkü onu aynı gözlerle görmekteydi. Edward'ın güzel yüzü, zarifliği, hayatına tad veren eğlenceler, saadetin alıştırdığı huzur, bütün bunlar, Stephen'in aleyhinde tesir yaratmıştı.

Stephen'le istikbal hem karanlık hem de fırtınalı görünüyordu. Oysa Edward'la sakin ve zevk içnde bir hayat süreceğinden emindi. Çünkü kışın geçirdiği eğlenceli günlerin tadı damağında kalmıştı.

Stephen'den büsbütün ayrılmamasına yegâne sebep, genç adamın çektiği ıstıraptı. Bir taraftan da kederinin çabuk geçeceğini ümit ederek, teselli buluyordu. Stephen'i nasıl olup da sevebildiğini kendi kendine şöyle izah ediyordu. Genç kalbinin taşacak kadar şefkatle dolu olması, Stephen'in de romantik ve şair ruhunun etrafına tesiri. Kendi sevgisi

Stephen'in beslediği aşkın akisinden başka bir şey olamazdı. Genç adamın acıları Magdeleine'i üzüyor, fakat onları artık paylaşamıyordu. Bazen de onun mübalağalı hassasiyetinden sıkılıyordu. Çünkü kendisi artık bu gibi hisleri anlıyamaz olmuştu.

Zavallı Stephen, Magdeleine'in her isteğini yerine getirmekle cömertçe davrandığına inanıyordu. Fedekârlık yapmak için kuvvet buluyordu ama, bu fedekârlığa sevgilisinin sözünde yükselmek ve ona asil görünmek için katlandığını, kendi kendine bile itiraf edemiyordu. Vaziyetinin dehşetini de idrakten âcizdi. Vedalaşmanın verdiği ıstırap, ayrıldıktan sonra geçen uykusuz geceler, onun için âdeta bir zevkti. Çünkü aşkını bütün kuvveti bütün heyecaniyle duymasına yarıyordu. Çektiği acılarda da Magdeleine ile müşterek menfaatleri olduğuna kaniydi. Varlıkları henüz birbirinden kopmamıştı. Bu yüzden mektupları iade etmek teklifini heyecanla karşıladı. Yalnız onları Magdeleine'e ıhlamurların altındaki yolda verecekti, Bunu şart koşmuştu.

Stephen'in teklifi kolaylıkla kabul etmesi ne ruh asaletinden, ne de cömertliğinden ileri geliyordu. Sevgilisini bir kere daha görmek için bir bahane olacağını düşünerek razı olmuştu. Durumundaki acınacak taraf, neticeyi iyice hesap edememesiydi. Bütün ömrü boyunca Magdeleine'i kaybetmeğe razı oluyordu ama, onu kaybetmenin ne demek olduğunu bilemiyordu ki. Istırabı ve kalbinin parça parça olması bir şey değildi. Fakat işin kötüsü hissizliği ve uyuşmuş haliydi. Kalp neşe veya acılarla dolu olursa gıdasını bulabilir. Fakat tahammülü zor olan, boş kalmasıdır.

Maddî ıstırap olduğu gibi manevî ıstırap da vardır. Şiddetli bir diş ağrısı çeken kimse, ağrıyan diş etlerini dişleriyle ısırmaktan zevk alır. Oysa ıstırabı daha da şiddetli bir hale gelmiş olur.

Stephen mektuplarla bahçeye indi. Magdeleine daha evvel gelmişti. Mektupları hemen uzattı:

«Mahdeleine» dedi. «Bunlar benim düğün hediyem.»

Genç kız hemen çekilmek istedi.

Stephen:

«Durun biraz» diye rica etti. «Benim için artık yok olmuş bir saadetten bir dakika daha veremez misiniz, bana?» Mutluluğumun şahidi olan bu yerlerde sizi biraz seyretmeme müsaade edin. İşte Magdeleine şuradaki ağaçta isimlerimiz yazılı duruyor. Sizin için dürüst bir istikbal aramağa giderken onları ağaca oymuştum. O gün büyük bir cesaretle yola çıkmıştım, kendimi çok kuvvetli hissediyordum.»

«Magdeleine, akdikenleri de hatırlar mısınız? Bir gün size bu çiçeklerden gelin tacı yapmıştım? O anda ne kadar heyecanlıydım, çünkü size kavuştuğum gün asıl tacınızı ben başınızdan çıkaracaktım.»

«Burada hiç bir şey değişmemiş, Magdeleine. Sizin kalbinizden başka değişen bir şey yok.»

«Oysa ben size asıl saadeti getirecektim.»

Magdeleine artık gitmek istiyordu. Genç adam yalvaran bakışlarıyla gitmesine mani oldu. Bir adım attığını görmekle bile zavallı Stephen'in kalbi parçalanıyor gibi olmuştu.

Artık aralarında hiç bir bağ kalmamıştı. Magdeleine yanından ayrılır ayrılmaz, bir daha göremiyeceğini çok iyi biliyordu. Birbirlerine tam mânasıyla yabancı olacaklardı, artık. Bir an önce her şeye razı olmuşken, ümitsiz bir şekilde son bir gayret daha sarfetmek istedi :

«Dikkatli olalım, Magdeleine, saadetimizi, gerçek saadetimizi fırlatıp atıyoruz. Sizin iyiliğiniz için her şeyi fedaya hazır olduğumu biliyorsunuz. Beni kalbinizden atmak, sizin için iyilik mi olacak, acaba? Mantık izdivacının ne demek olduğunu biliyor musunuz? Bu fahişeliğin en adisi, en kötüsü.»

Magdeleine'in şaşırdığını gören Stephen, tekrar etti:

«Evet en aşağı, en âdi fahişelik, bu.»

«Fuhuş nedir? Aşksız sevişmek, aşksız his birleşmesi...»

«Mantık izdivacı nedir? Bir kadın tatlı bir sarhoşluk, önüne geçemiyeceği bir sürükleme hissetmeden, sevmediği

bir erkeğin kollarına kendini bırakmağa nasıl razı olur?»

«Zavallı bir kızın ekmek parasını temin etmek için vücudunu satması, mantık izdivacı denilen bu birleşmeye nisbeten çok daha kolaylıkla mazur görülebilir. Çünkü bu gibi evlenmeler sırf pahalı kaşmirler almak, incilere sahip olmak, ya da şahsına mahsus araba ile gezmek hevesinden başka ne ki»

«Magdeleine, siz de beni ancak bu gaye uğruna terkediyorsunuz.»

Magdeleine gene gitmeğe hazırlandı. Stephen'in ileri sürdüğü fikirler istediği kadar hesaplı ve doğru olsun, gene de onu ikna edebilmekten uzaktı. Bilâkis sözleri kötü bir tesir yapmış, üstelik başlangıçta gösterdiği iyi niyeti de mahvetmişti.

Çünkü bizi seven kadını heyecana düşüren ve ruhunu kanatlanmış gibi gökyüzüne yükselten aynı kelimeler, sevilmediğimiz andan itibaren gülünç gelmeğe başlar. Aşkın kendine mahsus bir dili vardır. Artık onu işitmek istemiyen ikulaklara söylenecek olursa, sadece gülünç olur. Tıpkı tiyatroda yapılan taklitlerin halkı güldürmesi gibi.

Stephen genç kızın kolunu tuttu:

«Beni terketme» dedi. «Beni aldattın, hattâ ben de kendimi adattım. Senden ayrılabilecek kuvveti bulacağımı zannetmiştim. Oysa ne derece imkânsız bir şey olduğunu iyice anlıyorum. Beni bırakma, Magdeleine, acı bana. Sana başka birinin vaad ettiği saadeti ben vereceğim. Servet mi istiyorsun? Altın mı? Her şeyin olacak. Senin için yapacaklarım beni hiç bir zaman yormaz. Para mevki hususunda bütün erkekleri arkada bırakacağım. Çünkü senin aşkın beni her kesden daha kuvvetli hale getiriyor, söyle Magdeleine istediğin nedir? Senin için yapmıyacağım, kuvvetimin yetemiyeceği hiç bir şey olamaz. Mermerden bir saray mı istiyorsun? Yoksa ayaklarının dibine altınlar mı yığayım? Herkes tarafından itibar mı görmek istiyorsun? Yoksa kraliçe olmak mı? Her şey senin olacak, dünyada mevcut olan her

şey... Çünkü seni kazanabilmek için girişeceğim mücadelede kimsenin benimle başa çıkamıyacağını hissediyorum. Söyle, Magdeleine, bütün dünya senin... Kendini başka bir erkeğe verme bir ay daha sabret, hattâ bir gün sabretmen bile yeter. Başına tacı ben takacağım.»

Stephen yere kapanmış, genç kızın ayaklarının dibinde sürünüyordu. Fakat Magdeleine kuş gibi uçup gitmişti.

LXXXIV

Güneş boyalı camlardan geçerek kiliseyi aydınlatıyordu. Orada bulunanlar, derin bir sükût içinde gözlerini kapıya dikmişlerdi.

Birdenbire nal sesleri işitildi ve bir araba durdu. Kapının iki kanadı açılmıştı. İnsanların merakı, bulundukları yerin kutsiliğini unutturduğu için, ahali birbirine karışmış daha iyi görebilmek isteğiyle, tarafa üşüşüyorlardı. Kilise ye mensup adamlardan biri yol açmağa çalışıyordu.

Edward nişanlısının elinden tutmuştu. Arkalarından da Suzanne'la kocası, Monsieur Müller, Suzanne'in babası Schmidt ve diğer akrabalar geliyordu.

Arkasında beyaz gelinliği, siyah saçlarının üzerindeki portakal çiçeğinden yapılmış tacıyla, Magdeleine cidden güzeldi. Nazarlarını yere dikmiş, çok hafif olduğu için, yürürken adımlarını bile duymak imkânsızdı. Esasen yakışıklı olan Edward'ı ise saadet büsbütün güzelleştirmişti.

İkisi yan yana kırmızı kadifeden sim saçaklı yastıklara diz çöktüler.

Düğün ayini başladı, rahiplerin sesleri yanan günlük kokusuyla beraber kubbeye doğru yükseliyordu.

Kilisedeki ahali yavaş yavaş birbirleriyle konuşuyorlardı.

«Ne güzel bir çift teşkil ediyorlar, değil mi?»

«Gelinliği en iyi satenden. Duvağın danteli de harikulâde.»

«Çok güzel eli ayağı var»

«Mantık izdivacı olduğunu söylüyorlar.»

«Öyle ama birbirlerine çok uygunlar.»

«Damat fevkalâde zengin.»

«Mademoiselle Müller de çok güzel ve iyi kalbli bir kız.»

«Güvey ne kadar güzel giyinmiş. Kol düğmelerindeki pırlantalar en aşağı bin florin eder.»

«Çok zeki olduğu da söyleniyor.»

«Çok kıymetli bir gençmiş.»

«Böyle birisiyle kızını evlendirdiği için Monsieür Müller talihliymiş, doğrusu.»

«Şahane bir düğün denebilir. Kiliseye de bir hayli para verdiler.»

«Baloya davet edildiniz mi?»

«İşte karısının parmağına halkayı geçiriyor.»

«Zavallı yavrucak amma da kızardı. Bahtiyar olduğu besbelli.»

«Birbirlerine deli gibi âşıkmışlar.»

Tam o esnada rahip yeni evlileri takdis edip, ahaliyi de saadetleri için dua etmeğe davet ediyordu. Herkes diz çöktü

Stephen de rengi ölü gibi sararmış, bitkin bir halde sıranın üzerine çöktü. Herkesten evvel kiliseye gelmiş, bir sütunun arkasına gizlenmişti. Görünüşüne bakılacak olursa, sakin olduğu söylenebilirdi. Çünkü Magdeleine'e söz vermişti.

Herkes yeni evliler için dua ederken, Stephen de ellerini kavuşturmuş, bütün kalbiyle Allaha yalvarıyordu: «Magdeleine mesut olsun, çok mesut olsun. Bu günden itibaren kendi sadetimden vazgeçtim. Yeter ki onu bahtiyar göreyim. Yarabbim, ondan iyiliğini esirgeme.»

Ahali ayağa kalkmıştı. Magdeleine ile Edward da birbirlerine baktılar. Artık kiliseden çıkıyorlardı. Geldikleri gibi gene aynı sırayı takip ederek kapıya geldiler ve arabaya

bindiler. Atlar başlarını havaya kaldırarak. yola koyuldular.

Stephen onları gözden kaybetmiyordu. Daha önce eve dönerek, odasına çıkıp, kapıyı kilitleri ve yüzü koyun yere yatarak hüngür hüngür ağlamağa başladı.

«Artık onun oldu.»

«Onun olmasına mâni olamadım.»

«Mademki beni sevmiyor, zaten ne yapabilirdim ki?»

«Ne feci Yarabbim, işte onun oldu.»

«Ya ben ne olacağım? Bundan sonra hayattan ne bekliyebilirim ki?»

Artık her şey bitti.»

«Evet her şey!»

«Hayatım lânetlendi, bütün ümitlerim yıkıldı. Kalbimde yarattığı şiire de yazık oldu. Zevkle düşünmüş olduğum istikbalim de söndü.»

«Kadın kalbi... Gözlerinin önünde kendimi öldürmeliydim. Saadetimi zehirlemiş olurdum. Ya da her ikisini birden kilisede bıçaklıyabilirdim. Taşlar kanlarıyla boyanır, kıpkırmızı kesilirdi. Bunu da yapamadım. Demek ben bir alçağım.»

«Kafam, ruhum, kalbim, her tarafım hasta ve kanıyor. Hem de kanımın en temizi akmakta.»

«Şimdi ben ne yapacağım? Gayem, hedefim, ümidim istikbalim, hayatım ne olacak?»

«Hiç bir şey... Zaten ne kuvvetim kaldı, ne de cesaretim.»

«Yazıklar olsun bana.»

O esnada altındaki katta sandalyelerin yer değiştirdiği duyulmağa başladı. Sofradan kalkıyorlardı. Müzik de vardı. Salona geçip dansedeceklerdi. Dans edenlerin ayak seslerini, hareketlerini takip ediyordu.

Sonra da ağlamağa koyuldu.

Artık dansedenler iyice çoşmuşlardı, kahkahalarla gül-

dükleri işitiliyordu .

Müzik sustu. Konuşuluyor, kapılar açılıp, kapanıyordu.. Arabalar da hareket etti. Herkes gidiyor, onları başbaşa bırakıyorlardı.

«Ah Yarabbim!»

Stephen yerinden kalktı ve bir kaplan gibi sıçradı.

Gene dinliyordu. Bir araba daha gitti bu son olacak her halde. Çünkü kapılar kapandı.

«İşte yalnız kaldılar.»

Genç adamın bütün vücudu titremeğe başlamıştı.

«Şimdi onun olacak, kollarında, teni tenine değecek, dudakları dudaklarına temas edecek. Onun olacak, yatakta çırıl çıplak yatıyor.»

Stephen çıplak ayaklarla aşağıya indi. Nefesini tutarak kulağını kapıya yaklaştırdı. Onları dinliyordu. Daha yatmamışlardı.

«Hayır, hayır, böyle şey olamaz. Allah da razı değildir... Daha yatmamışlar. Onları, ya da beni yıldırım çarpması için henüz vakit var.»

Stephen kalbinin duracak gibi olduğunu hissediyordu.. Öpüştüklerini duydu. Magdeleine, Edward'ın kollarından kurtulmuş kaçıyor. Çünkü nazik ayak sesleri işitmişti. Sonra da daha kuvvetli adımlar...

«Ah, ne olur kabul etmese. Etmiyecek, edemez. Bana ait olduğunu hatırlamıştır. Edward'ın kollarının arasında bulunması ne feci... İşte mukavemet ediyor, direniyor.»

Stephen diz üstü düştü:

«Allahım sana şükürler olsun, istemiyor. Edward yalvardıkça o da ağlıyor.»

«Gene öpüştüler ama, bu defa kaçmadı. Allahım, ben ne yapacağım şimdi.»

«Yataktalar... Gene öpüşüyorlar, hem de uzun uzun. Daha sık daha uzun öpüşüyorlar. Demek o da mukabele edi-

yor.»

Stephen'in eli kan içinde kalmıştı. Tırnaklariyle göğsünü parçalamış kanlı et parçaları tırnaklarının arasına girmişti...

On anda gözleri yerleriden fırlayacak, ruhu da ağzından uçup gidecekti, sanki.

Çünkü yeni evlilerin vücutlarının altında karyola çatırdıyordu. Stephen bu sesleri duydu. Magdeleine'in şikâyetlerini de işitiyordu. Fakat bu şikâyetlerin arasında iç çekmeler, sevişmeleri yüzünden yarıda kalan cümleler de duyuluyordu. İşte Magdeleine «Ruhum, hayatım» diye inliyor, gene öpüşmeler, zevkten haykırmalar...

Artık daha fazla dayanamıyan Stephen kendinden geçerek, merdivenin alt basamağına kadar yuvarlandı.

LXXXV

Walled — Hillil, daima kanayan kavim. Ölümün tırpanı sana doğru kıvrılsın. Çocuklarını beşiklerinde öldürsün.
Korkunç veba da atlarını, hızla giden develerini mahvetsin.
Çöldeki kuyular senin için kurusun
Oynayan kumlar, duymak bilmiyen cengâverlerini, yakıcı mezarlarına göm sün.
Tapan ağzıyla beyaz boynunu,
Abanoza benzeyen göğsünü tazyik edecek olursa, soğuk dur Zélis.
Seni kucaklarken, kavurucu arzularla bitsin, mahvolsun.»

Stephen ihtilâçlı hareketlerinden başka bir hayat eseri

göstermeden tam iki gün yattı. Dişlerini gıcırdatıyor, arkası gelmeyen kelimeler söylüyor, ortalığa lânetler yağdırıyor, durmadan da Magdeleine'i çağırıyordu.

Odasında yatıyordu. Yaşlı bir kadın da kendisine bakıyordu. Pencere sımsıkı kapalıydı. Pencereye battaniye de germiş oldukları için, odaya giren zifiri karanlıkla karşılaşıyordu. Ancak gözleri alıştıktan sonra hastayı görmek mümkün oluyordu. Genç adamın rengi sapsarı olmuş, beyazlaşan dudakları kurumuştu. Yalnız gözlerinde şimşekler çakıyordu.

Gözlerini kapamış, uyuyor gibi yaparken odaya doktor girdi ve hastayı göstererek, yaşlı kadına:

«Nasıl?» diye sordu.

«Hep ayni doktor bey. «Bir şey içer misiniz» diye sorunca «Magdeleine, nerede Magdeleine» diye cevap veriyor. Nasıl olduğunu anlamak istediğimiz zaman, gene «Magdeleine» diyor. Ağzından başka söz almanın imkânı yok.»

Yaşlı kadın pencereye gidip perdeyi kaldırdı:

«Küçük bulutlar hafif rüzgârın tesiriyle yumak haline gelerek, kayıp gidiyorlar. Her halde hava güzel olacak. Müsaade ederseniz, bahçeye çıkartıp, biraz gezdireyim.»

Doktor:

«Hayır istemez» dedi. «Daha hoşuna gidecek bir sürpriz hazırladım ona. Madame Edward'ın hastamızı görmeğe gelmesini temin ettim. Yapacağı tepki şüphesiz daha faydalı olacak. Kocası kabul etmiyordu, fakat ısrarlarıma dayanamıyarak, peki dedi ama, kendisi de bulunacak.»

Doktor genç adamın nabzını ve başını muayene etti:

«İki günde iki defa kan aldırttım, fakat bir netice vermedi.»

O aralık usulca kapıya vuruldu. Magdeleine ile Edward gelmişlerdi.

Stephen «Magdeleine» diye inliyerek uyandı. Yatakta arka üstü yatıyor, ağzı aralık, gözleri de yarı kapalıydı.

Magdeleine'in her tarafı titriyordu. Genç adamın hatlarını farkedebildiği zaman, çökmüş yüzünü, çukura kaçmış gözlerini gördü ve tahammül edemiyerek başını çevirdi.

Doktor, Magdeleine'e:

«Yaklaşın» dedi. «Bakalım sizi tanıyacak mı?»

Karı koca hastaya yaklaştılar ve tam önünde durdular, ama Stephen hiç bir hareket yapmadı.

Doktorun canı sıkılmıştı, başını sallıyarak:

«Sesleniniz, konuşunuz» dedi. «Belki sesinizi tanır.»

Magdeleine tereddüt ediyordu:

«Stephen» diyebildi.

Bu ses Stephen için elektrik çarpması gibi bir tesir yapmıştı. Gözlerini açtı, bir eline dayanarak, hafifçe doğruldu. Sabit nazarlarla sesin geldiği tarafa bakıp, dikkat kesildi.

Doktor:

«Bir daha sesleniniz» dedi.

Edward, sabırsızlandığını belirten bir hareket yaptı. Buna rağmen Magdeleine hastayı tekrar ismiyle çağırdı.

Bu defa Stephen, kafasındaki karışık fikirleri yoluna koymak istermiş gibi eliyle alnını tuttu. Gene irileşen gözleriyle etrafına bakındı. Sonra da uykudan henüz uyanmış bir kimse gibi gözlerini ovuşturduktan sonra, kollarını uzattı. Çok sakin bir sesle «Magdeleine, sen misin?» diye sordu.. «Uyuyordum, beni uyandırdığına çok iyi ettin. Seni tenbel seni, daha hazırlamadın mı? Bu gün bütün ıstıraplarımızın dineceği büyük gün olduğunu, unuttun mu yoksa? Giyinmelisin, hemen. Ben de amma deliyim arkanda beyaz elbise var ya, işte... Yalnız taçınla, çiçek buketi eksiz.» Doktora dönüp «Monsieur Müller, sevgili babacığım» dedi. «Bana karışmayın rica edirim. Nişanlımın başına akdiken dallarından yaptığım bir tacı geçireceğim. Portakal çiçeklerinden daha iyi değil mi. Magdeleine? Hem de bize mesut günlerimizi hatırlatır. Haydi gidip bahçeden bana akdiken toplayın, olmaz mı?»

Odadakilerin kıpırdamadığını da görünce: «Haydi ne

duruyorsunuz» diye öfkelendi.

Doktor, yaşlı kadına hastanın istediğini yapması için işaret ediyordu.

Stephen:

«Pencereyi açın odaya güneş girsin» dedi. «Temiz havaya ihtiyacım var. Bugün de hava güzel ve misk gibi kokuyor... Dudaklarım da öyle kuru ki.»

Pencereyi açtılar.

«Ah gökyüzünün berraklığına bak. Ne kadar mavi, görüyor musun Magdeleine? Gökyüzü de bize yardım ediyor. Bu pırıltılı güneş, Allahın nazarları bizi sevgiyle okşuyor, demektir. Edward seni görmemiştim. Saadetimin eksik kalan tarafı, senin burada bulunmamandı. Magdeleine'i benim yanıma sen mi getirdin? Yalnız gelmeğe cesaret edemezdi. En iyi arkadaşım, biricik dostum, nişanlımı bana getirmiş. Düğünümüzde bulunacaksın, tabiî? Hem de şeref misafiri olarak. Edward, ikimiz de parasızken, ondan sana bahsettiğimi, hatırlarsın, değil mi? Elini ver de sıkayım. «O benim olacak, çünkü aşk her şeyden kvuvetlidir» dediğimi de unutmamışsındır. Gördün mü nasıl haklıymışım? İşte şimdi tam mânasıyla benim oluyor.»

O sırada yaşlı kadın da akdiken dallarıyla odaya girdi. Stephen çiçekleri eline aldı, küçük dikenleri koparttıktan sonra bir taç yaparak, Magdeleine'in başına koydu.

«Magdeleine, gitmeden evvel sana aynı tacı vermiştim, hatırlıyor musun?» Sonra da yaşlı kadına dönerek:

«Neden çanlar çalmıyor? Bugün benim düğünüm var...» dedi.

Doktorun işareti üzerine kadıncağız gene dışarı çıktı.

Belki tesadüfen belki de hülyalarının neticesi, uzaktan çan sesleri duyuluyordu:

«Tamam, işte çanlar da çalmağa başladı, Magdeleine sana biraz önce ne diyordum?

Elleriyle başını tutarak:

«Hatırladım. Seni bir nişanlı gibi süslediğim günden

bahsediyordum. O zaman istikbalden hiç emin değildik, ama, ben sana daima söylerdim...» Birden uykudan uyanıyormuş gibi kendine gelerek «Çok garip, o günü öyle iyi hatırlıyorum ki» dedi. «Hattâ ondan sonrakiler de aklımdan çıkmıyor... Senden ayrıldım ve Göttingen'e gittim. Çok sıkıntılı günler geçirdim. Hem de çok bedbahttım. Sonra akrabam öldü. Kendisini ben öldürdüm ve zengin oldum. Küçük evimizi görsen ne güzel! Gül ağaçları da pencerelere kadar tırmanıyor. Sen mavi rengi sevdiğin için odamızın duvarları mavi kumaşla kaplı. İşte sana bunları haber vermeğe geldim. Daha da... »

Gözleri büyüdü, titremeğe başladı.

Birdenbire aklı başına gelmişti:

«Magdeleine... Edward burada sizin ne işiniz var?»

Stephen kükrer gibi sesler çıkararak yanına yaklaşan Edward'ın üstün hücum etti ve elbisesinin bir parçasını kopardı. Sonra da yataktan aşağıya inip, kapıya doğru yürüdü, sırıtarak «Buradan bir yere kımıldıyamazsınız, benim le beraber öleceksiniz. Çünkü çanlar üçümüzün ölümü için çalıyor» diye haykırmağa başladı.

Magdeleine diz çökmüştü.

Stephen bağırmağa devam ederek:

«Çıkar başından o çiçekleri, sen lâyık değilsin ona... Çamurlara bulanmış kadın» diye çılgın gibi bağırarak, tacı başından çekti ve ayaklarıyla ezdi. Sonra Edward'a hitap edip:

«Ya sen aziz dostum?» dedi. «Kollarıma gel de seni bir güzel boğayım.»

Doktor kapıyı açmak için Stephen'in yanından geçerken, hasta, adamcağızı öylesine şiddetle itti ki, zavallı doktor odanın öteki köşesine kadar yuvarlandı.

Stephen şimdi de vahşi bir hayvan gibi zıplayıp, uluyordu. Magdeleine yerden kalkamıyor, diz üstü kalmış, elleriyle de yüzünü örtmüştü. Edward'a gelince mümkün ol-

duğu kadar Stephen'den uzak durmağa çalışıyordu.

Fakat hasta birdenbire sapsarı kesildi, kuvvetsiz kalarak, düşüp bayıldı.

Edward Magdeleine'in kolundan tutmuş dışarıya sürüklüyordu. Her ikisi de Stephen'in yerde yatan vücudunun üstünden atlamağa mecbur oldular.

Doktor Stephen'i yerden kaldırıp, yatağına yatırmıştı.

Aradan bir ay geçtiği halde genç adamın iyileşeceğini hiç kimse kestiremiyordu. Nihayet yataktan kalkabildiği gün de Edward ile Magdeleine, çoktan şehre inmişlerdi.

LXXXVII

SÖZ GENE YAZARDA

Hikâyemizin burasına gelince, arkamıza dönüp baktık ve vesveseye kapıldı.

Kahramanımızın neş'e ve kederlerine ait anlattıklarımız bir hakikattir ve bunlara inanmak için biz de az gayret göstermedik. Fakat neden okuyucumuz işini, gücünü, menfaatlerini, meşguliyetini, kin ve sevgilerini bir tarafa bırakıp, tanımadığı bir kimsenin işiyle, menfaatleriyle, kin ve aşkıyla meşgul olduk. Bunun sebebini pek anlıyamıyoruz.

Bu fikir bizi belki bu yolculuktan alakoyabilirdi ama bazı mütalâalar yolumuza devam etmemize sebep oldu. Bu düşüncelerimizi okuyucuya bildirmek niyetinde değilim, çünkü şayet kahramanımızın maceraları kendisini lüzumu kadar alâkadar etmiyorsa, bizim sözlerimiz hiç ilgilendirmez. Fakat merakını celbetme sadetine erişebildikse, bunu, umulmadık bir fevkalâdelik diye kabul edip, istifade ederek onu daha uzun zaman ilgilendirmek gayesiyle, faraziyeler ve tahminler yürütmesini sağlardık.

Gene ihtimal dahilindedir ki, herkesin okuması için kaleme aldığımız bu eseri bir tek kişinin okumasını arzu ederek, yazmış olabiliriz.

Bu da mümkündür, her şey mümkündür.

Her ne olursa olsun, otların arasına sıkışmış bir taş gibi bizi bir an duraklatan bu düşünce, kitabımıza önemli bir nokta ilâve etmek fikrini verdi.

Söyliyeceğimizin ehemmiyetini burada belirtelim.

Öyle insanlar vardır ki, gece tehlikeli bir yolculuğa çıktıkları zaman, korkmadıklarını ileri sürerek, yanlarına silâh almak istemezler.

Oysa, tabancasını doldurup, ya da eline sopa alan bir kimse hakkında biz daha iyi düşünceler besliyebiliriz. Fakat elindeki baston da icabında silâh gibi kullanılacak cinsden olmalı ki, işe yarasın.

Silâh taşımak istemiyenlere, hücuma uğradıkları takdirde ne yapacaklarını sorun, bakalım. Verecekleri cevap hücuma uğramıyacağız» dan başka bir şey değildir. Hem de kaç defa aynı suali sorsanız alacağınız cevap değişemez.

Onların yerine biz cevap verelim. Hücuma uğradıklarında evlerine para keseleri çalınmış, şapkasız, redingotsuz pantalonsuz, hatta gömleksiz döneceklerdir. Yani çırılçıplak olarak. O da kendilerine bir şey olmazsa.

İhtimal verilmeyen bir tehlikeye atılmağı biz cesaret saymayız. Tıpkı sağlam zannedilen bir tahtaya basmak gibi. İkisi de aynı neticeyi verir.

Böylece buraya ilâve etmek istediğim önemli nokta, düello yapmak için sağlam ve iyi bir yer bulmak meselesidir. Bir sürü insan düellonun, önüne geçilmesi lâzım gelen kötü bir hareket olduğunu, böyle bir şeyin hiç yapılmaması lâzım geldiğini söyliyecek, haykıracak. Fakat kötü bir şey yaptıktan sonra da o insanlara nasihat vermek kadar lüzumsuz bir şey olamaz. Düello arzu edilecek bir şey olmamakla beraber, insanın her türlü kötülüğe karşı da hazır olması şarttır. Meselâ bulunduğu bir mecliste bir buçuk saat düello aleyhinde konuşan bir adamın, evin kapısından çıkarken rastladığı bir kimse ona dirseğiyle çarptığı için, kavga edip, arkasından da düello etmeğe mecbur olmıyacağını kim iddia edebilir.

Bu da kolayca isbat eder ki, mantık soğukkanlılıkla, ihtiraslı insanlar için kanunlar yapıyor. Madem ki düello etmemek imkânsızdır, doğuracağı kötü neticelere bir de başka üzüntüleri ilâve etmemeli. Meselâ nerede yapılacağına karar verememek, sıkıntıyı daha uzatmaya yarayan bir sürü araştırmalar sonunda gene de meraklı nazarlardan kurtulamamak.

İşte bu yüzden Paris şehrine yakın ve düello için çok müsait bir sahadan bahsetmek istiyorum. Bu yerden istifade etmek maksadiyle düello etmeği tavsiye edecek değiliz. Tıpkı bu plânı hazırladığımız arkadaş gibi, düşünmenizi de istemiyoruz. Bulduğumuz yer o kadar hoşuna gitmişti ki, bu hafta içinde alıngan ve kavgacı olmağa karar vermişti. Muhakkak o güzel sahada düello edecekti.

Paris'in Bons - Hommes kapısından çıkar, Grenelle köprüsünü geçersiniz. Öteki sahili yüz elli adım kadar takip ettikten sonra küçük bir sokağa rastlıyacaksınız. Köşe başında bir şarapçı vardır. Sokağın adı da Javelle'dir. Zaten yakınlarda bir fabrika bulunduğu için, bacasından çıkan duman size yolunuzu gösterebilir. O iki sıralı akdiken dikilmiş sokağa girer, karaağaç ve mürverlerin arasından geçip, bir kapıdan daha çıkarsınız. Biraz sağda bir düzlüğe rastlıyacaksınız. Derinliği altı ayak kadardır. Bütün nazarlardan uzak, kaygan olmıyan bir yerdir, orası.

Allah vere de haklı olarak dövüşmüş olasınız!

Bazen de kavgada her iki tarafın da suçu olmadığı anlaşılabilir. Hatta düello yerinde barışmak da mümkündür.

Bu da tasavvur edilecek en budalaca bir vaziyettir. Çünkü insanlar düellodan önce geçen günlerde heyecanlıdırlar. Ellerine silâhları alınca artık o heyecandan eser kalmaz.

Şayet silâhları kullanmadan barışacak olur, yemek yemeğe heveslenirseniz, geldiğiniz yoldan geri döner, dere kenarına gelir, yemyeşil görünen küçük bir adaya tesadüf edersiniz. O zaman sandalcıyı çağırın. Kendisi nefis balık yahnisi yaptığı gibi, mis gibi üzüm kokan hafif bir de şarap ve-

rir size. Biz ki şarap içemeyiz, size bu mevkiin plânını hazırlamak için oraya gittiğimiz vakit, bir şişeden fazla içtik. Günün kalan saatlerini de neşe içinde şakalar yaparak, geçirdik.

Hikâyemize devam etmeden önce okuyucularımızdan özür dilemek istiyoruz. Şayet bu kitapta hatalar ve ihmal edilmiş noktalar varsa, kusurumuza bakılmamasını rica edeceğiz. Netekim aldığım bir kaç mektup bizi böyle düşünmeğe sevkediyor.

«Azizim Monsieur Alphonse,

«Kitabınızın müsveddelerini okudum. Bundan sonra böyle hatalar yapmıyacağınızı ümit ederim. «Şöyle ki», «arkasından»,

Saygılarıyla...»

LXXXVIII

Günün birinde Stephen kalkıp, giyindi. Yaşlı kadının suallerine hiç cevap vermeden, dere kenarındaki evine gitmek üzere yola çıktı.

Güneş ortalığı kavuruyordu.

Bahçe çok güzelleşmişti. Yabanî güller o kadar büyümüştü ki evin cephesini görmek imkânsızdı. Şerbetçi otu ile asmalâr da her tarafı kaplamıştı.

Arada sırada kalbini sızlatan hatıraların uyanmasına sebep olan yerlerde durarak, evin her tarafını dolaştı. Nihayet sıra havuza gelmişti. «Bu korkuluğu çocuklarımızın suya düşmemesi için, yapılmasını istemiştim? Benim çocuğum olmıyacak artık» diyerek, ayağıyla bir tekme indirip, korkuluğu yıktı.

Kameriyeye gelince de «Bu sıra ikimizin oturması içindi. Bundan sonra yalnız olarak buraya geleceğim. Bu güzel hanımelleri yabanî güller de ikimizin başını güneşten muhafaza edeceklerdi. Tek başıma olduktan sonra, gölgeye de ihtiyacım yok» diye söylenerek hanımellerini, bahçenin et-

rafındaki çitte açan akdikenleri de koparıp, parça parça etti.

Ihlamurların altına geldi. Ihlamurun yaprakları da adamakıllı sıklaşmıştı. Ağacın kabuğuna oyduğu adlarının ilk harflerini gördü. Bu harfleri oymaktan maksadı başka yerleri, başka günleri hatırlamaktı.

Monsieur Müller için düzeltilen çiçek bahçesinin yanından geçiyordu. Nadide lâleler açmış «renoncule» ler, «anemone» lar... Her cinsten de güller etrafa güzel kokularını yayıyorlardı. Bir anda toprağın üstü bu hârikulâde çiçeklerin parçalanmış yapraklarıyla örtüldü.

Nihayet evde niçeri girmişti. Monsieur Müller'e tahsis edilen odada çiçeklere ait kitaplar duruyordu. Hepsini birden yırtıp attı.

Kendi mavi kaplı odalarına çıktığı zaman, tamamiyle altüst olmuştu :

«Burası bizim olacaktı» diye mırıldandı. Bir anda, ümit ettiği ve bugün tamamiyle yıkılmış sadetinin hülyaları birer birer gözünün önünden geçmeğe başladı.

Artık her şeyin bittiğini düşünerek, çılgına döndü ve odanın duvarlarını kaplıyan mavi kumaşları parça parça ederek, yerlere attı. Magdeleine için aldığı nefis bir aynayı da kırmakta tereddüt etmedi.

Böylece bütün evi dolaşarak, Magdeleine için hazırladığı her şeyi tahrip etti.

LXXXIX

Bu hâdiselerden sonra Stephen bir ay kadar oradan oraya gitti, dolaştı. Hiç gayesiz, hiç arzusuz kırlarda geziyor, bütün gün ne kimse ile konuşuyor, ne de kimseyi görmek istiyordu. Bazen dere kenarındaki çayırların üstüne uzanıyor, taş gibi hareketsiz yatıp, geçen mes'ut günlerini ağlıyarak baştan yaşamağa çalışıyordu. «Ben burada ağlarken o ne yapıyor? Tabiî yataktan bile kalkmamıştır, kocasının

kolları arasında yatıyordur» diye düşününce de korkunç bir hırsa kapılıyordu. O zaman hemen yerinden fırlayıp, şehre gitmek, Magdeleine'i elleriyle boğup, Esward'ı da ayaklarının altında ezmek istiyordu.

Şehre gitmek arzusunu bir kere yerine getirebildi. Ve bir gezinti yerinde Magdeleine'e rastladı. Edward'ın koluna girmiş, yürüyordu. Şık giyinmiş bir sürü erkek ve kadınlarla beraberdiler. Magdeleine konuşuyor, etrafındakiler de kahkahalarla gülüyorlardı. Her halde genç kadın birisiyle alay ediyordu. Stephen heyecandan nefes bile alamıyordu. Artık yürümeğe de hali kalmadığı için, bir ağaca dayanmağa mecbur oldu.

Yoldan geçenler dönüp Stephen'e bakıyorlardı. Rengi sararmış, taranmamış saçları yüzüne düşmüştü. Elbiselerinin bazı düğmeleri de iliklenmemişti. Kunduralarını boyatmamış, çoktan beri ne şapkası, ne de elbisesi fırça yüzü görmemişti.

Edward eski arkadaşını gördü ama, tiksinerek başını çevirdi, Magdeleine'in kolundan tutarak arabasına doğru sürükledi. Gittiklerini görünce, Stephen büsbütün sersemlemişti. Bir hayli zaman sonra, insanların etrafına toplandığını ve herkesin kendisine merakla baktığını, farkedebildi.

Genç adam ahaliye hayret ve azametle baktı ve oradan uzaklaşmak için bir adım atar atmaz da etrafındakilerin gerilediklerini gördü. Adeta korku ile kendisinden uzaklaşan bu kimseler, onu gezinti yerinin nihayetine kadar, bir kaç adım geriden takip ettiler.

Evinin bulunduğu tarafa yaklaşırken, eski bir tanıdığa rastladı. Vaktiyle bir düelloda kendisine şahitlik eden Wilhelm Girl idi, bu adam. Hatta o zamanki yardımı için kendisini mükâfatlandıracağını vaad etmiş olduğu halde sözünü tutmamıştı.

Wilhelm'in hayatında bir değişiklik olmamıştı Güneşin batmasına daha iki saat vardı. Adamcağız da çayırlara uzanmış, piposunu tüttürüyordu.

Stephen karşısına dikilerek, kendini tanıttı.

Wilhelm:

«Mukaddesatıma yemin ederim ki sizi tanımadım» dedi. «O zaman çok sıhhatli görünüyordunuz. Parlak bir teniniz vardı, yürüyüşünüş de çok kuvvetliydi. Çok değişmişsiniz. Vakıa o vakit de zayıftınız ama bugünküyle mukayese bile edilemez. Siz şehirliler mahzene kapatılmış çiçekler gibi çabucak soluveriyorsunuz. Üstelik üzüntüler de kalbinizi kemiriyor. Benim gibi bütün ömrünüzü güneşte geçirecek olsaydınız, sıhhatinizden hiç şikâyetiniz olmazdı.»

Onlar böyle konuşurken, çok zarif giyinmiş, cins bir at üzerinde gelen birisi yaklaşarak Stephen'e:

«Dostum, bir mektubu mümkün olduğu kadar sür'atle yazılı adrese götür bırak» dedi. «Karşılığını göreceğinden emin olabilirsin. Seni burada bekliyeceğim. »

Stephen atlı adama cevap vermedi, Wilhelm'e işaret etti. O da son sür'atle yola düzüldü.

Yabancı adam atını bir ağaca bağladı ve gelip Stephen'in bulunduğu yerin biraz ötesine oturdu. Bir zaman ıslık çaldıktan sonra, kırbacıyla küçük çiçekleri ve uzun otları koparmakla meşgul oldu.

Wilhelm'in gittiği yerden dönecek kadar zaman geçtiğine kani olunca geleceği yola gözlerini dikti. Ara sıra da yerinden kalkarak, yolun daha iyi görüleceği bir tümseğe çıkıp, tekrar yerine dönüyordu.

Nihayet Wilhelm göründü, cevabı getirmişti. Son ümidini de kaybetmekten korkan bir kimse gibi, yabancı mektubu açmağa bir türlü cesaret edemiyordu. Sonunda hızla zarfı kopartarak, yazıyı okumağa başladı. Okurken elleriyle gözlerini siliyor, sanki önünde bir bulut varmış da rahat okuyamıyormuş gibi bir hal alıyordu. Mektubu bir kere daha **okudu. Durmadan da:**

«Böyle şey mi olur? Şimdi ben ne yapacağım?» diye mırıldanıyordu.

Yabancı elindeki yazıyı tekrar gözden geçirdi. Kolları

ümitsizlik ve şaşkınlıkla yanlarına düşmüştü. Wilhelm'e biraz apra verdikten sonra geniş adımlarla yürüdü. Nihayet atına binerek hayvanı adamakıllı mahmuzladı. Birden öne doğru atılmak istediği zaman, birdenbire sıkıca yakalandığı için, direnen at az kalsın sahibini yere yuvarlıyacaktı. Öylesine bitkin bir haldeydi ki atı kendi haline bıraktı, o da ağır ağır yola koyuldu.

Stephen, Wilhelm'e vermeği unuttuğu bahşişi verdikten sonra, yola revan oldu ve az sonra yabancıya yetişebildi. Kırbacım düşürmüştü. Stephen yerden alarak kendisine uzattı.

Yabancı adam teşekkür etti ve takip ettiği yolun doğru olup olmadığını anlamak istedi.

Stephen:

«Ne tarafa gidiyorsunuz» diye sordu.

«Ne tarafa gitmek istediğimi ben de bilmiyorum» dedi. Sonra da kendi kendine söylenirmiş gibi «Zannedersem en akıllıca hareket kendimi suya atmak ya da beynimi bir kurşunla paralamak.» diye ilâve etti. «Siz bahtiyar heriflersiniz. Bugün ölmek istememe sebep olan hâdiseler hiç bir zaman başınızdan geçmez.»

Stephen:

«Ben herif değilim» dedi. «Üstelik bahtiyar de değilim. Üzüntülerinizin benimkilerden daha zorlukla halledileceğini sanmıyorum.»

Yabancı, Stephen'in konuşma tarzı karşısında hayretini belli etmedi. Genç adamın yüzüne baktı ve cemiyet içinde yaşamanın alışkanlığı ile özür de dilemedi. Sadece atını Stephen'inkinin hizasına getirerek, kendi seviyesindekilerle konuşacağı gibi:

«Monsieur» dedi. «Vaziyetim şu: Oyunda onbeş bin florin kaybettim. Bu parayı baron Wersheim isminde birine borçluyum. Sahtekârlık edip beni aldattığına çok eminim. Düşündüklerimi de kendisine söyledim. Tabiî müthiş hırslanarak, bana bir tokat atmak istedi. Ben de kafasında iskem-

leyi parçalamak üzereyken araya girip, bana mâni oldular. Dövüşmemiz icap ettiğini söylediğim zaman da «Borcunu zu ödemek için güzel bir usul doğrusu» dedi. «Önce paraları verin sonra dövüşürüz.» Düello için çabuk harekete geçmem lâzım çünkü yarın akşam buradan ayrılıyor.»

«Bütün kış o kadar çok para sarfettim ki, bir haftadan evvel bu miktarı tedarik etmeme imkân yok. Amcalarımdan birisine yazıp bana borç vermesini rica etmiştim. O da isteğimi reddetti. Gidip baron Wersheim'in kafasına kurşunu sıkıp sonra da kendi beynimi parçalamaktan başka çarem kalmadı demektir.»

Yaabncı Stephen'in kıyafetine bir göz attıktan sonra:

«Size sanki bunları ne diye anlattımı» dedi. «Her halde insanlar kat'i kararlar vermek üzereyken o kararları tatbik etmeden önce zihinlerini başka şeylerle meşgul etmek istiyorlar. Biraz da vakit geçirmek hikâyesi olsa gerek.»

Bir kaç dakikadan beri zihnini işgal eden bir düşünceye cevap vermek istermiş gibi Stepehn:

«Meseleyi bu derece uzatmayınız» dedi. «Belki de bana bütün bunları atlatmakla, zannettiğiniz kadar hata etmiş sayılmazsınız. Çünkü ben size bu parayı borç olarak verebilirim.»

İnanmadığını belirten bir eda ile yabancı:

«Siz mi verebilirsiniz?» diye sordu.

Stephen:

«Evet, ben» dedi.

Evine yaklaşmış oldukları için Stephen içeri girdi ve elinde kâğıtlarla geri döndü.

«Size şu tahvili vereceğim, istediğiniz paranın iki misli kıymeti vardır. Bunu rehin koyarak lâzımgelen miktarı alabilirsiniz. İşte bu da vekâletname.»

Yabancı:

«Monsieur» dedi. «Size minnettarlığımı ve hayretimi anlatmaktan âcizim. Ömrüm boyunca bu iyiliğinizi unutmıyacağım. Nankör olmadığımı da isbat edeceğim. Siz sadece ba-

na yaşamamı sağlamıyorsunuz, daha önemli olan namusumu, şerefimi kurtarıyorsunuz. Allah tarafından gelen bir yardım gibi bu verdiğiniz parayı kabul edeceğim. Yarın akşam beni karşınızda bulursunuz. Lûtfen isim ve adresinizi bildirir misiniz?»

Adam gittikten sonra Stephen küçük servetini belki de ciddi surette sarsmış olduğunu düşündü, fakat «Benim para ile işim ne? Onun için sarfetmiyecek olduktan sonra» diye kendi kendine söylendi.

Yabancıdan hiç bir haber çıkmamıştı. Oysa aradan bir kaç gün geçmiş bulunuyordu.

O günlerde Stephen Fritz'i sık sık ziyaret ediyordu. Karısı ev çocuklarının ortasında balıkçının tattığı sakin ve daimî saadeti gördükçe öyle kalbi burkuluyordu ki, derhal evden fırlayıp, rahatça ağlıyabilmek için tenha yerler arıyordu. O vahşi kaderi de yerini korkunç bir melânkoli ve hüzne terketmişti.

XC

MANASIZLIK İHTİRASLARA ELZEM OLAN BİR MANTIKTIR

Üç gün müddetle Stephen çalıştı, toprağı eşti, fidanları yeniden dikti.

Bütün hatıralarını etrafına toplamak istedi. Yatak odasını mavi kumaşla kapattı. Monsieur Müller'in kitaplarını yeniden aldırttı. Çiçek bahçesini baştan düzelttirdi.

Havuzun etrafındaki korkuluk da yaptırıldı, küçük sıranın üzerindeki kameriye çiçeklerle kapatıldı.

Sanki Magdeleine kendisiyle beraber yaşıyormuş gibi, her şey yerli yerindeydi, gene.

Sabahleyin kalkar kalkmaz, gidip yeşilliklerin altındaki sıraya oturuyor, genç kadının haberi olmadan sakladığı tek mektubu baştan okuyordu. Okuduktan sonra da başı göğ-

süne düşüyor, nazarları bir noktaya dikilip kalıyordu.

Güneş ufukta yükseldikçe aşağısındaki derenin suyunda sarı akisler peyda oluyor, sonra da gökte yükselerek ortalığı kavurmağa başlıyordu. Sonunda da kızıllıklar saçarak batmaktaydı.

Stephen bütün gün yerinden bile kıpırdamıyordu.

Ortalık kararınca Fritz'in gür sesi işitip, genç adamın akşam yemeğine davet eder. O zaman Stephen yerinden ağır ağır kalkar, dereye kadar iner, Fritz'in sandalına binerdi.

Akşamları da tek başına sakin gecelerde hatta bazen fırtınadan önce çıkıp, suları iyice dalgalandıran rüzgârda sandalla uzun uzadıya dolaşırdı. O mesut günlerde Magdeleine'in söylediği şarkıları tutturur, geç vakitlere kadar sandaldan çıkmazdı.

«Zenginliğim yapraklardır,
Mavi gökyüzü, yeşil halılar ve saire...»

Bir kaç dakika için geçmiş hayatını baştan yaşar, aynı havayı teneffüs eder ve aynı heyecanı duyardı. Konuşmağa, nefes almağa, kıpırdanmağa, cesaret edemezdi .Çünkü hatıralarının onu yükselttiği gökyüzünden yere düşeceğini zanneder, etrafındaki sihirin bozulmasından korkardı.

XCI

MÜZİK

Ümidin söylediği şarkılara uyarak masum kalbin dansettiği çağı kim bana geri getirecek?
Her birimiz bir tarafta, sıralara oturarak yaşlıların dostu olan güneşi koklıyacağız.
Bir kadın görünce, hatıralar canlanarak ruhumuz ısınacağı için, ona gülümsiyerek bakacağız.»

Heyecanlı ve şair ruhlu insanlar için hayat, ümit ve eseflerden teşekkül eder.

Hayata girişlerinde hayalleri istikballerini süsler, aşklarını, dostluklarını canlı renklere bürür. O derecede ki, gerçek ne kadar güzel olursa olsun ümit ettikleri saadetten bir nebzeye nail olmak bile onları memnun eder. Üzülerek, hayal kırıklığına uğrıyarak, cesaretleri mahvolmuş bir halde: «Hepsi bu kadarcık mı?» demezler.

Sonra da rüzgârda kalan gülün yaprakları gibi bütün bu hülyaları birer birer dökülmeğe başlayınca, budalaca bir hassasiyetle geri kalan yaprakları kopartırlar. Rüyalarına renk veren, zenginleştiren bu saadetin hülyalarından vücude gelen bir çocuk olduğuna kani olurlar.

Artık istikbale inanmaz olmuşlardır. Ya da öylesine tatsız bulurlar ki, dudaklarını kıvırıp geçerler. Geçmiş bir yalandan ibarettir. Fakat o günlere esef etmeden de duramazlar. Böylece geviş getirir gibi durmadan geçmişi düşünürler, gözlerinin önüne getirirler. Tıpkı fakir yaşlı kadınların kahve telvesine bir kaç kere sıcak su koymaları gibi.

Biz de hatıralarımızı canlandırabildiğimiz, gözümüzün önüne getirebildiğimiz için memnun olmalıyız.

İnsan ömrünün ortasına gelince hiç bir çiçek, hiç bir ağaç, hiç bir ses, hiç bir koku, hiç bir renk yoktur ki, eski günleri hatırlatmasın.

İşte bu kitabı yazan bizler de genç bir kızın mezarında gördüğümüz hanımelleri yüzünden aynı çiçeğin kokusunu duyunca, mezarlığı hatırlarız. Vücudla beraber tabutta kapalı duran ruhun da fidanın usaresiyle yükselik çiçekler vasıtasiyle güzel kokular yayarak cennete uçacağını zannederiz. Bizim için hanımeli kokusu ruhu ve ölmezliği ifade eder.

Kloş şeklindeki beyaz, kırmızı, mor çiçeklerini yere doğru çeviren kahkaha çiçeğinin de etrafını sardığını, tırmandığını gördüğümüz zaman, bir bahçede bulunan havuzun kenarındaki parmaklığı hatırlarız. Bugün o bahçeye kalbimiz burkulmadan girmemiz imkânsızdır.

Oysa bu gibi şeyler bize tam ve zedelenmiş bir hatırayı

canlandırmaktadır. Hayatımızın herhangi bir çağında, duyduğumuz bir şarkı, bir müzik parçası, hatıramızı canlandırır, içimizden silinmiş sandığımı bir hâdiseyi gözlerimizin önüne getirmeyi sağlar.

Başı sallanan, bacakları titriyen ihtiyar, ilk sevdiği kadının tatlı sesiyle söylediği bir şarkıyı tekrar duyunca kendini on yedi yaşında gibi hisseder. Beş dakika için ona hülyalarını, aşkını, bakışlarının parlaklığını, hattâ tazeliğini ve kuvvetini, iade edebilir. O müddet içinde başı sallanmaz, bacakları titremez, saçları da o derece beyaz görünmez.

Herkes için alelâde bir şarkı, bir kişi için ilâhi bir ahenk ifade eder. Çünkü o tek kişinin kulaklarında değil, kalbinde akisler yaratır.

Kolejdeki dans hocamız Monsieur Cornet'nin bize figürleri öğretirken çalınan havayı bugün bile heyecanlanmadan mırıldanamayız. Oysa Monsieur Cornet'nin bütün gayretleri boşa gitmişti, çünkü bütün Fransa'da bizim kadar kötü danseden kimse bulunmaz.

Bu heyecan kolejden uzak kaldığımızdan ileri gelmiyor. Çünkü mektepten kovulmuştuk. Üstelik iki günde dövüştüğümüz bir de hocamız vardı. Aradaki günleri ise karanlık odada geçirdik.

Fakat o zaman kafamızı, kalbimizi işgâl eden bir şey ler vardı. Bu şeyler de bizi Yunancadan, Lâtinceden ve dans dan daha ziyade ilgilendiriyordu.

Hayatımızın herhangi bir safhasından ya da günümüzün tarihinden bahsetmek istesek laternanın şu veya bu havayı çaldığı günler diye anlatırız. Meselâ duc de Berry öldürüldüğü zaman laternada «C'est l'amour, l'amour l'amour» havası çalmaktaydı. Daha sonraları da, artık ümidi kestiğimiz bir saadeti ilk defa tattığımız günü hatırlatan Almanca bir şarkı vardı.

Zannedersem insan hayatın hikâyesini müzikle kolayca

belirtebilir. Yani her devirde işitilen havayı yazmakla. Bu hatıraları okumak sadece bize hâdiseleri göstermiyecek ,üstelik o zaman hissettiklerimizi de duyuracaktır.

Madem ki müzikten bahsediyoruz zihinlerimizi çoktan beri işgâl eden bir noktayı da belirtelim. Müziğe kelimeler eklemeyi budalaca bir hareket telâkki ediyoruz.

Müzik, ruhlarımızı da beraber sürükleyerek, gökyüzüne doğru yükselmelidir. İnsanların kulağından daha yukarıya çıkamıyan kelimelerle neden ağırlaştırmalı?

Müzik aslında bir lisan, ruhun lisanı değil midir?

Müziğin arkasında korkunç kelimeler sürüklendiğini duyduğum zaman, âdeta topal olmuş gibi gelir bana. Ahenk çocukların mukavvadan yaptıkları arabaları, bir kuşa taşıtmalarına benzer. Oysa o biçare kuş ağaçların tepesinde dolaşmak arzusundadır. Ta da kuyruğuna bir sicim bağlanan mayıs böceği gördüğümü sanırım.

Müziğe sözler ilâve eden ilk adam her halde çok vahşi bir kimseymiş. Ruhunu müziğe kadar yükseltmediği için, müziği kendi seviyesine düşürmek istemiş ve sözlerden istifadeye çalışmış. Tıpkı neşe içinde şarkı söyliyerek havaya yükselen tarla kuşunu, bir saçma parçasıyla yere indirmek gibi bir şey.

Şimdiye kadar müzik hakkında söylediklerimiz, sırf yazarın gevezeliğinden ibaret değildir. Belki bizi gevezelikle itham edersiniz ama, maksadımız. Stephen'in gece şarkı söylemekle hissettiği hüznün sihrini anlatmaktı.

«Zenginliğin yapraklarıdır ve saire...»

XCII

MONSİEUR STEPHEN'E KANUN ADAMI M. WALFURST TARAFINDAN

«Efendim,

«Uğursuz bir düellonun mes'ut bir hayattan koparıp

götürdüğü müşterilerinden biri, sizi ilgilendiren bir vasiyetnameyi önceden bana teslim etmişti.

Lütfen bizzat bana gelmenizi, ya da vekâletname verebileceğiniz bir kimseyi göndermenizi, rica ederim.

Aramızdan ebediyen çekilen Monsieur de Nelseim gibi sizin de bana itimat edeceğinizi ümit eder işlerinizi bana havale etmenizi temenni ederim. Bütün gayretimle hizmetinizde bulunacağımı arzeder, teşrifinizi bekliyerek derin saygılarımı sunarım efendim.»

Walfursi.

XCIII

Stephen sabahtan beri küskün ve sessiz oturmaktaydı.

Fazla hassas olan kimseler ki biz kendimizi onlarla mukayese edemeyiz, acılarını da saadetlerini de kendilerine saklarlar. Her türlü hislerini kalplerine gömüp kelimelerle onları dışarı vermek istemezler.

Gerçekten kelimeler üzüntülü bir kalple ya da neş'e ile söylendikleri zaman tıpkı çiçeklerden havaya yükselen arılara benzerler.

Ancak dostlara açılabilen bazı kimseler saadetlerinden kederlerinden, velhasıl her türlü hislerinden bahsederlerken insanın şöyle diyeceği gelir «Ne kadar zamandan beri üzüntülerinizi, acılarımızı anlatıyorsunuz. Eminim ki artık kalbinizde hiç birşey kalmamış. Tıpkı bir koku gibi uçup gitmiştir.»

Hayatının boşluğu Stephen'i çok ürkütüyordu. Ömrünün ikinci devresi, ilkinin matemini tutmakla geçecekti.

Kendini öldürmeği düşündü.

İntihar hakkında bir sürü tumturaklı sözler sarfedilmiştir.

Bu tumturaklı sözlerden biz ancak yazarın ölüm korkusunu hissedebildik.

Bu bapta bir sürü mânasızlıklar da birikmiştir.

Bunlardan birisi Cicéron'dan kalmadır. O zamandan beri de pek çok tekrarlanmıştır. «Bir nöbetçinin nasıl nöbet tuttuğu yerden uzaklaşmağa hakkı yoksa, insanın da kendini öldürmeğe o nispette hakkı yoktur.»

Cenabı Hakkı onbaşı yerine koyan bu mütalâaya cevap vermek istemiyoruz. Zaten Allahın bizimle çok az ilgilendiğini, biz insanların Onu kırdığımızı düşünmekte hata ettiğimizi bilmelyiiz. Zira bizi ne cezalandırmak, ne de mükâfatlandırmak zahmetine katlanmamaktadır. Her şeyi tesadüfe ve insanların kendi bilgilerine bırakıp, hayatlarını düzenlemelerini istiyor. «Kendini öldürmekten çok, acılara karşı koymanın daha büyük bir cesaret nişanesi olduğu, ancak alçakların itihara teşebbüs ettikleri» söyleniyor. Bu da doğru bir düşünce değildir. Hayatta kendilerini öldürmeğe kalkanlar da bunu çok iyi bilirler.

Bize kalırsa, bizi rahatsız eden bir elbiseyi çıkarmak, hoşlanmadığımız bir yerden uzaklaşmak, omuzlarımıza çok ağır gelen bir yükü bırakmak kadar makul bir davranış olamaz.

Stephen de kendini öldürmeği düşündü.

Ölümde önce şairane bir taraf vardı, ki bu taraf genç adamı çekiyordu. Bir arkadaşına öldükten sonra saçlarından bir tutam keserek Magdeleine'e göndermesini rica edecekti. Tabiî bir de mektup yazacaktı. Hiç olmazsa bir kaç zaman için olsun Magdeleine'in hayatında böylece bir yer işgâl etmiş olacaktı.

Yalnız son arzularının yerine getirileceğinden pek emin değildi. Bir hastaya yapıldığı gibi belki her şeyi vaadedecekler fakat genç adamın ölümünden sonra Magdeleine'e lüzumsuz bir acı çektirmek istemiyeceklerdi. Çünkü verilen her hangi bir söz, bir okşanma, bir fiske ile unutulur gider.

Magdeleine öldüğünü haber alamıyacak, öğrense bile sebebini bilemiyecekti. Bu ölüm onu bir saniye olsun eğlencelerinden mahrum etmeyebilirdi de.

Birdenbire genç kadına karşı nefrete benzer bir his duydu. Onun yüzünden çektikleri aklına geldi, hayatını uğruna mahvettiğini düşündü, yaşının icap ettirdiği eğlencelerden mahrum kaldığım hatırladı. O ise zengin diye başka birisinin kollarına atılmıştı. Kendi kendine «Kim bilir» diye düşündü. «Nefret ettiğim o eğlencelerin kendisini unutmama yardım etmiyeceği ne malûm? Çünkü onu unutmak istiyorum.»

«Sizden nefret eden, sizi sevmiyen bir kadını sevmekte devam etmek kadar bayağılık aşağılık olamaz. Bir kadının vücudu sevilmese bile size karşı olan aşkı sevilir. Magdeleine de beni artık sevmiyor. Ondan başka dünya kadar kadın var... Benim henüz tatmadığım bir sürü de eğlence...»

Stephen'in düşünceleri bu yola sapmışken dereden doğru bir ses işitildi :

«Stephen, Ohe!»

Genç adamın Monsieur Walfurst'a gönderdiği Fritz gelmiş sesleniyordu.

Otuz bin florin borç verdiği yabancı düelloda ölmüştü. Fakat ölmeden önce de kendisini hiç tanımadan bu kadar parayı borç vermeğe cesaret eden Stephen'e servetinin yarısını miras bırakmıştı. Hem de çok önemli bir miktardı bu.

Fritz hikâyesini bitirirken :

«Monsieur Stephen» dedi. «On bin florinden fazla geliriniz olacak.»

XCIV

Stephen düşünüyordu: «Öleyim ama, daha yaşamadım ki... Vatanından ayrılıp da kirli, çamurlu, fakir mahalleleri görünce seyahate devam etmek istemiyen yolcuya mı benziyeyim?»

Hayatın saadet ve eğlencelerinden, kalbe ve ruha verebileceği fevkalâdeliklerden, bütün nasibimi alamadım. Ancak tek bir kadın tanıdım.»

«Kalbim hissetti, fakat ruhum, merakım tatmin olamadı.»

«Hayatımı böylece bir kadına vakfetmekle bahçelerinde sadece lâleleri hatta bir cins lâleleri seven çiçeklerle meşgul kimseler kadar ben de deli değil miyim? Sanki başka çiçeklerin rengi, kokusu yokmuş gibi. Sanki başka kadınlar kalblerde aşk yaratamazlar, zevk veremezler gibi.

«Şimdiye kadar sırf kendine ait bir kadım kollarında tutamadığım, göğsüne bastırmadığını hatırladı. O anda da Marie aklına geldi.

«Öyle ama» dedi. «Onu da Edward'ın kollarında görmedim mi?»

«Neden kadınlardan sahip olamadıklarım kuvvet ve iffeti talep etmeli? Verebildiklerinden fazlasını neden istemeli onlardan. Neden gül ağacından yasemin, hanımelinden portakal beklemeli? Yaseminin, portakalın kokusundan zevk almamalı?»

Stephen uzun zaman başı ellerinin arasında öylece kaldı.

Çünkü genç adamın gözlerinin önünde tanımadığı zevklere ait şehvet manzaraları beliriyordu. Bütün vücudu ürperiyor, güneş ışınlarıyla dolu havayı öpmeğe çalışıyordu.

Birdenbire aklına bir şey geldi. Gene bir müddet sabit nazarlarla önüne baktıktan sonra yerinden fırladı.

«Neden olmuyormuş? Bana vereceği zevkleri bulmak için neden hayattan istifade etmiyecekmişim?» diye haykırdı.

XCV

HURREM - HAUS (Umumhane)

Dolambaçlı bir merdivenin başında duran yaşlı kadın, ışık tutarak :

«Tekrar sizi görmek şerefine erişinceye kadar, Allaha-

ısmarladık» diyordu.

Aydınlattığı yerde duranlardan başka bir beklediği kalmamıştı. Onun için şamdanıyla içeri girdi ve Stephen ile arkadaşlarını karanlıkta bıraktı.

Tam mânasiyle sarhoş olarak oraya giden Stephen artık iyice ayılmıştı. Kendi kendine :

«O derece şiir dolu ve harikulâde bir aşkın sonu bu muydu?» diye söyleniyordu. «Aşka tapan ve onu kudsî bulan beni işte Magdeleine nerelere kadar sürükledi... Bir fahişenin kollarından çıkıyorum. Tiksinti ile istemiyerek öptüğü dudaklarım el'an nemli. Beni öpmeğe mecburdu, çünkü parasını önceden vermiştim.»

«Sefil kadın beklediğim zevki de bana veremedi. Pazarlığını evvelden yaptığımız vücudunu, muvakkat bir zaman için bana teslim etti. Onu istediğim gibi kullanabilirdim.»

«Beni aldatan bir zevkten başka bir şey değildi bu. Oysa işkence ile geçirdiğim gecelerde aşkı böyle mi tahayyül etmiştim? Meçhulüm olan zevkleri tatmak için geldiğim bu yerden derin bir nefretle çıkıyorum. Aşk istiyen dudaklarımı, başkalarının da değdirdiği dudaklara temas ettirdiğim için, kendimden nefret ediyor ve esef ediyordum. Bu kadınla bir vücut olmağa, tenimin tenine dokunmasına neden razı oldum?»

«Stephen, yukarıda kalmağa mı karar verdin?» diye arkadaşlarının seslendiğini duyunca, hemen yanlarına geldi. Hep beraber bir punç içmeğe gittiler ve sonra yatmağa evlerine döndüler.

Bir kaç günden beri Stephen'de büyük bir değişiklik farkediliyordu. Çocukluk arkadaşlarından birini görmek için şehre inmişti. Arkadaşı çok zengin bir gençti. Kendisini fevkalâde iyi karşıladı şehirdeki başka zengin çocuklarıyla da münasebeti vardı. Bunların hiç birisi her hangi bir yerle meşgul değildi. İşleri güçleri eğlenmek, mümkün olduğu kadar hoş vakit geçirmekten ibaretti. Ertesi günü düşünen hiç yoktu içlerinde.

O gün adamakıllı sefahat içinde geçen saatlerden sonra

Stephen de ötekilerini takip etmiş, daha doğrusu o ana kadar olmadığı bir sarhoşluğunun sevkiyle, arkadaşlarıyla beraber, umumhaneye gitmişti.

XCVI

SUZANNE'DAN MAGDELEİNE'E

«Sevgili Magdeleine'im babanın sıhhati seni artık endişeye düşürmüyordur değil mi? Kızını görmek, seçtiği damadın sana ne büyük bir saadet verdiğine şahit olmak, yağı tükenen kandili yeni baştan canlandırmıştır. Mümkün olabildiği kadar mes'utsun değil mı? Ben sana söylememiş miydim? Bundan sonra tavsiyelerime uymanı rica edeceğim.»

Artık aklın başına geldi. Bizi dinlemeyip onunla evlenseydin, ne büyük bir hata işlemiş olacaktın. İşte bunu sana bir defa daha ispat edeceğim.

Şayet Monsieur Stephen ümitsizce, hattâ kalbinde kederinden küçük bir iz bile kalmışsa, gene çok becerikli hareket ediyor ve üzüntüsünü gizlemeğe çalışıyor demektir. Kendisini görecek olsan tanıyamazsın.

Akıllanmış olduğunu zannetme, sadece deliliği başka türlü beliriyor, şimdi. Eski günlerin Werther'i şimdi sevimli bir sefih vaziyetinde. Şehirde adetâ meşhur oldu. Hiç bir munit yok ki, ondan bahsedilmesin. Yalan veya doğru anlatılacak bir sürü hikâyelere sebep oluyor.

Doğruyu söylemek icap ederse, hiç bir şeyden çekinmiyen, üstelik de nükteler saçan bir genç.

İşte, doğruluğuna emin olman lâzım gelen maceralarından biri:

Geçen gün yeni bir opera ilân edilmişti. Kulis haberlerine bakılacak olursa, bir şaheser olduğu da muhakkaktı. Öyle olmasa bile, opera herkesin şıklaşıp, kendini göstermesine bir vesile bulduğu yer değil mi? Kendi hesabıma ben de

tasavvur edemiyeceğin kadar şahane bir tuvalet yaptırmıştım. Şimdiye kadar bu derece şık olmak hevesine kapıldığımı hatırlamıyorum. Hava sisli olduğu için gezintiye de müsait değildi. Yemekte otururken, opera için bilet almağa giden uşak gelerek, tek yer bulmanın imkânı olmadığını bildirdi. Bütün yerler tutulmuştu. Çoğu zaman boş yerler kaldığını bildiğimiz için, halkın bu derece hücum etmesine aklımız ermedi, uşağı tekrar gönderdik. Maalesef gene aynı cevapla döndü.

Monsieur Stephen ile bir kaç arkadaşı tiyatrodaki bütün yerleri tutmuşlar, bu suretle de kimseye yer kalmamıştı.

Tiyatro binasına girmeğe uğraşan bir sürü insanla kapının önü dolmuş, ayrıca da meraklılar oraya birikmişti. Tiyatronun memurlarıyla kavga ediyorlar, birbirlerini dövüyorlar, bağırışıyorlardı. Dışarıda insanlar birbirine girerken, salonda üç kişiden başka seyirci olmadığını gören aktörler, oyuna başlamak için acele etmemişler, fakat perdenin açılma zamanı geçince bu üç kişi öylesine gürültü çıkarmışlarki, derhal perde açılmış ve oyun da başlamış.

Tabiî aktörlerin hiç de keyifleri yerinde değilmiş. Üç arkadaş kâh çılgınca alkışlıyorlarmış, kâh da hiç ses çıkarmıyorlarmış. Opera bittikten sonra tiyatrodan çıkarken kapının önünde bir sürü insanla karşılaşmışlar. Onları tanıyanların sordukları suale, salonda az insan olunca, seslerin ne şekilde aksedeceğini merak ettiklerini, soğuk bir eda ile söylemişler.

Magdeleine, karar verilen bir şeyi yapamamanın verdiği sıkıntıyı tasavvur edebilir misin? O akşam ne ile vakit geçireceğimizi bilemez olmuştuk. Herkes de tabiî aynı şeyi hissetmiş ve bu oyunu oynıyanlara fena halde içerlemişler... Üç arkadaşa bin florinden fazla bir paraya mal olan bu şaka şehirde günlerce çalkalandı, durdu.

Nasıl olduğunu kimse bilmiyor ama. Monsieur Stephen çok zengin oldu. Penceremizin önünden kurşunî bir atla geçti. Fakat hayvanın ne kadar güzel olduğunu sana anlatmaktan âcizim.

İşte gördüğün gibi teselli bulmak için uzun zamana ihtiyacı olmamış.»

XCII

SUZANNE'DAN MAGDELEİNE'E

«Vah zavallı kardeşim, demek baban o derece hasta... Böyle üzüntülü zamanlarında seni yalnız bırakmıyacağımı tabiî bilirsin.

Magdeleine'ciğim yalnız cesur olman kâfi gelmez, biraz da mâkul davranman lâzım. Baban çok yaşlı. Hiç bir ıstırap çekmeden, azalarından birini kullanamaz hale gelmeden, bu dünyadan ayrılması daha hayırlı olmaz mı?

Yarın sabah sana gelmek üzere yola çıkacağım.

M. Stephen yaptığı delilikler ile şehir halkını şaşkına çeviriyor. Gene bu sabah birisi ile dövüşmüş. Dün akşam da tiyatroda kendi halinde bir seyirciye sataşmış.

«Affedersiniz mösyö sizi rahatsız ettiğim için özür dilerim ama...» Yabancı büyük bir nezaketle dinlemeğe koyulmuş. Stephen ciddî bir tavırla «Sizden bir şey rica edecektim de?» demiş «İnsanın burnunun çok büyük olması elbette bir suç değildir, dünyanın en dürüst insanının bile burnu büyük olabilir,» Muhatabı afallıyarak «Ne demek istiyorsunuz?» diye sormuş tabiî.

«Evet büyük burna malik olmak kabahat değil ama, insanın sizinki kadar büyük burnu olursa istemeden rahatsızlık verebilir.»

«Peki ne olacak? Ne demek istiyorsunuz?»

«Sizden biraz burnunuzu geriye çekmenizi rica edecektim. Mademoiselle Clara'yı seyretmeme mâni oluyor da?»

Bu kaba şaka kavga ile sona ermiş, bu sabah ikisi karşılıklı geçip düello etmişler. Allahtan ki, hiç birine bir şey olmamış.

XCIII

Bir akşam Stephen gece yarısına doğru arkadaşları ile beraber bir eğlenceden dönmekteydi. Hepsi karınlarının aç olduğunu farkettiler. Oysa civarda yemek yiyebilecekleri bir yer kalmamıştı, her yer kapalıydı. Hattâ en tenezzül etmeyecekleri cinsten bir kabare bile yoktu. Kimse onlar için kepenkleri açmazdı. Neredeyse büyük bir ümitsizlik içinde her biri kendi evinin yolunu tutacaktı ki, Stephen bir dükkânın cemakânının arasından bir ışık sızdığını gördü.

«Aman ne mükemmel!» diye haykırdı: «Yemek yiyebileceğiz.»

«Yürüdü, dükkânın kapısını tıkırdattı, yarı soyunmuş bir adam göründü.

«İyi akşamlar monsieur, nasılsınız.»

«Teşekkür ederim, bir arzunuz mu vardı?»

«Önce müsaade edin de içeri girelim, hava pek soğuk.» Dükkâncı biraz tereddüt etti.

«Korkmayın hırsız değiliz» deyip şehirde oldukça tanınmış isimlerini bildirdiler.

«Azizim buraya sadece karnımızı doyurmak gayesi ile geldik.»

«Eksik olmayın efendim ama, çok geç olmadı mı? Bu saatte şehirde herkes uyuyor, benim de sabah erkenden kalkmam icabediyor.»

«Bize vız gelir.»

«Zaten size ikram edebileceğim bir şey de yok.»

«Canım biz ne varsa onunla yetinebiliriz.»

Stephen gözüne çarpan dolaba saldırdı.

«Yaşasın beyler» diye bağırıyordu. «Kızarmış tavuk bile var burada.»

Ama dükkân sahibi kızmıştı.

«Beyler» dedi. «Şakayı aştığınızın farkında mısınız? İnsan kendi evinde hürdür, beni rahat bırakın da uyuyayım, ve lütfen gidin.»

Stephen soğuk ve üstün bir eda ile:

«Kızacak ne var sanki? Sizden yiyecek bir şeyler istedik» dedi. «Bulduğumuzu yiyeceğiz, karnımız aç, bundan tabiî ne olabilir.»

«Ama ben sizi tanımıyorum ki?»

«Sofrada tanışırız.»

«Benim karnım aç değil.»

«Biz yerken sizin de iştahınız açılır.»

«Kuzum efendiler, ben istemediğim halde, burada oturup yemek yiyemezsiniz.»

«Bize nezaketle ikram etmenizi arzu ederdik, ama böyle davranmadığınız takdirde biz de zor kullanmasını biliriz.»

«Buranın sahibi ben değil miyim?»

«Bunu sizin bilmeniz gerekir.»

Dükkâncı son derece öfkelenmişti.

«Pekâlâ efendiler, lütfen buradan çıkmanızı rica ediyorum» dedi.

«Yemek yedikten sonra elbet çıkacağız.»

«Sizi kapı dışarı atmağa mecbur etmeyin beni.»

«Biz üç kişiyiz, siz ise tek başınasınız»

«Bağırır imdat çağırırım.»

«Hiç bir şey yapamazsınız, kapının önüne geçer sandalyalarla, camınızı çerçevenizi indiririz. Böylece gece uyumanıza imkân olmaz, yarın da bütün şehir dükkânınızda geçen hâdiseyi korkunç bir hikâye haline getirir. Mademki geceyi uykusuz geçireceksiniz bağırıp, kavga etmektense, yiyip içerek neşe ile geçirmek daha iyi değil mi?»

«Üstelik de üç dost edineceksiniz.»

Dükkâncının kararsız hareketlerle ayağım yere vurduğunu gören Stephen hemen sofrayaı kurmağa başlamıştı bile.

«Mösyö tabakların yeri neresi? Cevap vermeyecek misiniz? Ben bulurum, nasıl olsa... İşte buldum bile.»

«Aman efendiler, böylesine tahakküm nerede görülmüş?»

«Halbuki bizi iyi karşılasaydınız, ne iyi olacaktı? Mesele çok basit... Başka şarabınız yok mu? Baksanıza burada sadece üç tabak var, biz ise dört kişiyiz?»

Dükkân sahibi «Benim hararetim yok» diye itiraz etti.

«Zararı yok bizimle kadeh tokuşturmanıza mâni değil, zaten üç kişi de olsak bu içki yetişmez. Hadi bu iki beyi mahzene götürün.»

«Anlaşılan siz benimle alay ediyorsunuz.»

«Ne münasebet, sadece yemek istiyoruz, hepsi o kadar. Bize bir şeyler yedirmeği kabul ettiğiniz an her şey yoluna girer. İşte burada bir deste anahtar asılı, en büyüğü mahzeninki olsa gerek. Bu efendilere yol göstermek istemezseniz, siz olmadan da girebilirler ama, menfaatiniz icabı refakat etmelisiniz. Şişeleri kırmaları işten bile değil çünkü.» Stephen'in iki arkadaşı dükkâncının koluna girerek zorla mahzene sürüklediler adamcağızı. Bu esnada Stephen'de sofranın eksiklerini tamamlamağa çalışıyordu. Dolapta ne bulursa masanın üzerine koyuyordu. Kızarmış tavuk, sığır sövüşü, lahan turşusu ançviz...

Diğerlerinin el'an gelmediklerini görünce, olduğu yere oturdu, birdenbire yüzünün canlılığı gidivermişti. Başını iki elinin arasına aldı. Öylece bir müddet durdu.

Bütün bu aşırı neşesi ve çılgınlıklarına rağmen yüzünü hiç bir zaman içten gelen bir tebessümün aydınlattığı vaki değildi. Bu hali her zaman Magdeleine'i düşünmesinden de ileri gelmiyordu. Nedenini anlıyamadığı bir hüzündü bu. Belki de teessür alışkanlığı demeliydi buna. Kendini kaptırdığı zevk âlemi de tabiatına öylesine uymuyordu ki... Her zaman onda yabancı bir memlekette kalmış öteki insanlardan ayrı bir adam hali vardı.

Dükkâncı mahzenden geri geldi, iki arkadaş da kolları şişelerle dolu olduğu halde arkasından geliyorlardı. Dükkâncı suratını asmış: «Ayıp, ayıp!» diyordu. «İmdat diye bağıracağım şimdi.»

Stephen biraz küskün gibi «patırtı yapmanıza ne lüzum var!» dedi. «İki saate varmadan gideceğiz.»

«Hadi sofraya oturun bakalım.»

Dükkân sahibini zorla masaya oturtup boynuna bir peçete bağladılar.

Hemen yemeğe başladılar ama, misafirler hiç memnun değillerdi.

«Neden ev sahibimiz hiç birşey yemek istemiyor» diyorlardı.

«Karnım aç değil de ondan.»

«Siz bilirsiniz tabii, bizden söylemesi.»

«Stephen şu dansöz hakkında neler düşünüyorsunuz.»

«Clara mı? Şahane bir kadın.»

«Şehrin üçte ikisi sizin gibi düşünüyor. Ona âşık olanların sayısı muhakkak iki yüzü geçer? Mektup ve hediyeye garkediliyor her gün.»

Stephen düşünür gibi durdu, öteki devam etti:

«Bir dostu var, adamın onu bırakmağa hiç niyeti yok. Ama, Clara'yı da hayranlarını da korku durduruyor? Zira herif şehrin en iyi nişancısı.»

Stephen omuz silkti:

«Ben onun elinden Clara'yı alırım.»

«Demek dansözü bu kadar sevdiniz?»

«Yoo, sadece benim olmasını istiyorum.»

«Bunun için dostu ile dövüşmeniz lâzım.»

«Dövüşürüm.»

«Delilik olur.»

«Daha iyi ya! Ev sahibimiz, yemek yememekte inat ediyor ama, hiç değilse kadehini şerefimize kaldırabilir.»

«Hararetim yok.»

«Öyleyse kadehinizi tokuşturun bizimle.»

«Tokuşturmam.»

«Tokuşturacaksınız.»

«Hayır.»

«Biz de şarabı gırtlağınıza dökeriz.»

«Bir o eksikti, sanki uykumdan alakoymanız, en iyi şarabımı içmeniz, dolabımdakilerin hepsini silip süpürmeniz yetmiyormuş gibi şimdi de bana zorla içki içireceğinizi söyleyerek tehdit ediyorsunuz, değil mi?»

«İstediğiniz takdirde zorbalığımızı hemen önleyebilirsiniz.»

«Nasıl?»

«Bizimle beraber içerek.»

«İçmem.»

«Şu halde size zorla içireceğimizi söylemek zorundayım.»

«Bağırırım.»

«Ne lüzumu var? Yarım saat sonra bizden kurtulacaksınız. Halbuki etrafınıza ahaliyi toplarsanız, burayı muhasara altına alır, iyice akıcıkıncaya kadar da teslim olmayız. Dahası var sizi de kolunuzdan tutunca lüzumsuz bir eşya gibi kapı dışarı ederiz.»

«Şu halde ister istemez içeceğim... Deliliğiniz bana baş eğdirdi.»

Sabahleyin dükkândan çıkarlarken Suzanne içeri giriyordu. Magdeleine'in matem elbisesi için kumaş almağa gelmişti. M. Müller bu dünyadan ötekine göç etmişti de...

Stephen genç kızı tanıdı, rengi uçtu, dudakları titremeğe başladı ,arkadaşlarına :

«Bu akşam ne gibi yeni eğlenceler icat edeceğiz» diye sordu. «Benim öylesine delilikler yapmağa ihtiyacım var ki? Akşama buluşuruz. Eyvallah.»

Evine gitti ve M. Müller'in hayatla ilişiğini kestiğini de öğrendi. İlk aklına gelen Magdeleine'i görmek olmuştu.

Sonra fikrini değiştirerek genç kadına bir mektup yazmağı münasip buldu. Ona elemini paylaşabileceği için adeta saadet duyduğunu yazdı, ama mektubunun diğer taziye mektupları içine karışacağını düşündü. Üstelik de Magdeleine'in kendisiyle meşgul bile olmadığını düşünerek, mektubu yırttı attı. Kendi kendine :

«Bu akşam mümkün olduğu kadar çılgınlık edip, şarap içer ve kadınlarla eğlenirsem her şeyi unuturum, hiç birşey düşünemem» dedi.

«Bu ne düşüncesizlik.»

Stephen: «Hiç birşey olmaz» dedi.

«Böylece şehrin en iyi nişancısını tahrik edeceksin.»

«Boş verin.»

«Hiç kaçırmaz, vurur sizi.»

Stephen ise gidip adamı bulmuştu bile:

«Monsieur sizin çok kibar ve etrafa dehşet saçan bir kimse olduğunuzu söylediler. Dansöz Clara'nın dostu imişsiniz? Acaba Clara'yı bana bırakmanıza imkân var mı?»

«Galiba şaka ediyorsunuz?»

«Hayır efendim, şaka etmiyorum? Size hakaret etmeğe de niyetim yok. Clara'yı bana bırakacak mısınız? Evet mi hayır mı?»

«Madem soruyorsunuz hayır diye cevap veriyorum.»

«Neden bırakmıyacaksınız?»

«Çünkü benimle yaşıyor.»

«Bana bıraksaydınız çok iyi olurdu. Zira reddettiğiniz takdirde dövüşmemiz gerekecek.»

«Onu size veremeyeceğim gibi bir deli ile dövüşmeme de imkân yok.»

«Deli değilim ben, ya Clara'yı bana verirsiniz, ya da dövüşürüz. İkisinden birini tercih etmeniz lâzım.»

«Anlaşılan ders almağa ihtiyacınız var, düelloyu kabul ediyorum.»

«Mademoiselle Clara'yı bana bırakmanızı tercih ederdim. Ama seçme hakkı sizin tabiî.»

«Silâhı seçme hakkım da var mı?»

«Tabiî değil mi?»

«Hadi gidelim o halde.»

«Peki gidelim.»

Düello için seçilen yere dört şahit ile gittiler. Stephen hasmının yanına yaklaştı :

«Ufacık arzumu iyi düşündünüz mü?»

«Arzunuzun ne kadar münasebetsiz bir şey olduğunu düşündüm.»

«Teklifimi nasıl bulduğunuzu sormuyorum size. Razı oluyor musunuz?»

«Hayır olmuyorum.»

«Şu halde dövüşeceğiz.»

«Nasıl isterseniz?»

Stephen'in hasmı şahitleri ile yalnız kalınca «İnanılmıyacak şey» dedi. «Terbiyesizliğine rağmen bu genç adam çok hoşuma gitti. Onu öldürmeğe karar verdiğim için de üzülüyorum. Öldürmemem ise imkânsız. Yanına giderek benimle dövüştüğü takdirde muhakkak kaybedeceğini bildirin.»

Şahitler söyleneni yaptılar ama :

Stephen «Zararı yok» dedi.

Hasmı ona doğru geldi.

«Razı oluyor musunuz?»

«Hayır ama, bu kadar çılgınca davranışınız beni çok endişelendiriyor. Bakın şu yerdeki şapkaya, aramızda tam kırk adım mesafe olacak, bunun da en zor pozisyon olduğunu söyleyeyim.»

Ve hemen tetiği çekti, kurşun bir hamlede şapkayı delip geçmişti.

Stephen hiç heyecan eseri göstermedi.

«Gördünüz mü?» dedi öteki. «İşte sizi de böyle bir kurşunda delik deşik edeceğim. Çünkü ilk silâhı kullanma hakkı bende.»

«Olabilir.»

«Hiç değilse silâhları müsavi bir şekle sokmak istiyorum. Zira ölümü kovalayan bir deliyi soğukkanlılıkla seyretmeme imkân yok.»

Stephen'in hasmının teklifine uyan şahitler, yere beşer adım ara ile iki sopa sapladılar. Her birisi kendi bastonundan başlamak üzere yirmi beşer adım ilerledi. Sonra iki ellerine birer tabanca verildi ve birbirlerinin üzerine doğru yürüyerek ateş etmeleri kararlaştırıldı.

Elli beş adım attıktan sonra durdular, döndüler, karşıkarşıya gelip birbirlerine baktılar.

Stephen «Ne dersiniz Mösyö? Teklifimi kabul ediyor musunuz?» diye bağırdı.

«Hayır etmiyorum.»

Stephen hızlı adımlarla bastonuna kadar ilerledi ve orada bekledi. Diğeri de aynı şekilde hareket etti ama, ayni za-

manda da hasmından daha az ilerlemesinin doğru olmayacağını düşünerek o da bastonuna kadar geldi. Ateş etmeden önce birbirlerine selâm verdiler.

«Mösyö» dedi Stpehen. «Buraya gelinceye kadar önemsiz teklifimi düşündünüz mü?»

«Evet.»

«Şu halde Clara'yı bana bırakıyorsunuz?»

«Hayır mösyö.»

«Bakalım bir dakika daha düşünün.»

«Çok oluyorsunuz artık siz, işte cevabım...»

Sözünü bitirmeden silâhını kaldırdı, ama ateş etmeğe fırsat bulamadı. Çünkü Stephen önceden hazırlamış olduğu iki tabancanın aynı anda tetiğini çekti. Kurşunun biri boşa gitmiş, diğeri de hasmının şapkasını delerek saçlarını sıyırmıştı. Adam «Biraz yukardan attınız» dedi.

Stephen soğukkanlıydı «Evet çok yukardan oldu» diye cevap verdi.

«Bana bakın delikanlı hayatınız şu anda parmaklarımın ufacık bir hareketine bağlı. Ama sizi vurmak istemiyorum, buraya ancak memnun olmanız için nezaketen geldim. Şu andaki müşkül durumumdan beni kurtarmanız için terbiyesizce yaptığınız teklifi geri alın. Aksi halde sizi vurmak zorunda kalacağım. Teklifinizi geri alıyor musunuz.»

Stephen ancak bir iki saniye düşündü ve rahatça kollarını göğsünde çaprazlayarak «Hayır efendim» dedi.

Sonra başını yere eğerek atılacak kurşunu beklemeğe koyuldu.

Öteki «ben sizin gibi değilim» dedi.

Ve havaya iki kurşun sıktı.

«Demek oluyor ki Clara'yı bana vermeğe razı oldunuz.»

«Hayır.»

«Şu halde baştan başlamak lâzım.»

«Hayır, Allah rızası için vazgeçin şu işten. Zira sizi muhakkak vuracağım. Halbuki cesur ve orijinal bir erkeksiniz. Ömrüm boyunca kendimi affedemem sonra... Clara size bu hususta bir şey mi söyledi?»

«Hayır, yalnız benim de bulunduğum bir yerde, kendisini sizden kurtaracak kimseye minnettar kalacağını açıklamıştı.»

«Ama da deli imiş. Bana söylemiş olsaydı önce hemen kurtarırdım kendimden. Şu halde hemen çekiliyorum ne hali varsa görsün. Tehdide pabuç bırakmam ama, artık beni sevmeyen bir kadına ihtiyacım yok. Ya siz mösyö Stephen, siz onu gerçekten seviyor musunuz?»

«Adımı nereden biliyorsunuz?»

«Evet... Nelsheim'in arkadaşıydım da. Onun minnettarlığı sayesinde bugün zengin oldunuz. Sizin, bu günkü gibi silik hâdiseler yüzünden tükendiğinizi görmek beni çok üzüyor. Sizdeki cesaret ve enerjinin böylece mahvolması günah değil mi?... Sualime cevap vermediniz?»

Bana Clara'yı sevip sevmediğimi sordunuzdu değil mi? Hayır bu kadına sadece malik olmak istiyorum. Bir kapristen ibaret. Zaten hayatımdan kapris sınırını aşabilecek her şeyi sildim.»

«Peki, madem ki bu kadına hiç önem vermiyorsunuz da ne diye hayatınızı onun için tehlikeye attınız.»

«Hayatıma ondan daha az kıymet veriyorum da ondan... Şimdi günün sizinle konuşmak istiyorum, bir iki gün sonra benimle yemek yemeğe gelebilir misin?»

«Büyük bir zevkle.»

C

MAGDELEİNE İÇİN HAZIRLANAN BİR EVDE NELER GEÇİYOR?

Stephen'in küçük evinin bahçesindeyiz. Sonbahardan kalan güzel günlerden biri daha sona ermiş. Hemen sönüverecek bir lâmba gibi parlayan güneş, henüz ısıtıcı şualarını gönderebiliyor. Gecenin saat onu...

Ay yaprakların arasından çimenlerin üstüne mavi röf-

leler vererek yayılmış, ağaçları ve fidanları garip şekillere bürüyen kararsız bir gün geçmişti. Yapraklar kararmıştı. Gündüz bir hayli sıcak olduğu için henüz hava ılıklığını muhafaza ediyordu.

İlerde, evin salonunda titreyen mumların ışığını görmek kabildi. Zaman zaman da hafif bir rüzgâr oraya kadar kahkahaları, müzik sesini getiriyordu. İki gölge ağaçlara doğru ilerlemekteydi. Bunlar bir kadınla bir erkekti.

«Daha iyicesiniz değil mi?»

«Evet... Hava iyi geldi. İsterseniz girelim.»

«Hemen mi? Biraz daha saf ve sakin geceden istifade etmeyelim mi? Ancak yaprak kımıldanışlarının bozabildiği şu sükûneti dinleyin. Rica ederim biraz daha kalalım.»

«Beni salona götürün siz sonra gene dönersiniz.»

«Hayır, yanımda bir kadın varlığına ihtiyacım var, benim. Mevcudiyetiniz hissettiğim heyecana neler katıyor bilseniz? Güzel kokulu ve süslü tabiat, bu tatlı aydınlığı ile mehtap ,sanki hep aşk için güzelleşmişler gibi bu gece. Yanımda olmasaydınız, varlığımın eksikliğine inanırdım.»

Erkek, yanındaki kadının elini tuttu, sıktı. İkisi de hiç konuşmadan gidip bahçe sandalyasına yanyana oturdular.

«Ne tatlı sükûnet bu? Şu sessizliğe ne dersiniz? Hayat kargaşalığı içinde aşk bir zevktir. Burada ise ihtiyaç halini alıyor. Hayatın şartıymış sanki. Daha doğrusu hayatın ta kendisi.»

Kolunu usulca genç kadının beline doladı.

«Bırakın beni, kolunuzu da çekin. Dışarı çıktığımızı farkedip hakkımızda kim bilir neler düşünecekler? Şehre dönebilmek için bizi bekliyorlardır.»

«Artık beklemezler bizi. Bakın evdeki ışıklar bile söndü. Herkes gitmiş. Her yer kapandı. Burada gökyüzünün altında, yapayalnızız.»

Genç kadın titremeğe başlamıştı.

«Bu yeşillikler ve çiçeklerden yapılma halının üstünde yapayalnızız. Bu ağaçların altında...»

Kadını göğsüne doğru çekti. Halbuki o erkeğin kollarından kendini kurtarmağa çalışıyordu. Ama öylesine az çaba gösteriyordu ki, Stephen ona tam manâsile sarılabilmekte zorluk çekmedi.

Esasen pek az zaman sonra da kadın kendini müdafaadan vazgeçmiş, Stephen'in kollarının arasına girmişti bile. Başı omuzuna düşmüştü, kalbi öylesine kuvvetli çarpıyordu ki, hatta nefes alabildiğinin farkında değildi. Stephen'in nefesi ise yakıcı ve kesik kesikti.

Birbirlerine çok yakındılar, bacakları dizleri ve kalçaları yapışık gibiydi. Stephen kolunu kadının boynuna doladı, kendisine doğru çekerek Clara'nın dudaklarına dudaklarını yapıştırdı. Bir müddet genç kadın çırpındı, sonra hiç kuvveti kalmamış gibi kendini ateşli öpücüklere terketti. Stephen iyice sarılmış arkası gelmeyecekmiş, hep böyle devam edecekmiş gibi uzun uzun öpüyordu genç kadını.

«Bırakın beni, bırakın. Rica ederim ne olur? Oh, ne olur bırak beni.»

Kendini müdafaa etmeğe çabalıyordu hâlâ...

Ama, yarı baygın, vücudunu saran arzunun tesiri ile bitkindi. Karşı koyabilecek kuvveti bulamayınca, kendini Stephen'in ellerine bıraktı. Bir kaç saniye de öpücüklerle boğulan iniltiler, uzun uzun iç çekişler duyuldu. Bir müddet birbirlerinin kollarında kaldılar. Ağaçlar gölgeleriyle onların zevklerini gizliyordu. Ta ki hava iyice soğuyuncaya, eve girmek zorunda kalıncaya kadar...

Sabahleyin kalktıkları zaman Stephen hiç de akşamki ateşli erkek değildi. Yüzü karanlıktı, hiç konuşmuyordu, bir an önce buradan gitmelerine bakıyordu. Clara ise evin içinde oradan oraya koşuyor, odaları geziyordu. Her odayı ayrı ayrı tetkik ederken, mavi odaya sıra gelince Stephen hemen kolunu tutup öfke ile bağırdı:

« O odaya girme... Hiç bir zaman, anladın mı? Hiç bir zaman. Seni öldürürüm.»

CI

YARI MAKUL ŞEYLER SÖYLENEN BİR ÖĞLE YEMEĞİ

OMNİA VANİTAS

«Her şey boş»

Nelsheim'in dostu ile Stephen kararlaştırdıkları gibi beraber yemek yiyorlar ve konuşuyorlardı.

«Sanki pek akıllık ve kabiliyet sahibi birisiymiş gibi geçiniyorsunuz ama, kuvvet ve enerjiniz olduğu halde ne diye tesadüflerin sizi sürükleyip götürmesine müsaade ediyorsunuz? Bir yol seçip de hedefe doğru ilerlemeniz daha doğru olmaz mıydı?»

«Bir hedefim vardı ama, tam erişeceğim anda kayboluverdi. Sanki bir delişmen alevdi de, uzun zaman peşini takip edince ellerimin arasında söndü.»

«Başka bir yol tuturmalıydınız? Meslek mi yok?»

«İşte bana, elindekini gayesi uğruna tüketen adam diye bilirsiniz. Zaten hangi mesleği seçebilirdim ki?»

«Meselâ politika.»

«Hiç bir zaman cazibesine kapılmadım. Daha doğrusu menfaatlerime uyamaz. Politika sayesinde insan kolayca paraya, koltuk ve şöhrete erişebilir. Ama benim yaşayabilecek kadar param var, daha da az olsa gene yeterdi bana. Koltuk ve şöhret meselesine gelince... Bakın o vakit başıma neler gelebilirdi? Hayatımı harcar, zihnimi yorar, vicdan ve inancımın rahatlığım kaybederdim. Zira politikada inanç budalalıktan başka bir şey değildir. Silâhlı kimselere karşı çırılçıplak dövüşmek istiyen bir adamın beceriksizliği gibi, ruhumu ve vücudumu vermem icap ederdi. Şayet şöhrete erişebilip başarı kazansaydım, o da benim için çok tehlikeli olurdu, itiraf edeyim ki ne koltuktan ne de şöhretten istifade etmesini bilirdim. Siyaset ellerinde olanlarla olmayanların mücadelesinden başka bir şey değildir. Kimsenin yerin-

de gözüm yok. Zaten elde eder etmek kaçırmamak, daima müdafaa edebilmem lâzım. Mücadelesiz bir işim olmasını tercih ederim.»

«Hiç bir ihtirasınız yok mu yükselmek için.»

«Ben ancak birinci olmayı anlarım. Ne kabiliyetim, ne de durumum yükselmeğe imkân vermez ama, daha aşağı bir basamakta da yer istemem. En iyisi merdivenin yanında durmak. Esasen hayatım üstünde yaşayacağım toprağın en büyük parçasına sahip olabilmek için, ne çok uzun ne de kâfi derecede önemli geliyor bana. Bunlar bana ancak bir saat uyuyabilecek zamanları olan insanların elli dakikalarını güzel ve yumuşak bir yatak hazırlamakla geçirmeleri gibi gelir. Oysa pekâlâ bu insanlar otların üstüne, ya da sert toprağa uzanabilirlerdi. Ben hayatın akışını kendi haline bırakıyorum, kendim de o akışda sürükleniyorum. Hiç bir zaman altı sene sonra gölgesini görebileceğim bir ağacı dikmek aklıma gelmez. Daha ziyade büyük ağaçların gölgesinde dinlenmeği tercih ederim, ya da güneşte dolaşırım.»

«San'at veya edebiyat hakkındaki fikriniz?»

«İnsan artist de olabilir, yazar da. Bu iki meslek kanun ve insan hakkı dışında telâkki edildiği vakit, kendilerini bu işe vermeleri parya ve lânetlenmiş kimseler haline getirir. Çünkü bu gibi mesleklerle meşgul olanlar ya gayri ihtiyarî bu işe girişmeli, ya da hakikî bir hevesle çalışmalı.»

«Fakat herkesin artist ve yazar olduğu, sanatın bir spekülâsyon haline geldiği, her kişinin bir kitap yazdığı şu zamanda, artık müdahale etmenin imkânı yok. Meselâ bir kapitalist hem inşaatini, hem de muhayyel eserlerini beraber yürütüyor. Size «İşlerin iyi gitmekte... Asma köprüm üç güne kadar seyrüsefere açılacak... Yazdığım dramın provaları başladı... Buharlı saman kesme makinem ve romanım bitmek üzere. Keten tezgâhım, yazdığım mersiyelerden daha önce ortaya çıkacak... Hükûmet için bir demir yolu yapıyorum. Naşirim de yakında «aşk şarkıları»mı basmağa başlıyacak... diyebilirler.»

«Resim hakkında da ezberi bir kaç kelime bilmeleri kâ-

fi: «Kuvvetle tesir ediyor.» cümlesi ki, pek fazla bir şey ifade etmez. Bir de «aydınlık-karanlık» diye bir tâbir var. Ondan da fazla bir şey anlamak imkânsız. Nutuklarda rastlanan bir tâbir. Vaktiyle yüzün çizildiği yere şimdi kara lekeler yapılıyor. Tabî çok kuvvetli bir eser meydana geldiğini söylemekten de geri kalınmıyor. Kollar çok uzun, bacaklar çok kısa olunca da cür'et sahibi olunduğu, söyleniyor. Her şeyi sarı renkte boyayıp bunun yeni renk olduğunu iddia ediyorlar.

Müziğe gelince ,soğuk, kıymetsiz, mânasız müziğin adı bilgili müzik. Bunu duyanlar da zevklerinden mest oluyorlar.

Her tarafları takallüs ediyor, ağlıyorlar, bağırıyorlar, İstidatları olan müzisyenler bile zorluk çıkarmaktan hoşlanıyorlar. Keman çalanlar, dört telle, hatta bir tel daha ilâve ederek, bütün maharetlerini göstermeğe çalışacakları yerde bir tel üzerinde çalmağa çalışıyorlar. Öyle mânasız hareket ediyorlar ki, çaldıkları parçalar kulaktan geçip ruha nüfuz edeceğine, görmek ihtiyacını uyandırıyor ve gözlere hitap ediyor. Gene de müzisyenin saat maşası ile çalgısını çalmadığına şaşmak lâzım. Sanatın vazifesi sanki heyecan değil de hayret uyandırmak.»

«Birisini tanırım, sesinde alçak bir akord vardı.»

«İstikbale ait bütün başarı ümitleri saadet ve servet hülyaları buna dayanırdı. Geceleri uykusuz kalır, bu hususiyetini ilerletmeğe çalışırdı. Bir gün bana «Meşhur şarkıcı.... nın yanından geçerken sesimi duyurdum. Başını çevirdi, hayretler içinde bana baktı. Böyle meşhur insanların sesimin akordu ümitsizliğe düşürüyor, tabiî.» dedi.

«Bu adamcağız İtalya'ya gitti. Sesini tekâmül ettirip, ümitlerini gerçekleştirmek için buraya dönecek. Bu yolculuk için üç bin florin borç aldı, bir terziye de veresiye bir sürü elbise yaptırdı. Bütün bunları ödeyebilmek için sesinin bu ender notasına güvenmekte.»

Diğerleri de kimsenin aklına gelmeyen şeyler icat etmek için fırsat kolluyorlar. Şayet siz her hangi bir düşüncenizi yanlıpta bu gibilere açıklıyacak olursanız hemen ka-

pıp, sahip olmağa çalışırlar. Sabahları ellerine bir kâğıt parçası alarak, fikir toplamağa sokağa çıkarlar. Birisinden şu fikri ötekinden de yarını yamalak bir şeyler toplıyarak eve dönerler. Bütün bunları birbirine karıştırarak, bohça dikergibi bir eser meydana getirirler.

Bir evin dördüncü katındaki tavan arasında oturan kim seden de bahsedebilirim. Şöyle yazmaktan çekinmez: «Şu istikâmete doğru yol aldık... Karkunç bir fırtınaya tutulduk...» Oysa suyu ancak derede, ya da sürahinin içinde görmüştür. Buna verdikleri cevap da, seyahat edenlerin yazı yazmağa vakitleri olmadığından, ancak seyahat etmiyenler bu gibi şeyleri yazabilirler tarzında sözlerdir. Hem de evlerinde oturanlar, hiç bir yere ayrılmıyanlar daha iyi seyhat hikâyeleri yazabilirler, diye bir de nazariye yürütüyorlar.»

«Çok kabiliyetli iki yazar birbirlerini derin bir sevgi ile severlermiş. İyi ve kötü günleri beraber paylaşırlar, bir tek odada otururlarmış. Bir tek elbiseleri olduğu gibi, karıları da aynıymış.»

«Günün birinde abus suratlı, az konuşan, çatık kaşlı bir kimseye rastladım. Paltosuna sımsıkı sarılmış, gidiyordu.»

«Neniz var?» diye sordum. «...i arıyorum» dedi. «Şayet benimle dövüşmeğe razı olmazsa onu öldüreceğim. Yanımda bir kama var.» «Size bir şey mi yaptı?» «O alçağın, hırsızın, namussuzun biri.» «Ya öyle mi?» «Çok kötü, nefret edilecek bir kimsedir, o» «Ya öyle mi?» «Rica ederim, benim yanımda o adamın ismini ağzımıza almayın.» «Peki almam.» «Ondan bütün dünyayı kurtarmağa azmettim.»

Adam böylece söylendikten sonra birdenbire yanımdan ayrıldı. Ertesi gün de öteki adama rastladım:

«...i gördünüz mü?» diye sordu. «O herif hırsızın biridir, kendisine iyi bir ders vermek niyetindeyim. Maksadım onu cezalandırmak. Ahlâksız beni soyup soğana çevirmekle de kalmadı, benden aşırdığı şeyleri, güya ben ondan çalmışım diye etrafa yaydı.» Mesele ne diye anlamak istedim. «Almancadan bir şey tercüme ettik.» Siz Almanca bilir misi-

niz?» «Hayır ama, bir tercümeden almıştım. Fevkalâde güzel asil, enerjik bir tabiri tercüme ettik. Tam bizim kıymetli edebiyatımıza uyacak bir tâbir. Bu terim «insan varlığı» idi. «Peki sonra?» «Kelimeyi ben bulduğum halde, o kendi bulduğunu iddia ediyor.» Her birimiz ayrı ayrı yazılarımızda bunu kullandık. Oysa şimdi gidip, tâbiri kendi bulduğunu etrafa yayacak.»

«Neyse ki hâdise kan dökülmeden kapandı.»

«Her vesile, ile heyecana kapılıyor gibi yapan bir sürü kimseler var ama, bunların ne saadet, ne de felâket içlerine işlememiştir.»

«Üzüntüleri hâfıza kuvvetiyle unutulmamağa mahkûmdur. Birdenbire hatırlıyarak, tesiri altında kalırlar. Bunlardan birisi günün birinde buradan üç mil uzakta bulunan dere kenarındaki evime kadar geldi. Beni ağaçların altında çimenlere uzanmış halde buldu.»

«Bir sandalye alarak, oturup, kurbağa var mı diye sordu. Sonra da gittiği tiyatrolarda ve kulüplerde tattığı zevklerden bahsetmeğe başladı. Birdenbire evimi övdü. Gözleri gökyüzüne dikilmiş olduğu için, yukarıdan ilham aldığını zannedebilirdiniz.»

«Hiç de böyle bir vaziyet yoktu. Virgile'den tercüme yapmağa başladı :

«..... Felices nimium sua si bona norint
Agricole...

Sonra da Petrarque'ın serbest bir imitasyonuyla devam ederek şu sözlerle lâfını bitirdi «Benim kadar, tarlaların huzur vermesini, kuşların cıvıldamasını ve ağaçların gölgelerinin câzibesini hissedebiliyor musunuz?» diye sordu. «Evet,» dedim «Hatta sizden biraz daha fazla hissedebilirim. Çünkü şehrin eğlencelerini bırakarak, burada yaşamağı tercih ediyorum. Oysa siz en kalabalık ve gürültülü bir semtte oturuyorsunuz. Üstelik de kulüplere, tiyatroya gidip, oraların tadını çıkarmağa çalışıyorsunuz.»

«Arkadaşlarından birisini bana getirmek için müsaade

istedi. İki gün sonra beraber geldiler. Arkadaşını ağaçların altına götürdü ve evvelce olduğu gibi, gene gözlerini gökyüzüne dikerek bir sürü tercümeler yaptı.»

«Bu sahte heyecanlı kimseler beni şiirden nefret ettirdiler. Ayı da yıldızları da kirlettiler. Çimenleri ezdiler. Okşayışları öldürücüdür. Neye dokunsalar öldürürler.»

«Peki ne yapmak istiyorsunuz?»

«Seyirci gibi hayata bakmak. Zira hayat bir rol oynamağa razı olacak kadar önemli değil. İşin en güzeli, bir sürü işkencelerden, üzüntü, vücut ve ruh yorgunluğundan sonra ulaşılacak şey de muhayyelemin yarattığına nisbeten çok sönük olacağı gibi, çok acı hayal kırıklığı da meydana getirecektir.»

«Bütün bu söylediklerıniz hayata karşı ilgisizliğinizi belirtiyor. Şayet söylediklerinizin benim hayatıma tesiri olmasaydı ,sizi hiç de ayıplamazdım. Oysa ben hayata çok bağlıyım. Fakat sizin, bütün şehrin ağzında dolaşan gürültülü hayatınıza sebep olan coşkunluğunuza da şaşıyorum.»

«Benim hayatımın gıdası hatıralardır. Kendimi tamamiyle hatıralarıma vermiş olsaydım, zira ya kalmadan kupkuru kurur ve ölürdüm. Ya da öyle çılgınlıklar yapardım ki, şehir halkı daha az memnuniyetle benimle meşgul olurdu.»

Stephen gittiği misafirlikten dönerken yolda Suzanne ile Magdeleine'e rastladı.

Magdeleine hâmileydi. Hem de oldukça belli bir vaziyette. Stephen onlara selâm verdi ama genç kadınlar görmemezlikten geldiler.

Bir kaç gün Stephen kimseyi görmek istemedi. Başını duvardan duvara vuruyor, ancak ölmüyecek kadar da yemek yiyordu. Nihayet küçük evine gitmeğe karar verdi, orada tek başına kalmak istiyordu. Yavaş yavaş hüznü silinmeğe başladı ama, kendisini eskisinden ziyade intizamsız bir hayata atıvermişti. Öylesine bir hayattı ki bu ne nefes almağa, ne de yaptıklarını idraka vakit bırakıyordu.

CII

GÜNE SÖZ YAZARIN — BAHÇELER — ÜN — MUTLULUK

«Kara gözlü bir kadının saçlarında
pırıltılar saçan elmaslar gördüm.
Tıpkı karanlık gecelerin yıldızı gibi.
Ben çiçekleri daha çok severim...
Çiçekler, sabahın ateş gibi kırmızılığında,
Şebnemlerle pırıldıyarak, göğüslerini açarlarken,
Ne fevkalâdedirler.
Bir prensin oturduğu al, yaldızlı tahttan, upuzun yayılan, dalgalanan yeşil çimenleri daha çok severim.
O çimenler ki, rüzgârın tesiriyle dalgalar gibi yuvarlanırlar.

Kalemimizi gıdıklıyan meseleler var. Bunlara ait bazı şeyler söylememiz icap ediyor.

Birincisi: Medeniyetin bahçeler üzerindeki garip tesirini farketmek.

Bir odaya kapatılmış, güneşten ve onun verimli okşamalarından uzak kalmış çiçek görünce, gayri ihtiyarî müteessir oluruz. Manastıra kapatılmış, aşk çağları gelince sararıp sönen genç kızlar... Arzuyla kavrularak, geceleri haça, fildişinden yapılmış İsa peygamberin heykeline sarılıp da mukabele göremiyen biçarelere... Sabaha kadar kanlı göz yaşlarıyla yastıklarını ıslatan zavallılara benzerler.

Zavallı çiçekler. Dışarıda rüzgâr esiyor ama, onların yapraklarını titretemiyor. Arılar cama çarparak, vızıldıyorlar, fakat gelip bu biçare çiçeklerden istifade edemiyorlar.

Odamızdaki bu bahçe, çiçeklerin hastalanıp ölmek üzere geldikleri bir hastahanedir.

Tek başına duran çiçek, çiçek değildir. Onun saf havada sallanıp dalgalanması icap eder. Gökyüzü başının üstünde bulunmalı, kökleri de daracık bir saksıda hapsedilmemelidir.

Şayet odamızı bahçe haline getirmek istiyorsak, hiç olmazsa bunun makul bir sebebe dayandığını belirtmemiz lâzım gelir. Böyle bir zaaf mazur görülebilir mi, o da ayrıca bir bahis.

Açık havaya, güneşe, ayaklarımızın altında çimene alışık olan bizler şehirde kendimizi bir sürgüne benzetebiliriz. Sürgündekiler de güzel olmasa bile vatanlarına ait bir resim görerek teselli bulurlar.

Bu bozulmuş ve ölmek üzere bulunan çiçekler, bizim için uzakta bulunan bir sevgilinin portresi demektir. Herkes bilir ki, bir portre tesadüfen bir kimseye benziyebilir, fakat modeliyle hiç alâkası yoktur. Bir metresin portresi de istediği kadar kendisine benzemesin, onunla konuşulamaz mı, o öpülemez mi? Gözlerinin daha derin bir şefkatle baktığına inanılamaz mı?

Bu soluk çiçekler de aynıdır. Hülhalarımız onları hava ve güneşe kavuşturur.

Fakat mazur göremiyeceğim nokta, acı çekip ölmeleri.

Neyse ki pencerelerimizi bahçe haline getirmiş değiliz. Ellerin yıkandığı gül kokulu sabun suyuyla sulanıyor, o bahçeler. Odadakilerden pek fazla güneş görmez. Bu yüzden orada zayıf solmuş, veremli fidanlar yetiştir. Oysa pencerelerde tabak içinde çimenler üretmek, salata kâsesinde meyve ağaçları, tencere içinde de büyük ağaçlar yetiştirmek kabildir.

Biraz evvel pipo içmek üzere pencerenin önüne oturduğumuz vakit, karşıdaki komşunun şahnişinde duran iki çam ağacını bir tatlı kaşığıyla suladığını gördük. Çam inşaata yarar. Ondan döşeme kirişi, gemi direği yapılır. Halbuki o günün çok sıcak saatlerinde çam saksılarını içeri alıp, şö-

minenin üstüne, saatle şamdanların arasına koyuyor.

Başka bir komşu da su oluğunun haznesinden istifade etmek istemiş içine toprak doldurarak, hercai çiçeği ve papatya yetiştirmeğe karar vermiş. Yukarıki katlardan akan yağmur suyunun bahçesine zarar vermemesi için su yolunu tıkamış. Bu arıza kendiliğinden de olabilir ama, asıl suçlunun bağırıp çağırarak komşularına alçaklar, diye haykırmasına ne demeli?

Bazı taşra şehirlerinin tenha sokaklarında, pencerelerdeki saksılar daha da önemlidir. Orada frenk teresi, kırmızı çiçekli İspanya fasulyası, hattâ daha da olmıyacak şeyler yetiştirirler. Meselâ ocak sarmaşığı gibi.

Bu ocak sarmaşığının komşu münasebetlerinde de büyük tesiri olabilir.

Sokağın iki tarafında karşılıklı oturan iki komşu, ocak sarmaşığı dikmişler. Penceresi Güney ve Doğu tarafında olan komşu karşıdakilerden kendi fidanlarının daha çabuk geliştiğini farketmektedir. Günün birinde Güney tarafındaki, kuzeye bakan pencereli komşusunu ziyarete gider.

Bu ilk ziyaret esnasında havadan sudan bahsederler. İşlerin kesat gittiğini anlatırlar.

Bu konu hiç bir zaman aksamaz, çünkü, nasıl hava bahsi her zaman için konuşmalara yardım edebilirse, işlerin kötü gittiğini bahis konusu yapmak da aklımızın erdiği günden beri duyduğumuz belli başlı sözlerden biridir. Bu yüzden, işlerin iyi gitmediğine de kat'î surette inanmak mecburiyetinde kalıyoruz.

Kuzeydeki komşu, güneydeki komşusunun ziyaretini iade eder. Biraz daha samimî olurlar, etraftakilerin dedikodusu yapılır, çocuklarından bahsedilir, hıyar turşusu nasıl yapılır, yeşil kalması için ne gibi tedbirler lâzım gelir... Hükûmeti idare edenlerin yerinde olsalardı neler yapacaklardı gibi, bir sürü lâflar söylenir.

Kuzeydeki komşu ikinci ziyaretini de yapar ve o zaman asıl meseleyi açıklar: Masrafını paylaşmak şartiyle bir ip

tedarik edip ocak sarmaşığını pencereden pencereye bağlamağı teklif eder. Teklifi yapan komşu sicimi alır ve tekrar komşusunu ziyaret ettiği vakit, dönüp dolaşıp konuşmayı sicime getirir.

Meselâ :

«Düşününüz, bakkal sicimi bana çok pahalıya sattı. Hani şu ocak sarmaşıklarımız için satın aldığım sicimi. Kuzeydeki komşu, masrafın yarısını derhal öder.

Ocak sarmaşıkları büyür, birbirine sarılır, ta ki otla dolu bir araba geçip de, sicimi de, sarmaşıkları da koparıp, götürünceye kadar.

Şimdi de başka tarz bir bahçeden bahsedeceğiz. Freskli bahçelerden, boya fırçasıyla meydana getirilenlerden.

Pigalle, ya da Blanche sokağında, bir ev sahibi terasasını süslemek maksadıyla, bir bahçe resmi yaptırmağı münasip görmüş ve duvarlara boyacı vasıtasiyle ağaç resimleri yaptırmış.

Maalesef bu türlü bahçelerin senede iki defa boyalarının tazelenmesi icap eder. Çünkü yağmur renkleri soldurur. birbirine karıştırır, sarıyı maviye katar.

Girland şeklinde asılan çiçek buketlerinden bahsetmeği lüzumsuz buluyoruz.

Fakat Paris şehrinin etrafındaki kırlara ait bir kaç söz söylemekten de kendimizi alamıyacağız.

Pazar günleri şehirliler kırlara çıkarlar ve sebzeleri ezip, meyve ağaçlarının dallarını baston yapmak için keserler. Siyah elbiseler, ipekli tuvaletlerle tarlalardan geçerler, başlarını dinlemek için de en seçme insanların bulunduğu yerlere koşarlar.

Bir meyhaneye gitmek için üç mil yapmaktan çekinmezler, tencerelerin, yemek kokularının arasında «İnsan şehirde nasıl yaşıyabilir? Ancak kırlarda temiz hava teneffüs ediliyor» diye de söylenirler.

Şimdi de saadeti ele alalım :

İnsanlar saadete ulaşmanın çok zor olduğunu iddia ederler.

Oysa mes'ut olmak için o kadar sebepler vardır ki, herkes bunlardan az çok istifade edebilir.

Biz de bulutsuz mutluluğa inanmıyoruz. Belki de başka şekil mutluluk yoktur. Fakat bir sürü ufak tefek şeylerle de hayat renklenebilir.

Bilginler bütün bunlardan istifade edebiliyorlar.

Meselâ bir musevî din adamı senelerce karıştırdığı mukaddes kitaplar ve eski zaman yazarlarının eserlerinden, Cenabı Hakkın Musa peygambere hitap ettiği zaman bulunduğu fundalıkların akdiken olduğunu keşfettiği an çok mes'ut olmuştur. Fakat bu saadeti ancak yirmi dakika sürer.

Sina tepesinde emirlerini verdiği tablonun gök yakuttan olduğunu tesbit eden de aynı mutluluğu hissetmiştir.

Bir kadının yaptırdığı elbise için, ya da takacağı bir fiyonk için çok sevinebilir.

Bir erkeği, tanınmış bir satranççıdan üç oyun kazanması, ya da domino oyununda üstün gelmesi deli gibi sevindirebilir.

Bazıları da suyun akışını seyretmeği, olta ile balık avlamağı, dünyanın hazineleriyle değişmek istemezler.

Bunlar, herkes tarafından saadet diye kabul edilecek cinsden değildir. Bu yüzden kıymetlerini arttırmağı düşünüyoruz.

Biz bu iki cins saadeti birleştirmek isteriz. Çünkü bizce verecekleri netice aynıdır. Nehirde balık olduğuna hiç bir suretle emin olamayız.

Fakat tecrübeli balıkçılar zevk alıpta bizim anlıyamadığımız bazı şeyler var. Meselâ suyun üstünde yüzen bir tüyü gözleriyle takip etmek, takılan balığın oltayı sarsmasından dolayı nefeslerinin duracak gibi olması. Oltayı çekerlerken maruz kaldıkları mukavemet, kendini kurtarmağa çalışan ve oynayan balığı yukarı çekmek. Bütün bunlar birer zafer sayılabiliyor.

Marne kıyılarında bulunduğumuz bir mevsim, suyun akmasını seyretmek mi, yoksa olta ile balık avlamak mı da-

ha gülünç olacak bilememiştik.

Nihayet balık avlamağa karar verdik. Perdesiz pencerelerimizden güneşin ilk ışınları odaya girer girmez, kalkıyor, sırtımızda fındık ağacından yapılmış üç büyük sırıkla yola düzülüyorduk. Münasip bir yer buluncaya kadar da Marne'in sahilini takip ediyorduk. İşte bu da bizim için bir zevkti.

Bilhassa bir köşe vardı ki, orasının çekiciliğini hiç bir yerde bulamazdık. Oraya gelince keten pantolonumuzu, gömleğimizi arkamızdan çıkartıp, yüzerek nehiri geçmemiz lâzımdı. Sonra da ağaç kökleri ve sarkan dallara tutunarak sahile çıkmak icap ederdi. Tabiî pantalonla gömlek biraz ıslanırdı ama, orada bulunan söğüt ağaçlarının himayesine sığınılır, zümrüt gibi yeşil bir adacığa ulaşılırdı. Muhabbet çiçekleriyle, çalılara sarılmış beyaz kokulu çiçekleri bulunan güzel bir çimenlikti orası.

Oltalarımızı suya atar, beklerken de sevgililerimizden gelen mektupları okurduk. Tatlı hülyalara dalar, gözlerimiz ağır ağır akan, suya dikilir, hülyalarımızla yaşardık. Yaprakların hışırtısını suyun mırıltısını duyarak, güneşin söğüt ağaçlarının arkasından çekilmesini bekliyerek, bu ilâhi müziği dinlerdik.

Bu yerin son derece sihirli olduğunu da söylemeden geçemiyeceğiz. Karşıki kıyıda eski söğüt ağaçları nefis bir manzara arzeder suya yakın yerlerde akdikenlerin dalları suya değerdi. Bütün bunlardan başka hiç bir şeyle ilgilenilmez, arada sırada yeşil, mavi tüyleriyle bir sığırcık kuşu, yeşilliklerin arasından çıkar, pırıltılı kanatlarını açarak, rüzgâr gibi sür'atle suya konar, sonra da çalılıkların arasında kaybolurdu.

Sükûnet, şehrin gürültüsünden uzak, saat başlarında saatin vuruşları, çiçeklerin arasında vızıldıyan arılar, suyun ve çiçeklerin kokusu, ciğerlerimize çektiğimiz saf hava... bütün bunlar harikulâde şeylerdi.

Ayrıca da tatlı hülyalar, safça inançlar, o zamandan beri mahvolan ümitler... Güneşin ışınları zayıflayıp da, söğüt

dallarının arasından hafif ışıklarını serpmeğe başladığı zaman oltalarımızı sudan çekerdik. Balık namına da hiç bir şey avlamadığımızı ilâve etmek lâzım. Gene nehri geçip, sırıklarımız arkamızda eve dönerdik. Balık tutamamakla beraber dönüşte bir sürü taze ve güzel fikirler getirirdik, eve.

CIII

Stephen, Schmidt'e :

«Bu işi yüz florine yaparım» diyordu.

Çünkü Schmidt, yani Magdeleine'in kuzeni, artık Stephen'in eğlence arkadaşlarının arasına sokulmuyordu. Stephen hep ilâve etti :

«Son derece sıkıntılı bir duruma düşecek.»

Bahis konusu olan kimse, az zaman önce Fransa'dan gelen Marquis de Melchior adında bir zattı. Stephen ile arkadaşları, adamcağızı durmadan överek, saflığından istifade ederek, bir nevi Pourceaugnac haline getirmişlerdi.

Marquis de Melchior bir kelime almanca bilmiyordu. Yanında getirdiği uşağı, tercümanlık yapıyordu.

Bu tercümana ödenen yüz florinle bakın neler oldu.

Marquis, elmas gömlek düğmelerini ve yüzüklerini de taktıktan sonra uşağı ona :

«Marquis cenapları, üzülerek size şunu söylemek icap ediyor. Aylığımdan başka bana günde üç florin vermiyecek olursanız, bütün gün tek zarf söylemiyeceğim.»

Marquis sebebini anlamak istedi ama, Heinrich izahat vermedi. Marquis hırsından, deliye dönmüştü :

«Nasıl estersen öyle yap. Üç florin alamazsın, benden» diye cevap verdi.

Tercümanla beraber sokağa çıktılar. Fakat Marquis bütün gece müthiş sıkıntı çekti. Kendisini yemeğe bekliyorlardı. Herkes açlıktan ölecek hale gelmişti.

Marquis :

«Çok çabuk geldim» dedi.

Heinrich :

«Geldim» diye tercüme etti.

Onu yemeğe bekliyenler :

«Geldiğinizi görüyoruz» dediler.

Yemek esnasında davetlilerden biri :

«Şehire ne zaman ineceksiniz?» diye sordu.

Marquis :

«Yakında» dedi.

Uşak ise hiç birşey söylemedi. Marquis sözlerini tercüme etmesini emretti ama, Heinrich fransızca :

«Üç florin verirseniz, tercüme ederim» diyordu.

Marquis kızarak :

«Üç florin yerine seni asmak için üç ip satın almağı tercih ederim» dedi.

Heinrich :

«Marki cenaplarının cevabını maalesef tercüme edemiyeceğim».

Deyince orada bulunan kadınlar büsbütün başka şeyler zannederek, kıpkırmızı oldular.

«Şampanya sever misiniz?»

Marquis :

«Hem de çok severim» diye cevap verdi.

«Bu cümleyi üç florin vermezseniz, tercüme etmiyeceğim.»

«Şayet verirsem içeceğim şampanya boğazımda kalsın.»

Heinrich :

«Marquis cenapları bir bardak şampanyanın kendilerini boğabileceğini söylüyorlar» dedi.

Sofrada bulunanların kadehlerine şampanya konduğu halde, Marquis'ye verilmemişti.

Eve döndükleri vakit Monsieur de Melchier uşağını pencereden aşağıya atmağa niyetlenmişti. Fakat Hainrich, bulundukları küçük şehirde fransızca bilen üç kişiye rastlanmıyacağını, bildirdi.

Ertesi gün Heinrich üzüntülü göründüğü için, efendisi sebebini anlamak istedi. Heinrich :

«Birdenbire isimlere karşı bir nefret duymağa başladım» dedi. «Mukabilinde büyük bir kâr elde etmedikçe, bir tek isim söyliyecek vaziyette değilim.»

Marquis :

«Dün zarfsız günümü geçirdim» diye cevap verdi. «Bu gün de konuştuklarımı isimsiz tercüme edebilirsin. Yalnız iyi dikkat et, artık hizmetine ihtiyacım olmadığı an kemiklerini kıracağım. Bunu da unutma.»

Zavallı Marquis'nin söylediklerini kimse anlıyamıyordu. Nihayet Heinrich bu işten vazgeçti de adamcağız da rahatladı. Üstelik efendisinin gözüne de girdi.

CIV

Bir sabah Clara'ya bakan bir adamla Stephen dövüşerek, bir de kılıç yarası aldığı için yatağının başında bir kaç arkadaşı toplanmış hem bu kızdan, hem de Stephen'in ona karşı beslediği aşktan bahsediyorlardı.

Schmidt :

«Harhalde Clara'yı çok seviyor ki ikidir hayatını onun için tehlikeye atıyor» dedi.

Başka birisi de :

«Çok güzel kız» dedi. «Ben de kendisine âşık gibiyim. Fakat aynı fedakârlıkları yaparak, ona sahip olmak istemem.»

Stephen'i uyuyor sanmışlardı. Oysa hemen cevap verdi:

«Sana veriyorum. Al senin olsun.»

«Ciddi mi söylüyorsun?»

«Tabiî.»

«Onu sevmiyor musun, yoksa?»

«Hayır, sevmiyorum. Bir de mektup yazar, artık kendini sana verdiğimi bildiririm. Hırsından, aynı zamanda beni üzeceğini ümit ederek, derhal kabul edecektir.»

Schmidt :

«Mesele anlaşıldı» dedi. «İki gündür tanıdığın Fanny'ye âşıksın, demek şimdi de.»

«Hayır hiç de değil. Fanny için seninle tek mi, çift mi oynar, ya da zar atarım.»

CV

Stephen, salonun bir köşesinde oturmuş, durmadan kapıyı gözetliyordu. Her gelen misafiri haber verdikleri zaman da, yüzünde istemiyerek bir gülümseme peyda oluyordu.

Genç adam Magdeleine'in halasının evinde bulunuyordu. Yaşlı kadının davetlileri daima ciddî adamlardı. Gençler ise onun evinde bulunmaktan pek hoşlanmazlardı. Kardeşinin ölümünden beri artık dansedilmiyordu.

Edward içeri girdi.

Stephen sapsarı olmuştu.

Erward oradakilerin hepsine selâm verdiği halde, Stephen'i görmemezlikten gelmişti :

«Halacığım» dedi. «Kanın gelemedi, çünkü oğlumuz ilk dişlerini çıkardığı için, çok rahatsız. Annesi de yanından ayrılmak istemiyor.»

«Oğlumuz» kelimesi Stephen'in kalbini bir kurşun gibi delip geçmişti. Biraz önce gülümsiyerek beklediğini unuttu ve hızla çıkıp gitti.

Salonda bazıları whist oynuyorlar, çoğu misafirler de siyesetten bahsediyorlardı. Bir uşak içeri girerek, gülmemek için ağzını mendiliyle kapayıp :

«Marquis de Melchior» diye haber verdi.

Marquis'yi gören kadınlar bağrışarak, yüzlerini elleriyle örttüler, erkekler de şaşkın vaziyette birbirlerine bakarak, sanki bu da nesi demek istiyorlardı. Nihayet dayanamadılar, kahkahalarla gülüp, yerlerde yuvarlanmağa başladılar.

Stephen'in verdiği teminat gereğince bu suarenin bir

balo olduğuna kani olan Marquis, «Aşk» kıyafetine girmişti. Vücuduna ten rengi bir kumaş giymişti. Mavi kanatları sırtında ok kılıfı ile, elinde de yayı vardı.

CVI

MAGDELEİNE NEREDE GÖRÜNÜYOR

Fevkalâde zengin döşenmiş sıcak bir odada Edward bir kanapeye uzanmış, gazeteleri okumakla meşguldü. Magdeleine de elindeki kitabı şöminenin üstüne bırakmış, yerde halının üzerine yuvarlanan küçük bir çocuğu seyrediyordu.

Hava bozuktu. İçerisi de dışarısı da loş ve hüzün vericiydi.

Suzanne ile kocası misafir gelmişlerdi.

Edward :

«Hoş geldiniz» dedi. «Hem içimiz sıkılıyor, hem de etrafımızı sıkacak vaziyetteyiz. Ne haberler getirdiniz? Eminim ki Suzanne gene bir şeyler duymuştur.»

Suzanne :

«Hayır, bir şey duymadım» diye cevap verdi.

«Zararı yok, siz ne anlatırsanız, biz dinleriz. Nasıl olsa bizde hiç bir havadis olmadığı için, müşkülpesent olmıyacağımıza emin olabilirsiniz.»

Suzanne :

«Dostunuz Stephen de olmasaydı acaba bu şehirde söylenecek bir şey bulunabilir miydi?» dedi. «Ancak onun sayesinde anlatılacak hikâyeler ortaya yayılıyor.»

Edward :

«Yanılıyorsunuz» dedi. «Stephen benim hiç bir zaman dostum olmamıştır. Kendisi çocukluk arkadaşımdı, sadece. O mahzun bir hülya kurucu, sıkıcı bir deli, aslında ise bomboş bir kimsedir.»

Suzanne :

«Çok zeki olduğunu söylüyorlar» diye cevap verdi. Mahzun olmaktan ise çok uzak. Deli olduğuna ben de kaniim. Herkes de sizinle aynı fikirde olabilir. Yalnız onun deliliği neş'e saçıyor, üstelik de kaygusuz bir kimse.»

Nereden bulduysa Marquis de Melchior adında birisiyle ahbap olmuş. Adamcağızı maharetle parmağının ucunda oynatıyor. Biçareyi öyle tesiri altında bırakmış ki, bir sürü oyunlar oynadığı halde, bir gün Stephen'i görmese muhakkak teessüründen ölür. Oysa Marquis bir kelime almanca bilmediği gibi, Stephen de ancak bir kaç kelime fransızca konuşabiliyor.»

Bir kaç gün önce Marquis gelip, Stephen'e, genç bir dansöze âşık olduğunu açıklamış. «Aklıma bir şey geliyor» demiş. «Genç kadına şiirler yazıp göndereceğim. Fakat almanca bilmediğimden lütfen siz tercüme ettiriverin.»

Stephen razı olmuş, ertesi gün de tercüme ve tashih edilen şiirleri getirip Marquis'ye vermiş. Marquis :

«Yarın götürürüm» dediği için Stephen hemen o akşam dansözün evine giderek, kendisine iltifat edip şiirleri sunmuş.

Dansöz de okuyarak fevkalâde bulduğunu söylemiş.

Bir dansözün zengin bir adam tarafından yazılan şiirleri, bilhassa kendisi için hazırlanan şiirleri fevkalâde bulacağından şüphe edilemez.

Ertesi gün şahane bir çiçek buketi Melchior dansözün evinin kapısını çalıyordu. O da iltifatlar ederek, şiirlerini okudu.

İlkini dinlerken dansöz şaşırmış, ikincisinde de göğsünden Stephen'in şiirlerini çıkararak, kâğıttan takibe başlamıştı. Marquis söyledikçe genç kadın da her kelimeyi arkasından tekrarlıyordu. Şiirin yarısına gelince, dansöz gülmekten kendini alamadı. Aşık Marquis kızmıştı, dansöz ondan da fazla kızdı. Başka bir kimsenin yazdığı şiirleri çalarak kendisine okuduğu için, fena halde sinirlenmişti. Marquis bunların kendi şiirleri olduğuna yemin ettikçe genç kadın büsbütün çileden çıkıyordu. Üstelik de müthiş alay

etmekteydi. Marquis dayanamadı, hiddetini adamakıllı belli etti. Bunun üzerine dansöz de onu kapıdan dışarıya attırdı.

O zamandan beri dansöz Stephen'in metresi idi. Dün sabah kendisinden başka üç kadının da bulunacağı bir yerde dansöze randevu vermiş, kendisi de tabiî gitmemiş. Dördü de toplanıp, konuşmuşlar, dert yanmışlar, nihayet Stephen'le bozuşmuşlar.

Erkekler çok garip oluyorlar, doğrusu. Bir sene önce mersiye yazan şairlerden farkı yoktu. Hatta ölülerle yaşamağa ve onların kemikleriyle oynamağa alışık bir mezarcı sanırdınız, onu.»

CVII

Şehirden biraz uzakta, Stephen'in evine yakın, fakat karşı kıyıda. Madame Rechtern adında bir kadına ait bir sayfiye evi bulunuyordu. Madame Rechtern'in evi büyüktü, konforlu bir yer olduğu muhakkaktı. Bir sürü mükemmel döşenmiş daireler vardı. Möbleler eski şekilde, rahat yataklar, oymasız, yaldızsız, sade, fakat iyi cinsdendi.

Her zaman çok sakin duran bu evde saat on bir olduğu halde bu akşam bir canlılık, bir hareket vardı. Muhtelif dairelerin cephelerini aydınlatan ışıklar birer birer sönüyor, salonları biraz intizama sokmağa çalışan uşaklar da, uykularından kaybettikleri üç saati telâfi edebilmek için, odalarına çekiliyorlardı. Dışarıdan katlara çıktıkça ellerindeki fenerlerin ziyası farkedilmekteydi. Nihayet son ışık da söndü.

Parkın nihayetinde, koyu renk yaprakları pencerelere kadar uzanan kestane ağaçlarının arasında da küçük bir pavyon bulunuyordu. Aşağıda da bir dere akıyordu. Derenin öteki kıyısında kavak ağaçlarını çevrelediği ev Stephen'indi.

Kavak ağaçlarının arkasından, kıpkırmızı bir ay doğ-

maktaydı. Kurbağalar çalıların ortasında bağırışıyorlar, topraktan ılık ve belirsiz kokular etrafa yayılıyordu. Bütün gün hava çok sıcaktı. Ağaçlar ağırlaşan yapraklarını havaya kaldırıyorlar, çimenler ateş böceklerinin pırıltılarına karışıyordu.

Gecenin bu saatinde park, gençlerin tatlı rüyalarını, tahayyül ettikleri saadeti gizlemek isteyecekleri bir yerdi

Karanlık yollarda tek başına bir genç geziniyor, ağır ağır paviyona doğru ilerliyordu. Madame Rechter'in evindeki değişikliğe sebep olan ve şerefine verdiği suarenin kahramanı işte bu gençti. En uzaktaki komşuların bile davet edilmesine sebep olan bu ziyafet, bu balo Ludwig ile Hortense'ın nikâh mukavelelerinin imzalanması şerefine verilmişti. Hortense Madame Rechtern'in yeğeniydi ama, onu öz kızı telâkki eder, ona karşı derin bir sevgi beslerdi. Madame Rechtern otuz dört yaşındaydı. Bir yıldan beri dul olduğu halde servetini yeğenine bırakabilmek için tekrardan eylenmeğe yanaşmamıştı bile. Düğün de ertesi gün yapılacaktı. Şehirde geceleri geç yatmağa alışık olan Ludwig şereflerine verilen balodan nişanlısının saf güzelliğinden fazla mütehassis olmuş uyuyamadığı için odasından çıkarak pavyona gelmiş ve bir koltuğa yerleşmişti.

Gecenin sükûneti ve serinliğiyle uykusu kaçan Madame Rechtern de gelip o tatlı rüyalarından genç adamı uyandırmıştı. Madame Rechtern Ludwig'e kâh yeğenim, kâh damadım, diye hitap ediyordu.

Fakat hülyalara dalan Ludwig, Madame Rechtern'in gelmesi ile gökyüzünden yere inmişti. Kadının Hortense'e ait hikâyeler anlatması genç adamı teshir ediyordu. Çocukluk senelerinden, zevklerinden, meziyetlerinden, sevdiği renklerden, hoşlandığı çiçeklerden bahsetmeğe, kadıncağız âdeta doyamıyordu. «Hortense'in» diyordu «öylesine ipek gibi saçları vardır ki, çok tatlı sarışındır. Saçları ince ve pırıl pırıldır. Mavi gözleri masumiyeti ifade eder, saçlarından biraz daha koyu olan kıvırcık kirpikleri, çekingen nazarlarını gizlemektedir. Yürüyüşü son derece mütevazî,

gösterişsiz ve çok tabiîdir...» Madame Rechtern öylesine yeğenine hayatını vakfetmiş ve onunla iftihar ediyordu ki kendisinin de genç olduğunu ve saydığı meziyetlerin bir çoğuna sahip bulunduğunu âdeta unutmuş gibiydi.

«Ludwig» diye rica ediyordu. «Onu mesut etmeniz lâzım. Yeğenim hem çok güzel, hem de gayet iyi kalbli bir kızdır. Zevcelik ve annelik vazifelerini hakkiyle anlamış bir kimse. Allahın kendini her an görebileceğinden, hareketleriyle, düşüncelerine vakıf olacağından çok emindir. Ona karşı gösterdiğim şefkate, karşılık vermesini bilen, öteki kadınlara hiç bir suretle benzemiyen bir kızdır. Dün burada toplanan oldukça tanınmış, iyi ailelere mensup kadınlar arasında onu gördükçe bilseniz ne kadar iftihar ediyordum. Hareketleri ne kadar asil, ne kadar bambaşkaydı. Alnının etrafında adeta ulvî bir hâle mevcuttu.»

Ludwig :

«Komşularınıza karşı biraz sert davranmıyor musunuz, sevgili halacığım» dedi. «Hafifçe koket olmaktan ne gibi zarar gelir insana.»

«Kadınların koketliği ancak bize zarar dokunacak olursa, neş'emizi kaçırır, onlara karşı sert davranırız. Oysa benim bu gibi hislere kapılacak zamanım artık geçti. Hayatla hiç bir ilgim kalmadığı için, herkese karşı da çok müsamahakâr davranamıyorum. Bununla beraber size şu kadarını söyliyeyim ki, şayet yavrucuğum onların en fazla saygı görenine dahi benzemiş olsaydı, o utancından, ben de kahrımdan ölürdük.»

«Neler söylüyorsunuz, sevgili halacığım? Gözleri daima yerde, nar çiçeği rengindeki elbisesinin yakası sımsıkı kapalı, mütevazî, hatta faziletli görünmeğe çalışan o ufak tefek kadın da mı?»

«Evet, mütevazî, faziletli görünmeğe çalışan o kadından bahsediyorum. Erkekler işte böyledirler. İyiliğe, kötülüğe karşı haksız davranırlar. En yüksek meziyetlerimizi kabul etmiyerek, her şeyden şüphe ederek, sonra da en gülünç

tuzaklara, başları önlerinde düşerek... Gözlerimin açıldığına ve bu haksızlığın bende, sabırsızlanmaktan başka tesiri olmadığına çok memnunum. Bu mütevazî, faziletli görünen, gözleri daima yerde olan kadının hikâyesini size anlatayım da dinleyin.»

CVIII

NAR ÇİÇEĞİ RENKTEKİ ELBİSELİ KADININ HİKÂYESİ

«Josephine'in kocasını gördünüz değil mi? M. Muldorf yüksek meziyetlere malik bir kimsedir. Yüzü de ahlâkı gibi asıl ve tatlıdır. Karı koca vaktiyle bir arada yetişmişler. Hatta akraba oldukları söylenir. Evlenmeden evvel M. Muldorf bir kaç ay için seyahata çıkmağa mecbur kalmış. Josephine'in babası her akşam yaptığı gibi yemekten sonra hemen uyumamış ve karısiyle bakışıp anlaşmışlar. Hizmetkârlar yatmağa gitmeden önce salonda dua etmek üzere toplanırlarmış. Josephine'in babası heyecanlı bir sesle: «Ne zamandan beri yanımda çalışan sadık adamlarım, hayatımın en güzel dakikalarına sizin de şahit olmanızı istiyorum. M. Muldorf bir kaç zaman burada bulunamıyacak. Kendisine daima refakat edecek ve çabuk dönmesini sağlıyacak iyi hatıralarla gitmesini çok arzu ediyorum. Bu iki çocuğun birbirleriyle evlenmeleri en büyük emelimdir. Zira Muldorf da benim evlâdımdır, babası ölürken onu bana emanet etmişti. Karımla beraber bu yavruların birbirlerine karşılıklı bağlılığın gün geçtikçe kuvvetlendiğini, memnuniyetle müşahede ediyorduk. Muldorf yarın sabah yola çıkacak. Saadetleri için bu akşam hep beraber dua edeceğiz» dedi.

Sonra da iki genci elele vererek, mutlulukları için bütün aile dileklerde bulundu.

Muldorf gitti, Josephine de evde kaldı. Fakat Muldorf yola çıkmanın hazırlığı ve gürültüsü içinde, biraz dalgıncaydı. Josephine ise, sevdiği adamın hatıralarıyla başbaşa

kalmıştı. Hiç bir yenilik onun zihnini meşgul etmiyor, hülyalarını başka taraflara sürüklemiyordu.

Az zaman sonra Muldorf'dan bir mektup geldi. Seyahatinin zannettiğinden daha uzun süreceğini bildiriyordu. Josephine'in bu gecikmeye canı sıkılmıştı. Kocası olacak kimseye kavuşmak kadar evlenme töreninin de bir an evvel yapılmasını arzu ediyordu. İzdivaç onun için babasının bu eski evinden kurtulmak demekti. Orasını çok hüzünlü buluyordu. Evlenmekle senenin dört ayını şehirde balolarda, eğlencelerde, geçirebilecekti. Bütün kışı genç kız olarak geçirmek fikri de Josephine'i sinirlendiriyor, soğuk, karlı havalarda, kara bulutların altında yaşıyacağı sıkıntılı günleri hatırladıkça, ne yapacağım bilemiyordu.

Oysa kış mevsimi her kadın için çiçek, müzik, güzel kokular, dans ve sükse demektir.

Sonbaharın sonlarına doğru bir gün babasının bahçesinde gezinmekteydi. Ihlamurların yaprakları sararmış, asmalarınki ise en güzel ve kırmızı renklere bürünmüştü. Arada esen batı rüzgârı da, yaprakları kopartıyor, onları çevire çevire yere düşürüyordu. Dalların arasından görülen kilisenin çan yeri, sipsivri kamasını gökyüzüne doğru yükseltmiş, bütün yaz etrafında dolaşan kırlangıçlar yerlerini kuzgunlara terketmişlerdi.

Senenin son çiçekleri olan patlar, dipleri kurumuş yaprakların içine gömülmüş, güneşsiz havada koyu mor çiçeklerini açmağa çalışıyorlardı.

Josephine, okumak ve el işleriyle meşgul olmaktan başka eğlencesi olmıyan uzun kış gecelerini düşünerek, kalbinin burkulduğunu hissetti. Hülyaları kendisini bir baloya kadar götürüyor, rüzgârın uzaklardan bir dans havası getirdiğini zannediyor, zihni de valsin hareketlerini takip ediyordu.

Birdenbire müzik sesi daha kuvvetle gelmeğe başladı ve bahçe parmaklıklarının önünden bir kaç çalgıcının geçtiğini gördü. Aralarından birisi yürüyerek çalıyordu. Ötekiler de omuzlarında, ya da kollarında çalgılarını taşıyorlardı.

Bu alayı gören yalnız Josephine değildi. Kurşunî bir ata binmiş, genç bir adam da onları görmüş ve yakınlarına gelince, atını durdurmuştu :

«Arslanlarım, böyle müzik çalıp etrafınızdakileri dansettirmek için nereye gittiğinizi öğrenebilir miyim? Çok canım sıkılıyor, ben de sizinle beraber gelmek isterdim.»

Çalgıcıların başları cevap verdi :

«Maalesef bir yere gitmiyoruz. Geçtiğimiz yerlerden çağırılıp da bize çalgı çaldırmalarını bekliyoruz. Kır eğlencelerinin mevsimi geçti, şehirdekiler de henüz başlamadı.»

Yabancı :

«Kırlardaki eğlenceler neden bitmiş oluyor?» diye sordu. «Bu mevsimde daha güzel havalara rastlanabilir.»

«Usulen bitmesi icap eder de ondan.»

«Ne kadar zaman beklemeniz lâzım geliyor?»

«Daha iki üç hafta.»

«Öyleyse ben sizi bu süre için tutuyorum. Yarın sabah bana geliniz. İşte adresim.»

Bunları söyledikten sonra yabancı atını koşturarak, köşeyi dönüp, gözden kayboldu.

İki gün sonra yakında oturanlar birer davetiye almışlardı. «Bitmek üzere olan sonbahara veda ederken, kalan iyi günlerden istifade etmek lâzım» diye yazılıydı bu davetiyede.

Altına da M. Stephen diye imza atılmış. M. Stephen ise delinin biridir.

«Halacığım ben kendisini tanıyorum.»

«Böyle bir kimseyi tanımanız hiç de hoş karşılanacak bir şey değil.»

«Niçin?»

«Hikâyemi dinlemeğe devam ederseniz cevabını öğrenmiş olursunuz. Mademki onu tanıyorsunuz. M. Stephen'in bir sürü çılgınlıklar yüzünden meşhur olduğunu da bilmeniz lâzım. Bu daveti biraz garip bulmakla beraber, en dik kafalı insanlar bile, kabul etmekten kendilerini alamadılar. Mazeret olarak da M. Stephen'in kimseye benzemediğini, en

basit kaidelerin bile ona tatbik edilemiyeceğini, burasının sayfiye yeri olduğunu söylemekteydiler.

Yalnız Josephine bu davete gitmek istememişti. Babası kızını baloya götürmeğe sıhhatinin müsait olmadığım, nazik bir lisanla bildirmişti.

Balo cidden fevkalâde olmuş, sadece bir kaç kişi nezleye tutulmuştu. M. Stephen misafirleriyle nasıl meşgul olacağını bilememişti.

O günden sonra Stephen, Josephine'in bahçe parmaklıklarının önünden defalarca geçti. Bir sabah genç kızı görerek, atını durdurtup, selâm verdi. Josephine'in selâmı iade etmesi öylesine cesaret verici idi ki, genç adam atından inip, parmaklıklara yaklaşarak, onunla konuşmağa bile cüret etti. Baloyu varlığiyle güzelleştirmemiş olmasına ne derece üzüldüğünü, acı bir lisanla ifade etti.

Ziyafete iştirak edememesinin sırf kendi isteksizliği yüzünden olduğunu zannetmeleri, genç kızı üzmüştü. Oysa gidemediği için bütün geceyi ağlamakla geçirmişti.

«Gösterdiğiniz nezaketten istifade edemediğim için çok müteessirim. Fakat babam yorulacağımdan korkarak, gitmem emâni oldu.» diye cevap verdi.

«Ancak can sıkıntısı insanı yorabilir. Ben bu ziyafeti sizin için tertip etmiştir. Bulunmamanıza çok üzüldüm.»

«Yalan da bazen hoşa gidebilir.»

«Hayır, yalan söylemiyorum. Önünden günde en aşağı on defa geçtiğim parmaklıkların arkasında sizi görünce, bu balo fikri zihnimi işgâl etmeğe başladı. Nihayet bugün size rastlıyabildim ve gelmediğiniz için ne derece esef etiğimi söylemek fırsatını buldum.»

M. Stephen selâm verip, atına binerek, uzaklaştı.

Ertesi gün, pek tesadüf diyemiyeceğim ama, Stephen parmaklıkların önünden geçerken Josephine'in bahçede olduğunu gördü.

«Dünkü cevabınızı uzun uzadıya düşündüm dedi. «Pek kaçamak bir cevap gibi geldi bana. Aslında beni kırmaktan

korktuğunuz için, bu mazereti bildirdiğinize eminim. Davetimi reddetmenize sebep her halde tenezzül etmemeniz olacak.»

«Maalesef, bu red cevabı sizden çok beni üzdü. Dansı, müziği çok severim. Fakat babam nişanlımın...»

«Nişanlı mısınız?»

«Evet. Nişanlım bu gibi eğlencelerden hoşlanmadığı için, kendisinin burada bulunmamasından istifade ederek, böyle bir daveti kabul etmem çok yersiz olurmuş.»

«Anne ve babalar çok mânasız insanlardır. Gençlerin çılgınlıklarından şikâyet ederler ama, onlar daha büyük çılgınlıklar yaparlar. Çünkü davranışları daima aleyhimizedir. Oysa bizim yaptıklarımız ancak bize zarar verir. İşte zevkleri birbirine uymıyan bir çiftin evlenmesi. Bu gibi evlenmelerde ikisinden birisi ötekinin kurbanı olur. Yeter ki, bir sürü şeyleri tahdit edip, birbirlerinin kurbanı olmağı kabul etsinler. O zaman tabiî her ikisi de bedbaht olacak.»

«İnsanın, sevdiği kadını mes'ut etmek için çırpınmasının, ne tatlı bir şey olduğunu neden anlamazlar, sanki Hayatının her saati için başka eğlenceler bulmayı, yolunun üstündeki dikenleri yok edip, ayaklarını yumuşak çimenlere, ya da şahane Türk halılarına basmasını temin etmeği neden düşünmezler. Etrafının müzik ve güzel kokularla bürünmesine niçin çalışmazlar? Nazarlarının nadide çiçeklere zengin kumaşlara, kıymetli taşlarla nurlanmasını, akıllarına bile getiremezler. Yaşadıkları yerleri tabiatın bahşettiği ve sanatın vücuda getirdiği zenginlikler ve fevkalâde şeylerle süslemek hatırlarına gelmez.»

M. Stephen veda ederek, gitti. Her ikisi de hülyalara dalmışlardı. Josephine'e şimdiye kadar kimse bu kadar tatlı kelimeler fısıldamamıştı. Sanki aşkın ne demek olduğunu birdenbire ona anlatıvermişlerdi.

M. Stephen'e gelince o da, karanlık düşüncelerinden birine kapılmıştı. Herkesin dediği gibi en gürültülü eğlenceler arasında anî olarak keyfinin kaçmasına, yüzünün değişme-

sine sebep olan o karanlık düşüncelere. Bir kaç gün bir yerde görünmedi.

Bazen sonbaharın nihayetine doğru, yaz mevsiminin en güzel günlerini tekrardan başlamak ister gibi, tabiat ortalığa yeniden pırıltılar saçar. Tıpkı gençlikleri geçmeğe başlıyan kadınların akşam olunca gündüzlük elbiselerini çıkarıp, balo tuvaletlerini giymeleri gibi... sadece güzellikleri başka şekil alır.

Buraya gelince Ludwig Madame Rechtern'in yüzüne dikkatle baktı. Kadınların ikinci güzellikleri hakkında yürüttüğü felsefenin kendisi de gerçek bir nümunesiydi. İpek gibi ve çok sık saçları vardı. Göze çarpacak kadar çekiciydi, davranışları çok tabiî ve rahattı. Hatlarındaki tatlılık o derece cazibeliydi ki, ona bakanlar gözlerini başka tarafa zorlukla çevirebilirlerdi.

Madame Rechtern, Ludwig'in düşüncelerini keşfettiği için biraz sıkılır gibi oldu. Fakat sözlerine devam etmekte de bir mahzur görmedi :

«Monsieur Stephen gene bir gün Josephine'i bahçede buldu :

«Çalgıcılar emrimde oldukları halde, siz gelmiyorsunuz diye, artık balo vermekten vazgeçtim» dedi.

Josephine :

«Müzik dinlemeyeli o kadar zaman oldu ki,» diye cevap verdi.

Gece evin içindekiler uykuya yattıktan sonra, hafif bir şık altında kitap okuyan Josephine'in kulağına gayet tatlı ve fevkalâde güzel müzik sesleri gelmeğe başladı. Genç kız elindeki kitabı masaya bırakarak, pencereye koştu. İlk önce Beethoven'in ilâhî bir senfonisi duyuldu. Sonra daha canlı parçalara geçtiler. Nihayet öyle sürükleyici vals havaları çalınmağa başladı ki, bir havaya uyarak ağaçlarla yıldızların da harekete geçmediklerine hayret edilebilirdi.

Çalanlar görünmeden uzun zaman bu müzik işitildi. İlk şaşkınlığı geçtikten sonra genç kız müzisyenlerin bahçenin dışında, hattâ oldukça uzakta olduklarını farketti. Bu

yüzden cesaret alarak, aşağı bahçeye indi. Ay, ağaçsız yolları ışığıyla doldurmaya, gölgeli tarafların karanlığıyla tezat teşkil ediyordu. Bir müddet bahçede dolaştı sonra da adımlarının istemiyerek müziğe uyuduğunu farketti. Birden bire bir çığlık kopardı.

Stephen :

«Korkmayın, benim» dedi. «Müziğin hoşunuza gidip gitmediğini anlamağa gelmiştim.»

Josephine cevap veremedi. Korkmuştu, Stephen'den korkmuştu. Bahçede genç adamla beraber görüleceğinden korkmuştu. Fakat en çok da kendi heyecanından korkmuştu. Her şeye rağmen genç adama çıkıp gitmesini teklif edemedi. Çünkü öylesine titriyen bir sesle söyliyecekti ki, bu sözleri, âdeta kalmasını rica ettiği zannedilecekti.

M. Stephen de genç kıza sırf müzikten bahsetti, onu heyecanlandıracak tek kelime söylemedi. Alman müziğinin üstünlüğünü anlattı. Josephine biraz önce korktuğu için âdeta utanmıştı ve aklına gelen tehlikeleri hissettirmemeğe çalışıyordu. Çünkü endişelerini karşısındakine farkettirecek olursa, işte o zaman korktuğunun başına gelebileceğine kani idi. Hatta o derece itimat gösterdi ki, bir aralık Stephen'in canı sıkıldı, genç kızın rahatlamasını, soğukluğuna ve heyecansız olmasına verdi.

Müzikten sonra dans bahsine geçtiler Stephen, sevilen kadınla vals etmenin ne sarhoş edici bir saadet olacağını uzun uzadıya tarif etti.

Genç adamın sözleri öylesine yakıcı, gözleri o kadar derinlere nüfuz ediciydi ki gecenin ve işitilen müziğin tesiriyle Josephine yeniden titremeğe başladı. Stephen kızın halini farketmişti :

«Vals bilmem» dedi.

Josephine'in endişeleri artık büsbütün dağılmıştı. Stephen'in vals hakkında söylediklerinin hiç bir tesiri kalmamıştı. Mademki vals etmek bilmiyordu.

Korkacak sebep kalmayınca genç kız daha da huzura kavuştu ve rahatlıkal karşısındakine biraz daha yaklaşabil-

di. Bahçede yanyana gezinirlerken sanki Stephen Josephine'e kolunu uzatmıştı. O da kabul etti. Stephen :

«Vals öğrenmeme imkân olmadı» dedi.

«Oysa valsden kolay bir şey yok.»

«Adımlarına bile aklım ermiyor.»

«Müziği takip etmek yetişir. Adımlarınız kendiliğinden gider.»

«Bana öğretsenize.»

«Çıldırdınız mı siz?»

«Hayır çıldırmadım ama, ömrüm boyunca mahrum kaldığım bir zevki, dostluğunuza borçlu olmağı çok isterdim.»

Josephine bambaşka bir kelime duyacağından o kadar ürkmüştü ki dostluk tâbirine itiraz etmeği lüzumsuz buldu. Hemen oracıkta Stephen'e vals adımlarını göstermeğe koyuldu. Birdenbire öğrenci öylesine ilerlemişti ki, çıldırtıcı müziğe kapılıp, Josephine'i bahçenin yollarına kadar döndürerek, sürüklüyordu.

Danseden çift gölgeli ve ağaçlı yollardan geçerken genç kız ürperiyor ve bu hali havanın serinliğine veriyordu.

Müzik devam etmekteydi. Fakat Josephine bitap düşerek çimenlerin üstüne yıkıldı. Geniş yollardan çok uzakta kalmışlardı. Yaprakların arasından hafifçe ay ışığı görünüyor, dalların arasından sızan ışık, Stephen'e ancak genç kızın heyecanını, güzelliğini, kendini kapıp koyuverdiğini gösterebiliyordu. Josephine de ancak genç adamın gözlerindeki sihirli ateşi görüyor, kendisinin de bu bakışlar altında eridiğini hissediyordu.

Ertesi akşam Stephen evinde oturmuş, kiraz ağacından piposuyla Şark tütünü içiyordu. Birdenbire bir kadın içeri girdi, arkasındaki mantoyu yere atarak, genç adamın ayaklarının dibine yıkılıverdi. Gelen Josephine'di, rengi sararmış, gözleri baygın, saçları dağınık, yarı ölü halde; elindeki buruşmuş mektubu Stephen'e uzatarak :

«Mahvoldum» dedi.

Mektupta şunlar yazılıydı :

«İşte dönüyorum ,sevgili Josephine'im, güzel nişanlım.

Size yaklaştıkça, yanınızdan ayrıldığım günden beri hissetmediğim kadar saf hava ile karşılaşıyorum. Sizden ancak bir mil uzakta bir yerde iki gün kalacağım. Sonra da sizi görmeğe geleceğim. Bana tevdi edilen mühim bir vazifeyi yerine getirmek mecburiyetindeyim. Kim bilir, bunun istikbalimize belki de büyük bir tesiri olacaktır. Bu işim iki gün içinde halledilmeli. Yola çıkmadan önce iki saat kadar bir zamanımı da sizin yanınızda geçirmeğe gayret edeceğim. Zira bir kaç ay daha birbirimizi göremiyeceğiz. Her yerin size aşkımdan, benden, bahsettiği, saadetimi bıraktığım o yerlerde beni hatırladınız mı diye sormayacağım. Çünkü düşünmemeniz imkânsız değil mi?»

Stephen :

«Peki, ne olmuş?» diye sordu.

«Mahvolduğumu anlıyamıyor musunuz.»

«Hayır anlıyamadım. Saadetinize engel olmak istemem. En iyi dostum olan Muldorf'un mesut olmasına mâni olmak niyetinde değilim. Onunla evleniniz, ben de sizi mutlu görerek sevinç duyarım.»

Josephine :

«Allahım neler söylüyor?» diye haykırdı. «Bir kere kendisinin olduktan sonra başka kimsenin olamıyacağını idrak edemiyor mu? Maalesef Stephen ben sizinim. Ne yaparsanız yapın, fakat Muldorf'u artık görmek istemediğimi de bilin. Beni kurtarmanız için size sığınıyorum. Şayet beni kovacak olursanız buradan doğru gider, kendimi nehire atarım.»

Bir kaç dakika düşündükten sonra Stephen :

Benim yanımda kalınız. Sizi öyle bir yere saklıyacağım ki, çılgıncasına seven aşığınızdan başkası sizi ne kimse görebilecek ne de tanıyacak.»

Sonra da genç kızı teskin etmek için ilâçlar verdi, içini rahatlandırdı. Josephine o kadar güzeldi ki, birdenbire karşısında gördüğü için canı sıkılan Stephen, şimdi başkalaşmıştı. Genç adamın tenha bir semtte küçük bir evi vardı.

Belki el'an bu ev mevcuttur. Çok zengin döşenmiş bu yerle yaşlıca bir kadın meşguldü. Fakat kadın bile ev sahibinin kim olduğunu bilmiyordu.

İşte Josephine'i oraya götürdü ve bütün gününü de yanında geçirdi. Ertesi sabah atına binerek, Muldorf'un bulunduğu ... ye geldi. Muldorf bir kaç arkadaşıyla beraber yemek yiyordu. Kendisini sevinçle karşıladılar.

Stephen:

«Muldorf seni arıyordum» dedi. «Bana bir hizmette bulunacaksın. Eline kalem kâğıt alarak söyliyeceklerimi yaz bakalım.»

Muldorf söyleneni yaptı.

Odada bir aşağı bir yukarı gezinen Stephen, arkadaşına dikte etmeğe başladı:

«Zavallı ana, baba.»

Sonra da Muldorf'a yaklaşarak:

«Yazın benimkine çok benziyor» dedi. «Heinrich yazsın daha iyi.» Heinrich eline kalemi alınca, Stephen söylemeğe devam etti:

«Zavallı ana, baba!»

«Maksadın nedir, kuzum?»

«Rica ederim, sözümü kesmeyin.»

«Kızınız, ahlâksız bir herifin alçakça ısrarlarına boyun eğerek, kaçmış babasının evini, müşfik annesinin himayesini terketmiştir...»

«Amma da üslûp?»

«Daha henüz vakit varken, kendisini kurtarmanın çarelerini size bildirmeğe karar vermiş dost bir sesi dinlemenizi rica ederim. Kurtarmanın çareleri diyorum, çünkü sizden aldığı terbiye ve sağlam prensiplere sadık kalarak, o alçağın hücumuna karşı gelmiş bulunuyor. Vazifelerinin bir kısmını unutturan bu ahlâksız adam, kendisini büsbütün mahvetmek için elinden geleni yapacağından şüphe edile-

mez. Çabuk olun, hiç vakit kaybetmeğe gelmez, orasını da unutmayın. O canavarın kurbanını sakladığı yeri.»

«Bir Fazilet Dostu»

İmza yerine yazdırdığı kelimeyi duyanların kahkahaları odayı çınlattı.

Yalnız Stephen gülmemişti. Hemen aşağıya inip, zarfa koyduğu kâğıdı, atla gitmesini tenbih ederek, sokağa rastladığı bir kimseye teslim etti. Tekrar yukarı çıkıp, odaya girdi.

«Şimdi bana bir pipo verin, hem de yemek getirtin» dedi.

Stephen ancak o eve gece döndü. Yaşlı kadın kendisini perişan bir halde karşılamıştı:

«Ah Monsieür, bilseniz ne büyük felâket.»

Stephen, kendi kendine:

«Her şey yolunda demek» diye süşündü.

«Buraya bıraktığınız genç kadın...»

«Evet, ne olmuş genç kadına?»

«Artık burada değil.»

«Ya öyle mi?»

Yaşlı kadın Stephen'in ilgisiz halini görünce meseleyi kavrıyamadığını zannederek:

«Artık burada değil» diye tekrarladı. Bu sözleri tekrar ederken de, genç adamın kendisini ayaklarıyla ezeceğini düşünerek, kendiliğinden yere yıkıldı:

«Evet gitti. Onu gelip aldılar. Karşı koymak istedim ama burası öyle tenha ki... Bir yaşlı kadına bir kaç da hizmetkâr gelmişti. Genç kadın ağlıyarak yaşlısının kollarına atıldı, hep beraber arabaya binerek, gittiler.»

İki gün sonra Muldorf nişanlısını görmeğe gidiyordu. Josephine onu gayet iyi karşıladı, sekiz gün sonra da düğünleri oldu. Böylece herkes de memnundu.

O zamandan beri komşularımız son derece dürüst yaşıyorlar.

İşte aziz yeğenim, gözleri daima yerde olan, nar çiçeği

rengindeki elbisenin yakasını açmıyan bu ufak tefek kadının hikâyesi.»

«Bu ufak tefek kadını size bırakıyorum, sevgili halacığım. Ya beyazlar giymiş, profili o derece asil ve mağrur görünen, uzun boylu esmere nedersiniz?»

«Onun hakkında da bildiklerim pek çok. Hikâyenin kahramanı gene M. Stephen. Sıkılmazsanız onu da anlatırım.»

Ludwig, halanın elini öperek:

«Ne münasebet? Tabiî sıkılmam» diye cevap verdi.

Mademe Rechtern'in gerçekten güzel olan ellerine debakmaktan kendini alamadı.

El güzelliği fevkalâde bir şeydir. Eller asaleti belirtir... Ayaklara da fazla önem verilir ama, onlar insanı kolaylıklaaldatabilirler. Çünkü bazen o saten ve deri ayakkabıların içinde ne işkenceler, ne acılar gizlenir? Bilhassa ayağın küçük görünmesi için giyilen daracık ayakkabıların içinde... Ayağın çoğu zaman asıl kendi biçimi olmıyan bir tek şekli vardır. Oysa el öyle değildir. Saklanamıyacağı için, elin bir kaç şekli olur, bir sürü de mânaları vardır.

En yüksek ruhlu kadınlar bile sahip olamadıkları o nefis eller için, dertlerinden ölebilirler.

Ludwig birdenbire Hortense'ın parmaklarının kısa, tırnaklarının da kırık kırık olduğunu hatırladı.

CIX

BEYAZLAR GİYMİŞ UZUN BOYLU ESMERİN HİKÂYESİ

Ludwig:

«O kadın Rudolphe Walstein adında birisinin karısı değil miydi?»

«Evet ama, M. Walstein onun ilk kocası değil. Bununla evleneli de çok zaman olmadı.»

«Helène yirmi iki yaşında dul kaldı. Kocası düelloda öl-

düğü zaman karısını dostsuz, desteksiz, parasız bırakmıştı. Üstelik seyahatte de bulunuyorlardı. Olan parası ancak otelin masraflarını ve üzüntüden hastalandığı için, üç aylık tedavi parasını ödiyecek kadarmış. Nihayet on parasız kalarak Münih'e gelmiş, Kocasının kâğıtları arasında bulduğu bir borç senedini tahsil etmek niyetindeymiş.

Borçlu adam ise kadına ceşabını bizzat vermeği münasip görmüş. Cevap hiç de rahatlatıcı değilmiş. Parayı ancak Hélèn'in kocası tarafından imzalanan bir makbuz mukabili verebilirmiş. Ya da kocasının öldüğünü isbat eden bir vesika karşılığı. Hélèn'e çıldıracak hale gelmişti. Parasız, desteksiz, yabancı bir şehirde yalnız başına kalıyordu. Ne bekliyecek, ne de yola çıkacak vaziyetteydi. Gerçekten de korkunç bir durumdu bu.

Biçare dulun ne hale geldiğini gören M. Walstein, formalitelerin bitmesini bekleyinceye kadar borcuna mahsuben biraz daha para vermeği teklif etti.

Hélèn'in böyle bir teklifi reddetmesine imkân yoktu. Monsieur Walstein arada gelip kadıncağızın hatırını sormak içinde müsaade istedi. Aynı zamanda lâzım gelen muamelelerin bir an evvel halledilmesine de yardım edecekti.

Evvelâ Monsieur Walstein'in kim olduğunu size anlatmam lâzım.

Gözümün önüne geliyor. Dört ayak, dokuz parmak boyunda ufak tefek bir adam. Kendisini ciddiye almadıkları kaygusuyla her zaman üzüntü içinde. Sözlerine ehemmiyet verilmiyeceği endişesiyle, daima yüksek sesle konuşan, yürürken gürültü çıkaran bir kimse. Çünkü adımları iyice işitilmeli ki, sokaktan bir adam geçtiği farkedilsin. Boyunun kısalığı, karşısındakilere ne derece fena tesir yapacağını bildiği, korkunç görünmek maksadıyla daima kaşlarını çatan, durmadan vurmaktan, öldürmekten, kesmekten bahseden bir kimse. Bir putrel taşıyacakmış gibi bütün kuvvetini sarfedip ancak şapkasını yerinden almak üzere hazırlanan bir adam... Kapıları şiddetle açıp kapıyan, bulunduğu yerin müsaade ettiği nispette küfürler savuran, mümkün ol-

duğu kadar sakalını uzatan bir münasebetsiz... Bir kelime ile tarif etmek icap ederse, ağzından çıkan her söz tenkit uzun boylulara karşı «Boyum kısa ama, kuvvetim, kabiliyetim yerinde» demek ister gibi bir konuşma tarzı...

Madame Rechtern:

«Adamı iyice tetkik ettiğinizi ve bir kaç saat içinde ne kadar görmek mümkünse o derece kendisini anlıyabildiğinizi farkettim» dedi.

«Makûl ve bilgi sahibi bir insan bilir ki bu gibi bir adam, bir kadına karşı alâka duyduğu vakit, onu teşhir edeceği, herkese ondan bahsedeceği ve etrafa, böyle şeylere alışık olduğunu isbat etmeye çalışır. Bir kadının tesadüfen mektup yazmıyacağını bilâkis her zaman böyle mektuplar aldığını, nereye koyduğunu bile bilmeyip, cevap vermeğe de vakit bulamadığını, küstah tavrıyla herkese yayar. M. Walstein Hèlén'in yanından ayrılmaz olmuştu. Bir gün kadıncağızı çok sararmış bulduğu için güneş batarken gidip bir gezinti yapmalarını teklif etti. İlk önce Hélèn'e kabul etmek istemedi. Pek tabiî olarak bu adamla gezmeği münasip görmemişti. Fakat karşısındakinin garip hallerini, gülünç görünüşünü dikkate alarak, onunla sokağa çıkmanın kötü bir netice veremiyeceğini düşünüp razı oldu. Kimsenin ne dedikodu yapacağı vardı, ne de mânasız fikirler edineceği. Çoktan beri açık havaya çıkmamıştı. Yalnız gezinmek istemediği için, Walstein'in teklifini kabul etti.

Fakat Monsieur Walstein'in kıyafeti görülecek şeydi. Nazarı dikkati çekmek için canlı renklerden istifade etmeğe çalışmıştı. Bu akşamki elbisesinde gök kuşağının bütün renklerine rastlamak mümkündü.

Hélène adamın götüreceği yere gitmekte bir mahzur görmedi. Bu yüzden umumî gezi yerine gittiler. Orası her ikisinin de gözlerini dolduracak cinsdendi. Hélène umumî yerlerde bir erkekle görünmekten hiç bir ziyan gelmiyeceğini düşünüyor, Monsieur Walstein da güzel bir kadına kolunu vermekle yetinmiyor herkesin görmesini ve hâttâ haset etmesini de temenni ediyordu.

Dolaştıkları müddetçe Hélène batmak üzere olan güneşin bütün güzelliğini tattı. Yanındaki kavalyeyi ve kendisine bakan ahaliyi bile unutarak, şimdiye kadar başına gelenleri düşünmeğe başladı. Geçen kötü günleri göz önünde tutarak, bundan sonraki hayatının ne derece ıstırapla dolu olacağını, şimdiden kestirip, korkusundan âdeta titriyordu.

Birdenbire Walstein'in kendisini kuytu ve tenha yerlere sürüklemiş olduğunu farketti. Ufak tefek adamın küstah olmağa hiç niyeti yoktu ama, ondan bu gibi şeyler beklenmesi gururunu okşuyordu.

Hélène gezinin kalabalık yollarına doğru hızla yürümeğe başladı. Arkadaşına söyliyecek esrarlı sözleri yoktu. Hattâ ondan da bu gibi sözler beklemiyordu. Böyle tenha taraflarda gezmenin sebebi ahaliden saklanmak değil, onlara görünmemek arzusundan olacağını idrak edecek kadar zeki bir kadındı. Fakat Walstein'in takındığı esrarlı tavırlara sinirlendiği için, canı sıkılarak eve döndü.

Muameleler bir türlü bitemiyordu. Walstein kendisine gene borcuna mahsuben bir miktar para verdi.

Yanındaki kadının kim olduğunu soranlara Walstein küstah bir eda ile, gûya bir şeyler saklamak istermiş gibi cevap veriyordu. Sekiz gün sonra Hèlén'in, Walstein'in metresi olduğunda kimsenin şüphesi kalmamıştı. Walstein ise bu dedikoducu insanlara karşı kendisini öylesine müdafaa ediyordu ki, inanmıyanlar bile meselenin doğru olduğuna kani olmuşlardı.

Bir sabah Walstein gelerek, işlerin sarpa sardığını, her şey mahvolmuş sayılmasa bile, bazı detaylar yüzünden ne zaman halledileceğini kestirmenin mümkün olamıyacağını haber verdi.

Bu meseleye ait yazılan mektupları karıştırırken, bir tanesini yere düşürmüştü. Adam gitiken sonra Hélène onu buldu.

Bu mektupta Walsteine'in Hélène karşı beslediği esrarlı aşka ait bir sürü alaylar vardı. Adamın dul kadına gösterdiği alâka ile de eğleniyorlardı.

Bazı mektupları ancak kendini beğenmiş bir insan yazabilir. Bazıları da sırf kendini beğenen budalalara yazılır.

Hélène kabuğuna çekildi, vaziyetini tahlil ederek, günün yarısını ağlamakla geçirdi. İlk önce Walstein'i artık görmemeğe karar verdi. Fakat ona çok para borçluydu. Walsteine'siz ve ondan gelecek yardım olmadan ne burada kalabilir, ne de gidebilirdi. Kendini öldürmeğe niyetlendi, fakat gençliğine de acıyordu. Herkesin beklemeğe hakkı olan mutluluğa bir gün olup kavuşabileceğini de tahmin ediyordu. Öldüğü takdirde arkasından ağlıyacak kimsesi olmadığını da hatırladı ve kötü kaderi onu çok müteessir etti.

Nihayet Walstein'e yazmağa karar verdi.

«Monsieur,

Size açıkladığım gibi, bu şehrin resmî makamlarına müracaat ederek, size olan borcumu ödiyebileceğimi, ümit etmekteyim. Benim olduğu kadar sizin de menfaatiniz icabı neticesi malûm olmıyan bu işin içinden bir an önce çıkmağa çalışmalıdır. Borç senedinin yarısına yakın bir parayı bana vermiş bulunuyorsunuz. Tekrar sizden para almağa niyetim yok. Daha küçük bir yere taşınacağım, masraflarımı kısıp son verdiğiniz borç paradan kalanla vaziyetimin düzelmesini bekliyerek yaşamağa çalışacağım.

Taşınacağım yeri size bildiririm. Yeni bir haber olursa bana yazıyla ulaştırmanızı rica edeceğim. Sizin de anlıyacağınız gibi, bundan sonra dedikodulara sebebiyet vermemek için, hiç bir ziyaret kabul etmemeğe karar verdim.»

Walstein'in çok canı sıkılmıştı. Adam Hélène'e âşıktı. En yakışıklı erkeklerin haset edeceği kadar güzel olan bu kadına sahip olmak onun kalbinden çok gurunu okşıyabilirdi. Uzun uzadıya düşündükten sonra, şöyle bir cevap vermeğe karar verdi:

«Madame,

«Sizi görmemek benim için çok acı olmakla beraber, davranışlarınızı idare eden inceliği takdir etmemek elimden gelmez. Bazı kahramanı olduğum maceraların, herkesin

dikkatini çektiğini itirafa mecburum. Böyle bir vaziyet her kadın için tehlikeli olabilir. Size ne derece saygı gösterdiğimi, inkâr edemezsiniz. Fakat bana böyle temiz ve yüksek hisler telkin eden ilk kadın olduğunuzu da bilmenizi isterim.

Sizi seviyorum. Madame. Bu güne kadar kalbimi, ismimi, servetimi ayaklarınıza sermediğimin sebebi de matemde olmanızdır. Yas süresinin sonunu beklemeği münasip gördüm. Sizi o kadar yese düşüren beni ise, mes'ut eden muamelenin bir saat içinde bitmesini sağlıyan bir fırsat çıktı... Bu gibi işleri halletmekle nam kazanmış olan comte... Münih'den beş mil ötede bir yerde bulunacak, bu günlerde. Müsaade ederseniz sizi ona takdim edeyim. Fakat yabancı olmanız, gençliğiniz, güzelliğiniz, vaziyetiniz comte'un sert davranmasına sebep olabilir. Bu yüzden sizi, çoktan beri arzu ettiğim ve Allahın karşısında da öyle kalacağım. Şayet şartlarımı kabul ederseniz, sizi zevcem olarak takdim edeceğim.»

Hélène bu ufak tefek adamın gülünç taraflarını çoktan farketmişti. Fakat Walstein zengindi. Kaderin kendisini düşürdüğü bu acı durumdan kurtulmak için de bu fırsatı mükemmel sayılabilirdi. Sevdiği adam öldükten sonra, bundan böyle evlenmesi ancak menfaate dayanabilirdi. Hatıralarla dolu kalbinde kimse için yer olamazdı. Zaten beğenilecek, hoşlanacak hiç bir tarafı olmıyan bir adamla evlenmek de kocasına sadık kalmak demek değil miydi? İşte bütün bunları düşünen Hélène, Walstein'in teklifini kabul etmekte bir mahzur görmedi. İnsanlar her hangi bir vak'a karşısında, kendilerini haklı göstermek için ne bahaneler bulmazlar ki.

Comte genç dulun işiyle meşgul olacağını vaad etti.

Ziyaretten sonra Walstein, en büyük arzusunu yerine getirmeğe razı olduğu için Hélène'e nasıl teşekkür edeceğini bilemiyordu.

«Şimdi» dedi. «Münih'deki ihtiyar kadınların hakkınızda çıkardıkları dedikoduları size söyliyebilirim. Kendile-

rinin artık kahramanı olmalarına imkân olmıyan skandallar, çıkarmaktan ne kadar hoşlandıklarını bilemezsiniz. Sizin kadar benim de korumak istediğim şerefinizi düşünerek, Münih'e karım olmadan dönmenizi arzu etmiyorum. Yasınızın bitmesine daha dört ay var. Bu müddetin sonuna kadar gidip başka bir şehirde oturalım. Karım olarak tanınırsınız, böylece de kimse size zehirli dilini uzatamaz.»

Hélène gene bir sürü itirazlarda bulundu ama, bu hususta da «peki» demekten başka çare göremedi.

Gittikleri yerde Walstein genç dula karşı çok nazik davranıyordu. Eski hizmetkârlarının şüphesini davet etmekten çekindiği için, yeni adamlar tuttu. Aralarında irtibat olmıyan ayrı daireler kiraladı. Sonra da Hélène'i tiyatroya, gezmeğe, toplantılara götürdü. Hélène'in güzelliği Monsieur ve Madame Walstein'in her yere davet edilmelerini sağlıyordu. İştirâk etmedikleri suare, balo, toplantı yoktu. Genç kadın yeni vaziyetinden memnun görünüyor, Walsteine kendisine son derece saygı gösteriyordu.

Günün birinde onları sayfiyede oturan tanıdıkları davet etti. Ev sahipleri onları kendi arabalarıyla getirtti. Akşam üzeri dönecekleri vakit arabacı atlardan birinin yaralandığını ve yakınlarda da başka bir at bulunamıyacağını bildirdi. Ev sahibi «Ne çıkar?» dedi. «Burada kalırsınız. Şehirde bekliyenleriniz yok ya? Yarın da bütün gün beraber oluruz, akşama rahatça evinize gidersiniz.» Walstein razı oldu, fakat Hélèn'in canı sıkılmıştı. Teklifi kabul etmekten başka da yapacak bir şey yoktu.

Genç kadın ayrı ayrı odalarda yatacaklarını ümit ediyordu. Walstein'in hiç bir zaman göstermekten geri kalmadığı inceliğe güveniyor ve ona göre tedbir alacağından emin bulunuyordu. Endişesinden bahsetmekte işine gelmiyordu, çünkü Walsteine'in aklında olmıyan tehlike bir denemeye onu sürüklemiş olabilirdi. Akşama kadar çok korkulu saatler geçirdi. Fakat yatma zamanı gelince ev sahibinin herkese iyi geceler temenni ettikten sonra Walsteine'e dönüp «Evi biliyorsunuz, odanızı kolaylıkla bulursunuz» demesi

Hélène'in sapsarı olmasına sebep oldu. Bir an olduğu yerde yapışmış gibi durduktan sonra, mecburen kocasını takip etti. Oda kapısına gelince, durakladı ve:

«Monsieur, bu yaptığınız çok büyük alçaklık» dedi. «Ben bu odaya girmem, geceyi bahçede geçirmeği bin defa tercih ederim.»

Walstein:

«Sevgili Hélène» diye cevap verdi. «Size karşı daima saygı gösterip, her arzunuzu yerine getirmedim mi? En ufak bir itimatsızlığınıza sebep olacak şekilde davrandığımı söyliyebilir misiniz? Ben iki oda rica etmiştim fakat ev küçük, misafir de çok. Bu yüzden aynı odayı vermeğe mecbur oldular. Fakat size karşı beslediğim saygı en kalın meşe ağacından yapılmış kapılardan daha sağlamdır.»

Hélène cevap vermek istedi ama, koridorda ayak sesleri işitilmişti. Onun için Walstein genç kadını odaya soktu. İçeri girdikten sonra gene derin saygısından bahsedip, paltosuna sarılarak bir koltuğa yerleşti.

Korkunun Hélèn'in uykusunu kaçırıp kaçırmadığını bilemem. Fakat zihninden başına gelen şeyler birer birer geçiyor ve her adımın ötekini kolaylaştırdığını düşünerek, bu durumdan nasıl kurtulabileceğine bir türlü aklı ermiyordu Belki Walstein'da başka sebepler yüzünden uyuyamamaktaydı.

Ertesi sabah Hélène kahvaltı masasında çekingen duruyordu. Ev sahipleri bir de sandal gezintisi teklif ettikleri için bir gece daha o evde kalmak mecburiyeti hasıl olmuştu. Fakat Hélène artık endişe duymuyordu. Walstein'dan emin olduğu için, hiç bir itirazda bulunmadı.

Gece olunca gene Walstein koltuğa uzandı ama, Hélène yatağına uzanınca, yerinden kalkarak gürültü ile odada dolaşmağa başladı. Sonra da genç kadına uyuyup uyumadığını sordu. Hélène :

«Böyle gürültü yapmağa devam ederseniz ben nasıl uyuyabilirim» dedi.

«Sevgili Hélène ancak altı hafta sonra evlenebileceğiz.»

«İçinde bulunduğum bu vaziyetten bir an evvel kurtulmayı ne kadar isterdim.»

«Ben de o zaman sırf gündüzleri kocanız olmak ıstırabından kurtulacağım.»

Walstein bir iskemle çekerek yatağın baş ucuna oturdu.

«Mademki uyumuyorsunuz, öyleyse konuşabiliriz» deyip evlendikten sonra geçirecekleri mes'ut günlerden bahsetmeğe başladı. Gözlerinin önüne serilen bu mutluluğu dinliye dinliye genç dul uyumuştu. Fakat aradan on dakika geçmemişti ki, bir çığlık koparark uyandı.

Walstein :

«Allah rızası için aklınızı başınıza toplayın Hélène» diyordu. «Dün geceyi bu evde benimle aynı odada geçirip bu gece de bu saatlere kadar hiç sesiniz çıkmadığı halde şimdi böyle bağırmanıza herkes ne der?»

Hélène :

«Hepsi bana vız gelir» diye cevap verdi. «Gerçekten metresiniz olmaktansa başkalarının öyle düşünüp dedikodu yapmasını tercih ederim. Bağıracağım, evin halkını başıma toplıyacağım.»

«Öyle ama, biz karı koca değil miyiz? Evlenmemize ancak bir kaç gün kalmış. Kendi arzumuzla şimdiden birleşmemizde ne gibi bir mahzur olabiilr.»

«Sizi dinlemek bile istemiyorum. Buradan hemen çıkıp gitmezseniz ortalığı birbirine katarım haberiniz olsun.»

«Ben de naz yaptığınızı söylerim. Oysa iki gündür böyle davrandığınız da görülmemişti.»

Hélène :

«Yarabbim,» diye söylenmeğe başladı «Mahvoldum ben.»

«Hayır sevgili Hélène siz benim karımsınız, sevgili eşim Aşkım ve saadetim size karşı bir garanti teşkil edebilir. Mateminiz sona erer ermez Allah'a yemin ettiğimiz bu birleşmeyi insanların önünde de tasdik ettireceğiz.»

Hélène ağladı, bağırdı, yalvardı, fakat Walstein'a söz

geçiremedi. Nihayet boyun eğmeğe mecbur oldu. Öylesine lekelenmişti ki gerçek meydana çıkacak olursa mukavemet etmiş olması kimsece makbul sayılmazdı. Evvelce razı olduğu halde şimdi kafa tutmasını hoş görmiyecekler ve kadıncağızı suçlu bulacaklardı.

O günden sonra kendisini Walstein'in karısı gibi görmeğe alıştı. Kabahatini de âdeta bir borç ödeme gibi telâkkiye başladı.

Fakat aradan altı hafta geçtiği halde Walstein artık evlenme lâkırdığını ağzına bile almıyordu. Kâh kâğıtlarını beklediğini, kâh yaşlı bir amcanın rızasını almak icap ettiğini söylüyordu. Bir de acele Münih'e kadar gitmesi lâzım gelmişti. Oraya beraber gittikleri için Hélène'i karısı olarak tanıtmış ve önce bulundukları şehirde evlendiklerini etrafa yaymıştı.

Zavallı Hélène artık ömrünü ağlamakla geçiriyordu.

Bir gün Walstein gelerek «Servetimin mühim kısmını elinde tutan amcam evlenmemi münasip görmüyor» diye haber getirdi. «Kendisi hem ihtiyar, hem de çok hasta. Ancak o öldükten sonra evlenebileceğiz. Bir kaç zaman sonra Hélène, Walstein'in hayatta hiç bir amcası olmadığını öğrenmişti. İşte o vakit ne derin bir uçuruma yuvarlandığını büsbütün anladı. Karşısındaki adama hiç birşey belli etmemekle beraber bundan sonra insanların da kendisini karısı olarak göremiyeceklerini kesin bir ifade ile bildirdi. Netice de bu çiftin nikâhsız yaşadıklarına dair de şüpheler uyanmağa başladı. Walstein ise uzun zaman alçakça davranmadan yaşıyamıyacağı için, dedikoduları güya durdurmağa çalışıyor, fakat aksine cevapları öylesine bir eda ile veriyordu ki, karşısındakinin tereddüde düşmemesi imkânsız oluyordu. Hélène artık hiç bir yere davet edilmiyordu. Genç kadının bu vaziyete üzüldüğü yoktu, çünkü canı eğlenmek, gezmek istemiyordu. Fakat yakaladığı bir bakış ona hakaret, sitem gibi geliyor, kendisini bu adama teslim etmiş olduğunu da bir türlü unutamıyordu.

Walstein yalnızlıktan sıkılmağa başlamıştı. O yaşamağa eğlenceye, insanlara alışıktı. Kendini etrafa göstermesi de ayrıca büyük bir zevkti. Sahip olmadığı meziyetlerinden bahsetmek, onları teşhir etmek onun hastalığıydı.

Bir gün tiyatroya gitti. Geç kaldığı için, bir kaç kişiyle beraber piyesi ayakta seyretmeğe mecbur oldu. Aksi gibi önünde de çok uzun boylu birisi duruyordu. Sahneyi göremediğini yanındaki adam farkederek, gayet nazik bir tavırla :

«İsterseniz önüme geçin» dedi.

Doğrusunu söylemek lâzım gelirse Walstein şimdiye kadar ancak bu nazik komşusunun sırtını seyretmişti. Fakat bu kibar adamın lûtfu, boyunun kısa olmasından dolayı kendisine yarı acır gibi, önüne geçmesini teklif etmesi, âdeta hakaret gibi gelmişti ona. İkinci perdede kalabalık biraz azalmışa benziyordu. Bu sefer de Walstein öne geçmişti. Bir az evvel kendisiyle konuşan seyirci «Lütfen şapkanızı çıkartır mısınız» dedi. «Hiç birşey göremiyorum.»

Orada bulunanlardan iki kişi başlarını dönüp, Walstein'e gülümsiyerek baktılar. Çünkü şapkalı başı, arkasında duranın ancak çenesine kadar geliyordu.

Walstein ise her hangi bir kimsenin görüşüne mâni olacak kadar boyu olduğuna memnun olarak, bin defa özür dileyip, acele şapkasını eline aldı. Bir kaç defa da Monsieur Stephen'e dürbününü takdim etti. Hatta antraklarda okuduğu gazeteyi bile verdi.

O günden beri ne zaman Stephen'e rastlasa en tatlı tebessümü ile onu selâmlardı. Şayet karşılaştıkları yer kalabalıksa, Walstein'in selâmı daha lâubali bir eda alırdı. Uzun boylu bir kimsenin dostu olmak onu çok sevindiriyordu. Bir gün birisi Stephen'e :

«Walstein'i tanıyor musunuz?» diye sordu. Genç adam «hayır» dedi. «Vah vah çok güzel bir karısı var da...» tam o esnada Walstein da gezi yerinde ikinci turunu bitirmek üzereydi. Eliyle Stephen'e tatlı bir selâm verdi. Stephen de çok samimî bir şekilde mukabele ettiği için, Walstein daya-

namıyarak yanına yaklaştı ve hatırını sordu. Anlattığına göre kendisi o sabah ata binmiş, silâh talimi yapmıştı. Hiç de yorulmamıştı, çünkü bünyesi çok kuvvetli, adaleleri çok sağlamdı. Stephen'den ayrılırken elini uzattı, genç adam da aynı hareketi yaptı.

Ertesi gün ufak tefek adam Stephen'e kartım gönderiyordu. Stephen de kendi kartını ufak tefek adama gönderdi.

Bir sabah Walstein DOSTUNU yemeğe davet etmek üzere gelmişti. Stephen kabul etti ve bu suretle de Madame Walstein'a takdim edildi. Hèléne Stephen'i bir kaç defa görmüş hakkında anlatılan hikâyeleri de duymuştu. Bedbaht bir aşkın hiç bir faydası olmasa da, başka bir sürü aşkın gelişmesine sebep olabilir. Stephen'in yüzünde öylesine tabiî bir melânkoli, durgunluk ve ciddiyet ifadesi vardır ki, arada sırada gülümseyen dudaklarına bambaşka bir değer münasip gördüğü maceralarını anlatmaktan zevk alır. Başkaları kadar o da saçma şeylerden bahsedebilir ama, söyliyecek daha makul bir şeyler bulamazsa bu saçmaları kendisine saklar. Kadınların peşinden koşmaz. Sonra başkasıyla giriştiği aşk mücadelelerinde öyle soğukkanlı öyle nazik davranır ki, hasmı aynı meziyetlere malik olmadığı için, karşısında yaya kalır. Zaten Stephen'in bütün hayatına tesir eden eski ve derin bir aşkı da vardır.

«Bir kelime ile sevgili halacığım, Stephen Hélène'in nasıl olup da hoşuna gitti, onu anlatmak istiyorsunuz, değil mi? Fakat insanların neden birbirlerinin hoşlarına gittiği sorulur mu? Sadece insan birisinden hoşlanır, bunun hiç bir sebebi olamaz. Gösterilecek bütün sebepler mânasızdır. Seven için asıl mesele aşkıdır. Sevilen kimse ise bir vesileden ibarettir.

Madam Rechtern :

«Bir dereceye kadar hakkınız var» dedi. «Fakat her kadının da müstesna bir tarafı olacağını kabul etmek lâzım. Şu kadar ki, gizli, çekici, tarif edilemiyen bir tesire kapılarak, Stephen'le Hélène'in bakışları karşılaşmıştı. Genç kadın kalbinin sıkıldığını hissetmiş, onu teshir eden bu bakış-

tan kurtulmağa çalışmış, fakat gözlerini ne yere dikmeğe ne de başka tarafa çevirmeğe muvaffak olamamıştı.»

Stephen ile Walstein arada sırada birbirlerine rastlıyorlardı. O gün Walstein ya bir arabacıyı dövmüştür, ya da beş ayak sekiz parmak uzunluğundaki iri yarı bir herifin aklını başına getirmiştir. Hiç olmazsa bir kabadayıya fikrini söylemiştir. Misafir bulunduğu bir evden çıkarken yanında getirdiği tabancaları da uşaktan istemeği unutmazdı.

Tiyatrodan beraber çıktıkları bir akşam Stephen, Walsteine'a :

«Hangi ormandan geçeceksiniz?» diye sordu. «Koca bir batarya ile yola çıktığınıza bakılırsa ihtiyacınız olacak demektir. Yoksa ailenizden birinin intikamını mı almağa heveslisiniz? Prense karşı bir suikast mı hazırlanıyor? O grupa siz de mi dahilsiniz? Belki de hudutlarımızı tek başınıza Ren nehrinin öte yanına kadar genişletebeceksiniz.»

Walstein esrarlı bir havaya bürünerek, hem gürültülü hem de alçak sesle cevap verdi. Bütün dünyaya ilân etmek için çırpındığı halde güya saklamak istermiş gibi yavaşça.

«Hayır, bir kadın meselesi var da...» dedi.

«Kadın» kelimesini telâffuz ederken Walstein'in bütün iddialarının harikulâde bir ifadesi hissediliyordu. Zayıf cins için nefret, alışık olduğu bu gibi maceralara ehemmiyet vermemek... Aynı zamanda da kadının genç, güzel, zengin, zarif ve daha bir çok meziyetlere sahip olduğunu belirten bir ifade.

«Kendisi sayfiyede, ben de ancak iki gün sonra dönebileceğim.»

Hemen ertesi gün Stephen arkadaşını ziyaret etmeğe karar vermişti. Evde yalnız Hélène'i buldu. Nezaket icabı sorulan sualler ve verilen cevaplardan sonra her ikisi de başka söyliyecek sözleri olmadığını, daha doğrusu söyliyemiyecekleri şeylerden başka söyliyecekleri olmadığını anladılar. Bakışlarıyla olduğu gibi dudaklarıyla da dilsiz gibi konuşamazlardı ya... Alelâde bir tarzda konuşmakta istemiyorlardı. Her biri karşısındakini ilgilendirecek, umumî bahisler

açmağa çalışıyordu. Fakat araya giren sessizliğe de mâni olamıyorlardı. Bir aralık, ilk defa birbirlerine rastladıkları vakit bakıştıkları gibi gene nazarları karşılaştı. Hélène'in rengi sarardı, elleriyle gözlerini kapattı ve birdenbire yerinden fırlıyarak, mânâlı bir sesle :

«Beni buradan götürün, şehir haricine çıkarın» dedi. «Geçen gün bahsettiğiniz büyük ağaçlı, saf havalı yerlere götürün.»

Stephen şaşırmıştı. Hélène çıktı, biraz sonra arkasına geniş bir şal almış, başına da şapka giymiş olduğu halde odaya girdi. Araba ile biraz uzakta bir yere gittiler. Oradaki ev de Stephen'e aitti. Hem de fevkalâde bir yer. Nilüferlerin arasında haykıran kurbağaların sesinden başka bir şey duyulmuyordu. Bulutların arkasına saklı ay, etrafa gümüşten saçaklar serpiyor, ortalığı tam aydınlatmıyordu.

Son derece sıkılan Helene, rahat nefes almağa başlamıştı.

«Beni dinleyin, Stephen» dedi. «Belki iki saat, belki iki gün, belki iki ay sonra bana «Sizi seviyorum» diyecektiniz. Sizi iki ay bekletir, ancak ondan sonra benim de sizi sevdiğimi söylerdim. Bir şeyi inkâr etmek fazilet sayılırsa o fazilete uymak için hiç kötülük yapmamak icap eder, geç yapmak değil. Siz beni seviyorsunuz, ben de sizi seviyorum. Üzerimdeki tesirinizi bir türlü anlıyamıyorum, fakat ilk gördüğüm günden beri de sizinim.»

Hélène sustu, bariz sonra da iki eliyle alnına vurarak: «Acaba ne düşünecek?» diye söylenmeğe başladı. Sonra da «Beni hafif, çılgın, size yaptığını başkasına da yapacak durumda bir kadın olduğumu sanmayın. Bütün hayatımı size verdiğimi ileride anlıyacaksınız. Neden böyle davrandığımda yarın öğrenirsiniz.»

Ay bulutlardan kurtulmuş olduğu için, Hélène, genç adamın yüzünü daha berrak görebiliyordu. Havadaki karışık kokuları teneffüs ediyor, ağaçların yeşilliğini, yapraklarını seyrediyordu. Sonra bakışları gene Stephen'e çevriliyordu.

Ludwig :

«Fevkalâde bir vaziyet doğrusu» dedi.

O sırada ay hafifçe buluttan kurtulmuş olduğu için, kırları biraz daha aydınlatabiliyordu. Gecenin gizli kokuları dalga halinde onlara kadar geliyordu :

«Demek buna benzer bir geceydi?» diye ilâve etti.

Madame Rechtern hikâyesine devamla :

«Aşıkların davranışları hakkında fazla teferruata girmeme müsaade edersiniz, değil mi?» dedi.

«Evet, oralarını geçebilirsiniz. Zaten ben de onları şu anda iyice anlamağa başladım.»

«Hortense size bu gibi hisleri çok iyi ilham edebilir.»

«Hortense mi? Şu dakikada Hortense'ı düşünmediğimi itiraf edebilirim.»

Madame Rechtern «Öyleyse ne düşünüyordunuz?» demek için ağzını açarken vazgeçti. Çünkü alacağı cevabı önceden biliyordu.

«Hélène hızla yerinden fırladı, elini Stephen'e uzattı, sonra da genç adamın yüzüne, etraflarındaki ağaçlara baktı. Bakışları bir defa daha Stephen'e çevrildikten sonra :

«Allahaısmarladık. Beni takip etmeğe kalkmayın.» diyerek, arabaya binip, evine döndü.

Stephen yıkılmış gibiydi. «Hélène kolaylıkla elde edilen kadınlara benzemiyor» diye düşündü. «Bana karşı davranışlarında anlaşılmıyan bir şey var. Bir kadın ne kadar hafifmeşrep, ne kadar kendini kolayca teslim etmeğe hazır olsa, gene de bir sürü yapmacıklar yapmaktan geri durmaz. Oysa Hélène hiç de böyle bir şey yapmadı.»

Ertesi günü şu mektubu aldı :

«Stephen, sizi seviyorum, hayatımın biricik aşkı sizsiniz. Hayatım mahvoldu. Garip denecek hareketlerimin sebebini öğrenmek hakkınızdır. Sizi gördüğüm anda sevdim. Halbuki, şairlerin bahsettikleri bu, anî doğan aşklarla alay ederdim. İşte dedikleri gibi oldu. İlk önce bu aşkın bana ye-

ni ufaklar açacağını sanmıştım. Sonra da ne gibi istihâleler geçirdiğini farketmeden, durumumu düşünmeğe başladım. Sizi sadece sevmenin yetmiyeceğini, sizin tarafınızdan sevilmenin de lâzım geldiğine karar verdim. Kalbinizde doğacak böyle bir hissin çok asil bir duygu olacağını ve sevdiğiniz kadının hiç lekesiz, fazilet sahibi olması icap ettiğini düşündüm. Kendi kendime «Allahım o ne biçim bir insan olduğumu bilmiyor?» diye haykırdım. Oysa yarın, hatta bu akşam kendisine vaziyetimi bildirecekler. Beni dürüst bir kadın sanıyor, kocam sanılan adamın sadece metresi olduğumdan haberi yok. İşte o zaman beni hayaliyle yaşattığınız o büyük mutluluğun bir gölge gibi kaybolup gittiğini gördüm. Derhal de bedbahtlığımın, kabahatimin derecesini idrak ettim. Çünkü saadetim bu yüzden mahvoluyordu.»

«Bir kaç gün gelmediniz. Artık her şeyi öğrendiğinizi zannederek uzun uzun ağladım ve sizi gerçekleşemiyecek bir rüya gibi görmeğe başladım. Tekrar sizi karşımda bulunca beni heyecanlandıran o bakışlarınızın değişmediğini farkedince, «Hiç bir şeyden haberi yok, beni sevmeğe devam ediyor,» diye çok sevindim. Fakat sevincim kısa sürdü, çünkü hakikati nasıl olsa pek yakında öğreneceğinizden şüphem yoktu. Konuşmadan durduğumuz ve birbirimizi düşündüğümüz anlarda da hiç bir zaman erişemiyeceğim o fevkalâde saadeti gözümün önüne getiriyordum. Çok evvelden işlediğim bir hatanın azabını çekmekle ömrüm tükenecekti. «Bir dakika beni sevsin, sonra ölmeğe razıyım diye durmadan söyleniyordum. Nihayet aklımdan şöyle bir şey geçti: «Sevilmek anını kaçırmamalıydım, yarın geç kalmış olmıyacağımı kim temin edebilirdi...» İşte bu yüzden sizinle beraber gitmeğe karar verdim. Yanınızda geçirdiğim iki saatin bana bahşettiği mutluluk yaşadığım müddetçe bana yeter. Ölmek, istiyor, intiharı düşünüyorum. Maalesef o cesareti gösteremedim. Sonra da yanınızda geçirdiğim o mes'ut saatlerin hatırasıyla yaşayabileceğimi düşünmek beni teselli etti.»

«Beni bir daha görmiyeceksiniz. Mutlu saatlerin sihrini bozmak istemiyorum. Artık her şeyi öğrenmiş olduğunuz

için, zaten beni sevmeğe devam edemezsiniz. Allahaısmarladık.»

Stephen «Hélène çok haklı» dedi. «O harikulâde saatlerin sihrini bozmamalı. Başka bir aşkın pençesinde olmama rağmen, onunla geçirdiğim vaktin ne harikulâde ve sarhoş edici olduğunu da inkâr edemem. Belki görmek için teşebbüse geçmek isterim ama, bu isteğimi hiç bir zaman yerine getirmemek için de elimden geleni yapacağım. Yüzünün muntazam ve asil hatlarına, endamının zerafetine, ipekten farksız saçlarına rağmen Hélène'i görmemeğe çalışacağım. Ateşli bakışlarına, bana karşı beslediği sevgiye rağmen onu görmemek için bütün çarelere baş vuracağım.»

Fakat Stephen «şuna, buna rağmen görmiyeceğim» cümlelerini upuzun sıraladığı halde, genç kadını görmek arzusunu şiddetle hissetmeğe başlamıştı.»

Ludwig :

«Pek iyi etmiş» dedi.

Madame Rechtern de :

«Bilâkis pek fena etmiş» diye cevap verdi.

«Niçin hayatı bir mücadele, bir yorgunluk haline getirmeli? Acıları vazife sayarak, zevkleri cinayetmiş gibi tasavvur ederek, bin türlü sıkıntıya katlanmalı? Kalbin samimî olarak hissettiği her duygu meşrudur.»

«Öyle ama, güzel bir içki içtikten sonra kadehin dibine bir az su koyarak, onun lezzetini kaçırmalı? Böyle yapılırsa, kadehin dibindeki bulaşık su ancak içilenin tadını kaçırır, edinilen zevki de artık hatırlatamaz.»

«Halacığım, kalbiniz de makul sizin.»

«Küçük Walstein günün birinde dostu Stephen'le karşılaştı. Adamcağız hayatından çok memnundu, çünkü kendisini gayet mühim bir mesele ilgilendirmekteydi. Herhangi bir kimseye gönderilir gibi ona da mahkemeden celp göndermişlerdi. Yanına pullu kâğıtlar dolu bir çanta almadan, sokağa çıkmaz olmuştu. Dâ-vam, hasımlarım, hakimlerim, avukatım kelimeleri ağzından eksik olmuyordu.

Bu sevinçle Stephen'e :

«Evimde büyük bir değişiklik oldu» dedi. «Karım sayfiyede.»

Hélène'den bahsederken Walstein'in çok acaip bir «karım» deyişi vardı. Yüzünü ve sesinin ifadesi «Ben kadınları baştan çıkarmasını bilen bir kimseyim. İnsanlık bakımından karım diyorum. Yoksa Hélène karım değil. Kendisini aldattım, iğfal ettim. Ufak tefek bir adamım ama, çok da kuvvetliyim. Bilhassa büyük bir tehlike arzederim, hem de kadınlara işkence çektirmesini bilirim» demek ister gibiydi.

Walstein :

«Hélène birdenbire şehir hayatından nefret eder oldu.» diye ilâve etti. Buradan beş mil uzakta, fevkalâde güzel bir yerde bulunuyor. Arada ben de kendisini görmeğe gidiyorum. Bu suretle ata binmek imkânını da bulduğum için çok memnunum. Bir saate kadar yola çıkacağım benimle beraber biraz gelirseniz minnettar kalırım.»

Stephen sevinerek bu teklifi kabul etti.

Walstein kendi gösterişiyle mütenasip bir ata binmeği küçültücü bulur ve boyunun kısalığını itiraf edermiş gibi telâkki ederdi. Bu yüzden kocaman bir at seçmiş ve zorlukla üzerinde durmağa çalışıyordu. Oysa atın iriliği kendi ufak tefekliğini büsbütün meydana koyuyordu. Kadın olmak itibariyle bilmeğe mecbur olmadığım bir sürü sebep dolayısıyla da Walstein atını güçlükle idare etmekteydi. O derece mücadele etmesine rağmen çırpınmadan galip çıkması akla gelemezdi. Nihayet kırbacını kaybettiği için, Stephen kendininkini ona verdi.

Ertesi gün, Walstein :

«Azizim» dedi. «Kırbacınızı iade etmek çok zor oldu. Karın o kadar beğendi ki, bir türlü vermemi istemiyordu.»

«Müsaade ederseniz, onu karınıza götüreyim.»

«Siz bilirsiniz. İşte adresi. Zaten evi kolaylıkla bulacaksınız. Kurşunî boyalı, bahçesi de karanfil çiçekleriyle örtülü.»

«Bugün gitmek niyetinde misiniz?»

«Şimdiden bir şey söyliyemem. Ancak yemekten sonra

bir karar vermek kabil olabilir.»

Yemekten sonra Walstein :

«Karımı görmeğe ne bugün ne de yarın gitmeme imkân olacak. Aksi takdirde hediyenizi ben kendisine götürürdüm» dedi.

Derhal Stephen atın abinerek, yola revan oldu. Evde Hélène'i yalnız bulmuştu.

«Stephen neden buraya kadar geldiniz. Niçin huzurumu kaçırmak istiyorsunuz? İki saatin hatırası hayatımı doldurmağa kâfi. Her cins eğlenceden kendimi çektim.» dedi. Sonra da Stephen'in kendisini ziyaret etmemesi lâzım geldiğini anlatmak için bir sürü fikirler ve sebepler ortaya attı. Stephen de bir şeyler söylediği için, Hélène kani oldu. O kadar ki ancak ertesi gün birbirlerinden ayrılabildiler. O zamandan beri Stephen, Walstein'in sayfiye evine gidip gitmediğini araştırıyor, şayet ufak tefek adam şehirde kalacaksa hemen atına binerek. Hélène'i görmeğe gidiyordu. Çoğu zaman gece yarısı geliyor ve ertesi gün de henüz ortalık ağarırken, dönüp gidiyordu.

O tarihde siyasî bir suikast tertip edildiği için failleri aranmaktaydı. Hiç bir suçu olmadığı halde Walstein sırf dikkati çekmek maksadıyla, kendisinin bu işle ilgili olduğunu imâ eder bir tavır takınmıştı. Oysa mesele oldukça tehlike arzediyodru. Koca favorilerini kesti, tanınmak istemediği için böyle yaptığını da herkese ilân etti. Kendisini takip eden polisleri güya şaşırtmak istiyordu.

Yolda, ya da her hangi bir yerde tanıdıklarına rastlayınca onlarla uzun uzadıya konuşmaktan çekiniyormuş gibi bir hal alıyordu. Bazen de «Saklanmağa mecburum, çünkü her şey meydana çıktı» diyordu. Daha samimî davrandığı da olmuyor değildi. «Muvaffak olmadık, başka bir fırsat beklemek lâzım» diye, durumu izah ediyordu.

Tevkif edeceklerinden korkarak evinde yatamaz olmuştu. «Benim icabıma bakacaklar, ele verildik» diye de dert yanıyordu. Bu hususta o derece çalıştı, öyle açık bir şekilde saklandı ki, nihayet arzu ettiğinden fazla şüphe uyandırma-

ğa başladı. O kadar ki, ilgili makamlara gidip, garip davranışlarının sebebini anlatmağa mecbur oldu. Bu yolculuğu bir kaç gün sürdüğü için, Stephen de gidip Hélène'in evine yerleşti.

Bir sabah alışkanlığından vazgeçmiyerek, Hélère ile beraber bahçeye indiler.

Güneş henüz ilk şualarını yeşil yapraklara serpmeğe hazırlanıyordu. Çimenlerin, çiçeklerin üstüne kır yağmıştı. İki âşık durarak bu misk gibi kokan, saf havayı teneffüs etmek istediler. Birbirlerinin yüzüne bakıyorlardı. Şimdiye kadar gündüz gözüyle böyle bakışmamışlardı. Hélène, Stephen'in saçlarını sandığından daha az koyu buldu. Genç adam da sevgilisinin yüzündeki çilleri farketti. Oysa lâmba ışığında bunlar görünmüyordu.

Tabiî Hélène, saçları zannettiği gibi koyu olmadığı için âşığını sevmekten vazgeçmiş değildi.

Stephen de bir kaç çil lekesi için Hélène'den yüz çevirecek değildi. Zaten bu çil lekeleri genç kadının ne derece nazik ve ince bir tene malik olduğunu isbat ederdi. Fakat her ikisi de, önemsiz de olsa hayal kırıklığına uğramış olmalarını farketmişlerdi. Keşfettikleri teferruattan üzüntü duymamışlardı, ama, birbirlerinin üzerinde bir zaman için, kısa da olsa aleyhde bir tesir yaratmış olmaktan sıkılmışlardı.

Stephen ertesi gün bizzat geleceği yerde Hélèn'e mektup gönderdi. Sonra mektuplar da seyrekleşmiş, nihayet büsbütün kesilmiş ve artık birbirlerini büsbütün görmez olmuşlardı.

Ludwig:

«Bu kadar şairana başlıyan bir macerayı böyle adice bitirmemeliydiler» dedi. «İnsan niçin, yaşayışından rüya gibi bir şeyi koparıp atmalı? Başı ve sonu olmadığı için mi? Hayatlarının öteki kısmıyla hiç bir bağı olmadığı için mi?»

Kadınların kalp meselelerinde başlangıcı kısaltan, ya da değiştirebilen açık bir yer bırakmak âdetleridir. Bir münasebetin başlangıcı gibi ayrılmanın da kendine göre kaide-

leri vardır. Her kelime yerinde kullanılmalıdır. Seven kadın sevdiği erkeğe aittir. Sevmediği takdirde de karşısındakine itina etmesi, peşinden gelmesine razı olması hiç de münasebet almaz.»

«Madame Rechtern Ludwig'in sözünü kesti:

«Çok güzel ,neşeli ve genç bir kadının quadrille oyununa iştirâk etmediğini hiç gördünüz mü?»

«Mesele büsbütün başka... Böyle bir kadının aleyhinde söyliyeceklerinizin sırf iftira olduğuna bahse girebilirim. Çok genç, çok neşeli, kaygusuz bir kimse. Bu gibiler hayatta hiç bir şeyi ciddiye alamazlar.»

CX

KAYGUSUZ NEŞELİ GENÇ KADININ HİKÂYESİ HAYATTA HİÇ BİR MESELEYİ CİDDİ TELÂKKİ ETMEMİŞ

O semtte bir kaç kiracının işgâl ettiği büyük bir ev vardı.

Avludaki iki merdivenden birisi genişti ve doğru dairelere çıkardı. Öteki ise rutubetli, yosundan yemyeşil olmuş, solmuş, çimenli bahçelere çıkıyordu.

Altı tane bahçenin işgâl ettiği yer geniş bir araziydi... Burası kolaylıkla bir tek bahçe haline getirebilirdi. Her bahçe üç ayak yüksekliğinde bir parmaklıkla çevrili bulunuyordu. Bu parmaklık pek önemli olmamakla beraber işe de yarıyordu. Çünkü kanuna uygunsuz hareket edenlerin cezaya çarpılacakları muhakkaktı. Herkes etrafı kapalı olmıyan bir bahçeye girip, çiçek toplar, kiraz dallarından sopalar yapar. Bunun gibi bazı kadınların da âşıkları vardır, fakat iki âşığı olanlardan nefret edilir. Kendi başlarına da öteki kadınlar böyle bir şey gelmesinden korkarlar, çünkü o âşığı olan ise üç âşıklıyla konuşmak bile istemez.

Bu bahçelerin beşi, evin içindeki beş daireyi işgâl eden-

lere aitti. Altıncısı da her nedense kapıcınındı. Fakat günün birinde dairelerden biri ikiye bölündü, bu suretle de altıncı bahçeyi kapıcı kiracıya teslim etmeğe mecbur oldu. Tabiî kapıcı fena halde hırslanmıştı, ev sahibi için söylemedik lâkırdı bırakmıyordu.

Bahçelerin arasında kendiliğinden yetişen bazı meyve ağaçları da kiracılar arasında mütesaviyen taksim edilmişti. Bütün bunlar yalnız yaprak veren kayısı ağaçlar, çekirdekten daha büyük olmıyan kirazlar, tırtıllanan erik ağaçlarından ibaretti. Lorrain baba diye çağırılan kapıcı erik ağacının mahsulünü yeni kiracıya on beş florine satmak istemişti. Bu ağacın yetişmesinde çok emeği geçtiğini ileri sürüyordu. Hattâ kiracıların verdiği bir sürü fidanı da gene kiracılara sattı. Sonra da bahçeleri üçer üçer birbirinden ayıran ağaçlı müşterek yolun üç ayak genişliğe ihtiyacı olmadığını, iki buçuk ayağın da aynı işi göreceğini, ileri sürdü. Çiçeklerinden vazgeçmişti, çünkü onlar sırf göz zevki içindi, fakat mutfağına elzem olan bazı yiyecek şeyleri yetiştirmek istiyordu. Frenk maydanozu, tereotu, hindiba kırmızı turp, bihlassa yuvarlak yapraklı kuzukulağı dikmek mecburiyetindeydi. Böylece umuma mahsus olan yoldan yarım ayak kadar bir yeri kendisine tahsis etti. Toprağı ekti, biçti, hatta gübreledi. Vaziyetin Hollandalıların denizden istifade etmelerinden hiç farkı yoktu. Ya hınzırlığından, ya da dikkatsizliği yüzünden sekiz on parmak yüksekliğinde kazıklarla da kendi kısmını ayırdı. Bir numaralı kiracının bahçesinin önüne kırmızı turpları, ikinci bahçeye tereotunu, dördüncüye de kıymetli yuvarlak yapraklı kuzukulaklarını dikti.

Evvelâ kuzukulaklarından bahsedip sonra da Lorrain babanın kim olduğunu anlatacağız. Bu kuzukulağı bir kaç yıl önce «kızıl hastalığına uğramış kuzukulağı» adıyla tanınmağa başlamıştı. Fransız çiçek mütehassısı Monsieur Vilmorin'e göre bu kuzukulağı çok iyi cinsmiş ve pek de etrafa yayılmamış.

Şimdi kapıcıya gelelim. Otuz sene önce iki arkadaş şehi-

re iş bulmak üzere gelmişlerdi. Lorrain şapkacı olmuş, hemşehrisi Robert de şarap satıcısı, Robert zenginleşmiş ve bu evi yaptırmıştı. Lorrain'in de işleri bozulduğu için, Robert'in evinde kapıcılık yapmağa başlamıştı.

Lorrain sıkıntılı bir vaziyete girmişti. Parası olduğu için herkes onu sayıyor, oysa Lorrain ,hemşehrisine hürmet etmiyordu. Hattâ evvelce aralarında mevcut olmıyan bir dostluk, bir lâubalilik de belirtiyordu. Robert, Lorrain'e «sen» demekten vazgeçmişti ama, Lorrain hiç oralı olmuyor, hâlâ arkadaşına sen diye hitap ediyordu. Hatta Robert «Monsieur Lorrain» demekten de geri kalmamıştı. Meselâ «Monsieur Lorrain lütfen kapının kordonunu çeker misiniz?» diye nazikâne rica ettiği vakit, kapıcı «Hayhay, madem ki istiyorsun, memnuniyetle» diye cevap verirdi.

«Monsieur Lorrain beni arıyan olursa burada olmadığımı söyleyin, lütfen.»

«Merak etme, sen istemedikten sonra kimse yukarıya çıkamaz.»

Lorrain'in vazifesini yerine getirmesinde bile, dostlukları yüzünden böyle hizmet ettiğini, sadakati dolayısıyla kapıcılığı yaptığını belli eden bir ifade vardı.

Monsieur Lorrain'in bu gibi tavırları Robert'in hizmetkârlarının da efendilerine karşı daha az saygılı olmalarına sebep olmuştu. Tabiî Robert böyle davrananları kovmakta kusur etmiyor, fakat yeni gelenler de aynı muameleyi yapıyorlardı.

Robert belki yirmi defa Lorrain'i kovmağa kalktı. Fakat ne gibi bir sebep gösterecekti? Lorrain vazifesinde kusur etmiyordu. Sadece arkadaş gibi davranıyor ve lâubaliliklerden vazgeçmiyordu. Sırf bu yüzden bir hemşeri, eski bir arkadaş kapı dışarı edilemezdi ya?

Bir gün Robert misafirleriyle yemek masasında otururken, Lorrain gelerek, bir iskemle çekti, oturdu ve bulduğu yarım fincan kahveyi hiç çekinmeden içmeğe koyuldu.

Ertesi gün Robert, kapıcısını çağırarak:

«Lütfen kapıya bir kâğıt koyun» dedi. «Bulvarda bir

yere taşınacağım için dairemi de kiraya veriyorum. Siz bu evde benim namıma hareket edersiniz. Kiraları toplar, makbuz verirsiniz.»

İki ay sonra Robert taşındı. Başlangıçta Lorrain kendini çok yalnız hissetti. Kendini okumağa verdi, sonra da ehemmiyetini belirtmek için elinden geleni yaptı. Herkesin önünde arkadaşına sen diyememenin ıstırabını telâfi için başka çare bularak, sevinmeğe başladı.

O tarihte evdeki kiracıların arasında bir ile dördüncü numaradakiler dikkati çekecek insanalrdı.

Bir numarada oturan kiracı, efendi kılıklı birisiydi ve henüz daireyi kiralamıştı.

Hukuk tahsil etmekte olduğunu söylüyordu. Adı da Hubert'ti.

Dört numarada oturan Madame A... nın kocası seyahatte bulunuyordu. İki de kızı vardı. Küçük henüz bebek oynuyordu, ablası is ebebeklerden vazgeçmekle beraber, yerine koyacak bir şey bulamamıştı.

Fakat siyah saçlarını taramak için aynanın karşısında biraz daha vakit geçirmeğe başlamıştı bile. Ellerini güneşin yakmaması için artık bahçeye de eldivensiz çıkmıyordu. Fakat bütün bunalrı insiyakiyle yapıyor, güzelliği sırf güzel olmak için istiyordu.

Bir numarada oturup, isminin Hubert olduğunu söyliyen kiracı yani Stephen...

Ludwig :

«Gene mi Stephen? diye haykırdı.

Hala :

«Evet, gene Stephen» dedi.

«Bir sabah yabancı bahçede doalşıyormuş. Çiçeklerin arasında arılar vızıldıyor, güneş çimenlere, çiçeklere hayat veren ışınları saçıyordu. Yapraklara temas eden rüzgârın hışıltısı, çiçeklerin kokusu ilâhî bir âhenk teşkil ediyordu. Sanki rüzgâr, kuşlar, arılar, birleşerek, gökyüzüne zafer çığlıklarını gönderiyorlardı. Çiçekler, zümrütten, yakuttan bir

buhurdan gibi en nâdedi kokularını güneşe doğru yükseltiyorlardı.

«Bu mukaddes konsere insan da sesini karıştırmak hevesine kapılır. İçindeki asil saf ve bu konsere en lâyık duygularıyle iştirak etmek ister. İşte o zaman ruhu düşüncelere, aşk hülyalarına, erişilmesi imkânsız bir mutluluğa doğru kaymak ister. İşte o anda ulvî şeyleri, İsrafil, Cebrail ve saire gibi meleklerin seslerini hatırlar.

«Louise bahçeye gelerek, müşterek yoldan geçti. Hubert tatlı ilkbahar kokularının saçlarından yayıldığını, kumların üzerinde adımlarından hâsıl olan hafif sesin, kalbini heyecana veren âhenklerden bin kat daha tatlı olduğunu düşündü.

Louise'in uzun eteği, Monsieur Lorrain'in diktiği sırıklara takılmıştı. Hubert hemen yerinden fırlıyarak, genç kıza yaklaşırken, garip bir saygıya kapılarak durakladı. Kıpkırmızı kesilen Louise de tatlı bakışlarını Hubert'e kaldırıp teşekkür ediyordu.

Ertesi gün kapıcı yuvarlak yapraklı kuzukulaklarının ne derece büyümüş olduklarını görmeğe geldiği zaman, diktiği kazıkların yerinde yeller estiğini, o kadar emek verdiği bitkilerinin ise insanların vicdanına ve bahçeler ilâhının himayesine terkedildiğini farketti.

Lorrain uzun uzadıya düşündü ve suçlunun Hubert'den başka kimse olamıyacağına karar verdi. Kapıcı gecenin bir kısmını, düşmanına kabahatini itiraf ettirmek için ne gibi hilelere baş vurması lâzım geldiğini, düşünmekle geçirdi. Ertesi gün Hubert'in bahçeye çıktığını görünce hemen yanına gitti, dost bir eda ile kendisine tütün ikram etti ve :

«Rüzgâr Kuzey - Doğuya çevriliyor» dedi. «Turfanda bezelyelerimin zarar görmesinden korkuyorum.»

Hubert :

«İyi ki aklıma getirdiniz Lorrain baba» diye cevap verdi. «Diktiğiniz kazıkları ben çıkardım.»

Huber'i bir sürü kaçamaklı yollardan dolaşarak itirafa mecbur edeceğini ümit eden kapıcı adamakıllı şaşırmıştı.

Bir kaç saniye sustuktan sonra :

«Peki ama, neden kazıklarımı kopardınız» diye sorabildi.

«Çünkü yoldan geçmeğe mâni oluyordu, üstelik de hanımların elbiselerini yırtmaktan başka bir marifeti yoktu.»

«Monsieur, entarileri yırtılanlar gelip bana şikâyet edebilirlerdi. Her halde sizin entariniz yırtılmadığı için de, mesele sizi alâkadar edemez. Baştan dikmemde bir mahzur görmiyeceğinizi ümit ederim.»

«Siz de tekrar kopartmamda bir mahzur görmezsiniz değil mi?»

«Monsieur lütfen söyler misiniz? Zavallı kazıklarımdan ne zarar gördünüz? Kimin entarisini yırttılar?»

Hurbert cevap vermek için ağzını açarken birdenbire vazgeçti. Mademoiselle Louise'in ismini söylemek istememişti. Kapıcıya arkasını dönerek, bahçede gezintisine devam etti. Sonra da gayri ihtiyarî Madame A··· nın bahçesinin önünden geçerken, durdu.

Hülyalara dalmak üzereyken Lorrain'in gelip, kuzukulaklarını muayene için diz çökmesi onu kendine getirdi. Şunu da söylemek icap eder ki, kuzukulağı tohumu eskiyince tutmaz. Kapıcının ektiği de böyle bir tohumdu.

Lorrain baba hırsla ayağa kalktı ve dişlerinin arasından küfür etmeğe başladı.

Hubert :

«Lorrain baba» diye kapıcıya hitap etti. «Bu sabah galiba sol tarafınızdan kalkmış olacaksınız.»

«Benim ne tarafımdan kalktığım sizi alâkadar etmez ama, siz kuzukulaklarımı mahvetmişsiniz.»

O gün Hubert için fevkalâdeden sayılırdı. Akşam geç vakit eve döndüğü zaman kapıcının ancak dördüncü defa tokmağı vurmasını bekleyip de kapıyı açmasına bile kızacak hali yoktu. Madame A··· ile kızının ekseri gittikleri bir yerde bulunmuştu. Fransa kralı olmak için bile bu kadar entrikaya ihtiyaç olmıyacağı halde Hubert kendisini o aileye takdim ettirmek için neler yapmamıştı ki? Nihayet Madame

A... ve kızıyla tanıştırılmış ve Louise ile de konuşmağa muvaffak olmuştu.

Dönüşte Madame A... kendi arabasında Hubert'e yer verdi. İşte genç adam, Lorrain babanın keyfini komşu hanımlarla beraber kapının önünde bekliyordu.

Kapıcı uyanıktı ama ertesi gün mes'ut Hubert'e neler söyliyeceğini tasarlamakla meşguldü.

Müşterek yol o suretle ayrılmıştı ki, ötekilerinkinden geçmeğe lüzum kalmadan herkes kendi bahçesine girebilirdi. Hubert'inki ise içeri girerken sağdaki birinci bahçeydi. Bahçeleri daha uzakta bulunan kiracıları da hiç tanımıyordu. Aslında müşterek yol sırf oradan geçmeğe yarardı, gezi yeri değildi. Yani bir ucundan öteki ucuna kadar geçilecek bir yol. Oysa Hubert'in bir tarafa gitmeğe ihtiyacı olmadığından müşterek yolda kendisi ancak gezinebilirdi. İşte bu yüzden kapıcı «Samimî dostum Monsieur Robert ki, bana tam salâhiyet vermiştir, Monsieur Hubert'e müşterek yol denilen yerde gezmeği, ya da gelip geçmeği, kat'î surette menederim» demek için, Hubert'i bahçede beklemeğe başladı. Fakat Hubrt'i Madame A... ile gayet samimî bir tarzda konuşarak bahçeye indiğini görünce, ne hale geldi... Müşterek yoldan geçerek, Madame A... nın bahçesine girmişlerdi.

Lorrain babanın nutuk çekmek için hazırlığı boşa gitmişti. Çünkü Hubert Madame A... nın bahçesine gitmek üzere yoldan geçiyordu. Yoldan bir gezi gibi istifade etmemiş, ancak oradan geçmek için yoldan istifade etmişti. Monsieur Lorrain bozgunluğa uğramıştı.

O günden sonra hayatta olduğu gibi romanlarda da geçen hâdiseler birbirini kovalamış, daha doğrusu romanlarda olduğu gibi hayatta da rastlanan vak'alar birbirini takip etmişti.

Louise Hubert'e âşık oldu.

Öyle bir çağ vardır ki sadece insan kendisinin aksi cinsini sever. Bir kadın bir erkeği sever, bir erkek de bir kadını. Tıpkı harareti olanların her hangi bir şeyi içmek iste-

dikleri gibi. Ancak sonraları şahıs sevilir. Kadın da erkek de sırf (o) olduğu için sever.

Gençlikde insanın kafası muhayyel fevkalâdeliklerle doludur. Gayri ihtiyarî ilk rastlanan kadında o fevkalâdelikler bulunmağa çalışılırö Onlar için bu kadınlar İtalyan kiliselerinde görülen, inci gerdanlıklı, altın yüzüklü, alçıdan madonnalardan farksızdır.

Karşılıklı bakışırlar, tatlı aşk kelimelerinin süslediği önemli şeylerden bahsederler. Oysa aşkla doğrudan doğruya ilgili bir konuşma da değildir, bu.

Monsieur Lorrain bir gün Madame A... nın dairesine çıkarak mühim bir mesele hakkında konuşmak istediğini bildirdi. Louise kıpkırmızı olmuştu, çünkü onun için Hubert'e karşı beslemeğe başladığı aşktan başka hiç bir şey mühim olamazdı.

Kapıcı Madame A... ya iki gencin gizlice bahçede buluşup uzun uzadıya konuştuklarını açıklamak istemişti. Fakat Madame A... Lorrain babayı kabul etmedi ve adamı kapı dışarı etti.

Lorrain gene mağlûp olmuştu. Artık Hubert'le Louise'i Allahtan başka kimse kurtaramazdı.

Kapıcının kuzukulaklarını diktiği gün, Louise de kendi bahçesine kahkaha çiçeği dikmişti. Bugün bile çiçekler küçük dallarıyla parmaklıklara sarılmış bulunuyorlar. Kloş şeklindeki mavi, mor, kırmızı, penbe ve beyaz çiçekleri de etraflarını şenlendiriyor.

Oysa yuvarlak yapraklı kuzukulağı henüz görünmemektedir.

Madame A... kapıcının anlatacaklarını dinlemek istememiş fakat bu hikâyeleri duymuştu. Kendisinin de son günlerde farkettiği bazı hâdiseleri duyduklarına ekledi. Her türlü eğlenceden zevk alan, mes'ut görünen kızı artık dalgınlıktan kurtulamıyor, bu yepyeni aşk onu tenha yerlere sürüklüyordu.

Madame A... telâşa düşmüştü, gençleri gözünden kaçırmamağa karar verdi.

Bir kaç gün sonra Louise çiçek kopartırken, Hubert bahçeye inerek, kahkaha çiçeklerinin önünde durdu ve gene kendilerini alâkadar etmeyen şeylerden bahsetmeğe başladılar.

Louise :

«Çiçek buketimi nasıl buluyorsunuz?» diye sordu. «Annemin adı Jeanne'dır da, onun için bunları topladım.»

Hubert :

«Benim adım da Jean ama, hiç de sevmem bu ismi» dedi.

«İsimlerin ne kıymeti var, asıl mühim olan o isimleri kimlerin taşıdığıdır. Şu veya bu isimli insanların meziyetne atfederler. Alice dendiği vakit, gayri ihtiyarî kız kardeşim gibi bembeyaz ve uzun boylu bir genç kız gelir gözümün önüne.»

«Ya aynı ismi iki kişi taşırsa o zaman ne düşünürsünüz?»

«Meselâ sizi düşündüğüm vakit, Hubert diye çağırırım. Bu sabah çiçeklerimi aldınız mı?»

«Hayır, almadım.»

«Öyleyse size başka bir çiçek vereyim.»

Louise elindeki buketten, ortası uçuk penbe olan beyaz bir gül seçti ve genç adama uzattı.

İkisi de bu gülün dalını aynı zamanda tuttukları için aralarından sanki bir elektrik cereyanı geçti ve içten sarsıldıklarını hissettiler.

O esnada Monsieur Lorrain bahçeye giriyordu. Bir kaç adım arkadan da Madame A... gelmekteydi. Madame A... kızının Hubert'e çiçek verdiğini görmemişti ama, kapıcı görmüş, üstelik de Louise'in son cümlesini işitmişti.

Madame A... kızını Hubert'in yanında görünce kaşlarını çattı. Fakat Louise'in koşarak boynuna sarılıp, kendisini tebrik etmesi yüzünden, ağzını açıp bir şey söyliyemedi. Bu hafif bulut her halde ehemmiyetli bir netice doğurmıyacaktı ama, Monsieur Lorraine'in lâfa karışması, işleri alt üst etti.

Kapıcı :

«Madame,» dedi. «Müsaade ederseniz isim gününüzü

tebrik edip en candan temennilerimi bildireyim. Sizi de tebrik ederim Monsieur Hubert, mademki sizin de isminiz Jeandır.

Louise ile Hubert hafifçe kızardılar. Madame A... Hubert'in elindeki gülü görmüştü. Fakat bu bir şey ifade edemezdi. Gül yetişen o kadar çok bahçe var ki... Hatta beyaz gül yetiştiren gül ağaçları da çoktu.

Lorrain Madame A... ya hitap etmeğe devam ediyordu :

«Mademoiselle buket yapmak hususunda çok mahir, bir kaç gün sonra dostum Robert'e bir buket götürmek mecburiyetinde olduğumu bana hatırlattınız. Geçen sene çok memnun olmuş, hatta aramızdaki samimiyetten istifade ederek: «Lorrain neden bu buketi bana karın sunmuyor?» diye sormuştu. «Robert» dedim. «Adet erkekler kadınlara buket takdim ederler. Kadınların erkeklere çiçek verdiği görülmemiştir.» «Evet Lorrain» dedi. «Çok haklısın.»

Monsieur Lorrain devamla :

«Ne güzel beyaz gülleriniz var. Hiç bir kiracının bahçesinde böyle gül yok. Hatta diyebiliriz ki komşularda bile eşine rastlamak mümkün değildir» dedi. Bir taraftan da Hubert'in elindeki beyaz güle ve gençlerin ayrı ayrı yüzlerine bakan Madam A... dan da gözlerini ayırmıyordu. Madame A... kızının genç adama karşı gösterdiği bağlılığı, isim gününü unutmamasına, şüphesiz kızmıştı.

Kapıcının sarfettiği bu hainee sözlerle neyi imâ etmek istediğini anlayınca da büsbütün hırslandı. Tekrar genç adamın elindeki beyaz güle bakmağa başladı.

Hubert'e gelince kapıcının münasebetsizliğine hiç aldırış etmemişti. Kokusunu iyice duymak istermiş gibi gülü dudaklarından ayırmamaktaydı.

Madame A... kızını alarak içeri götürdü ve :

«Bundan sonra Monsieur Hubert'le konuştuğunu görmiyeceğim» diye çıkıştı.

Annesinin genç adamla konuşmasını menetmesi tabiî beklenilen neticeyi verdi. Ertesi gün Hubert, genç kıza aşkı-

nı ilân etti, Louise de memnun bir eda ve can kulağiyle bu sözleri dinledi. Oysa Madame A... nın sesi çıkmamış olsaydı, Hubert aşkını ancak, üç ay sonra açıklamağa cesaret edecekti. Gençler Madame A... nın sözünden çıkmamağa karar verdiler. Bahçede konuşmıyacaklar, fakat birbirlerine mektup yazacaklardı. Hubert mektuplarını hatmi ağacının dibine, gizliyecek, Louis de cevaplarını aynı yere bırakacakti.

Monsieur Lorrain bundan sonra kuzukulaklarının Hubert'in ayaklariyle ezilmiyeceğine seviniyordu.

Fakat vaziyetten emin almak için de Mademoiselle Louise'in bahçeye çıktığını görür görmez, hemen arkasından geliyordu. Hubert ise müşterek yoldan geçmez olmuştu, artık.

İntikam almak kaygusuyla Bloileau ve Ciceron'u okumağa bile vakit bulamıyan Lorrain, gençlerin söz dinliyeceklerinden de pek emin değildi. Madame A... ya ait bahçe müşterek yolun sonunda ve bahçe kapısının da tahta parmaklıklarının başladığı yerde olduğu için, âşıklara bir oyun oynamağa karar verdi.

Pazarlık elbiselerini giyerek, dostu Robert'i ziyarete gitti. Dostu Robert ise, Lorrain'in ziyaretlerinden hiç bir zaman memnun olmazdı. O korkunç lâubaliliğinden başka bir de binada yapılması lâzım gelen tamirattan bahsetmek için, gelip ev sahibini rahatsız ederdi. Ya da hoşa gitmiyecek bin türlü masraf kapısı açardı.

Monsieur Lorrain, müşterek yola kum dökmek icap ettiğini, kiracıların bu hususta ısrar ettiklerini, bir araba kumun altı franktan fazla tutmıyacağını bildirdi.

Robert :

«Monsieur Lorrain» dedi. «Size emanet ettiğim toprak üstünde bütün arzularınız yerine gelsin. İstediğiniz kadar kum döktürün, bu işte de size tam selâhiyet veriyorum.»

Monsieur Lorrain :

«Selâhiyet vermekte çekinmene lüzum yok» dedi. «Em-

niyetini kötüye kullanmıyacağımı pekâlâ bilirsin. Bana küçük bir kadeh içki ikram et, hemen gideyim.»

Ertesi gün müşterek yola kum dökülmüştü. Monsieur Lorrain herkese: «Dostum Robert ile görüştüm. Kendisine «Müşterek yola kum dökülmelidir» dedim. O da bana cevaben «Binanın efendisi sensin istediğini yaptırmakta serbestsin. Eşine saygılarımı sunarım» dedi. Diye anlatıp duruyordu.

Yolun toprağını Lorrain bizzat düzeltti. Bilhassa Madame A... nın bahçesine kadar olan yola daha da itina etti. Bir gün sonra Madame A... nın bahçesinin kenarında ayak izlerine rastlamıştı.

Tam o sırada Madame A... bahçeye giriyordu. Kapıcı madamı görmemezliğe geldi ve tiyatrovarî kendi kendine konuşmağa başladı :

«Bu ayak izlerinin iki numaradaki kiracıya ait olduğunu zannetmiyorum. Çünkü o ayağına ayakkabı giymez. Üç numaradaki ise her ne pahası naolursa olsun o taraflara geçmeğe kalkmaz. Madame A... da hududu geçmez, kızına gelince ne diye çizme giysin?»

Böylece zavallı Hubert'in bahis konusu olduğunu anlamamak için insanın budala olması lâzımdı. Lorrain kendi kendine konuşmağa devamla :

«Buraya kadar gelen birisi benim kuzukulaklarımı mahvetmek istemiş. Yoksa Madame A... nın bahçesine kadar yaklaşamazdı.»

Madame A... kızım sayfayiye götürdü. Stephen de arkalarından giderek, çok yakınlarında bir yere yerleşti. Louise, genç adamın nerede oturduğunu keşfetmekte gecikmemişti. Mektuplaşmakta devam ettiler. Gayri ihtiyarî Stephen bu macera ile ilgilenmeğe başlamıştı, oysa çoktan beri kendisini bu derece alâkadar eden hiç bir kadın olmamıştı.

Bir sabah Louise'den mektup aldı. Genç kız «Bir saate kadar yanıma bir hizmetçi alarak koruya gezmeğe çıkacağım. Koru bekçisinin evine yakın bir yerde bulunurum. Hizmetçiyi de bir bahane ile başımdan savacağım» diyordu.

Stephen koruya gelince genç kız kendisine «Babam beni evlendirmeğe niyetlenmiş. Arzusunu öylesine kat'î bir ifade ile belirtti ki karşı koyabileceğimi hiç ümit etmiyorum. Fakat beni zorla vermek istediği adamı, hiç bir zaman sizi sevdiğim gibi sevmiyeceğim. Sizin diktiğiniz çiçeklerin kokusunu o duyamıyacak. Artık genç kızların masumiyeti ve bönlüğü kalmadı. Siz benden kendisine ne bırakırsanız onunla yetinmesi lâzım gelecek. Bir kızı istemediği bir erkekle evlendirmeğe teşebbüs edenler, o kızı zorla doğru yoldan çıkmağa sevkediyorlar demektir. Bir cinayet pahasına da olsa, genç kız kendisini âşığına teslim edemez. Çünkü âşığı küçültücü korkular, endişeler, şüphelerle karşılaşacaktır. Kocasına karşı ne derece kin besleme, âşığını ne kadar deli gibi sevse gene, o önde gelmelidir. Ben de bütün kadınlar gibi bir başkasına kendimi vereceğim, fakat bir tek erkeği aldatacağım. Oysa başkaları iki erkeği birden aldatıyorlar. Ama âşığımı aldatmıyacağım. Kat'î kararımı verdim, evlenmeden bir gece evvel sizin olacağım» dedi.

Ludwig :

«Sözünü tuttu mu?» diye sordu.

Madam Rechtern :

«Evet tuttu» dedi. Düğün günü Louise müteessir ve dalgındı. Arada göğsüne tazyik eden bir şeyden kurtulmak istermiş gibi bir hal alıyordu. Aynı zamanda alaylı bir gülümsemesi vardı. Tabiî Stephen de davetlilerin arasındaydı.

Dost ve akrabalar düğün yemeğinde şarkı söylediler. Hem de masum bir genç kızla evlendiği için bahtiyar damadı tebrik eden şarkılardı bunlar. Beyaz çiçek demetine dair bin türlü şakalar yaptılar. Hatta ancak fazilet sahibi ailelerde konuşulan bir sürü de açık saçık lâflar ettiler. Çünkü o gün insanların en mühim bir günüdür.

Biçare yavrucakla halalardan biri yarım saatten fazla gizlice konuştu. Yeni durumunun esrarlı taraflarını ve vazifelerini öğretmek istiyordu.

Stephen ise gitmişti. Onu bir daha gören olmadı.

Monsieur Lorrain çok memnundu ama, kuzukulakları bir türlü tutmuyordu. Sebebini de önceden söylemiştik. Ancak üç senelik hükmü olan tohum, belki yirmi beş seneden fazla kullanılmıştı.»

Ludwig :

«Stephen denilen adam hakikî bir kahraman» dedi. «Üstelik de saygı değer bir kahraman. Eriştiği zevklerde bile bir zafer kokusu var. Etrafındakilerin takdirini kazandığı kadar da onlar tarafından kıskanılıyor. Oysa adî kahramanlara gösterilen hayaranlıkta biraz da minnettarlık hissedilir. Çünkü onlar kendilerini göstermek için üzerlerine bir sürü yük alırlar. Sevgili halacığım bu maceralara bir hayli de alay karışmış bulunuyor. Oyun oynıyanlar onun kumara koyduğu paranın ancak bir kısmını geri aldığını sanırlar. Oysa kendisi tamamiyle tatmin edilmiş vaziyette masayı terkediyor.»

«Öyle ama, bütün bunların arkasında korkunç bir sır gizli. Yani büyük bir ihtiras. Stephen'in vaktiyle bir genç kıza âşık olduğu söyleniyor. Çok sevdiği bu kız da başka biriyle evlenmiş. Son derece yaralanan izzeti nefsi yüzünden şimdi bu acı maceranın intikamını nerede bulursa orada almağa çalışıyor. Fakat her şeye rağmen de Stephen kadınları sever. Bir tek kadın tarafından aldatıldığı halde o bütün kadınlardan intikam almağa niyetli. Sanki kin beslemekte haklı olduğu kadına karşı bir nevi fedakârlık yapıyor.»

«Bu derece bağlandığı genç kız kimmiş acaba?»

«Orasını kimse kesin olarak bilemiyor. Kendilerine çok yakın dostlarına bile bu insandan bahsetmez. Fakat Monsieur Müller'in kızı olduğunu söyliyenler de var.»

«Bu Monsieur Müller de kim oluyormuş?»

«Monsieur Müller akıllı, zeki olmakla beraber çok acaip bir kimse. Bu adamcağızın da korkunç bir ihtirası var. Fakat öyle bir ihtiras ki, kimsenin aldatamadığı, verdiği sözü yerine getiren, besleyene zararı dokunmıyan bir ihtiras.»

«Halacığım yoksa bu adam size mi âşık?»

«Şakanız pek hoşuma gitmedi, sevgili yeğenim. Monsieur Müller çiçeklere âşık. Soğuk lâtifelerden vazgeçip, beni hiç bir gülle mukayese etmemenizi rica edeceğim.»

«Halbuki böyle bir mevzu üzerine üç yüz mısra yazmaktan daha kolay ne olabilir? Stephen'in ilk aşkı hakkında bir şey bilmiyor musunuz?»

«Hayır, bilmiyorum. M. Müller'in kızını da tanımam. Babasına gelince mesele aynı değil. Hayatından büyük bir fırtınanın geçerek onu kasıp kavurduğunu anlattılar. Bu hikâyeyi size bir başka zaman anlatırım. İşte ay da evin arkasında kaybolmak üzere, içeri girme zamanı geldi, artık.»

«Acaba uyuyabilir miyiz, dersiniz?»

«Havanın adamakıllı serinlediğini hissediyorum. Bir saat sonra ortalık ağaracak.»

«Biraz gezinelim mi?»

«Peki.»

Fakat parkı dolaşıp da pavyonun önüne gelince, Madame Rechtern kolunu Ludwing'den kurtararak kendini bir koltuğa attı. Ludwig de halanın yanına oturdu. Artık hiç konuşmuyorlardı.

Madame Rechtern, yeğeninin kolunu hafifçe sıktığını hissetti. Ludwig de genç dulun ürperdiğini farketti. Madame Rechtern bu sessizliğin uzamasını istemediğinden, birdenbire :

«İşte Monsieur Müllerin hikâyesi» diye söze başladı.

CXI

SAKİN BİR HAYATTA ŞİDDETLİ BİR FIRTINA

Monsieur Müller çok gençti. Madame Müller de bu çiçek âşığı adamın evini bir kaç senedenberi güzelleştirmekteydi. Hayatları çok sakin ve muntazam geçiyordu. Bütün bir sene zarfında diğerinden farklı bir gün göremezlerdi. M. Müller bahçesiyle meşgul olur, Madame Müller de eviyle uğ-

raşırdı. Kulağa kaçan böcekler karanfillerine saygı gösterecek olursa, nâdide güllerine tırtıllar arız olmazsa, toprağı besliyecek kadar yağmur yağıp, hava çok kötüleşmezse, M. Müller hayatından memnun olurdu. «Geçen sene bu güller daha çok güzeldi, fakat kötü hava zavallıları bu hale koydu» demek için bir sebep olmazsa M. Müller hiç bir şeyden korkmaz, hiç bir şikâyette bulunmazdı.

Madame Müller de çamaşırların sökükleri dikilmiş, çamaşır suyu, hafif menekşe kokusuyla yıkananları bembeyaz hale getirmiş, hıyar turşusu yeşil rengini muhafaza edebilmiş, hizmetçi Geneviève evin içinde bir şey kırmamış, ekmek ne az, ne de çok pişmemişse, hayatından şikâyet edecek bir sebep bulamazdı.

İzdivacından az zaman sonra Monsieur Müller zor bir durumdan sağ salim çıkabilmişti. Avrupa'da lâle yetiştiriliyordu. Gazetelerde yabancı memleketlerden alınma haberler şöyleydi :

Amsterdam — Monsieur Van Berghem'de sarı taç son derece başarıyla yetiştirildi.

«Yaşlı bir baronne Ethelwienne adlı bir lâle soğanı için 2000 frank vermeği teklif ediyor. Ayrıca da yüz kilo tereyağla, en güzel elbisesini hediye etmeğe razı.»

Birdenbire dipleri sarı lâlelerin artık beğenilmediğini, uzun zamandan beri onlardan hoşlanmanın büyük bir hata olduğunu, beyaz dipli lâle yetiştirilmesi icap ettiğine kani olunmuştu. Amatörler kısım kısım ayrılmışlardı. Birbirlerine mektup yazmağa, hicivler, kocaman kitaplar neşretmeğe başladılar. Sarı lâle meraklıları inatçı düşünmeden hüküm veren, akılsız, geri kafalı, terakki düşmanı olarak itham edildiler.

Beyaz lâle taraftarları da cüretkâr, ihtilâlci gürültücü diye kabul edildiler.

Dostlar birbirleriyle darıldı, yuvalar yıkıldı, aileler bozuştu. Zararsız görünen ihtiraslar kadar da vahşisi az bulunur.

Bir akşam Monsieur Müller çocukluk arkadaşlarından birisiyle domino oynarken, beyaz ve sarı lâleden söz açıldı. Monsieur Müller sarıları tercih ediyordu, arkadaşı yeni cereyana kapılmıştı. Tabiî her ikisi de terbiyeli ve yaşama şartlarına vakıf insanlar oldukları için, itidalle fikir yürütüyorlar, konuşmayı münakaşa haline dökmemeğe çalışıyorlardı.

Monsieur Müller :

cevherlerinin 'arasında göze zevk vermiyecek tek taş bile yoktur. İfrata gaçan insanları görmek beni üzüyor. Şayet bahçem daha geniş olsaydı, Madame Müller de sebze bahçesi olarak bir kısmını ayırtmasaydı, ben de kolleksiyonuma memnuniyetle beyaz dipli lâlelerden ilâve etmek isterdim. Karım üstelik o kısmı yabani güllerle de emniyet altına almış bulunuyor.»

Arkadaşı da aynı nezaketle Müller'e mukabele etmek istediği için :

«Evet» diyordu. «Meselâ ben de kışın kırmızılaşan o yapraklardan hoşlanırım.»

«Dip tarafının beyaz olmasına rağmen, ben «unique de Delphei» de severim.

Arkadaşı:

«Pek beyaz sayılmaz» diye cevap verdi. Ancak yapraklarını açtıktan dört beş gün sonra sarı rengini kaybetmeye başlar. Onun için bahsetmeğe değmez.»

«Oysa tercih ettiğim cins sizin koleksiyonunuza dahil.»

İki arkadaş böylece konuşmağa devam ederken Madame Müller de dışarıya çıkmış, erkeklerin boşalan bira bardaklarını yeniden doldurması için Geneviève'e emir veriyordu .

Birdenbire iki arkadaşa hırslanmışlar, gürültü yaparak, birbirlerine hakaret edecek kadar işi iletletmişlerdi. Her ne hal ise Madame Müller tekrar odaya girdiği zaman kocasıyla arkadaşını masanın altında buldu. Monsieur Müller dominoları arkadaşının yüzüne atmış, dövüş de başlamıştı.

İki rakibin hırsları biraz geçince ne derece utandıklarını tarife lüzum yok.

Bu yüzden Monsieur Müller hemen ertesi sabah arkadaşına mektup yazmağa karar vermişti:

«Ben vahşi bir hayvanım. Hem de çok terbiyesiz bir adamım. Lütfen kusurumu affediniz. Çok eski olan arkadaşlığımız kendimizi bir an için kaybetmemizi unutturmalıdır. Belki de fazlaca bira içmiştik. Karım bu akşam yemeğe gelmenizi bilhassa rica ediyor. NULL VE KNEP hazırlattı.»

«Arkadaşınız: Müller»

«P. S. : O güzel beyaz lâlelerinizden bir kaç tane bana ayırırsanız çok minnettar kalırım. Bahçemde onlar için en münasip yeri hazırladım. Bilhassa «Palamède» ile «Agathe Royale» dan çok arzu ederdim.»

Arkadaşından derhal cevap gelmişti:

«Saat beşe çeyrek kala sizde bulunacağım. Aziz arkadaşım, gelirken sevdiğim bir çiçek mütehassısını beraber getirmeme müsaade eder misiniz? Harikulâde lâlelerinizi görmek istiyor.

«Bilhassa TENEBREUSE'U, JOLDECOURT'U, ŞAHANE LİSA'yı görebilmek için acele ediyor.»

Her ikisinin de gözünden kaçmıyana bir nezaketle Monsieur Müller beyaz lâlelerin en beyazına bayılıyor, arkadaşı da sarı diplilere karşı hayranlığını belirtmekten geri kalmıyordu.

Velhasıl iki arkadaş barıştılar, sonbaharda da birbirlerine bol bol lâle soğanı ikram ettiler. Bu hediyelerle alandan çok verenin memnun olduğunu söylemekle fazla mübalâğa etmiş sayılmayız.

Üç sene sonra Walter Fransa'da bulunuyordu. İspanya'ya giren ordunun müteahhidiydi.

Fakat Monsieur Müller'in cömertliği her zaman aynı seviyede kalamazdı. Walter'in hediyesi o andaki hislerinin sevkiyle yapılmıştı. Monsieur Müller'inki ise bilâkis kendisinden sonra da yaşıyabilecek gibiydi.

İkinci sene, beyaz lâlelerin yeniden toprağa gömülmesi

icap ettiği vakit onlara tahsis edilen yer ne düzeltilmiş, ne de herhangi bir ihtimama lâyık görülmüştü. Oysa sarı diplilerin toprakları büsbütün başka bir ameliyeye tâbi tutuluyordu.

Bir sene sonra ise Monsieur Müller bu lâlelerin bahçeyi bürüdüklerini farketti.

Üçüncü sene su oluğunun altına dikildikleri için pek muntazam çiçek veremediler. Harikulâde yetişen sarı lâlelerini misafirlerine gösteren M. Müller, «İşte beyaz lâlelerin en güzelleri, gûya. Arkadaşım Walter bana hediye etmişti. Tabiî ne derece önem verdiğimi söylemeğe hacet yok.» On dakika sonra da «Beyaz lâle yetiştirmeğe pek imkân olmadığı kanaatindeyim» diyordu. Tabiî misafirleri de aynı fikirde olduklarını söylüyorlardı.

Artık lâle mevsiminin geçmek üzere bulunduğu bir zamanda arkadaşı Walter'den bir mektup aldı:

«Aziz dostum,

«Nos patriae fines et dulcia linquims arva.

.....

«Tu, Tytire, tentus in umbra.»

«Bizim için dünyanın bütün ihtiraslarını teşkil eden ve çok kıymet verdiğimiz o çiçekleri huzur içinde yetiştiriyorsunuz değil mi?»

«Azizim Mülller, servetim yok olduğu için, çocuklarıma miras bırakmak gayesiyle Fransa'ya gittiğimi biliyorsunuz. Orada nakit para alacağıma bir sürü başlanmış işlerle karşılaştım... Ben de o huzur içindeki hayatımdan uzaklaşıp, gürültülü, yorucu bir faaliyete atıldım. Bunun ne derece korkunç olacağını tahmin edemezsiniz. Bütün bir kolordu ile seyahat ediyor ve onların ihtiyacını karşılamağa çalışıyorum. Fakat bir sene sonra gene çiçeklerime ve arkadaşlarıma döneceğim.»

«Şu anda kolordu Navarre dağlarında bulunuyor. Fransa'ya dönen bir yaralı ile size bu mektubu ulaştıracağım. Dün onun yaralanmasına sebep olan hâdise benim de yaralanmama sebep olabilir, hatta daha beteri de olabilirdi.

«Öncüleri takip ederek, emniyet içinde yolda giderken, pusuda bekleyen köylülerle karşılaşmış, süvariler, büyük bir intizamsızlıkla geri dönmüşler. Şimdiye kadar görmediğim bir gül ağacına rastladım. Dalları öyle ince, yaprakları o kadar ensizdi ki, iyice bakmak için olduğum yerde durdum, kaldım. Maksadım bir dal koparıp askı yapmaktı. Fakat arkadaşlarımdan birisinin atı o anda tüfek kurşunuyla öldürüldüğü için, süvarisi yere yuvarlanmıştı. Ben de kaçanlarla beraber hızla geri döndüm. Neyse ki zavallı arkadaş ayağının burkulmasıyla bu felâketi geçiştirdi. Fakat meslekten gına getirdiği için Fransa'ya dönmeğe karar verdi. Hücum edenlerin kaç kişi olduğunu bilemediğimizden geri dönmeğe mecbur olduk. Bakalım yarın ne olacak? Paris'deki adresime yazmanızı rica ederim. Her gün gönderdikleri paketlerle mektubunuz da beni bulur.»

MONSİEUR MÜLLER'DEN MONSİEUR WALTER'E

«Azizim, garip bir meslek seçmizsiniz. Size acıyor ve **maruz kaldığınız tehlike yüzünden de endişe ediyorum. Gül** ağacınızı merak ettim. Acaba BERBERİDİFOLİA mıydı dersiniz? Tarifini okuduğumuz ve hayal mahsulü sandığımız gül mü?»

«Fransızların meşhur cesaretleri tahakkuk eder de, siz de öne doğru ilerleyip, gül ağacından bir dal koparmağa muvaffak olursanız, derhal bana göndermeği lütfen ihmal etmeyin.»

MONSİEUR MÜLLER'İN İKİNCİ MEKTUBU

«Kıymetli arkadaşım mektubunuza cevap vereli on beş gün geçtiği halde, sizden hiç bir haber alamadım. El'an tahkikatla meşgul olduğunuzu ya da geri döndüğünüzü düşünmek istemiyorum. Çünkü Fransız ordusu için bu çok utandırıcı bir vaziyet olurdu.»

MONSİEUR WALTER'DEN MONSİEUR MÜLLER'E

«Hayır dostum, hücum ederek bizi şaşırtan bir avuç köylüye boyun eğmedik. Size mektup yazdığımın ertesi günü biz de onlara hücum edip, geriletmeğe mecbur ettik. Ancak arkalarından beş mil kadar koştuktan sonra, dinlenmeğe karar vermiştik. (Monsieur Walter burada köylüleri nasıl takip ettiklerini, ne şekilde kaçırdıklarını izah ediyordu.)

MONSİEUR MÜLLER'DEN MONSİEUR WALTER'E

«Peki ama gül ne oldu?»

MONSİEUR WALTER'DEN MONSİEUR MÜLLER'E

«O kadar süratle ilerliyoruz ki, durup da gülü aramağa imkân yok. Zaten bugün aramıza büyük bir mesafe girdi. (Mektupta bu ilerleyiş hakkında uzun uzadıya izahat var. Bilhassa Woltaire'in trajedileri de övülmektedir.»

MONSİEUR WALTER'DEN MONSİEUR MÜLLER'E

«Azizim Monsieur Müller, sizin yüzünüzden yarın sabah kurşuna dizilmem pek imkân dışı bir şey değil.»

«Bir saat önce general beni çağırttı. Hırsından rengi sapsarı olmuştu, her tarafı da titriyordu. «Monsieur» dedi. «Az kalsın oardunun hezimete uğramasına sebep olacaktınız. İşte bir askerin üzerinden çıkan iki mektup, size yazılmış. Her ikisi de korkunç bir ihanete vasıta olduğunuzu belirtiyor.»

«Ben mi vaasıta olmuşum?» diye haykırdım. «Böyle bir şey mümkün değil.»

«Mümkün olup olmadığını bilmiyorum ama, ben hakikatten bahsediyorum. Bu yazıyı tanıyor musunuz?»

«Evet bir vatandaşımın, bir dostumun yazısı.»

«Öyleyse durumunuz için tebrike şayan olmadığınızı bilmeniz lâzım. Şimdilik göz hapsinde tutulacaksınız. Yarın

sabah yola çıkmazdan evvel hakkınızda verilecek hükmü öğrenirsiniz.»

«Azizim Monsieur Müllear mektuplarınızda acaba neler yazmıştınız? Generalin beni tekrar yanına çağırmasını bekliyorum. Beni bu şüpheli vaziyette bırakmaması için kendisine yazı ile müracaat ettim.»

AKŞAMIN SAAT ONU

«Artık her şeyi öğrendim. Vaziyetimin iyileştiği de söylenemez. Nasıl iş bu? O mahut gül ağacına yaklaşabilmemiz için düşmanın bizi oraya kadar püskürtmesini temenni etmişsiniz. Navarre'lı bir köylü tanıdığınızı, kendisine vereceğim izahata göre ,siz de ona lâzım gelen talimatı verecek ve ordunun arasından geçeceği halde, tutulmamasını temin edecekmişsiniz? Vazifesi de gidip o gül ağacından bir dal koparmak ve sizin aşı yapmanızı sağlamakmış.»

«Aksiliğe bakın ki, mektup köylünün üstünde bulunmuş, hem de mükemmel ve kat'î izahatla.

«Elimden geldiği kadar mektupta neden bahsedildiğini bütün meselenin bir gül ağacından ibaret olduğunu anlatmağa çalıştım. Fakat bana inanmak istemediler. Bunu bir şiire olarak kabul edip, aramızda kararlaştırılan bir ifade tarzı olduğuna kanaat getirdiler.

Madame Rechtern :

«Zavallı Monsieur Müller'in ne kadar üzüldüğünü size anlatmıyacağım.» dedi. «Neticede Monsieur Walter'in masum olduğu meydana çıktı. Alçak bir casus gibi cezalandırılmadı ama, beceriksiz, geveze ve ihtiyatsız bir kimse telâkki edildiği için, kendisini Fransa'ya geri gönderdiler. Dönerken Monsieur Walter o meşhur gül ağacını bulmuş, aşı yapması için bir dal kopartarak, dostuna göndermişti.

«Bir sene sonra gül ağacı çiçek verdi. Madame Müller'in sebze bahçesini korumak için söktürmek istemediği, Monsieur Müller'in de çoktan beri oradan söküp atmak istediği gülün aynı değil miymiş? Yani ROSA CANINA.

«İşte hikâye bundan ibaret. Bin bir gece masalındaki sultanın dediği gibi: İşte sabah oldu, müsaade buyurduğunuz takdirde bu akşam sonunu anlatırım.»

«Ah sevgili halacığım, padişah benden daha bahtiyarmış.»

«Şehzadeyi öldürtüp, anlatacağı sıkıntılı hikâyeyi dinlemekten kurtulacağı için mi?»

«Halacığım siz beni anlamak istemiyorsunuz. Hortense'den bahsederken bile üzerinize dikilen bakışların mânasını anlamadığınız gibi... O otoriter ve tatlı sesinizle, sizin hakkınızda hissettiklerimi yeğeniniz için söyletmeğe mecbur ettiniz beni.»

«Ludwig, siz çıldırdınız mı?»

«Olabilir, fakat şu anda kalbimi yoklıyarak, yalnız sizi sevdiğimi, sadece sizi arzu ettiğimi anlıyorum.»

Genç adam Madame Rechtern'in ellerini tutarak, kalbinin bütün ateşiyle öpmeğe başladı.

«Ludwig rica ederim, bu şakayı bırakın. Bundan böyle birbirimize karşı olan münasebetimizi düşünün. Uykusuzluğuna sebep olduğunuz genç kızı düşünün. Ortalığın hafif hafif aydınlandığını görerek başlıyan günün onun için ne ifade ettiğini hatırlamağa çalışın. Makul olun dostum. Halanız olduğumu düşünerek bu saatlere kadar yanınızda bulunmakla büyük bir hata işlemiş olduğumu anlıyorum.»

«Burada bulunduğumuzdan beri sizi sevdiğimi, bir defa olsun aklınızdan geçirmediniz mi. Sizinle evlenmek istediğimi söylediğim zaman bana «Artık evlenmemeğe karar verdim. Size karşı derin bir şefkat besliyorum. Yeğenimle evlenin, böylece beraber yaşarız, siz de benim çocuklarım olursunuz» demiştiniz.»

«Şimdi de aynı şeyi tekrarlıyabilirim.»

«Ancak çok uzun zaman sonra böyle konuşabilirsiniz. Sizi bir nine gibi görmem için yaşınızın da yüzünüzün de o vaziyete müsait olması gerekir. Beni dinleyin halacığım. Bugün hayatımın en tehlikeli geçit resmini yaşıyacağım.

Arkamda bir sürü hayal kırıklığı, hürriyet bırakıyorum. Bir kaç saat sonra gerçekten halam olacaksınız. Bir kaç saat sonra ,aramıza aşılamıyacak duvarlar gerilecek. Hakikî yeğeninize reddedemiyeceğiniz bir lûtfu sizden istiyeceğim. Bakın hava nasıl serinledi, etrafımız loş bir tülle örtülü. Sizi bir defa öpmeme müsaade eder misiniz? Sizden bunu istemem, hiç bir zaman ulaşamıyacağım bir saadetin, size karşı beslediğim derin aşkın, beni sürüklediğiniz fedakârlığın karşılığı olacak.»

Bu sırada Madame Rechtern genç adamdan elini çekmeğe hazırlandığı halde, bu sözleri duyunca donup kaldı. Ellerini çekemedi. Kalbinin, vücudunun âdeta uyuştuğunu sanıyordu.

Ludwig kolunu yavaşça Madame Rechtern'in beline dolamıştı. Genç hala da ya bu hareketi hissetmemiş, ya da kendisinde genç adamı itecek takat bulamamıştı. Belini saran kol gittikçe tazyikini arttırıyordu. Bir an geldi ki, Madame Rechtern sıçrıyarak uyandı ve kendisini Ludwig'in göğsünde buldu. Ludwig kolunu hafifçe gevşetmişti ama başını güzel halasının göğsüne dayamaktan da kendini alamadı. Sonra bel biraz daha sıkıldı. O derece birbirlerine yaklaşmışlardı ki, Ludwig Madame Rechtern'in vücudunun sıcaklığını adamakıllı hissetmeğe başlamıştı. Kadıncağıza gelince titremekte başka bir şey yapamıyordu. Ludwig başını kaldırarak kadının dudaklarını öpmek istedi. Madame Rechtern çabaladı, dudaklarını uzaklaştırmağa uğraştı ve başı göğsüne düştü. Bunun üzerine Ludwig de ateş gibi yanan dudaklarını halasının boynuna yapıştırdı. Öylesine şiddetle öpüyordu ki, sanki bütün ruhu, bütün kanı dudaklarından çıkıp akacaktı. O anda Madame Rechtern son derece heyecana kapılmış, gene titremeğe başlamıştı. Bu cüretkâr yeğeni itmek istiyordu ama, genç adam öylesine sıkı sıkı sarılmıştı ki, boynu da öylesine dudaklarına yapışmıştı ki, kendini kurtarmasına imkân yoktu, artık. Genç kadını bir defa öpmek için rica ettiği halde, şimdi yüzlerce defa öpmekten kendini alamıyordu.

O aralık çok yakından gelen ayak sesleri duyuldu. Madame Rechtern de bu sayede kendine gelebildi ve Ludwig'in kollarından sıyrılarak, çalıların arasından eve doğru koşmaga başladı. Ayak seslerinin sahibine adeta minnettar olmuştu.

Ludwig'e gelince beş on dakika kadar bir aşağı bir yukarı, gezindi durdu. Nihayet ortalık agarmağa başlayınca o da eve girmeğe mecbur oldu.

Sabahleyin saat tam dokuzda Madame Rechtern'e bir mektup verdiler:

«Madame,

«Bahçede geçirdiğimiz geceyi ve komşularınız hakkında söylediklerinizi uzun uzdayı düşündüm. Evlilikte sadakatin pek ender tesadüf edilen bir meziyet olduğuna ve yalnız kadınların sadık kalmalarının kâfi gelmiyeceğine, iyice kani oldum.

«Budalaca düşünüp böyle bir talihin kendine nasip olacağına kimse inanmamalı, kimse karşısındakinden sadakat beklememeli. Şu kadarına dikkatinizi çekmek isterim: Ben kadınların aleyhinde konuşmuyorum, fakat evlilik aleyhindeyim.»

«Çoğu zaman insan hayattan olmadık şeyler bekliyor. Mümkün olmıyan vaziyetlerde saadet arıyoruz. Önüne geçilemiyecek hâdiseleri de şanssızlık diye kabul ediyoruz.

«Madame, sizden özür dilerim, fakat talihimin yaver olacağını ümit ederse mmütevazî olmaktan çok ileri gitmiş sayılırım. Son dakikada bu izdivaçtan vazgeçtiğim için benden nefret edecek kimseler bulunacaktır. Böyle hareket ederek büyük bir suç işlediğimden eminim. Fakat bütün ömrüm boyunca bedbaht olmaktan, yeğeninizi de dolayısiyle bedbaht etmektense, bu suçu işlemeyi tercih ediyorum. Daha kolaylıkla affedileceğimden de eminim. Mütalâalarını dinlememenizi rica edeceğim. Hortense'a çektireceğim uzun azap yıllarını belki mazur görürler ama, ziyafette bulunup, akşam yemeği yemeden gitmelerini hiç bir zaman affedemezler. Bilhassa çalgıcıları da geri gönderecek olur-

sanız. Dürüst bir insan gibi davrandığımı zannediyorum. İlk anda siz de benden nefret edecek, fakat düşündükçe hak vereceksiniz. Aksine hareket etmekle hem kötü bir iş yapmış olacaktım, hem de yalnız bir yön takip edecektim.»

Madame Rechtern mektuba çok üzüldü. Bir kaç defa baştan okumaktan kendini alamadı. Nihayet uşağı çağırarak Ludwig'in işgâl ettiği daireye gidip bakmasını tenbih etti. Dünden beri kendisini gören olmamıştı. Yalnız bir bahçıvan, sabahleyin erkenden ona parkta rastlamıştı. Bahçıvana Ludwig bu mektupla bir de paket vermişti. Madame Rechtern genç adamın dairesine gidip bakmağa, bahçıvanla da görüşmeğe karar verdi.

«Yarabbim» diyordu. «Komşular ne düşünecekler? Bilhassa zavallı Hortense ne hale gelecek? Böyle üzücü bir haberi kendisine nasıl bildirmeli? Ne gibi sözlerle onu teselli etmeli? Biçare yavrum, benim.»

Madame Rechtern genç kızın odasına gitmeğe bir türlü cesaret edemiyordu. «Henüz uyuyordur,» diyordu. «Tatlı rüyalarından onu nasıl uyandırmalı? Ne kadar geç uyansa o kadar iyi olmaz mı? Öyle ama, herkesten önce onun haberi olması lâzım.» Nihayet bütün cesaretini toplayarak genç kızn oda kapısına vurdu. Korku ile içerisini dinliyor, yavrucağı uyandırmak mecburiyetinde olduğu için de yüreği parçalanıyordu. Daha hızlı vurmağa başladı ama, gene cevap alamadı. Daha fazla sabredemiyerek kapıyı açıp içeri girdi. Oda bomboştu, sadece yatağın üstünde bir pusula vardı :

«Bir hafta sonra ailesine iade etmek üzere...»

Stephen

CXII

IHLAMURLARIN ALTINDA

Stephen bir kaç arkadaşıyla beraber öğle yemeği yiyecekti. Marquis'ye bir piknik yapacaklarını, hanımlar da bu-

lunacağı için fevkalâde zarif ve nazik olması icap ettiğini söylemişlerdi. Bütün bunlara sebep de adamcağızın on, on beş kişilik bir ziyafet vermesini temin etmekti. Gerçekten de Marquis'nin gururu okşandığı için, bir arabâ dolusu yiyecekle gelmişti. Başka kimse bir şey getirmemişti ama, Marquis'nin getirdikleri yeter de artardı bile.

Tam yemeğe oturacakları vakit, Stephen'in meydanda olmadığını farkettiler ve hemen evine birisini gönderdiler. Atla bir yere gitmişti. Uşağını yanına almadığı gibi, ne zaman döneceğini de bildirmemişti. Nihayet onu beklemeden yemeğe oturdular.

Stephen'e en delice eğlencelerin, en büyük çılgınlıkların tesiri olmuyordu. En çok neşelendiği vakit bile kalbini kurt gibi kemiren hâtıraları, üzüntüleri aklına geliyor ve alıp başını gidiyordu. En korkunç sefahat âlemlerinde, en şahane kadınların kollarında bile birdenbire bir tiksinme hissediyor ve acı düşüncelerine dalıyordu.

Bütün ömrünü ve enerjisini feda ettiği saadet bu muydu?

İştirak ettiği eğlencelerin hiç bir mânası yoktu. Hayat kendisine uzun geliyor ve her akşam, ertesi günün nasıl geçeceğini düşünerek, endişeleniyordu. Teessür duymağa bile hoş gösteren can sıkıntısı... İnsanın beynine kurşundan ağır bir takke gibi geçen o korkunç iç sıkıntısı. Hisleri körleten, hiç bir şeyden zevk duyurmıyan can sıkıntısı, iştirak ettiği eğlence âlemlerinin tam ortasında kendisini yakalıyor ve o andan itibaren rahatı kaçıyordu. Çoğu zaman kendini öldürmeği bile düşünüyordu ama, bu korkunç vaziyet kat'î bir karar vermek için onda kâfi derecede enerji bırakmıyordu ki...

O piknik yapılacağı günden bir gece evvel rüya görmüştü.

Rüyasında bir salonun köşesinde oturmuştu. Çalınan

keman ve flâtlerin âhengine uyarak genç kızlar durmadan dansediyorlardı.

Bir uşak acele ile yaklaşıp kendisine bir mektup vermişti. Mektubu okuduktan sonra Stephen hemen yerinden fırlamış, koşarak salondan geçerken, soğuk içkilerle dolu bir tepsiyi devirmişti, bir genç kızın da bacaklarına dolaşmış onu da yere yuvarlamıştı. Genç kız yerlere dökülen içkilere bulanmıştı.

Evden çıkınca bir arabaya binmiş, araba ağır gittiği için arabacıya çabuk gitmesini tenbih ettikçe, araba daha da ağırlaşıyormuş gibi geliyordu.

Mektupta şunlar yazılıymış:

«Ölmek üzereyim. Doktor iyi olmıyacağımı bildirdi. Yarın öleceğim. Mektuplarımdan birini saklamıştınız, onu bana getirin. Bu mektup, Allahın huzuruna çıkacağım beyaz elbisemde bir leke gibi görünecek.»

«Magdeleine»

Stephen evine geldikten sonra mektubu yanına alıp Magdeleine'e gitmeğe karar verdi. Arabacı yolunu şaşırmıştı. Stephen aşağıya inerek adamcağızı bir güzel dövdü. Oradan geçen bir müfreze kendisini yakalamak istemiş, fakat genç adam kolundan aldığı bir süngü yarasiyle ellerinden kaçıp kurtulmuş.

Koşmağa devam ederken yüzüne kırbaçla vurmuşlar, o da durmağa mecbur olmuş. Kırbacı sallıyan arabacıymış, parasını istemek için arkasından koşmuş. Ceplerini karıştırıp da kesesini kaybettiğini farkedince, arabacının karnına bir tekme atmış.

Nihayet istediği yere vasıl olmuş. Kiliselerin saatleri gece yarısını bildiriyormuş. Çanlar da kendisiyle alay eder gibi çalıyorlarmış Kapıcı kapıyı açmak istememiş. Onun üzerine öyle korkunç bir gürültü yapmış ki kapıcı dışarı çıkıp elindeki sopa ile beynine vurmağa mecbur olmuş.

Stephen yere düşmüş, sokaktan geçenler kendisini evine götürmüşler, yatağına katırmışlar. Uykusunun arasında bir ses:

«Mektubumu getirmediğiniz için onu ben almağa geldim.» diyormuş.

Stephen'in rüyası böyleydi işte.

İşittiği bu sese genç adamı uyandırmıştı. Etrafına bakınca kimsenin olmadığını farketti. Ter içinde kalmıştı.

Birdenbire bir kâğıt hışırtısı işitti. Bütün vücudu ürpermişti. Uyumadığını anlamak için tırnaklarını etine bastırdı. Evet uyanmıştı ama, korkunç derecede ateşi yükselmişti. Rüyasında neler gördüğünü bile hatırlıyamıyordu.

Durmadan da kâğıtların hışırtısını duymaktaydı.

«Odamın kapısı kapalı. Canlı bir kimse buraya giremez... Şayet o girdiyse demek ölmüş ve ruhu burada» diye düşündü.

Saçlarının dibi bile ağrıyordu.

Kâğıt hışırtısı hâlâ duyulmaktaydı.

Baş ucundaki, masadan bir bıçak alarak, hızla yataktan fırladı bir yumruk atıp pencereyi ve pancuru açtı. Mavimtrak bir ışık odaya girerek, masanın altında beyaz bir etek görmesini sağladı. Bu uzun elbise âdeta kefene benziyordu.

Bir taraftan da kâğıtların hışırtısı işitilmekteydi.

Stephen kendini pencereden aşağıya attı. Çimenler nemliydi, hem de soğuk. Genç adam bayıldı. Neyse ki havanın soğukluğu sayesinde az zaman sonra kendine gelebildi.

Pencere çok yüksek olmadığı için, yaralanmamıştı. Ortalık da ağarmak üzereydi. Tekrar odasına girdi ve yazıhanesine koşarak, Magdeleine'in mektubunu bulup çıkardı. Robdöşambrı koltuğun üstünde duruyordu. Bir vazoda kumların üstünde balıklar yüzüyordu.

Kâğıt hışırtısı sandığı ses, balıkların kuma sürtünmelerinden hasıl olan gürültüden başka bir şey değildi.

Uşağını çağırarak, Monsieur Edward'ın evine gidip, karısının hatırını sormasını emretti. Fakat sonra bu niyetinden vazgeçip bizzat gitmeğe karar verdi. Magdeleine'in oturduğu evin bütün kapıları kapalı olduğu için uzun zaman sokakta gezinmek mecburiyetinde kaldı. Nihayet kapı açıl-

dı, Stephen de uşağa efendilerinin nasıl olduklarını sordu. Uşak:

«Çok iyiler» diye cevap verdi. «Atlar hazırlanıyor, şehre yemek yemeğe gidecekler.»

Stephen geri döndü, fakat kalbi kırılmıştı. Kendini bütün geceyi bin bir ıstırap içinde geçirdiği halde Magdeleine tabiî hayatını yaşıyor ve huzur içinde gezmeğe gidiyordu.»

«Rahatça uyumuş, rüyalarında da, ancak ertesi günün eğlencelerini görmüştür. Zavallı ben de, hiç bir yerim yok, onun hayatında. Oysa ben en iyi yıllarımı ona vakfettim, kalan ömrümün de renksiz olmasına sebep oldum» diye söyleniyordu.

Sonra da, Magdelei'ne'i uykusundan sadece Edward'ın okşamaları uyandırmıştır» diye düşününce hırslanarak ayağını şiddetle yere vurdu ve yanından geçen bir subayın üstüne çamur sıçrattı.

Subay küfür edince, zaten keyfi yerinde olmıyan Stephen adamakıllı kızmıştı. Tabiî olarak aksi cevap verdi. Sonunda kılıçlarını alıp düello etmeğe kadar işi vardırdılar. Stephen hasmına kılıcıyla dokunduğu ve yaraladığı için, kaba davranışından dolayı özür diledi.

Vakit oldukça ilerlemişti. Bu vaziyette de gidip her hangi bir eğlence âlemine iştirak edemezdi. Ata binerek Monsieur Müller'in evini görmeğe gitti.

Sahibinin ölümünden beri ev terkedilmiş bir haldeyli Avluda taşların arasından otlar fışkırmıştı.

Bahçıvandan başka kimse yoktu.

Bahçıvan Stephen'in kurşunî atını okşayıp, yelesini de düzelttikten sonra:

«Çok güzel bir hayvan» dedi. «Monsieur Stephen buradan küçük binek atımla bir sabah gidişinizi hatırlar mısınız? Ben de bavulunuzu şehre kadar götürmüştüm. Zavallı hayvancağızı sattım. Çünkü burada yapılacak hiç iş yok. Monsieur Edward'la karısı hiç gelmezler.»

Stephen, buradan bir sabah cebinde on parasız yola ko-

yulduğunu hatırlamıştı. Parası yoktu ama kuvveti, enerjisi yerindeydi. Üstelik kalbi de ümitle doluydu. Magdeleine'in aşkı, kendisinin ona karşı beslediği büyük aşk, nasıl da ona cesaret ve ümit veriyordu.

Bahçeye girdi. Bahçıvan da arkasından geldi.

Ihlamurların yaprakları dökülmüştü. Hanımellerinin dalları da çırıl çıplak kalmıştı. Yalnız akdikende mercan taneleri gibi küçük kırmızı çiçekler vardı. Stephen yaklaşınca, bunları gagalarıyla toplamağa çalışan bir sürü kuş haykırarak havalandı.

Genç adam her tarafa dikkatle bakıyordu. Yaşlı ıhlamurun gövdesine oyduğu isimlerinin ilk harfleri de oradaydı Hatta çimenlerin üstündeki sıra bile.

Bahçıvan:

«Monsieur Müller'in bahçesine elimden geldiği kadar bakıyorum» dedi. «Şayet ilkbaharda gelirseniz, her şeyin eskisinden daha güzel olduğunu da göreceksiniz. Zavallı efendim tekrar dünyaya gelebilseydi, bahçesinin bakımından her halde memnun kalırdı. Çok iyi bir insandı. Monsieur Edward da iyidir ama, bir lâleyi bir düğün çiçeğinden tefrik edemez. Hizmetkârlara karşı da çok haşin davranıyor.»

Hava çok soğuktu.

Stephen bahçıvana biraz para verdikten sonra atına binerek yola revan oldu.

Eve bir daha bakmak için başını çevirdiği vakit, at ürkerek şaha kalktı. Şaşıran Stephen hayvanı teskine çalıştıysa da, at daha da ürkerek, süvarisi ile beraber yere yuvarlandı.

Arkalarından bakan bahçıvan hemen koştu. Genç adam ayağa kalkabilmişti ama, bir koluyla, bir bacağı fena halde hırpalanmıştı.

CXIII

Stephen bahçıvanın kulübesine girdi. Tedavi edilmesi için derhal koşup bir cerrah çağırdılar. Genç adam bu yüz-

den iki gün Monsieur Müller'in evinde kalmağa mecbur oldu. Vaktiyle kira ile tuttuğu küçük odada yatmıştı hem de.

Yatakta geçirdiği bir iki gün içinde Stephen'in iç âleminde bir isyan baş göstermişti. Yaşadığı hayatın ne derece boş olduğunu düşünerek âdeta korkmağa başlamıştı.

Ektiğini toplaması lâzım geliyordu.

Böylesine şiddetli bir aşk, eski bir elbise gibi arkadan çıkartılıp atılamazdı ki... Bu aşındırıcı bir mayi gibiydi. Sadece ağacın kabuğunu boyamıyor, aynı zamanda iliklerine kadar işliyerek, rengini veriyor.

Magdeleine onun ruhunu gasbetmişti. Kendisine ancak vücudu ile hisleri kalmıştı. Ömrünün ikinci yarısı yaşadığı ilk yarısının neticesi olacaktı.

Hayatının öteki kısmını da aşka hasretmesi icabediyordu. Her ne kadar acı da çekse, bundan sonra gene aşkla yaşaması icap edecekti. Bu istiyerek verilen bir karar değildi. Değirmenin taşına elbisesini kaptıran bir zavallıya benziyordu. Hiç bir kuvvetin onu kurtarmasına imkân olmadığı için kolu, vücudu başı parça parça olan bir biçareye...

Birdenbire:

«Öyle olsun» dedi. «Vücudum da ruhum da ona ait, Geçmişim de istikbalim de onun. Bu dünyadaki ömrüm, şayet ölümden sonra başka bir dünya varsa o zamanki ömrüm de ona ait. Düşüncelerim, nefesim, bakışlarım velhasıl bütün varlığımla onunum.»

«Fakat o da benim olacak»

«Çünkü intikam kadar kalbi tatmin edecek bir şey olamaz.»

«Magdeleine benim olacak. Bu suretle Evward'dan da intikamımı alacağım.»

«Kuvvetten başka ne hak var, ne de adalet. En kuvvetli kimse hak onundur. Ben de çok kuvvetli olacağım.»

«Ayaklar altında ezilerek, nefret edilerek, masumiyetimin, iyi kalbliliğimin, dürüstlüğümün yıprandığını, en hain en küçülmüş insanları. Ben de mes'ut olacağım, hem de hain ve kötü olarak.»

«Magdeleine benim olacak.»

«Edward'dan intikam alacağım.»

«Mukaddes bildiğim her şey üzerine yemin ediyorum. nem varsa, hepsinin üzerine, Magdeleine'e olan aşkıma yemin ediyorum.»

«Evet Magdeleine benim olacak.»

Stephen bir dakika sustu, sabit bir fikre saplandığı anlaşılıyordu. Gözleri kor gibi yanıyor ve mütemadiyen tekrar ediyordu:

«Magdeleine benim olacak...»

Nihayet deli gibi kahkahalarla gülmeğe başladı.

CXIV

Stephen şehre döner dönmez en iyi terzilere baş vurdu.

CXV

Zamanımızda da, daha evvelki zamanlarda da, kıyafet hakkında bir sürü söz söylenmiştir. Hatta elbisenin kesişi keşiş yapmıyacağı da ata sözleri arasına girmiştir.

Vaktiyle biz de iyi giyinmiş insanlara kıymet verilip, bizi bir tarafa attıklarına, esefle şahit olduk. İyi giyinmemize iki sebep vardı: Evden kaçmış bir evlât olmak dolayısıyla çok fakirdik. İkincisi de bugün pişman olmakla beraber gerçekten bin kat daha güzel olan hayaller peşinde koşuyorduk. Üstelik ruhu alâkadar etmeyen her şeye karşı da derin bir nefret hissetmekteydik.

Dış görünüş güzelliğine karşı duyulan nefretin budalalık olduğu da muhakak. Çünkü bunun ne derece çekici oldu ğu inkâr edilemez. Gerek köpek, olsun, gerek at, gerek kadın olsun, gerek erkek, herkesin güzelliği bizi başka başka cezbettiğini de itiraf etmek icabeder.

Hayatta, ya da cemiyet münasebetlerinde faydalı ola-

cak ve hoşumuza gidecek şeylerden neden istifade etmemeliyiz? Bazı insanlar üzerimizde tesir yaptıkları halde biz neden karşımızdakilere aynı tesiri yapmıyalım? O kuvvetli câzibeye niçin sahip olmıyalım? Kıyafetin güzelliğe yardım ettiğini de inkâra lüzum yok.

Şayet aya gidecek olsak, bizi ebedî işkenceye mahkûm caniler sanacakları kaskatı kravatlardan bahsetmiyorum. Artist kıyafeti denilen zamanımızın kostümlerini de övecek değiliz. Kıyafetten maksadımız, vücuda âhenk verecek bazı renk ve biçimlerdir.

Kıyafetin güzelliği arttırdığını söylemekle elbise meselesi halledilmiş demektir. Gayet tabiîdir ki, gözlerimizi dinlendiren, hoşumuza giden bir kıyafetle karşımıza çıkana minnettarlık besleriz. Oysa üstüne başına ehemmiyet vermiyen, dolayısiyle bize hoş görünmek istemeyen kimsenin de bizden sevgi ve anlayış beklemeğe hakkı yoktur. Bilhassa yeni dostluk kurduğumuz bu gibilere karşı teveccüh gösteremeyiz, kusur sayılmamalı.

Vücut zarfı içindeki ruhu herkes kolaylıkla anlıyamaz. Şayet insanların nazarlarını inceliyecek olursanız, sizinkine eşit ruhu olan birisi ne derece yüksek bir ruha malik olduğunuza kani olamaz. Kani olsa bile kendi kendine: «Bu kadar güzel kokuyu acaba hangi kötü kapta saklamışlar» diye soracaktır.

Oysa nazarları kendine çeken güzellik ruhun alâmeti olduğu için, cazibeyi tamamlamasını arzu ederiz.

Nasıl ki güzel bir kuşta âhenkli bir ses, canlı bir çiçekte tatlı bir koku arıyoruz.

Ekseriyetle vücut güzelliğinden nefret eder gibi gözükmeği bir budalalık, gülünç bir yapmacık telâkki ediyoruz. Oysa bu nefret ediş tamamiyle sahtedir. Çünkü insan ruhunu güzelliştirmeği, yetiştirmeği düşünmediği halde, yüzünü ellerini yıkıyor, kokular sürerek, kendine iyi bakmağa gayret ediyor. Hatta eksik dişler yerine takma konduruluyor, peruka takılıyor, kaşlar boyanıyor, yanaklara pudra, allık sürülüyor.

Manevî bakımdan ne derece öğüt verilirse verilsin, tatbik edilmediği gibi, ikaz edenlerden de hazzedilmiyor. Bunların arasında en iyileri bile, en son çıkan kosmetik kadar dikkate alınmaz. Lâvantacı Guerlain'in, bu şehirde oturan filozoflardan çok daha fazla müşterisi vardır.

Diğer taraftan da dış güzelliğine karşı duyulan nefretin sebebini şöyle izah etmeliyiz. Görünüşü çekici olmıyan bir kimse hiç bir zaman aksini iddia edemez, oysa kalp iyiliğini övmek bir sürü insanı aldatabilir. Meselâ «Çok hassasım, cömertim, cesurum, samimiyim...» diye kolaylıkla övünülebilir. Fakat vücut ve yüz güzelliğine sahip olmayan bir kimse karşısındakini, güzelim diye ikna edemez. Bu yüzden güzellikten nefret ediliyormuş gibi yapılabilir. Manevî güzelliklerinden bahsetmekle belki herkesi kandırabilirler.

Çoğu insanlar fazilet sahibi olduğunuza inanırlar. Halbuki «ben güzelim» diyene kim kanar? Güzelliği hor görmek tıpkı tilkinin erişemediği üzümleri hor görmesi gibidir.

Yüz güzelliğinden ziyade ruh güzelliğini tercih etmenin mânasını anlıyamıyoruz. Hatta sonuncuya karşı hakikî bir nefret bile duyulsa.

Gülün çok tatlı kokusu var diye, dantel gibi işlenmiş, yemyeşil yapraklarını hor mu görmek lâzım gelir? Hele o parlaklığı, yumuşaklığı, çiğden nemlenmiş, taptaze haliyle?

Kuşun ötüşü âhenkli diye, tüylerinin parlaklığını, gözünün canlılığını, rüzgâra karşı açtığı kanatlarının pırıltısını görmemek mi icap eder?

Kuş yaprlkların arasına gizlenmiş vaziyette öterken, onu görmeden sesini işitmek size zevk vermez mi? Fundalar arasına saklanmış bir gülün kokusunu akşam meltemi size kadar getiremez mi? Fakat insanlarda kalplerinin iyiliği görünmez. Bir atasözünün dediği gibi «bir insanı tanımak için onunla beraber oturup bir ölçek tuz yemek lâzımdır.»

Sizi çekici yapabilecek üstünlüğü reddetmek çok mânasız bir şey olur. İçinizdeki güzel şeyleri anlamayı arzu edenlere bu fırsatı vermemiş olursunuz.

Burada güzelliğin fevkalâde ve takdir edilen bir şey olduğunu isbata çalışamadık. Her ne söylenirse söylensin, herkesin bizimle aynı fikirde olduğuna kaniyiz. Sadece her insanın güzel olmak istediğini itiraf edebileceğini «ben soğukkanlıyım...» der gibi «muntazam bir burnum var» da demesini, «arkadaşlarımı çok severim» demek kadar «gözlerim güzeldir» de diyebileceğini anlatmak istiyoruz.

Yüz güzelliğiyle, ruh güzelliği arasında bir münasebet olduğunu da ilâve etmek lâzım. Zeki, ya da iyi kalbli bir insanın hiç bir zaman çirkin olamıyacağını, onun kendine mahsus bir güzelliği bulunacağını bilmeliyiz.

Bizi tanıyıp da, ilk defa karşılaştığımız kimselerin bizden maalesef uzaklaştıklarını bilenler, bir mahpusun hürriyetten bahsetmesi gibi, bizim de güzelliği öpmemize şaşacaklardır.

Güzelliğin iyi ve faydalı bir şey olduğu kabul edildikten, kıyafetin de onu arttırabileceği muhakkak görüldükten, sonra kıyafetin de iyi ve faydalı bir şey olduğunu kabul etmeliyiz.

Kıyafeti biçimsiz bir kimse yabancıları tiksindirir, dostlarının da acımasına sebep olur. Kendisi bu vaziyet karşısında etrafındakilere kin bağlar, herkesden aşağı olduğu için de çekingen ve beceriksiz olur.

Herkes iyi giyinmelidir.

Hattâ elbiseleri çalsanız bile, jandarmalar, mübaşirler hâkimler, şayet kıyafetiniz düzgünse, suçlu sandalyesinde oturduğunuz vakit sizi başka gözle görürler. Hattâ terziniz bile, arkanızda kendi diktiği yeni elbise ile geldiğiniz takdirde elbisenin parasını vermekten kaçınarak olsanız bile size karşı daha anlayışlı, daha terbiyeli davranır.

CXVI

Aralık ayının bir gününde «Siyah at» otelinde dört kişi bir köşede, masa başında oturuyorlardı.

İçki içmeğe gelenlerin hepsi evlerine dönmüşlerdi. Hizmet eden garsonlar da esniyorlar, gözlerini ovuşturuyorlardı. Çünkü kapanma saati çoktan geçmişti.

Fakat bu dört yabancıya karşı otel sahibinin hususî bir müsaadesi vardı her halde. Masanın üstü boş tabaklarla, bira bardaklarıyla doluydu. Verecekleri paranın da garsonların uykusunu telâfi edecek miktarda olacağı belliydi.

Masadakiler kalın tütün dumanları arasında alçak sesle konuşuyorlardı :

«Bir arabaya hücum edip, bir kaç sopa yedikten sonra eve dönebileceğiz. Bu kadarcık bir işi için de elli florin az para mı MEIN GOTT! Harikulâde bir şey bu...»

«Sen böylesindir. Her şeyin iyi tarafını düşünürsün, kötü tarafları aklına gelmez. Ya arabadakilerin üstünde silâh varsa? Yarın akşam aramızdan biri eksik olarak gelip bu masaya otururşak.»

«Arabada yalnız iki kişi olacak. Kadınla kocası. Hiç birinde de silâh bulunmıyacağı muhakkak. Kilisenin çan yerini tamir ederken yarım florin gündelik için, hayatımızı defalarca tehlikeye atmadık mı?»

İlk konuşan, başını ellerinin arasına almış arkadaşına, sordu :

«Ya sen ne düşünüyorsun, bu hususta?»

«Bana kalırsa, budalaca hareket etmezsek, bu işi fevkalâde başarabiliriz.»

«Nasıl?»

«Arabaya hücum etmemiz için bize para veren adam, karı kocanın balodan döneceklerini söyledi. Kadının üzerindeki kıymetli yüzükleri, gerdanlık ve bilezikleri düşündükçe, ağzınızın suyu akmıyor mu?»

«Evet fikir mükemmel ama, tatbiki kolay olmasa gerek.»

«Başımıza bir şey de gelse, bizi tutan adam kendini ele vermeden bizi ele veremez. Saat biri çeyrek geçe arabayı küçük koruda bekliyeceğiz. Biz yarım saat evvel orada bulunarak araba, baronun sayfiye evinden çıkar çıkmaz, hemen hücum etmeliyiz. Sonradan adama rastlıyacak olursak. kendi hatası yüzünden işlerin ters gittiğini, saat ve yer tayininde yanlışlık yaptığını, ancak mahcup vaziyete düşmemek için üstlerinde ne bulduksa aldığımızı bildiririz.»

«Belki de randevuya bizden evvel gelir ve haykırışmaları duyar.»

«Gevezelik edenlerin ağzını tıkarız. Şayet bize bu işi havale eden adam da gelecek olursa onun da başına sopa ile hafifçe vururuz. Öldürmek maksadiyle değil tabiî, sadece sersemletmek için.»

«Tamam.»

«Haydi artık gidelim.»

Hava müthiş soğuktu. Kuzey rüzgârı ağaçların çıplak dallarını birbirine geçiriyordu.

Stephen, atını geminden tutmuş, uyuşan bacaklarını canlandırmak için geziniyordu. Birden saatine bakıp, vakti anlamak istedi.

«Gece yarısını yarım saat geçmiş. Daha kırk beş dakika vaktimiz var. Korkunç bir şey, insan soğuktan donabilir bu havada. Magdeleine benim olacak. Ona sahip olmak bugün hayatımın biricik gayesi. Şu anda ciğerlerimin daha rahatlıkla temiz havayı çektiğini farkediyorum. İntikam almak ne tatlı bir şeymiş. Evet, o benim olacak.» diye söyleniyordu. Sonra da acı acı gülmeğe başladı.»

«Kendisiyle evlenememek belki o derece feci bir şey sayılmaz. Çünkü sevdiğim o değildi, ben hülyalarımın mahsulü güzel ve şair ruhlu bir kızı sevdim. Onun da sevdiği genç kızlık hülyalarının mahsulüydü.»

«İsbatı da Magdeleine'i başka kadınlar gibi yemek yerken, görseydim, onlar gibi bir sürü ihtiyaçları olduğunu far-

ketseydim, aşkım muhakkak sönerdi. Her gün hayal kırıklığına uğrardım. Kendisi de beni bir erkek olarak değil de büsbütün başka görüyordu. Ötekilerden farkım olmadığını görecek olsaydı o da beni sevmekten vazgeçerdi. Karşılıklı beslediğimiz hisler, âdeta tapınmak gibi bir şeydi. Aradan bir yıl geçer geçmez birbirimizden nefret edecektik.»

«Fakat birbirimizin olamadığımız, daima uzak kaldığımız için, ten uyuşması olup olmadığını anlıyamadık. Bu yüzden ben onun nazarında şair ruhlu, coşkun, sevdiği romanların kahramanı olarak kaldım. Hülyalarımı aynı şekilde işgâl edebileceğim, çünkü o erkeğin ne demek olduğunu gördü. Şayet benim karım olsaydı beni de zaaflarımla, insanlığın bütün bayağı taraflariyle görecekti.»

«Uzakta kalmakla büyüklüğümden bir şey kaybetmedim. Oysa yakından gördüğü erkek gün geçtikçe onun gözünden düşebilir.»

«Magdeleine hayatımı doldurmalıdır. Bu benim için önüne geçilmez bir ihtiyaç. Son zamanlarda yaşadığım gürültülü, delice günlere sebep de onun tarafından duyulmak arzusuydu.»

«Magdeleine benim olacak.»

O esnada çığlıklar işitilmeğe başlamıştı. Stephen hemen atına atlıyarak, buluşma yerine doğru hayvanı koşturmağa koyuldu.

Dört kişi Edward'ın arabasını çevirmişti. Arabacı bütün gayretiyle atları kırbaçlıyordu ama, hücum edenlerden birisi sopasıyla adamı arabadan aşağıya yuvarladı. Stephen derhal aralarına girdi. Aklınca onu görür görmez her biri bir tarafa dağılacaktı. Çünkü öyle sözleşmişlerdi. Edward'ı serserilerden ikisi arabada sımsıkı tutuyor, birisi de Magdeleine'in yüzüklerini, bileziklerini almağa çalışıyordu. Genç kadın bayılmıştı bile.

Stephen Magdeleine'i soymağa çalışana kırbacıyla vurdu ama, arabacıyı yere yuvarlıyan arkasından gelmiş ve genç adamın başına sopasını indirmişti.

Ya tesadüf eseri, ya da Stephen'in her hangi bir hare-

keti sayesinde sopa başına raslamayıp, omuzuna isabet etti ve omuz kemiğinin bir kısmını kırdı. Genç adam da hırslanarak cebinden tabancasını çıkarıp, haydudu ayaklarının dibine serdi. İkinci kurşunu da Magdeleine'i soymağa çalışana sıktı ama, isabet ettiremedi. Adam kaçmağa muvaffak oldu. Arabacı yerden kalkmıştı. Bir şey yapamıyacaklarını anlıyan iki haydut da kurtuluşu kaçmakta buldular.

Stephen'in kurduğu tuzak muvaffak olamamıştı ama, netice elde edilmişti. Mesele Magdeleine'i istediği zaman görebilmek için Edward'la baştan arkadaş olmaktı.

Genç kadın Stephen'i sesinden tanıdı ve ona nasıl teşekkür edeceğini bilemedi.

Stephen :

«Şayet tesadüfe inanacak olsaydım, beni yardımınıza koşturan bu tesadüfe minnettar kalırdım» dedi. «Daha doğrusu dostlarımın tehlikede olduklarını gizli bir his sayesinde öğrenmiş oldum.»

Hiç konuşmadan yola devam ettiler.

Her üçünün zihni bir sürü düşüncelerle meşguldü. Tabiî her biri de ayrı ayrı sebeplerden heyecanlanmışlardı.

Edward, Stephene rastlamaktan memnun olmuştu. Ne de olsa eski dostluklarından bir iz kalmıştı, kalbinde. Stephen çok zengindi ve şehirde kalburüstü kimselerle temastaydı. Fakat Magdeleine'e olan aşkının külü altında kıvılcımlar bulunmasından da endişe ediyordu.

Edward ile Stephen'i bir çok defalar mukayese eden Magdeleine, kocasında âşığının şair ruhunu, coşkunluğunu bulamamıştı. Stephen'in sevgisini anlatış tarzı bambaşkaydı. Bütün bunları bir defa daha zihninden geçiren genç kadın hem sevinçten, hem de korkudan müthiş heyecana kapılmıştı.

Her şeye rağmen devam eden aşkının bir delilini daha belirtmiş olması, genç kadının kalbini değilse bile gururunu okşamaktan geri kalmıyordu. Fakat ayın hafif ışığında ne derece sararmış olduğunu, yanaklarının çöktüğünü görün-

ce, kendi yüzünden çektiklerini düşünüp, üzülmekten kendini alamadı. Şimdiye kadar çektiği ıstırabın uykusuz geçen gecelerinin, göz yaşlarının sanki hesabını sormak için gelmişti, buraya.

Sonra da Edward'ın kocası olduğunu, yani hamisi bulunduğunu düşündü. Bir an için dahi olsa Stephen ile ilgilendiğine âdeta pişman oldu. Edward'a yaklaşarak, başını omuzuna koydu.

Stephen'e gelince Magdeleine'in sesi, varhğı bir hayal gibi geliyordu, ona. Nefes bile almaktan çekiniyordu, çünkü soluğu bu harikulâde hayali yok edecek, gözlerinin önünde silecek diye korkuyordu. Hazırladığı tuzaktan dolayı şimdi pişmandı. Fakat Magdeleine'in kocasına yaklaşması genç adamın kaşlarını çatmasına sebep oldu. Hatta yüzünde alaylı bir gülümseme bile belirdi. Şehre ulaşınca birbirlerinden ayrıldılar. Edward, eski arkadaşına elini uzattı.

CXVII

BİR DOST

Stephen'in kolu ağrıyordu, uyku uyuyamadı. Zaten Magdeleine'in Edward'a yakınlığı da onu mahvetmişti. Onları birbirlerinin kolları arasında görür gibi oluyordu. Aşkını, acılarım, Magdeleine'in vaidlerini hatırladı. Edward'la evlendiği günü düşünmeğe başladı, kendi kendine :

«Bütün bunların acısını biri çekmelidir» diye söyleniyordu. «Dün gece Edward'ın elini tutarken, nasıl olup da parmaklarını kırmadığıma şaşıyorum.»

Edward içeri girdi. Konuşmaları pek rahat değildi. Bir kaç dakikalık mânasız konulardan sonra Stephen :

«Azizim Edward ne derece delilik ettiğimi unutmamışsındır. Ne senin, ne de başka dostlarımın tavsiyelerine ku-

lak asdım. Aşkımın sadece bir ateş gibi beni yaktığını anlamağa çalışanları da dinlemedim.»

«Fakat tamamiyle iyileştiğimi anladım, artık. Dün akşam karınla karşılaştığım vakit hiç de heyecanlanmadım. Kolumun sancısı uyumama mâni olduğu için, kendi kendimi tahlil ettim de aşkımın gerçekten öldüğünü farkettim. Benim sevdiğim Magdeleine değil, bir hayalmiş. İşte o da şimdi gitti. Magdeleine'i sırf senin karın olarak gördüm. Kendisine karşı besliyeceğim şefkat ve arkadaşlık da ancak seninle eski dostluğumuzun bir neticesidir.»

Uzun zama neski arkadaşımdan ayrı kaldım. Hayatın bahşettiği zevklerden, istifade ettim. Sonunda dostluk kadar gerçek ve harikulâde bir şey olmadığına kani oldum. Şimdi huzurumu kaçırmadan sana yaklaşabileceğimi iyice anlamış bulunuyorum.»

İki arkadaş el sıkıştılar ve eski parasız günlerini hatırlıyarak, heyecanlandılar. Daha önceki çocukluk arkadaşlıklarından, komşunun bahçesinden çaldıkları elmalardan, koltuğunu kırıp, perukasını sakladıkları öğretmenden, mahzene kapadıkları hizmetçi kadından bahsettiler.

Ertesi gün Stephen Edward ile karısı tarafından akşam yemeğine davet edildi. Genç adam çok neşeli görünüyordu. Daha başka misafirler de vardı. Anlattığı hikâyeler herkesi alâkadar etmişti. Dans da ediliyordu. ama, Stephen dansetmek bilmezdi. Fevkalâde iyi danseden Edward'ın bu hususta üstünlüğü canını sıkmıştı.

Akşam üzeri eve dönerken, asabının son derece gergin olduğunu farketti. Çünkü normal görünmek için kendini zorlamıştı. Yüzündeki tebessüm de, sanki eliyle çıkardığı bir maske gibi, yok olmuştu.

«Bana hiç acımadılar, önümde kucaklaşmaktan çekinmediler.» deyip duruyordu. «Yaptıkları fenalıktan haberleri bile yok. Ne kadar ıstırap çektiğimi saklamağa mecbur oldum, çünkü gayeme erişmeliyim.»

Ertesi gün Stephen bir dans hocasıyla bir de şan hocası getirtti.

Edward'da Stephen'in yaklaşmasından memnun olmuştu. Eski arkadaşının zengin olduğunu bildiğinden, adamakıllı bozulmağa yüz tutan işlerini düzeltebilmek için, ondan borç istemeğe karar vermişti.

CXVIII

Stephen, Edward'la karısını hemen hemen her gün görüyordu. Akşam üstü onlardan ayrılırken, gidip beraber yatacaklarını biliyor ve korkunç bir hiddete kapılıyordu.

Karı kocanın muhitiyle de tanışmıştı. Şimdi artık çok iyi dansediyor, hem de şarkı söyliyebiliyordu. Onun gibi iyi giyinen yoktu. Şehirde olan bitenden ilk önce o haberdar olur ve kimsenin anlatamıyacağı kadar nüktelerle, duyduklarını naklederdi. Dostlarının evine geç geldiği zaman, salonda bulunanların sıkıldıklarını ve onsuz ne yapacaklarını bilemediklerini görürdü.

Serveti ve zekâsı sayesinde çok önemli kimselerle tanışmıştı.

Seçmenlerden birisinin kardeşine ufak bir hizmette bulunduğu için o da kendisinden kardeşine bahsetmiş ve şehirdeki evine davet edilmesine vesile olmuştu.

Yazarlarla artistlerin de dostluğunu elde etmişti. Her yeni çıkan kitabı ilk önce o alır ve Magdeleine'e okuturdu. Operada verilen her piyes için hemen bir loca kiralar ve Edward'la Magdeleine'i davet ederdi. Bu derece ilgi bazen Edward'ı kuşkulandırıyordu ama, karısında her hangi bir tesir yapmadığını gördükçe de müsterih oluyordu. Zaten Stephen'e çok borçlanmıştı, hatta yeniden borç istemek vaziyetine düşeceğini de biliyordu.

CXIX

MAGDELEİNE'DEN SUZANNE'A

«İçim çok sıkılıyor, sevgili Suzanne'ım. Her halde senin burada bulunmaman beni üzüyor olmalı. Beni böylece terketmen doğru mu? Üç aydır şehirde bulunuyorsun, bana da ancak on satırlık bir mektup gönderebildin.

«Nem var anlıyamıyorum? Hiç bir ıstırabım yok, fakat son derece sıkılıyorum. Hayata karşı cesaretim tükendi.

«Kocam beni mümkün olduğu kadar mesut ediyor. Benim kadar mesut bir kadın da göremiyorum etrafımda. Daha ne istiyebilirim ki? Edward beni seviyor, bana karşı çok iyi, çok nazik davranıyor. En ufak arzumu yerine getirmek için çırpınıyor. Hattâ tanıdığım bir çok kadınlar beni tebrik ediyorlar ve bana haset de ediyorlar.

«İşte bütün bunlara rağmen kendimde yaşamak cesaretini bulamıyorum. Edward'ın ruhu benimkiyle katiyen uyuşacak gibi değil. Bir sürü hislerimi ona açıklıyamıyorum, çünkü beni anlamıyacağından eminim. Onda hülyaları yaşatabilecek, aşka gıda olacak hiç bir duygu yok. Kendisine karşı derin bir şefkat besliyorum, işte o kadar. Onun için aşkı da hiç bir şeye yaramıyor. Zira ne coşkunluğu var ne de şair ruhlu bir kimse. Beni sakin ve kendine göre seviyor. Sevgi için o da bir yer ayırmış, hayatında ama hiç bir zaman hududu aşmaz. Ancak yatağa yatınca aşkı hatırlıyabiliyor.

«Her kadın benim gibi midir, bilmem ama, fakat bu kadarı bana yetmiyor. Kalbim açlıktan ölmek üzere. Beni seven, benim de sevdiğim bir kocam var ama, bütün hayatımı onunla paylaşmama imkân yok. Bazı üzüntü ve sevinçlerimi delilik ve hayaley diye vasıflandırarak alay edeceğini biliyorum.»

CXX

SUZANNE'DAN MAGDELEİNE'E

«Mektubun beni endişeye düşürdü, Magdeleine. Şimdiye kadar kalbinde hissettiğin bu boşluktan neden hiç bahset medin de, tam şimdi eski âşığın sana yaklaşınca, bunları açıklamaya başladın?

«Ondan da bana hiç bahsetmiyorsun. Oysa çok önemli bence, bu konu.

«Hatta çocuğundan, Evward'ın çocuğundan da hiç bahsetmiyorsun.

«Çok korkuyorum, Magdeleine. Çünkü vaktiyle çılgınlık telâkki ettiğimzi bir hâdise bugün tam mânasiyle bir cinayet sayılabilir.

«Her halde bu kadar üzülerek, seni de meraklandırmama sebep yoktur. Belki bana gönderdiğin o mektubu yağmurlu bir havada yazdın. Hatta başın da ağrıyabilirdi o anda.

«Bana derhal cevap yer. Endişelerimin yersiz olduğunu anlat. Henüz dönmemize vakit oldlığu için, seninle karşı karşıya konuşmamıza imkân yok. Bu yüzden beni mektuplarınla teskin etmeni senden rica edeceğim. Kocamın vazifeleri seçmenden ayrılmamasını icap ettiriyor.»

CXXI

MAGDELEİNE'DEN SUZANNE'A

«Hislerimi senden sakladığımı sanarak bana karşı haksızlık ediyorsun, Suzanne'cığım. Bugünkü saadetimin yarısını borçlu olduğum dostluğundan vazgeçmek benim için büyük bir delilik olurdu.

«Hayır içimin sıkılmasına, eski âşığım diye adlandırdığın kimsenin hiç bir rolü yok.

«Stephen çok mâkul olmuş, Edward'a ve bana karşı gös terdiği arkadaşlığın da korkulacak bir tarafı kalmamış Kadın olduğun için bunu sana itiraf etmekte hiç bir mahzur görmem. Gerek zekâsı ve gerekse karakteri bakımından, cemiyette işgal ettiği mevki vaktiyle onun tarafından sevilen bir kadının gururunu okşıyacak vaziyette. Beni çok sevmiş olduğunu da kimse inkâr edemez, sevgili Suzanne'cığım.

«O çok az değişmiş. Sadece senelerden beri çektiğ ıstırap, yüzünden derin hatlar belirtmiş. Gözlerinde, hareketlerinde bir ağırlık, sesinde bir matem ifadesi var. Fakat birdenbire canlanınca, kalbine ve ruhuna kadar nüfuz eden her hangi bir hâdise, bakışlarını gene eskisi gibi pırıldatıyor.

«Bilhassa dikkati çeken o garip gülümsemesi. Tebessüm ettiği zaman büsbütün başka bir insan oluyor. Bu gülümseme yeşilliklere ışınlarını vuran bir güneş gibi, yüzünü aydınlatıyor. Mesut olsa kim bilir ne güzel bir insan olacaktı. Bir kaç gün evvel tanıdıklarımdan bir kadın, tebessümün deki tazelikten bahsediyordu.

Stephen gene gülümsiyerek, fakat acı bir sesle cevap verdi:

«Evet haklısınız. Tebessümüm çok taze, çünkü o kadar az gülümsedim ki, hayatta.»

«Hayır Suzanne'ciğim, Stephen'in ruh haletimde hiç bir rolü yok. Bilâkis ona dostluk göstermekle çok mesudum. Ona verebildiğim zerre kadar saadet bile, benim yüzümden çektiklerinin kefaretiymiş gibi geliyor bana.

«Aramızda aşk diye bir şey olamaz. Şayet korktuğun gibi bir tehlike bile olsa, Edward ile çocuğumun mevcudiyeti beni korumağa kâfi gelebilirdi.

«Stephen bize karşı çok iyi bir dost gibi davranıyor Edward'ın gösterdiği yakınlık da, onun tarafından korkulacak hiç bir şey olmadığına bir işaret değil mi?

«Demek ki sen ve nefret etiğim kocan, servete ve ihtirasa dostluğu feda ediyorsunuz? Senden de nefret etmek isterdmi ama, sonra sevecek bir arkadaşı nerede bulabilirim. Da-

ha doğrusu kalbimi ve çılgınlıklarımı senden başka kim anlıyacak?»

CXXII

Magdeleine, Stephen'in neler çektiğini biraz olsun anlamak fırsatını bulabilmişti.

Bir salonda bulunuyorlardı. Vakit bir hayli ilerlemişti. Henüz gitmeyen nmisafirler ateşin etrafına toplanmışlar, daha samimî bir şekilde konuşuyorlardı. Stephen'in açık kalbliliği diğer davetlilere de sirayet ettiği için, herkes kendi başından geçen hâdiseleri anlatmaktaydı.

Sıra Stephen'e gelince, vaktiyle beraber çektikleri para sıkıntısından bahseden Edward'ın sözlerine karşı:

«Hayır» dedi. «Fakirlik her zaman hoşa gidecek bir şey olamaz. Bunda israr etmekte çok haklıyım, çünkü bütün öm rüm parasızlık içinde geçti. Fakirlik bana çok şeyler öğretti.»

«Kazanç bir meşguliyeti olan babam, refah içinde yaşıyacağı yerde, işlerini intizama sokamama yüzünden, âdeta sıkıntılı ömür geçirmiştir. Annem küçük kardeşimi doğurduktan az sonra öldü. Bize ihtiyar biz hizmetçi kadın bakardı.

«Oturduğumuz evi görenler refah içinde yaşadığımıza hükmedebilirlerdi. Hatta lüks içinde yaşadığımız bile söylenebilirdi. Bazen birdenbire elimize çok para geçer, fakat su gibi de sarfedilip giderdi. Sonra da uzun zaman sefil bir vaziyete düşerdik. Kardeşimin de benim de giyecek adamakıllı bir şeyimiz bulunmazdı. Gıdamız da kıttı. Çoğu zaman tabanı delik papuçlarla gezerdik. Pantolonlarımız yamadan görünmez, kirli çamaşırla dolaşırdık.

«Mektepteki arkadaşlarımız bizden tiksinirlerdi. Hatta öğretmen bile bizi öteki çocuklardan daha ziyade cezalandırırdı. Kardeşim benden çok küçük olduğu için bütün bunlara karşı kaygusuz davranırdı. Pırıl pırıl kestane rengi gözleriyle, kıpkırmızı tombul yanaklarının bukleli ipek gibi saç-

larıyla el'an gözümün önündedir. Öylesine neşeli ve oyun oynamaktan zevk alırdı, fakirliği bile affedilirdi Hocası az çok kendisine karşı şefkat gösterir, arkadaşları da onunla oynamağı kabul ederlerdi. Bana gelince çok gururlu olduğum için her kötü muameleyi en ince teferrüatına kadar hisseder, kalbim sızlar, daima içime çekik yaşardım. Hatta bu yüzden bana her şey tesir eder ve müthiş hırslanmama sebep olurdu. Her türlü hakarete maruz kalırdım ama, hiç birini de karşılıksız bırakmazdım.

«Kıyafetimiz yüzünden, ziyaretçiler geldiğinde, bizi en karanlık köşeye iterlerdi. Pazar günleri çocukların hepsi bay ram varmış gibi en iyi elbiselerini giydiklerini halde, bize ancak temiz bir gömlek verirlerdi. Öğretmen talebelerle gezme ğe gideceği zaman bizi götürmek mecburiyetinde olmamak için, hemen bir kabahatimizi bulur ve bize ceza verirdi. Kar deşim vaziyetten istifade ederek, bahçedeki tavukların peşin den koşar, tavşanların kuyruklarına küçük arabalar bağlar dı. Ben ise bir köşeye çekilip, ağlardım. Ağladığımı görünce kardeşim yanıma koşar ve «Nen var Stephen?» diye sorardı.

«Öğle yemekleri için talebelere sepet dolusu yiyecek ve tatlılar getirirlerdi, oysa bizim karnımız bile doymazdı. Küçük kardeşim öyle güzel, öyle neşeli bir çocuktu ki onun acı çektiğini görmeğe hiç bir zaman tahammül edemezdim. Gözünden bir damla yaş aktığına bile dayanamazdım. Onun kederi beni intihara kadar sevkedebilirdi. Karnım aç değilmiş gibi yaparak kendi hissemi de ona bırakırdım. Üstelik o benim gibi kavgacı, hırçın olmadığı için, arkadaşları tatlılarını onunla paylaşırlardı. Muhakkak bana da bir parça verirdi ama, hiç sevemediğim o çocukların ianeleriyle geçinmeği hiç bir zaman kabul edemezdim.

«Oyun oynarlarken, birbirleriyle kavga ederlerken de ben uzakta dururdum. Oyunlarına iştirak etmeyi reddederdim, çünkü zaten çok eski olan elbiselerimin büsbütün parçalanacağından korkardım. Arkamdakilerden başka giyecek bir şeyim yoktu ki. Çocuklar, korkak olduğum için, oyunlarına, dövüşlerine katılamadığımı zannederlerdi.

Derslerimizi ezberliyecek kadar da kitabımız yoktu. Kardeşim zar zor bir şeyler öğrenmeye çalışır, daha olmazsa arkadaşları ona kitaplarını verirlerdi. Ben de ödünç aldığım kitabı ancak paydos zamanları okumağa gayret ederdim. Bazen de kimse kitabını vermek istemezdi. O zaman tabiî derslerimi bilemezdim. Paramız olmadığı için kitap alamadığımızı da söylememe imkân yoktu. İnsanların merhametini celbetmek kadar bana hiç bir şey ağır gelmezdi. Kitaplarımı, yırttığımı, ya da kaybettiğimi söyleyince de beni hapse atarlardı. Orada bol bol ağlar dururdum.

«Zavallı küçük kardeşim, kapının aralığından beni eğlendirmeğe çalışır, arkadaşlarına oynadığı oyunları anlatır, beni böylece güldürmeğe uğraşırdı. Ağladığımı farketmemesi için sesimi nasıl değiştireceğimi bilemezdim. Çünkü onun da ağlıyacağını biliyordum. Oysa onun o tatlı, tombul yüzüne ağlamak hiç yakışmazdı. Kendimi çok kuvvetli hissettiğim için, bütün acıları tek başıma çekmeğe razıydım. Zavallı kardeşimi müteessir görmek beni öldürebilirdi.

«İşte böylece de çocukluğun ne olduğunu hiç bilemedim. Gülmek, oynamak, kaygusuzluk denilen şeyleri tanıyamadım.

«Daha çok sonra Edward ile beraber gene para sıkıntısı çektik ama, o günler çok tatlı geçmişti. Fakat ondan sonra da açlık gördüm, kalbi parçalıyan, insanın cesaretini kıran ve harap eden bir açlık. Güneşin pırıltısını bile görmiyecek kadar, duyguları öldüren, daha iyi günler geleceğini ümit ettirmeyen bir açlık.

«Zavallı kardeşim, sevgili Eugene'imin ölümüne de gene fakirliğim sebep oldu.»

Adeta neşeli denecek bir vaziyette hikâyesine başlıyan Stephen birdenbire durarak, mendilini ağzına götürdü. Biraz sonra da hıçkırıklarla ağlamağa başladığı için, hemen yerinden kalktı, arabasını istetip, evine döndü.»

CXXIII

Bir sabah Stephen; Edward'dan mektup aldı. Edward şiddetli bir nezleye tutulduğunu ve o gün için kararlaştırdıkları gibi buzda kayma partisine iştirak edemiyeceğini bildiriyordu.

Stephen'in canı sıkılmıştı. Kendisi çok iyi kayıyordu, halbuki Edward hiç kaymak bilmiyordu. Bu partiyi Magdeleine'e üstünlüğünü göstermek maksadıyla bilhassa teklif etmişti. Bir kadının, patinaj yapmasını biliyor diye bir erkeğe âşık olacağını ümit etmiyordu tabiî, fakat her türlü galibiyetin, çok ufak çapta da olsa, her kadının ilgisini çekeceğini çok iyi biliyordu. Bizzat başaramıyacağı bir şeyde erkekle birlik olup, onun başına konacak altın veya yeşil yapraktan yapma tacı beraber kullanmak istiyeceği de onca malûmdu. Esasen ufak tefek hâdiseler, zamanla istenilen neticeyi verebilir. Meselâ en sert kayayı bile durmadan akan su damlalarının oyabileceği gibi.

Edward'ın evine gitti, bilhassa kendisine en yakışan elbiseyi giymişti. Magdeleine'in kocasıyla mukayese edilmemelerine imkân yoktu. Stephen yakışıklı, biçimli, uzun boylu ve serbet hareketliydi.

Edward:

«Hava çok güzel» dedi. «Magdeleine'i patinaj yapanları görmekten mahrum bırakmak hiç hoşuma gitmiyor. Lütfen sen onu götürür müsün?»

Stephen kendisine gösterilen bu itimattan dolayı sinirlenmişti. Elinde silâh bulunmıyan bir hasımla dövüşüyor gibi geldi ona, reddedebilmek için çareler aramağa başladı. O aralık ta Edward karısını kendine doğru çekmişti, derin bir sevgiyle kucaklaşıyorlardı.

Bu sahne Stephen'i çılgına döndürdü. Birdenbire karar verdi. Magdeleine'e atla refakat etmesinin daha münasip olacağını söyliyerek, hayvanı hazıtlatmak üzere aşağıya indi. Genç kadın için de araba hazırlanıyordu.

Magdeleine'in arabasının yanından atla giderken, şehrin en yüksek tabakasına mensup erkekler kendisini selâm-

lıyor, kadınlar da en tatlı tebessümlerini sunuyorlardı.

Stephen patinaj yapmak istemedi. Magdeleine'in kuzeni Schmidt onları karşıladı:

«Neden siz de kaymak istemiyorsunuz, Stephen» diye sordu. «Burada bulunan en mahir patinörler bile yanınızda solda sıfır kalırlardı.»

Stephen kaçamak bir cevap vardı, fakat Magdeleine kendisini yalnız bırakmak istemediği için kayanlara katılmadığını anlamıştı.

Eve dönerlerken herkes Stephen'in güzel atına ve onun zarif ve maharetle hayvanı idare etmesine hayranlıkta bakıyordu. Bir sürü insan da yanına yaklaşıp kendisiyle konuştu. Herkes tarafından sevildiği, sayıldığı besbelli oluyordu.

Stephen genç kadına dönerek:

«Zavallı Edward'ın içi sıkılmıştır» dedi. «Bilhassa başında takke ve boynunda havlularla sımsıkı sarılmış vaziyette oturması çok gülünç değil mi? Aynaya baksa gülmekten katılırdı muhakkak.»

Magdeleine'i selâm verdikten sonra atını koşturup, yoluna devam etti. Yaptığı tesirden çok memnundu. Ertesi gün Schmidt'i görmeğe gidiyordu.

CXXIV

STEPHEN NEDEN MAGDELEİNE'İN SARI SAÇLI KUZENİ SCHMİDT'İ GÖRMEĞE GİTMİŞTİ.

Stephen ne sebeple Magdeleine'in sarışın kuzeni Schmidl'i görmeğe gidiyordu.

Schmidt kötü bir adam değildi, hatta kötü niyetli değildir. Kavgacı yalancı ve kendini beğenmiş de sayılmazdı.

Kimseye iftira etmez, hırsızlık yapmaz, alçaklık da elinden gelmezdi.

Fakat Schmidt bunlardan daha beter bir kimseydi. Hiç bir kıymeti olmıyan, karaktersiz, şahsiyetsiz bir mahlûktu. Önünden geçenleri biçimsiz, bozuk gösteren kötü cins bir aynaya benzerdi.

Tam bir insan olmadığı için herkesten bir şeyler kapmağa çalışır, cemiyette süksesi olanların davranışlarını, giyimlerini taklide uğraşırdı.

Stephen, Schmidt'i çoktan beri teşhir etmişti. Bilhassa Magdeleine'in üzerindeki haklarını yeniden elde etmeğe çalıştığı, cemiyette yüksek bir mevki sahibi olduğu günden beri.

Stephen'in yürüyüşünü, giyinme tarzını, düşüncelerini, sesinin değişen perdesini, hatta cümle yapısına kadar, her şeyini taklit etmekteydi. Farketmeden sık sık kullandığı kelimeleri bile kendisine mal etmişti.

Elbiseleri Stephen'inkinin aynıydı. Saçlarını aynı şekilde tarıyor, kravatlarını onun gibi bağlıyordu. Siyaset ve edebiyat hakkındaki fikirlerini, her bakımdan düşüncelerini, kendine aitmiş gibi sarfediyordu.

Stephen'in âdeta bir akisi olmuştu. Öylesine ki bir sürü insan onları birbirlerine benzetiyor ve gayet samimî dost olduklarını sanıyorlardı. Üstelik Stephen'i de Schmidt'e göre ölçüyorlar, ona göre hakkında fikir yürütüyorlardı. Hatta bu iki dost arasında karakter ve zekâ bakımından da eşitlik aramağa kalkıyorlardı.

Çoğu zaman Stephen her hangi bir şey hakkında düşündüklerini söylese «Ne garip, Monsieur Schmidt de sizin gibi düşünüyor» derlerdi. Ya da «Siz de Monsieur Schmidt'in pantalonunun aynını yaptırmışsınız.» «Saç biçiminiz de Monsieur Schmidt'e benziyor.» «Monsieur Schmidt gibi yemin ediyorsunuz.» diyenler pek çoktu.

Stephen, Schmidt'in arkasında gördüğü örnek elbiseleri değiştiriyordu ama, düşüncelerini de değiştiremezdi ya?

Bir gün Stephen, Schmidt'e «Başkalarını taklit edenler kadar budala, sersem ve boş kafalı kimse olamaz» dedi.

Schmidt bu sözlerden alınmamıştı, bilâkis böyle bir fikirden faydalanmağa bakacaktı.

Bir kaç gün sonra bir salonda otururlarken Schmidt yüksek sesle :

«Stephen, başkalarını taklit edenler kadar budala, sersem ve boş kafalı kimseler olamıyacağını biliyor musunuz?» diye sordu.

Stephen hırsından kıpkırmızı olmuştu.

Orada bulunanlar bu sözlerin Stephen'e bir ihtar olduğunu ve aralarındaki çeşitli benzeyiş yüzünden Schmidt'in kızarak böyle konuştuğunu zannettiler.

Stephen'in acaip tarafları Schmidt tarafından taklit edilince büsbütün göze batacak hale geliyordu. Halbuki bazı kusurlar, bazı insanlarda o derece göze batmaz ama, başka birisi onları taklit etmeğe kalkarsa hem çok gülünç olur, hem de iğrenç gürünür.

İnsanın şahsiyeti olması kadar fevkalâde bir şey olamaz. Başka birine benzemek nasıl arzu edilir? anlıyamıyoruz. Hiç bir şahsî kıymeti olmıyan bir insan bile, başkalarını taklit edenden, onların karikatürü hatta meşhur bir insanın solu ksureti olmadan, bin kat daha iyidir. Napoleona'a, Voltaire'e, Byron'a benzemek bence çok acı bir şeydir.

Çünkü ne zaman sizi düşünseler, benzediğiniz insanı da hatırlıyacaklar ve istemiyerek ikinizi mukayese edeceklerdir.

İşte bu yüzden pek güzel olmıyan bir kadın, şahane bir kadınla görünmemelidir. Aynı sebepten altı ayak boyu olan bir erkekle de gezmeğe çıkmak hoş bir şey değildir.

Şahsiyetinizi bulmak için size ait olmıyan şeyleri üstünüzden atıp, aşılanmışlar ıbertaraf ederek, lüzumsuz yere yüksek görünmemek için başkaalrını taklit etmekten vazgeçtiğiniz zaman size kalanların yarısını bir parazit gelip elinizden alaca kolursa tabiîdir ki hiddetlenirsiniz.

Sizden daha büyük insanlara kadar yükselereö, onlara benzemek istememiştiniz. Oysa bir adam ortaya çıkarak.

ayaklarınızdan aşağı çekip, sizi kendi boyuna getirmeğe çalışıyor.

Artık siz bir insan sayılmazsını, ancak onunla beraber bir şahsiyet oluyorsunuz. İstemediğiniz halde size yapışıyor, arkanızdan koşupor. Çizmelerinizin içinde onun da ayakları vardır. Çatlatma bahasına da olsa derinizin içine giriyor, ihtiraslarınızı, kusurlarınızı, kederlerinizi, sevincinizi paylaşıyor. Bütün hislerin size ancak yarısı kalabiliyor.

Şayet adetlerinizi, karakterinizi de kendine mal ederek, tahammülünüzü aştırıp, size başka birisine benzemeğe kadar sevkedecek olursa, o zaman kabuğundan çıkmış bir sümüklü böcekten farkınız kalmaz.

Böyle bir vaziyete sizi sürükleyen adamı en büyük düşmanınız telâkki edersiniz. O kimseyi öldürmeğe hak kazanmışsınızdır. Çünk ühayatınızı alt üst etmiş, nazarınızda sizi gülünç mevkiye düşürmüş ve kendinize olan itimadınızı elinizden almıştır.

Stephen, Schmidt'in evine gelerek :

«Siz zengin bir adam değilsiniz. Ben size üç bin florinlik bir iş vereceğim» dedi «Şayet kabul etmezseniz yarın sizinle dövüşeceğiz. Öleceğinizden de şüpheniz olmasın.»

Scmidt bu teklifi çok garip bulmuştu ama, kabul etmekte de tereddüt etmedi ve iki gün sonra Baden'e gtimek üzere yola çıktı.

CXXV

Bir gün Stephen Magdeleine'i ziyarete gitmişti. Genç kadın arkadaşı Suzanne'e mektup yazmakla meşguldü. Misafiri salona girer girmez Magdeleine mektubu sakladı ve bir sürü önemsiz konulardan bahsettiler.

Birdenbire çocuğun feryatlarını duyan genç kadın hızla odadan fırladı. Yavrucak düşmüştü. Annesi çocuğu tes-

kine uğraşıp, yaralı kacaklarına kompresler yapıncaya kadar Stephen de mektubu bularak, baştan aşağıya okudu.

MAGDELEİNE'DEN SUZANNE'A

«Sevgili Suzanne'cığım sen de tıpkı çoban köpeği gibi, tehlikeyi hissetmiş, fakat nereden geldiğini farkedememiştim. Monsieur Stephen ile ahbaplığımızı lüzumsuz yere tehlikeli buluyorsun. Oysa bütün kalbimle ben seni bu hususta temin etmeğe çalışmıştım.

«Tabiî onun için de aynı teminatı veremem. Benim gibi aşka karşı koruyacak mukaddes vazifeleri yok. Aşkını bir cinayet diye kabul etmesine sebep yok.

«El'an beni sevdiğine eminim, Suzanne'cığım. Ben de senin gibi endişe ediyorum ve senin tavsiyelerine muhtacım...»

Stephen :

«Mukaddes vazifeler» diyor, diye kendi kendine söylendi. İşte bütün bunlar beni intikam almağa sürüklüyor. Mukaddes vazifeleri... Onlar değil mi ki en korkunç işkenceler içinde yaşamama sebep oldu? Hele deli gibi sevdiği bu çocuk? Sesini duyar duymaz sapsarı oldu. Eminim ki çocuğunun uğruna benim kanımı, canımı fedaya her an hazırdır.»

«Bu çocuk bana Magdeleine'in başka bir erkeğin kolları arasında bulunduğunu hatırlatıyor. En büyük zevklerin arasında o çocuğun dünyaya gelmesine yardım etti. Edward'ın ve onun çocuğu. Evet, evet intikam almakta çok haklıyım.»

«Benden korkuyor. Benim huzurumun bozulacağından korkuyor ama, biraz sonra da kendi huzuru için titremeğe başlıyacak. Beni sevmeğe başlayınca acaba huzurumu düşünebilecek mi? Kendisini tam manasiyle temin etmeliyim. Tehlikeyi ancak bana iyice bağlandıktan sonra görebilmeli. O zaman da artık kendini kurtarmasına imkân kalmaz.»

Stephen akşam üzeri tekrar Edward'ın evine geldi. Genç kadınla bir an yalnız kalınca :

«Magdeleine» dedi. «Aklımın başında olmadığı bir zaman mektuplarınızdan birisini saklamıştım. Aramızda samimî ve derin bir dostluktan başka bir şey kalmadığı için, onu size iade ediyorum. Yırtarsanız hiç fena olmaz.»

Magdeleine, Suzanne'a yazdığı mektubu da beraber yırttı.

Niyeti Suzanne'a bu son hâdiseyi de anlatıp, arkadaşını tamamiyle rahatlaştırmaktı. Fakat o gün canı yazmak istemediği için, başka bir zamana bıraktı.

Belki Stephen'i huzur içinde görmekle seviniyordu.

CXXVI

BEETHOVEN

«Hayat kıyıları ilk önce neşeli ve yeşilliklerle örtülü görünür. Hava misk gibi kokar, kuşlar çalıların arasında öter, söğüt ağaçlarının arkasında yükselen güneş de günün pırıltılı olacağını müjdeler Geminiz suyun üstünde yüzerken istikbalden emin olduğunuz için, ağır gitmesine sinirlenirsiniz. Ruhunuz, vücudunuz öylesine rahattır ki, yaşamaktan büyük zevk duyarsınız.

«Fakat sizden evvel sahile çıkanlar uzaktan haykırırlar. Sesleri de etrafınızı saran âhengi bozar.

«Hizlerinizi teshir eden bu eğlenceye kendinizi kaptırmayın. Bu bir seraptan ibarettir, her şey bir anda silinebilir.

«Sizden evvel nehrin üstünde gezenlerin artık kıyılarda sararmış otlardan başka bir şeyleri kalmamıştır. Kurumuş çam dalları, ancak zorlukla akabilen sular, fena kokular yayan bataklıklar... Onlar da nehri yukrı doğru çıkmak isterler ama ,artık kuvvetleri kalmamıştır. O güzel kıyıların kaybolduğunu, yer değiştirdiklerini sanır. Hayır. va-

ziyet büsbütün başkadır. Oraları hep aynı yerlerdir ama, değişen insanlardır. Onlardan sonra gelecekler de o yerleri kendilerinden sonra geleceklere bırakacaklardır. Hayat bölgelere, ümitlere, neşeye, kedere, bölünmüştür. Ne kadar kuvvetli olursanız olun, hayat sizi bu bölgelerin arasından sürükliyecek, sizden evvelkilerin geçtikleri yerlerden siz de geçeceksiniz. Bakışlarınızı bir fidana dikmek, bir çiçeği koklamak istiyeceksiniz, ama buna imkân bulunmaz. Çereyan sizi sürüklediği için durmadan yürümeniz lâzım gelir. Zevkler baki kalır, kaçan sizsiniz. Ağaçların manzarasından, çiçeklerin kokusundan, kuşların ötmesinden başkaları da bir an için istifade edecekler, sizin gibi onlar da geçip gideceklerdir.»

«Bu sözlerden sonra Elephen ocağa yaklaşarak, avuçlarını ısıtmak istedi.

Magdeleine şöminenin öteki tarafında duruyordu. Bir kaç kişi de ateşin önündeydi. Edward salonun nihayetinde bir köşeye çekilmiş, yeni gelen mektupları merakla okuyordu.

Misafirlerden biri:

«Azizim» dedi. «Siz bu sabah yataktan sol ayağınızla kalkmışsınız, ya da bir kuzguna rastlamışsınız. Böyle ateşin başında daha neşeli şeylerden bahsetmek varken ne diye gerçekten acı olan konuları ele alırsınız?»

Stephen, yaz güneşini bir an için kaplıyan beyaz bulutlar gibi yüzünü geçici bir tebessümle aydınlatarak:

«Hayır» dedi. «Atla geldim, yolda da âşığıyla yürüyen güzel bir kızdan başka kimseye rastlamadım. Bu manzaranın bir çift kumru görmek kadar uğur getireceğinden de eminim. Fakat beni müteessir eden büsbütün başka bir şey Çok üzülecek bir haber aldım.»

Bütün başlar Stephen'e doğru çevrildi, boyunlar ondan tarafa uzatıldı.

«Beethoven'in ölüm haberini aldım. 26 Mart günü ölmüş.»

Hepsinin neşesi kaçmıştı.

Stephen:

«Ömründe bir tek dakika mesut olmuş, o saadet de onu öldürmüş.»

«Bütün hayatı boyunca fakir yaşamış, herkesin nefretini kazandığı için tek başına kalmış. Tabiî karakteri de bu yüzden değişmiş, vahşileşmiş, gördüğü haksızlık dolayısiyle kimseyi kendine yanaştırmamış. Oysa insan üstü bestelerini de işte o zamanlarda meydana getirmişti. Kendisini dinlemeğe tenezzül etmeyen insanlara işte o güzel lisanla hitap ediyordu. Tabiat gibi o da ilâhî bir âhenkle rüzgârdan, sudan, kuşların ötmesinden bahsediyordu. Beethoven Allahın gerçek bir peygamberidir, çünkü o Allahın lisanıyla konuşmasını biliyordu.

«Fakat kabiliyetinin o derece farkında değillerdi ki, kendisi bile çoğu zaman kudretinden şüphe ediyordu. Bu da bir sanatkâr için tasavvur edilmiyecek kadar üzücü ve kırıcı bir vaziyettir.

«Haydn bile kendisinden bahsederken «Fevkalâde mahir bir clavceniste» demekten başka övecek bir söz bulamıyordu. Tıpkı Gericault için «Renkleri birbirine iyi karıştırıyor» demek gibi bir şeydi. Ya da Goethe için «İmlâ yanlışı yapmıyor» demekten hiç farksızdı.»

«Hummel adında bir dostu vardı. Fakat fakirlik, rastladığı haksızlık onu o derece hırpalıyordu ki, bazen kendi de haksızlık edebiliyordu. Hummel'le araları bozulmuştu. uzun zamandan beri de birbirlerini görmez olmuşlardı. Felâketin en büyüğü de kulakları büsbütün işitmez olmuştu.

«Nihayet Beethoven Baden'e çekildi, tek başına, ihtiyaçlarını ancak karşılıyabilen küçük bir gelirle yaşamağa mecbur kaldı. En büyük zevki şehre yakın bulunan bir ormanda, yalnız başına kendini dehasına vererek, en ulvî senfonileri yaratmaktı. Ruhunu dolaşıp, eşitsiz âhenklerle gökyüzüne yükseltiyor, insanların anlamak istemedikleri besteleriyle meleklere hitap ediyordu.

«Günün birinde hiç aklına gelmiyen bir mektup aldı.

Bu yüzden tekrar yer yüzüne inmeğe ve bir sürü üzüntülere göğüs görmeğe mecbur oldu.

«Oğlu gibi sevdiği ve çok da yardımı dokunduğu bir yeğeni, başına sıkıntılı işler geldiğini haber verip, ancak Beethoven'in kendisini kurtarabileceğini, bildiriyordu.

«Bethoven yeğenine gitmek üzere yola çıktı. Fazla sarfedecek parası olmadığından, yolun yarısını yaya olarak gitmeye mecbur olmuştu. Bir akşam fakir görünüşlü, eski bir evin önünde durdu ve sahibinden o geceyi geçirmek için müsade istedi. Viyana'ya kadar daha çok yol alması lâzım geliyordu. Artık yürüyecek kuvveti de kalmamıştı.

«Kendisini memnuniyetle kabul ettiler. Akşam yemeğinden sonra onu ev sahibinin koltuğuna oturttular.

«Yemek masası toplandıktan sonra aile reisi clavecin'i açtı, üç oğlu da müzik âletlerini ellerine aldılar. Anneleri de kız kardeşleriyle beraber el işleriyle meşgul oluyordu.

«Babaları bir tuşa basarak verdiği işaret üzerine dördü birden, sırf Almanlara has, doğuştan müzik dehasiyle çalmağa başladılar. Her halde çaldıklar parça onlara mevkalâde tesir ediyordu ki, bütün ruhlarıyla, kalbleriyle kendilerini müziğe vermişlerdi. Anne ile kız da dayanamayıp, ellerindeki işleri bir tarafa bırakarak, can kulağıyla dinlemeğe koyuldular. Masum yüzlerinde tatlı bir heyecanın ifadesi beliriordu. Ne derece hissettikleri de belliydi.

«Bethoven'in bu konserden aldığı pay işte bundan ibaretti. Çünkü çalınan parçanın tek notasını bile duyamıyordu. Yalnız müziği dinletenlerin hareketlerinden yüzlerinin canlılığından, parçayı ne derece hissederek çaldıklarını anlıyordu. Bu adamların İtalyanlara olan üstünlüğünü düşünüyordu. Onlar sadece iyi organize edilmiş müzik makineleriydi.

«Parça bitince çalanlar, duygularını açığa vuracak şekilde birbirlerinin ellerini sıktılar. Sanki hissettikleri mut-

luluğu birbirlerine aşılamak istiyorlardı. Genç kız yerinden kalkıp, ağlıyarak annesinin boynuna atıldı.

«Sonra aralarında konuşup tekrar müzik âletlerini ellerine aldılar. Tekrar çalmağa başlıyorlardı. Bu defaki heyecanları daha da derindi. Gözleri yaşarmış, bakışları parlıyordu.

Beethoven:

«Dostlarım» dedi. «Duyduğunuz zevki paylaşamadığım için çok bedbahtım. Çünkü ben de müziğe âşığım, fakat bir tek nota işitemiyecek kadar kulaklarım sağır. Müsaade ederseniz sizi bu derece heyecana düşüren parçayı okuyayım.»

«Nota defterini eline alınca gözleri karardı, nefesi durdu, ağlamağa başlıyarak, elinden defteri yere düşürdü. Çünkü ev sahiplerinin çaldıkları parça Beethoven'in ALLEGRETO DE LA SYMPHONİE EN LA sıydı .

«Bütün aile etrafına toplanmış, işaretle hayretlerini ve meraklarını ifadeye çalışıyorlardı.

«Bir kaç dakika kadar Beethoven konuşmağa muvaffak olamadı. Nihayet «Beethoven benim» diyebildi.

«Ev halkı dahinin önünde eğildiler, uzattığı ellerini saygıyla öptüler. Çünkü bu köylüler karşılarındaki adamın kraldan da büyük olduğunu anlamışlardı.

«Beethoven'in yüzüne, bakıyorlar, dehasını keşfetmeğe çalışıyorlar, alnının etrafında zafer hâlesi bulmağa uğraşıyorlardı.

«Beethoven onlara kollarını uzattı ve her biri ayrı ayrı zavallı ihtiyarı öptü. Sonra birden yerinden kalkarak clavecin'in önüne oturdu. Gençlere de müzik âletlerini almalarını işaret etti. Bu şaheseri çalmağa koyuldu. Hepsi de kendilerinden geçmişlerdi. bütün kalbleriyle dinliyorlardı. Hiç bir zaman bir parça bu kadar güzel çalınmamıştır.

«Bethoven clavecinin başından kalkmak istemiyordu.

Ömrü boyunca bestelemediği kadar güzel şarkıları, irticalen çaldı, durdu.

Gecenin büyük bir kısmını onu dinlemekle geçirdiler

«Bunlar en son yarattığı şeyler oldu.

«Aile resii yatağını Beethoven'e zorla kabul ettirdi. Gece ateşi yükselmişti. Yataktan kalktı, temiz havaya ihtiyacı olduğu için çıplak ayaklarıyla kırlarda dolaştı. O anda tabiat da en şahane âhengini etrafa dinletiyordu. Rüzgâr dalları birbirine karıştırıyor, yolları tıkıyor, inliyerek dört dönüyor, önüne çıkan her şeyi altüst ediyor, kırıp geçiyordu. Uzun zaman dışarıda kalmıştı. Tekrar eve döndüğü zaman her tarafının buz kesmiş olduğunu farketti. Köylüler hemen Viyana'ya adam gönderip, doktor getirttiler. Göğüs hastalığı olduğu tesbit edildi. Bütün ihtimamlara rağmen doktor iki günden fazla yaşıyamıyacağını söylemeğe mecbur olmuştu.

«Gerçekten de her dakika canının bir az daha çekildiği farkediliyordu.

«Yatağında hırıltılar çıkararak yatarken, odaya birisi girdi. Eski dostu, arkadaşı Hummel'di bu. Kendisine para getirmiş ve yanında kalarak bakmak için buraya kadar gelmişti. Maalesef artık vakit geçti. Beethoven hiç konuşamıyordu. Ancak nazarlariyle Hummel'e minnettarlığını bildirebildi.

«Hummel yatağa eğilerek, bir kaç kelime işitebilmesine yardım eden kulak borusuyla, arkadaşını bu veziyette görmekten ne derece teessür duyduğunu anlatmağa çalıştı.

«Beethoven biraz canlanır gibi olmuştu. Gözleri pırıldıyarak :

«Hummel kabiliyetim vardı, değil mi?» diye sordu.

«İşte bu son sözleriydi. Nazarları sabitleşti, ağzı açıldı. son nefesini vermişti.

«Kendisini Dobling mezarlığına gömdüler.»

CXXVII

GENE YAZAR SÖZ ALIYOR.

«Böyle bağırdığınızı duyanlar
Boğazınıza sarıldıklarını sanırlardı.
Fakat korkunç bir kavga zannedilmeden konuşulamaz mı?
Evet siz bağırıyorsunuz. Siyasetten bahsediyorsunuz.»

Eleonore de Vaulabelle

Dostlarımız ve dostumuz olmıyanlar için siyasete ait bir iki kelime söylemeği münasip buluyoruz. Her ne kadar odamızın kapısını sımsıkı kapasak da gene gürültüsünü buradan işitiyoruz.

Siyarette vasıtaların hiç bir mânası olmadığı kanaatindeyiz. Sadece neticeler iyi veya kötü olabilir. Neticeler de iki cinsdir: Muvaffakiyet, ya da bozgunluk. Her ne vasıta kullanırsa kullansın, kuvvetli taraf haklıdır. Mağlûp olan ise daima haksız.

Mücadele bitince iki kısma ayrılınır.

Her iki tarafın gösterdiği kabiliyet, büyüklük, cömertlik galip gelen tarafın olur. Mağlûp olanlara da gene her iki tarafın yaptığı alçaklık, bayağılık, ihanet düşer.

Zamanımızda Fransa'da üç parti vardı:

Carlisteler, yani onuncu Charles taraftarları, kaybettiklerini yeniden almak istiyorlardı.

Orta partizanlar ellerindekini muhafazaya çalışıyorlardı.

Cumhuriyetçiler carlistelerle philippistlerin ele geçirdiklerin almağa uğraşıyorlardı.

Hepsinin şahsî fevkalâde sebepleri var. Bütün bunları da vatanperverlik ve menfaat gütmezlik perdesi altında saklıyorlar.

Kimse vatanperverliğe ve menfaat gütmezliğe inanmıyor. Belki hakikî gayelerini açıklamaları daha doğru olurdu.

Fakat böyle şeyler bizi endişeye düşürmüyor. Çünkü artist siyaset dışıdır. Biz de herkesten fazla uzağız.

Arada bir hisse alıyoruz ama, hiç kabahatimiz olmadığını yüksek sesle söylemekten çekinmeyi. Her gün de biraz daha uzaklaşmamız için hakikî sebepler ortaya çıkıyor.

Gayret sarfetmek, bir mevki elde etmek için hem çok tenbeliz ,hem de becerikli değiliz. Mademki kazanç elde edemiyoruz, o zaman yorgunluğunu çekmemize de hacet yok.

CXXVIII

MAGDELEİNE'DEN SUZANNE'A

«Sevgili Suanne'ım, sebebini bilmeden içimi kemiren keder demek bir önsezişmiş. Edward benden ayrılıyor. Bana çok kötü muamele etti.

Çoktan beri benden sakladığı bir sırrı da nihayet açıkladı. Kocam tam manasıyla iflâs etmiş. İnanılmıyacak çılgınlıklar, tesadüfe bırakılan spekülasyonlar, kendisini artık içinden çıkılmıyacak kadar zor bir duruma düşürmüş Oysa şahsî serveti ve benim de çeyiz olarak getirdiğim miktar, rahatça yaşamamızı sağlıyacaktı .

Gerek kocana, gerekse Stephen'e korkunç derecede borç lanmış. Bunları ödemesine de imkân yok. Zaten hemen paralarını isteyen bir sürü başka alacaklılar varmış.

İnanır mısın Suzanne'cığım, beni mahveden bu yeni durumu bildirirken, bana acıyaca,ı yerde, parasız bir kızla evlenmek deliliğini yapmamış olsaydı, bugünkü vaziyete düşmiyeceğini, söylemez mi? Benim için sarfettiği paralar yüzünden iflâs etmiş.

«Suzanne'cığım ben çok mu para sarfediyordum? İhtiyacım olan şeyler için onun fikrini almadan hareket ettiğim var mıydı?

«Çok müteessirim. Şimdilik henüz kat'î bir karara varmış değil. Beni en çok endişeye düşüren çocuğumun istikmali.

«Kocamın bana gösterdiği iğrenç muamele olmasaydı, parasız kalmak da beni bu kadar üzmiyecekti.»

CXXIX

MAGDELEİNE'DEN SUZANNE'A

«Gene aramızda bir münakaşa oldu. Beni terketmek istiyor, çocuğumla beni yapayalnız bırakacak. Buradan kaçmak niyetinde. Kendimi ayaklarının dibine attım, yalvardım, ağladım, fakat hiç bir faydası olmadı. Alıp başını gitti. Üç saat sonra geleceğini söyledi ama, vakit geçti, hâlâ da meydanda yok.

«Dünden beri hayatımı gözümün önünden geçirdim. İşte o kadar saf ve gerçek bir aşkı, Stephen'in saadetini, ömrünü, uğruna feda ettiğim bu servet, işte uçup gitti. Belki benim de saadetim mahvoldu. Çünkü ben Stephen'i seviyordum, Suzanne. Onun kadar da kim sevilmeğe lâyık olabilir ki? Stephen'i herkes seviyor, sayıyor. Sadece ben kıymetini bilemedim. Bugün çok bedbaht olduğum için her şeyi daha

Beni derin bir aşkla sevdiğini söyleyorum. Inanmıyorsun.

hayatını fedâ eden bir kimseyi reddetim.

«Sana yazmadan içim rahat etmiyecekti, Suzanne'cığım! Dertlerimi dinletecek bir kimseye ihtiyacım var. Oysa senden başka da dostum yok.»

CXXX

«... Alacaklarına yüzde hiç veriyor.»
Leon Gorlay

MAGDELEİNE'DEN SUZANNE'A

«Neden bana cevap vermiyorsun, Suzanne? Böyle sus-

man beni meraka düşürüyor. Hasta mısın, yoksa benden çok mu uzaklaştın, Kocanın işleri seni Almanya'nın öbür ucuna kadar mı sürükledi? Almanya dışında mı bulunuyorsunuz acaba?

«Senin uzaklaşman beni çılgına döndürüyor. Çünkü pek yakında tek başıma kalacağım. O zaman kim bilir sana ne kadar ihtiyacım olacak?

«Edward'ın işleri o derece kötü gidiyor ki, Stephen'den yeniden borç para almağa mecbur oldu. Halbuki bir hayli de borcu var ona. Stephen çok cömert davrandığı için borçların büyük bir kısmı ödenmiş bulunuyor.

«Bir kaç gün evvel Edward'a «İş bununla bitmiyor.» dedi. «Baştan servet sahibi olmalısın. Seçmenin becerikli bir kimseye ihtiyacı var. Bir ticarî işde seni kullanabilir. Şehre gidip kendisiyle konuşacağım.»

«Bir hafta sonra postadan, siyah bal mumu ile damgalanmış bir paket geldi. Edward'a yeni vazifesinde neler yapacağı bildiriliyordu. Bu damgayı vaktiyle ben Stephen'e vermiştim. Paketin üstünde görünce müteessir oldum. Kendisiyle tekrar konuşmağa başladığımızdan beri hep siyah balmumu kullandığını farkettim. O damgayı kendisine hangi vesile ile verdiğim de bugün gibi hatırımda. Stephen yaralıydı, babamın bahçesinde beni bir dakika görebilmek için bir hayli yol yürümüştü. Aşağıya inmeme imkân olmadı. Kendisine bir mektup attım, pencereden. Uçmaması için de bu damgaya sardım.

«Bana çektiklerini hatırlatmak için mi bu damgayı kullanmış, bilmiyorum. Sebebi ne olursa olsun, bu hareket içime işledi.

«Edward beni beraber götürmek istemiyor. Bir aya kadar vazifesinin başına gidecek. Beş hafta sonra da ben senin yanında bulunacağım. Çünkü ancak senin yanında teselli bulabilirim. Koca misende oturup, bekliyeceğim.»

«Çok rica ederim, Suzanne bana hemen cevap ver.»

CXXXI

MAGDELEİNE'DEN SUZANNE'A

«Aynı zamanda eline iki mektup geçecek.

«Sana yazmak için odama kapandım. Dünkü hâdiseden beri kalbim çok kırık.»

«Dün hava çok güzeldi. Henüz gün ağarmağa başlarken Stephen de arabasiyle geldi. Evdekilerin hepsini uyandırdı, odamıza kadar çıkarak Edward'ı da ayağa kaldırdı. Odadan çıkarken bana da acele giyinmemi tenbih etti. Dere kenarındaki küçük evini bize göstermek istiyormuş.

«Kocamla beraber Stephen odadan çıkınca ben de çabucak giyindim. Stephenin yüzü gözümün önünden gitmiyordu. Odaya gülerek girmişti. Fakat yatağımızın yanına gelince, belki de ışık sebebiyle yüzünün takallûs ettiğini, gördüm. Dudaklarında acı bir tebessüm belirmiş, bakışları da çelik gibi insana tesir ediyordu. Başım çevirince, odaya girerken yüzü nasıl sakinse, gene aynı ifadeye büründü. Belki karanlık, yüz hatlarını sertleştirmişti. Fakat ben onun bu gülümsemesini başka bir zaman da görmüştüm. O arı hatırladığım için, bu vaziyet bana daha ziyade tesir etti. Bugün gene aynı şeyi düşünüyorum, gözlerimin yanlış gördüğüne hükmetmek istiyorum. Çünkü Edward da onunla konuştuğu halde, o ifadeyi farketmemiş.

«Avluya indiğimiz zaman Edward'la benim için bir araba hazırlandığını gördük. Stephen de atla bize refakat edecekti.

«Yolda giderken mütemadiyen Stephen'e bakıyordum. Hayatından memnun görünüyordu. Rengi normal, gözleri de tatlı ve sakin bakıyordu.

«Bizimle konuşmak istemezmiş gibi arabanın ya önünde, ya da arkasında gidiyordu.

«Arabayı kullanan Edward bir aralık atları uçuruma yuvarlıyacak gibi oldu. Stephen yıldırım gibi bize ulaştı ve

hırsla haykırdı: «Amma da beceriksizsin.» Sonra bana dönerek: «Bir yeriniz acımadı ya?» diye sordu.

«Geçirdiğim kaza onu bir an için heyecanlandırmıştı. Fakat kendini çabuk topladı ve önümüzden gitmeğe başladı.

«Stephen bize uzaktan evini gösterdi. Ev yüksek ağaçlar arasında gizlenmiş gibi duruyordu. Mevsim fazla ilerlememiş olduğu için yapraklarının yeşili de el'an tatlı ve iç açıcıydı. Ev küçük, beyaz boyalı ve yeşil pancurlu. Daha Edward'la tanışmadan evvel, bir gün Stephen'le konuşurken beyaz boyalı, yeşil pancurlu bir evimiz olmasını temenni etmişti. O günleri hatırladığım için gözlerim daldı; derin derin düşünmeğe başladım' Ancak evin önüne gelince kendimi toplıyabildim. Bir tepenin üstünde bulunan ve aşağısından da dere akan bu evi görsen bayılırsın.

Stephen, denizcileri taklit ederek: «Ohe, Fritz» diye seslendi.

«Karşı kıyıda duran bir kayık bize doğru gelmeğe başladı. Kayıkçı dereyi geçerken ben ismini hatırladım. Stephen bana bir mektubunda bu Fritz'in ailesiyle nasıl mesut yaşadığını anlatmış ve kendisinin de bu mesut aile manzarası karşısında derin bir heyecana kapıldığını bildirmişti. O zamanlar zavallı Stephen de bir aileye sahip olmak için çırpınıyordu.

«Fritz yanımıza geldi ve Stephen ile el sıkıştılar. Stephen'in Fritz'e karşı derin bir şefkat beslediğini, oysa Edward'a hiç de böyle bir yakınlık duymadığını görerek, üzüldüm.

Fritz :

«Stephen» dedi. «Sizi görmiyeli çok oldu. Dün gönderdiğiniz uşak vasıtasiyle sizden haber alabildiğim için çok sevindim.

«O anda karşı kıyıdan başka bir kayık daha bize doğru gelmeğe başladı.

Fritz :

«Bizim çocuklar» dedi. «Sizi uzaktan tanır tanımaz annelerini dinlemediler ve hemen buraya koşmak istediler. Bakın en büyükleri on dört yaşında Jehan. Yaşına göre çok kuvvetli değil mi?»

Çocuklar sahile çıkınca gelip Stephen'in etrafını sardılar. Fritz evin kapısını açmakla meşguldü.

«Merhaba Stephen, bize gönderdiğin elbiseler için çok teşekkür ederiz. — Ben de kuzulara teşekkür ederim. — Keçimi görsen, nereye gitsem arkamdan geliyor. Benimle beraber gelecekti ama, annem bırakmadı. — Annem kendi tarafından seni kucaklamamızı tenbih etti» diye hep bir ağızdan konuştuktan sonra Stephen'in atını rahatlandırmağa koyuldular.

«Freischütz» çok sakin bir hayvan, değil mi?»

Oğlanların büyüğü :

«Evet çok sakin» dedi. «Zaten beni iyice tanıyor, artık.»

Çocuklar hep beraber atı ahıra götürdüler.

Stephen bize dönerek :

«Beni çok seviyorlar» dedi.

Bahçeye girdik. Öğle yemeği için masa hazırlanmıştı. Bize, Fritz ve çocuklarına takımlar konmuştu. Bir de fazla takım vardı.

Stephen :

«Fritz» dedi. «Karınız nerede kaldı?»

Jehan :

«Şimdi gelecek» diye cevap verdi. «Küçük kardeşimizi de getirecek. Güzel görünmek için çabalıyorlar. Şimdi gider onları alıp getirirm.»

«Fritz'in karısı gelinceye kadar Stephen bana bahçeyi gösterdi. Edward içki şişelerini açıyor, Fritz ile beraber tabakların yerini tayin ediyordu.

«Stephen bana ilk önce çimenlerin üstündeki sırayı gösterdi.

«İşte Magdeleine» dedi. «Bu sırayı ikimiz için hazırlatmıştım.»

«Sonra da etrafı korkulukla çevrilmiş havuzun kenarına götürdü, beni :

«Bu korkuluk çocuklarımızın suya düşmemesi için yapılmıştı. Bu fikri de bana siz vermiştiniz.» diye ilâve etti.

«Sonra eve yaklaşırken lâle, sümbül ve şakayıklar dikilmiş bir göbek gösterdi. «Burası da Monsieur Müller'in bahçesi olacaktı» dedi. «İkimizin de baba diyeceğimiz Monsieur Müller için.»

«O derece heyecanlanmıştım ki, eve girmeğe cesaret edemiyordum. Girmem için işaret etti. Bakışında hem tatlılık hem de âmirane bir eda vardı. İster istemez sözünü yerine getirdim. «Aşağıda yemek odasıyla mutfak var. Bu planı da siz vermiştiniz.» Birinci katta yalnız bir odanın kapısını açtı. «Burası çalışma odam.» Yukarı katta da «Monsieur sederken sesi acılaşır, duyanlara çok tesir ederdi. Aşağıya Müller'in odası» diye başka bir kapı açtı. «Bu da zavallı ölen kardeşim Eugene içindi.» Her zaman kardeşinden bahindik. Kapısını açmadığı odanın önünde durduk. Bu defa kapıyı açtı ve içeri girdik. Hiç bir şey söylememekle beraber bu odanın ikimize ait olması lâzım geldiğini anlamıştım. Benim sevdiğim renkte, yani mavi kumaşlarla duvarlar kapatılmıştı. Bir kadının bütün ihtiyaçlarını karşılıyacak her şey mevcuttu, odada. Kalbim kan ağlıyordu. Başımı kaldırınca sabahki tebessümün gene dudaklarında dolaştığını farkettim. Her tarafım buz kesmişti. Fakat sonradan yanıldığımı anladım, çünkü sakin bir sesle: «Haydi Edward'ın yanına gidin» dedi.

«Fritz'in karısı gelmişti, sofraya oturduk. Yemek hem neşeli geçti, hem de bir sürü yiyecek vardı masanın üstünde.

Stephen, Fritz ile karısını göstererek :

«En fakir zamanlarımda dostluklarını benden esirgemediler» dedi. «Hiç bir zaman da beni terketmediler.» Bu sitem kalbimi burktu. Çok haklı söylüyordu, ben kendisini terketmiştim, hem de alçakcasına.

Fritz :

«Sizin sayenizde evimiz baştan yapıldı» dedi. «Yepyeni bir kayığım var, şimdi. Bütün aile prensler gibi giyiniyoruz. Ağlarımın kimsede eşi yok. Damın üstünde uçuşan güvercinleri görüyor musunuz? Evin arkasındaki ahırda iki ineğimiz, bir sürü de tavşanımız var. Hepsini size borçluyuz.»

«Babalarının sözü bitince çocuklar masadan kalkarak gelip Stephen'i kucakladılar. Fritz ile karısı da ellerini sıktılar.

Fritz'in karısı :

«Biz çok mesuduz» dedi. «Sizi de aynı saadet içinde görmek en büyük emelimiz. Beni göstererek «evlenmelisiniz, bu hanım gibi güzel bir karınız olmalı» diye ilâve etti «Karınız olacak kimse de sizi benim Fritz'i sevdiğim gibi sevmeli. Zaten sizi kim sevmez ki?»

Oğlanların büyüğü Jehan :

«Senin de çocukların olacak, sen nasıl bize öğrettinse ben de onlara yüzmeği, kürek çekmesini öğreteceğim. Onları çok seveceğiz. Bizim kardeşlerimiz olacaklar. Beraber oynayıp, pazarları da gidip dansedeceğiz. En iyi peynirimizi, en nefis meyvelerimizi onlara vereceğiz. Başlarına bir kaza gelmemesi için de durmadan onlara nezaret edeceğiz» dedi.

«Stephen ağlamağa başladığı için Fritz'in karısı çocuğu susturdu.

«Ah Suzanne, bilsen bu benim için ne tahammül edilmez bir sitemdi. Stephen'in lâyık olduğu saadeti elinden alanın ben olduğumu bilseler kim bilir beni nasıl lânetlerlerdi.

«Artık yerimde duramaz olmuştum, nefes alamıyordum. Neyse ki, Fritz'in yardımiyle Stephen gidip arabaya atları koştu. Sonra da herkesle vedalaşarak kurşunî atına bindi. Çocuklar atı okşuyorlar, öpüyorlardı.

CXXXII

SUZANNE'IN KOCASINDAN, MAGDELEINE'E

«Sevgili Magdeleine,

«Suzanne büyük bir hastalık geçirdi. Vaziyetinin tehlikeli olması yüzünden ve doktorun tavsiyesiyle, kendisini heyecanlandıracak en küçük bir hâdiseyi bile ondan saklamam icap ediyordu. Sizin kocanızla seyahatte olduğunuzu söyledim, biriken mektuplarınızı da ancak tam mânasıyla iyileştikten sonra, kendisine okutacağım.

«Fakat içlerinden birini açmak mecburiyetinde kaldım. Niyetim arkadaşınızın sırlarına vakıf olmak değildi, tabiî Tesadüfen elime geçen mektubunuzda beş haftaya kadar buraya geleceğinizi bildiriyordunuz. Sizin buraya gelmenizin onu bir an evvel iyileştireceğinden eminim. Ben de size minnettar kalacağım. Fakat böyle sevinçli bir habere Suzanne'ın tahammül edeceğini hiç ummuyorum. Seyahatinizi on beş gün kadar tehir etmenizi rica edeceğim. Sonra geldiğinizde istediğiniz kadar misafirimiz olabilirsiniz. Emin olunuz ki, size şefkat ve dostluğumuzu belirtmek fırsatına sebep olacağı için âdeta başınıza gelen felâketi takdis edeceğiz.»

CXXXIII

Edward'ın seyahate çıkmasından bir akşam evvel, ilkbaharın en güzel günüydü.

Evin halkı bavulları yerleştirmekle meşguldü.

Magdeleine çok müteessir ve yıkılmış bir haldeydi. Edward'a gelince ne derece ilgisiz olduğu belli oluyordu. Hatta neşeli bile denebilirdi. Erkekler için yer değiştirmenin çok büyük bir sihri vardır. Ailelerini, ya da en iyi dostlarını bile arkada bırakacak olsalar, posta arabasının hareketinde neşeli ve canlı olurlar. Geride kalanlar da, seyahata çıkan-

la fazla alâkadar bile olmasalar, gene ister istemez üzülürler, hattâ ağlamak ihtiyacını bile duyarlar.

Stephen'e gelince yüzü kararmış, sinirliydi. Kor gibi pırıldıyan gözleri çukura kaçmıştı. Sakin görünmeğe çalışıyor, sarhoş gibi de durmadan konuşuyordu,

Şundan bundan bahsederlerken, lâf Magdeleine'in kovduğu bir oda hizmetçisine gelip dayandı.

Stephen hizmetçiyi neden kovduğunu sorunca, genç kadın da cevaben evlenmeden evvel kendini birisine teslim etmi şolduğunu söyledi. Hatta daha kapalı konuşmak için:

«Çirkin bir şekilde hareket etti, kadınlık vazifesini düşünmedi» dedi.

Stephen; gülümsedi :

«Bütün hikâyeyi biliyorum. Fakat kullandığınız tâbiri garip buldum.»

«Siz, aşk için yaratılmış kadınlar asıl vazifeniz olan şeyin yerine getirilmemesini düşüklük olarak telâkki etmelisiniz.

«Fazilet dediğiniz bu mu?

«Bakın, size vereceğim misâlleri tarafsız olarak düşünüp, hangisinin daha dürüstçe hareket ettiğine karar verin:

«Aralarında izdivaç bahis mevzuu olmadan bir kadın, erkeğin okşamalarına kendini teslim ediyor. Ve «Sana kendimi vermemin sebebi, seni sevmemdir. Aşkıma karşılık hiç bir şey istemiyorum, hatta beni daima seveceğini de temin etmeni istemiyorum. Güzelliğim geçince ve bir başka kadın daha hoşuna gitmeye başlayınca, beni bırakıp gideceksin Benimle evlenmen için israr edecek olsam, bugünkü saadetimizi sana zorla satın aldırmış olurum. Oysa aşk satılmaz, verilir. Kendimi sana vermekle hem kendimi hem seni mesut ediyorum. Bu hareketimin de beni ilelebet lekeliyeceğini, artık beni hiç bir erkeğin istemiyeceğini de biliyorum. Senin bana verdiğin bir kaç dakika için ben sana bütün ömrümü feda etmekteyim. Çünkü beni sevmenin neticesi belki de bir çocuğum dünyaya gelecek ve ömrümün sonuna kadar o benim için bir yüz karası olacak. Bir kimsenin bir

kaç dakikalık aşkı yüzünden hayatımın sonuna kadar nefret edilerek yaşamağa mahkûm ediliyorum. Fakat senden aldığım zevk de böyle bir fedakârlığa değer. Bunlar «nikâhsız yaşıyan kadının sözleridir.

«Şimdi de ötekini dinleyin :

«Seni o kadar az seviyorum ki, zavallı ben zayıf mahlûk, arzularımı hafifletip, işime geldiği gibi davranıyorum. İşte sana vereceğim bundan ibaret. Bana sahip olmak, vücudumdan istifade etmek mi istiyorsun, öyleyse beni satın almalısın.»

«Ömrüm boyunca bana bakacak, giydirecek, seninle paylaşamıyacağım bütün zevklerden vazgeçeceksin. Sen henüz kuvvetli ve gençken ben yaşlanacağım, yüzümde çizgiler peyda olacak. Ne olursa olsun, beni sevmeğe devam edeceksin. Hiç olmazsa başka bir kadını sevemiyeceksin.»

«Vücuduma, taze, sıkı ve pembeyken sahip olacaksın. Sen de bana karşılığında, sağlam, kuvvetli, genç olan kendi vücudunu vereceksin. Fakat bu kadarı da kâfi değil. İhtiyarladığım vakit de beni seveceğine, beni okşıyacağına dair teminat isterim. Ama, sen genç kalacakmışsın, bu beni ilgilendirmez.»

«Seni sevmediğim halde kendimi çok pahalıya sattığımı düşüneceksin ama, utanır gibi yaparak, okşamalarımla, olduğumdan daha güzel gösteren kıyafetimle hislerini öylesine alevliyeceğim öylesine arzularını uyandıracağım ki... Ancak dönemiyecek hale geldikten sonra satın aldığın malın cinsini anlıyabileceksin.»

«Evlenecek genç kız da işte böyle konuşur.

«Aradaki farkı gördünüz mü? Nikâhsız yaşıyan kadın kendini isteyerek verir, öteki vücudunu satar. Evlenecek genç kız iyi bir iş yapmaktadır. Öteki ise kötü bir iş yapar. Birincisi fazilet sahibidir, herkesin saygısını kazanır. İkincisi de suçlu telâkki edilir, herkesin nefretini çeker.»

«Siz ne düşünüyorsunuz?

«Aşksız evlenmenin fahişelikten bir farkı var mı, acaba?

«İşte gördüğünüz gibi evli kadın her zaman için fahişelik yapmaktadır, öteki zavallı kız da aksine.

CXXXIV

SONU GELEN VADE

Ilık bir rüzgâr çimenlerin üstündeki çiçeklerin kokusunu etrafa yayıyor, ağaçların yeşil sorguçlarını dalgalandırıyor, pembe çiçekli süpürge otunun örttüğü toprağı da güneş yavaş yavaş okşuyordu.

Edward sabahleyin erkenden evden çıkmış, kavurucu güneşin altında kuşların sığındığı bir ormandan geçiyordu. Fakat yol geniş olduğu için ancak bir tarafı gölgeliydi.

Magdeleine, Suzanne'a gidinceye kadar babasının evine kapanmıştı.

Stephen de şehire inmişti.

Edward atıyla ağır ağır giderken, arkasından gelen nalsesleriyle başını arkaya çevirdi. Gelen Stephen'di. Genç adam sararmış, çabuk geldiği için o güzel kurşunî atı da kulaklarını yere eğmişti. Edward'a :

«Şehre inmekten vazgeçtim» dedi. «Seninle biraz beraber olmağı tercih ettim.»

İki arkadaş ağır ağır ormanın o geniş yolundan ilerlemeğe başladılar.

Ilık bir rüzgâr çiçeklerin kokusunu etrafa yayıyor, ağaçların yeşil sorguçlarını dalgalandırıyor, pembe çiçekli süpürge otunun örttüğü toprağı da güneş yavaş yavaş okşuyordu.

Stephan :

«Şu tabiatın zenginliğine bak» dedi. «Güneşi, yeşil ağaçları, serin gölgesi, canlı renkli, tatlı kokulu çiçekleriyle, ne şahane bir manzara... Altın, zümrüt, yakut buhurdanlıklardan daha da cazibeli...»

«Saçları karıştıran bu rüzgâr ne tatlı. Bu sükûnet ne

şahane. Bizi hiç bir zaman terketmiyen bir dosttur, tabiat. Bize sedık kalan yegâne saadet!

«Hayatta attığımız her adımda zevkler, saadet değişik bir şekil alıyor. Aynı saadeti insan iki defa tadamaz. İlkine nisbeten ikincisi hem mânasız hem de renksizdir.

«Oysa her yıl ilkbahar aynı bayram kıyafetiyle karşımıza çıkıyor. Her yıl da aynı tesirin altında bırakıyor.

«Yapraklar dökülüp, çiçekler solduğu zaman ölen, ya da uyuşan böceklere gıpta ediyorum. Çiçekleri öldüren aynı soğuk, böcekleri de hemen öldürüyor.

«Yazı görünce artık kışa tahammül edemiyeceğimi zannediyorum. Kış, gelecek ilkbaharın uzun süren, ıstıraplı bir doğuşu.

«Fakat bu tabiat, ölüme mahkûm caniye, bir daha tabiatı göremiyecek adama kim bilir ne fevkalâde görünür.

Bu sözleri söylerken Edward'ın yüzüne o garip gülümsemesiyle bakıyordu Magdeleine'i o kadar korkutan tebessümü...

Ilık bir rüzgâr çiçeklerin kokusunu etrafa yayıyor, ağaçların yeşil sorguçlarını dalgalandırıyor, pembe çiçekli süpürge otunun örttüğü toprağı da güneş yavaş yavaş okşuyordu.

Stephen devamla :

«Tabiatın insanlara bahşettiği bu fevkalâde günde, ölmek çok acı olur, değil mi?» dedi. «Etrafına bak, Edward, bu kadar güzel bir şey tasavvur edilebilir mi? Meyve ağaçlarının beyaz çiçekleri, çileklerin kıpkırmızı meyveleri... Etrafımıza yayılan bu güzel kokuları iyice ciğerlerine doldur. Rüzgârın yapraklara sürünerek çıkardığı tatlı âhengi, arıların vızıltısını, yavaş yavaş öten kuşların cıvıltısını iyi dinle .

Bütün bu **harikulâde** çiçeklere iyice bak. Bunların yanında kıymetli taşlarla işlenmiş bir kral mantosunun bile sönük kalacağını düşün, Edward.

«Kış gelmeden önce ölmek çok acı olur, değil mi» Edward:

«Onlardan daha güzel bir şey var» dedi. «O da dostluktur. Şu anda zihnimi işte o işgal ediyor. Sen olmasaydın, tamamiyle iflâs etmiş bir insan durumuna düşecek, belki de memleketten kaçacaktır. Oysa senin sayende işlerimi düzeltebileceğime bile eminim, artık.»

«Evet, dostluk fevkalâde bir şeydir. Aşktan sonra gelen en mukaddes bir bağlılık. Hayatın yükünü hafifletir, çünkü iki dost kederleri, neşeleri paylaşırlar, böylece. Her biri kendi saadetini arkadaşına tattırmak ister, kederlerin en büyük kısmını kendine alıp, zevklerin de en küçük payına razı olur, değil mi, Edward? İki dost birbirlerinin kalbini açıkça okurlar. Ne servet, ne d eihtiras onları birbirinden ayıramaz. Onlar birbirlerine sıkı sıkı yapışmış iki varlıktır. Hiç bir dost, dostunun kalbini ayaklarının altında ezemez. En masum hislerini hiçe saymaz, hayatının yegâne saadetini mahvetmez, ömrünün sonuna kadar neş'esini teşkil edecek bir varlığı hırsız gibi elinden almaz. Arkadaşının yaşayışını zehir etmez, onun bütün inançlarını yok edemez. Çalıların arasında onu çırılçıplak bırakamaz. Öyle değil mi, Edward?»

Stephen gene acı acı gülmeğe başlamıştı.

Ilık bir rüzgâr çiçeklerin kokusunu etrafa yayıyor, ağaçların yeşil sorguçları dalgalanıyor, pembe çiçekli süpürge otunun örttüğü toprağı da güneş yavaş yavaş okşuyordu.

Edward dalgınlaşmıştı. Stephen devamla :

«Fakat hisler ne derece mukaddes olursa, onları ayaklarının altına alan da o nisbette cezalandırılmalıdır. Kanun kilisede kullanılan bir teneke kabı çalanı, gümüş bir çorba kâsesi çalandan daha ziyade cezaya çarpıyor.

«Her türlü sadakati, fedakârlıkları kabul edip de, karşısındakine verecek bir şeyi olmıyan dost kadar nefret edilecek bir kimse olamaz.

«Hele kendisine kolayca kalbe vurabilmesi için çırılçıplak bir göğüs açıldığı halde onunla yetinmeyip, o kalbi ay-

rıca tırnaklariyle, dişleriyle de parçalamağa kalkanlara ne demeli? Onu öldürmek lâzım gelir değil mi? Çünkü öldürmekten başka çare yoktur. Kalbi olmadığı için de dişlerle, tırnaklarla parçalanacak, ayaklar altında ezecek ne bulabilirsin ki? Sen de aynı fikirde değil misin, Edward?»

Edward, arkadaşına hayretle bakmaktaydı. Çünkü Stephen'in rengi sapsarı olmuş, gözlerinde de kıvılcımlar çakıyordu.

Edward:

«Nen var, Stephen?» diye sordu.

«Hiç bir şeyim yok. Sadece senin zihninden şimdiye kadar yaşadığımız günleri geçirmeni istiyorum. Benim sana verdiklerimi, senin de bana nasıl mukabele ettiği, düşünmeni arzu ediyorum. Ben sana samimî bir dostluk sundum en sadık arkadaşındım. Sen ise bana karşı haince davrandın, bana ihanet ettin.

«Saadetim, hayatım demek olan kadını elimden aldın. Oysa ben onun uğruna neler feda etmemiştim, Parasızlığa, açlığa her türlü hakarete onun için razı olmuştum. Onsuz yaşıyamıyacağımı, onu benden koparmakla kalbimi de parça parça ettiğini hiç düşündün mü? Hiç olmazsa mes'ut olduğunu görseydim, belki seni kolaylıkla affederdim. Oysa zavallıyı sefalete sürükledin. Kendi çektiklerim yetmiyormuş gibi bir de onun ıstırabıyla kahroldum. Hatta kendi acılarından çok onunkiler beni büsbütün perişan etti.

Bütün bu yaptıklarının mükâfatı olarak mı baştan zengin olmana, mes'ut olmana yardım edeceğimi sandın? Efendisinden dayak yiyip de hemen onun bacaklarına sarılan bir köpek gibi mi davranacağımı umuyordun?

«Hayır, hayır yaptıklarının cezasını çekeceksin, artık.

Şaşkına dönen Edward bir şeyler mırıldandı ama, Stephen onu dinlemiyordu bile:

«Evet, hepsini ödiyeceksin» diye devam etti.

Evvelâ seni ellerimle öldürmek istedim. Çünkü aramızda bir kılıcın boyu kadar bile mesafe olsun istemiyor-

dum. Fakat böyle bir hâdise cinayet olarak telâkki edileceği için, işime gelmedi. Hapse mahkûm olacak, hatta öldürülecektim. Oysa daha yaşamak istiyorum, çünkü başka yapacak işlerim var. Yaşamalıyım, serbest olmalıyım.

«Gene de sana biraz sans vereceğim.»

Stephen mantosunu açarak iki kılıç çıkardı ortaya

«İşte kılıçlardan birini alıp, kendini müdafaa edebilirsin. Ben seni öldürdükten sonra cesedini bulurlarsa, kendimi kurtarmak için şu kâğıdı da imzalamağa mecbursun.

Stephen, Edward'a bir kâğıt uzattı. «Müsavi silâhlarla Stephen'le dövüşeceğim diye yazılıydı, kâğıtta.

«Şayet imzalamak istemezsen o zaman seni müdafaasız öldüreceğim.»

Bunun üzerine Edward imzasını atmağa mecbur oldu. Bir şeyler söylemek de istedi ama, Stephen :

«Sesini kes» diye emretti. «Hayatını müdafaa edebilirsen ne âlâ, fakat beni seni öldürmeğe azmettim. Bir seneden beri intikamımı almağa karar verdiğim için, günde dört saat bu silâhla talim yapıyordum.

«Güneşe, yeşilliklere, yani bütün sevdiğin şeylere veda et, artık bunları bir daha göremiyeceksin.»

Edward:

«Seninle dövüşmem» dedi.

«Aksi takdirde ben seni öldüreceğim.»

«Madem ki o kadar istiyorsun, haydi dövüşelim. Fakat bu silâhı kullanmasını ben de senin kadar iyi biliyorum.»

İki genç elbiselerini çıkartarak, karşı karşıya geçip, kendilerini müdafaaya hazırlandılar. Ayakları sıkıca yere basıyordu, gözleri kan çanağına benziyordu.

Ilık bir rüzgâr çiçeklerin kokusunu etrafa yayıyor, ağaçların yeşil sorguçları dalgalanıyor, pembe çiçekli süpürge otunun örttüğü toprağı da güneş yavaş yavaş okşuyordu.

Edward birdenbire canlanmıştır. Aslan gibi kükriyerek hücum ediyordu. Bir aralık Stephen'i sıkıştırdığı için o da gerilemeğe mecbur oldu.

Stephen hasmını ağır ağır döndürüyor, yürütüyordu. Edward alaylı gülüşünü farketti, çünkü Stephen gayesine erişmişti. Edward'ın gözlerine güneşin ışınları vurmaktaydı, gözleri kamaşmış, karşısını göremiyordu. Artık her şeyi tesadüfe bırakmış, durmadan gerilerken, Stephen kılıcını hacmının kalbine sapladı. Edward yere düşmüştü ama, yarasından kan akmıyordu. Kan içeride kalmış ve yaralıyı boğmuştu.

Stephen sapsarı bir yüzle atına bindi. Saçları dağılmıştı, hayvanın gövdesine mahmuzlarıyla vurarak, oradan kaçtı.

Ilık bir rüzgâr çiçeklerin kokusunu etrafa yayıyor. Ağaçların yeşil sorguçları dalgalanıyor, pembe çiçekli süpürge otunun örttüğü toprağı da güneş yavaş yavaş okşuyordu.

CXXXV

MUHABBET ÇİÇEĞİ

Stephen'in tavsiyesine uyarak Magdeleine babasının evine gitmişti. Dört gün orada yalnız kaldı. Ihlamur ağacının gövdesinde Stephen ile kendi isminin ilk haflerini bulmuştu. Stephen'e karşı beslediği masum ve şairane aşkının hâtıraları da oradaydı.

Stehen'in geçirdiği heyecanlı anların tesirinden biraz olsun kurtulmak için bir kaç gün huzura ihtiyacı vardı. Magdeleine'i de bir kaç gün hâtıralariyle başbaşa bırakmak istemişti.

Kadın, kendisini teslim etmediği âşığını ancak ondan uzak kaldığı zaman daha ziyade sevebilir. Çünkü ondan çekinecek bir sebep yoktu, sevginin tesirine kendini olduğu gibi kaptırıp hülyalariyle yaşıyabilir.

Gerçekten de böyle bir aşk, büyük bir saadet demektir. Kadınların sevdikleri kimseden minnettarlık beklemelerine aklımız ermiyor. Yalnız sevilmeleri değil de, kendilerinin

sevebilmesine de vesile olduğu için, mükâfatını görmüyorlar sayılmaz mı?

Bu yalnızlığın Magdeleine'in kalbi ve ruhu üzerindeki tesirinden istifade ederek, Stephen dördüncü gün genç kadına birisiyle akdikenle, muhabbet çiçeği gönderdi. O gün zaten Magdeleine'in doğum günüydü. Kendisi de arkadan gitmeğe karar verdi.

Stephen, kocalık yaptığı fakir günlerinde oturduğu küçük odayı da ziyaret etmek istiyordu. O zamanlar parasızdı ama, kalbi ümit doluydu, istikbalinden de emindi.

Yolda giderken huzur içinde piposunu içen Wilhelm Girl'e rastladı. Adamcağız her zamanki gibi gene güneşlenmekteydi.

Çiçekleri gönderdiği adamdan biraz sonra Magdeleine'in yanında bulunmak için de vaktini iyice hesaplamıştı. Genç kadını ıhlamurların altında buldu. Elinde de biraz evvel gönderdiği çiçek buketi vardı. Magdeleine çok heyecanlı görünüyordu, gözlerinden akan yaşların bile farkında değil di. Stephen'i görünce göz yaşlarını sildi ve:

«Edward nerede» diye sordu.

Karşılaşır karşılaşmaz, ilk sualinin kocasına ait olduğunu duyan genç adam gayri ihtiyarî dişlerini sıktı. Fakat her şeye rağmen de cevap verdi:

«Nerede olacak yolda tabiî. Yolun yarısını da yapmıştır, her halde.»

«İki genç yanyana oturdular ve bir hayli zaman hiç konuşmadılar. Edward'la Magdeleine'in oğlu Stephen'i tanımıştı. Ona bir kestane şekeri verdi. Gene sessizlik çökmüştü.

Nihayet Stephen:

«Magdeleine» dedi. «Bugün size hiçbir şey hatırlatmıyor mu?»

«Tabiî hatırlatıyor. Fakat bu buketi göndererek çok acı bir hatırayı canlandırmanızı hiç de doğru bulmadım.»

«Niçin? Bugünkü hayatınız kocanıza aitse, bundan evvelki de bana aittir. Geçmiş günlerin hâtıraları hiç bir za-

man mukaddes vazifelerini zedeliyemez. Her ikimizin de hatırladığı o gün aynı ağaçların altında yanyana oturuyorduk. Tıpkı şimdiki gibi. Ah Magdeleine! Hayat benim için ne harikulâdeydi o zaman, aşkınızla ne kadar kuvvetli hissediyordum, kendimi.»

Gene sessiz oturdular. Fakat zihinleri geçmiş günlerin hâtırasiyle meşguldü. Stephen:

«Evet, harikulâde bir şeydi... Sonra da korkunç bir hayal kırıklığı duydum. Bilmem ama, her halde kendi mutluluğunuza da dokundu bu hatanız. Kalbiniz çik asil, ruhunuz da şiirlerle dolu. Eş olarak seçtiğiniz kimse ise hiç bir surette size uygun değil.

«Bense sizi ne kadar çok seviyordum. Ne de çok sevecektim. Bütün ömrüm sizi mesut etmekle geçecekti.»

Stephen çıkış gitti, bir kaç gün de hiç görünmedi.

Etrafa karşı hiç olmaz bahanesi ile, genç kadına kimseyle temas etmemesini tavsiye etti. Aslında ise yalnız başına kalarak, kendini tamamiyle hatıralarına vermesini ve onların tesiri altında kalmasını sağlamaktı, maksadı.

CXXXVI

Bir gün Stephen:

«Evet Magdeleine» dedi. «Çok acı çektim. Bütün kuvvetim, bütün enerjim göz yaşları ve uykusuz geçen gecelerde eriyip gitti.

«Şayet beni bıçakla öldürseydiniz bu derece hain telâkki edemezdim, sizi.

«Siz aşkın ne olduğunu anlıyamıyordunuz, Magdeleine. İnsanı sırf onun idare edeceğinin farkında değildiniz. İlâhî ve insanların yaptıkları kanunlar, vazifeler, vatan, haysiyet, dostlar, akrabalar, yakınlar, bütün bunlar aşkın önünde kaybolup gidiyor.

«Magdeleine sizi ne kadar mesut edecektim. Size taptığım gibi en mukaddes şeylere bile tapılmamıştır. Sizin baş-

ka dinim yoktu. Nazarlarınızın ruhumu verimli kıldığı kadar güneşin bile toprağa tesiri olamazdı.

«Ah Magdeleine ne olur beni sevseydiniz?

«Sizin uğrunuza kalbimdeki bütün sevgileri kopartıp atardım, sizden başka hiç bir düşüncem olmazdı. Halbuki siz anlatamıyacağım kadar şiddetli acı çektirdiniz, işkence ettiniz bana, aşka karşı inancımı mahvettiniz.»

CXXXVII

BİR GECE

Böyle bir konuşmadan sonra Magdeleine uyuyamamıştı. Çoktan beri biçare kadının uykusu yorucuydu ve kâbuslarla doluydu. Artık aşkın ne olduğunu biliyor ve ümitsiz bir aşkla kıvrandığı için de şiddetini, daha kuvvetle hissediyordu. Hatta kendini müdafaa da etmek istemiyordu, çünkü Stephen'e karşı suçlu olduğunu idrak etmekteydi.

«Evet» diyordu. «Stephen'in hakkı var, aşk her şeyin üstündeymiş. Ondan başka insanların hayattan beklediği nedir ki? Ben ki her ikimizi de zenginlik için feda ettim. Bana hazırladığı saadeti şimdi çok iyi anlıyorum. O biçâreye de ne kadar kötülüğüm dokundu. Acı tebessümü, çukurlaşmış yanakları, istemiyerek akıttığı göz yaşları... Hep bunlar bana ne derece kırgın olduğunu belirtiyor.

«Istıraplarının geçeceğini bilsem, seve seve hayatımı feda ederdim. Ne sevinçle ölürdüm. Çünkü ben de onu seviyorum, hem de kalbimin bütün kuvvetiyle. Öteki erkeklere nisbeten o ne asil ruhlu, ne yüksek zekâlı, ne iyi kalbli bir insan. Nazarları pırıl pırıl ve sonsuz bir aşkı ifade ediyor. Üstelik beni çok da sevmişti, hâlâ da seviyor.

«Evet, evet yerine getirmeğe mecbur olduğum bir vazife var. Her ikimiz de çok ıstırap çekiyoruz. Oysa bu acıları tes kin edecek çare de yok, çünkü ben evliyim.

«Hiç olmazsa acılarımızı birleştirip, beraber tahammül

etmeğe de mi çalışamayız? Kendisini sevdiğimi, ona taptığımı söyliyebilirim. Beni affetmesini de rica ederim.

«Kalbimi, hislerimi kötüye kullanmaz, o. Beraber kahrolur, beraber ağlarız. O zaman daha bedbaht olacaktır, aşka inancı da yeniden doğar. Böylece ruhuna eşit, onu anlıyan bir ruh bularak biraz mes'ut olabilir.

Ertesi gün Stephen geldiği vakit, genç kadın:

«Size ne derece fenalık ettiğimi anlıyorum. Stephen. Bütün çektiklerinizi de hissetmekteyim» dedi. «Fakat intikamınız alınmış oldu, çünkü ben de sizin kadar kahroluyorum, artık.»

«Evli bir kadınım, çocuğum var. Buna rağmen sizi seviyorum, hem de çok seviyorum, fakat sizin olmama imkân yok .

«Sizi seviyorum, aşkımın bir cinayet demek olduğunu, kendimi, kocamı ve çocuğumu lekeliyen bir cinayet olduğunu bildiğim halde...

«Şimdi dostum, ıstıraplarımızı birleştirip, beraber acı çekelim. Bizi gaddarcasına yaralıyan kadere karşı yükselebilmek için cesur olalım, iffetimizden ayrılmıyalım.»

«Cesaret, iffet mi?» dedi. «Neye yarar, bunlar?» Mükâfatı nedir? Ah Magdeleine, madem ki beni seviyorsun, artık hiç olmazsa insanların hakkımızda düşünecekleri aramıza girmesin.»

Stephen genç kadını sımsıkı kucakladı, dudakları birleşti. Fakat Magdeleine korkudan buz kesilmişti. Stephen vaziyeti hissettiği için, geri çekilde ve alıp başını gitti.

CXXXVIII

IHLAMURLARIN ALTINDA

Böylece bir kaç gün geçti. Magdeleine çok bedbahttı. Stephen'in dudaklarını daima dudaklarında hissediyor, ağzı, kalbi kavruluyordu.

Edward'la evli bulunduğu için hislerin zevklerine âşinaydı. Fakat sevgiye ruhun neler katabileceğini öğrenmemişti.

Artık geceleri uyuyamaz olmuştu, arzu onu kasıp kavuruyordu. Ağlıyarak yatağının içinde oradan oraya dönüyor vücudunu yakan ateşten kurtulmak için Allahına dua ediyor, ölmüş babasından yardım istiyordu.

Stephen'in elinden bir sürü kadın geçmişti ama onların hiç birisini aşkla sevmemişti. Bu sebepten de, kadınları ilgisizce tetkik etmişti. Fakat Magdeleine'in ertesi gün sapsarı ve yorgun bir yüzle karşısına çıkması, gecelerini ne derece ümitsiz ve azapla geçirdiğini isbat ediyordu. Genç kadının hislerini okşamalarla büsbütün tahrik ediyordu ama, bir tehlike olmıyacağını da bildiği için, kendi kendine teslim olmasını bekliyordu.

Magdeleine'in bu kadar ihtiyatlı davranabilmesinin sırrını anlamak için âdeta kendine işkence ediyordu. Nihayet, genç kadının yanında bulunduğu zaman vazife hissi ve kendini kaybetme korkusu onu o kadar ürkütüyor ki, diye düşündü, aşkı sırf manevî cihetten hissediyor. Ancak yalnız kaldığı vakit, korkusuzca bütün kalbi ve hisleriyle kendisini bu aşka teslim ediyor.

Bir gün Stephen sevgilisiyle akşama kadar oturdu. Tatlı sözler söyledi, sonunda genç kadını göğsüne bastırarak, dudaklarından öptü. Nihayet Magdeleine:

«Stephen, yalvarırım, size, beni bırakın. Hem de artık gidin» demeğe mecbur oldu.

Stephen söz dinledi. Magdeleine yalnız kalınca ağlamağa başlamıştı. Yavaş şesle sevgilisinin ismini tekrarlıyor, elini koyduğu ağaç dalını, ayağını bastığı çimenleri öpüyordu.

«Ah Stephen, seni seviyorum, hem de bilsen ne kadar seviyorum, seni.»

Nihayet ölü gibi yere düştü.

Stephen duvardan aşarak, koşa koşa yanına gelmişti.

Genç kadını kollarına alarak, uzun uzadıya öptü.

Magdeleine:

«Ah Stephen, meleğim benim. Yalvarırım sana, benim gibi mukavemeti tükenen zavallı bir kadına merhamet et» diyordu.

«Fakat zaafımdan istifade edecek olursan senden nefret ederim, sana karşı müthiş kin beslerim. Beni bırakın, rahat bırakın beni, hain adam. Sizden nefret ediyorum, sizi istemiyorum.

«Hayır, hayır olmaz, yalvarırım size.»

Stephen :

«Benim olacaksın,» dedi. «Dünyada yapayalnızız, başkalarından bize ne?»

Genç adam en tatlı sözleriyle, en yumuşak okşamalarıyla Magdeleine'i kandırmağa çalışıyordu.

Ateşli kucaklamaları, söylediği iç gıdıklayıcı sözler genç kadını mağlûp etmişti.

«Evet seninim, Stephen, senin olacağım.»

Stephen kadını kollarına aldı ve vaktiyle Magdeleine'in yalnız onun olacağına söz verdiği aynı ıhlamurun altında, sevgilisine sahip oldu.

Artık Stephen intikam arzularını unutmuştu. Magdeleine'in kollarında ölmek üzereydi.

Fakat Magdeleine'in ağzından bazı sözler çıkmıştı «Ruhum, hayatım» diyordu, genç kadın. Stephen birdenbire dona kaldı. Hırsla onu itti. Fakat Magdeleine yarı baygın olduğu için, hiç bir şeyin farkına varmamıştı.

Stephen, aynı kelimeleri Magdeleine'in düğün gecesi de duymuştu. Monsieur Müller'in evinde kulağını kapıya yapıştırıp da içerisini dinlediği gece.

Biçâre kadın kendine gelip de başını dayıyarak kana kana ağlamak için Stephen'in göğsünü aradığı vakit, karşısında onu evvelce de ürküten korkunç yüzü bulmuştu.

«Stephen» diye haykırdı. «Ne oluyorsun? Böyle bakma bana, korkuyorum senden.»

«Seni fahişe ruhlu kadın seni. Sen benim nişanlımdın...

Ağzını başka biri kirlettiği halde, dudaklarını istekle öpeceğimi umacak kadar mı budalasın? Adice okşamalara yarıyen vücudunu kollarımın arasına alacağımı mı ümit ediyordun?

«Benim aşkım ilâhiydi... Para karşılığı kendini bir erkeğe terkeden, vücudunu servet mukabili veren kadın, benim aşkıma lâyık olamaz.

«O seni parasıyla satın aldı, sen artık onunsun. Bense senin aşkını sevgiyle ve çektiğim ıstırapla kazanacaktım. Sen beni bir köpek gibi başından attın. Kendini açık arttırmaya koydun. Kocan, para, araba, kıymetli şallar, karşılığı seni elde etti. Sen de kendini sattın.

«Git de efendini ne hâle koyduğumu gör. Dostluğumuza ihanet ettiği için onu öldürdüm. Sen de aşkımıza ihanet ettin ama seni öldürmiyeceğim. Ondan daha çok çekmeni istiyorum.

«Kendi kendine «O iyi kalblidir, beni seviyor, kalbini parça parça edebilirim... Ağlar, bedbaht olur, işte o kadar» demişin değil mi?

«Anlaşılan bende henüz tükenmiyen enerjiyi hesaba katmamışsın. İşte intikamım alındı.»

Stephen ıhlamurların altından hızla yürüyerek, duvarı aşıp, gözden kayboldu. Magdeleine yere yuvarlandı. Gene bayılmıştı.

CXXXIX

MAGDELEİNE'DEN STEPHEN'E

«Çok kötü bir insan gibi hareket ettiniz. Sizden böyle bir muameleyi hiç bir zaman beklemezdim. Beni alçakçasına vurdunuz. Uğrunuza bütün vazifelerimi unutup, hiç itirazsız, bütün kalbim ve ruhumla size kendimi teslim ettiğim anda, beni, zehirli bir hayvan gibi ayaklarınızla ezdiniz.

«Yazıklar olsun size. Vaktiyle hayatınızı feda ettiğiniz

bu aşkı bir saniyede mahvettiniz, öldürdünüz. Size karşı kin beslemiyorum, çünkü o da bir nevi aşktır, fakat sizden nefret ediyorum.

«Asaletinize, büyüklüğünüze inanmıştım. Oysa çok alçak ve kötü bir kimseymişsiniz. Ben kendimi, size değil, fakat siz zannettiğim bir kimseye, verdim.

«Beni yıkacağınızı sandınız ama, bilâkiş, doğrulttunuz üzerimdeki tesiriniz ancakaşkımzdan ileri geliyormuş.

«Benden nefret etmeniz beni lekeliyemez, zira siz kendinizi, nefret edilecek hale getirdiniz. Av arayan kaplan gibi atılabilmek için büyük bir cesaret, yüksek bir enerji lâzım değil midir?

«Beni lekelemeğe muvaffak olsanız dahi, bu dünyada sevecek, esef edecek bir kimseniz olmaması, size ne gibi bir fayda sağlıyacak?

«Siz sefil bir adamsınız. İşlediğim suç da size yüklenecek. Yaşımın, güzelliğimin beni sürüklediği bir âleme geri döneceğim. Sevildiğimi, hayranlıkla karşılandığımı, saygı gösterildiğimi görerek siz de hırsınızdan çatlıyacaksınız.

«Şayet o bayağı kininiz beni oralara kadar takip eder ve o âlem de benden saygısını, takdirini esirgerse, ben de o zaman cereyana kapılır, düşük bir kadın olurum. Arzu ettiğiniz seviyeye inerim. Bütün şehir benden vahseder, şerefim ve namusum ayaklar altına alınır. Fahişeler arasında adımı duyarsınız. Çünkü ben de intikam almasını bilirim. Tertemiz ve saf bir mahlûkun, masum ve dürüst bir ruhun, hisseder gibi yaptığınız bir aşkı anlıyacak kadar asil bir kalbin nerelere kadar düştüğünü görür, bu derece kötüleşmem ve küçülmem yüzünden siz de alçalmış olursunuz. Yüzüme püskürülen tükrükler sizi de kirletecektir.

«Çünkü kendi gözlerimde siz beni alçalttınız, küçülttünüz. Yüzüme ilk tükrüğünü atan siz oldunuz. Beni çamura buladınız. O çamurda yuvarlanacağım, bundan sonra, **Neler çektiğimi hissedecek kadar bir kalbe maliksiniz o za**man, bana merhamet edecek ve bu yüzden nedamet duya-

caksınız. Her halde ne derece gururlu bir insan olduğumu da unutamazsınız.»

CXL

MAGDELEİNE'DEN STEPHEN'E

«Dünden beri çok ağladığım için ateşim biraz düştü «Bugün daha sâkinim, hem de makul düşünebiliyorum. Çünkü hiç dönmiyeceğim bir karara vardım. Çok hata ettiniz Stephen, her ikimizin de istikbalini mahvettiniz. Oysa ben sonsuz bir mutluluk bekliyordum, o istikbalden. Size kendimi vermemin cezasını, haysiyetimi, ailemi ve dostlarımı feda etmek bahasına ödiyecektim.

«Çünkü ben gizlice sizin olmak niyetinde değildim. Tamamiyle size aittim ve herkesin nazarında da sizin olacaktım. Aşkım beni hiç utandırmıyordu. Tarafınızdan sevilmeğe kendimi lâyık görüyor ve beni pek çok sevdiğinizi de biliyordum.

Hâlâ da beni sevdiğinizden eminim. Çünkü bu korkunç intikamda ne büyük bir sevginin gizlendiğinin farkındayım. Neden sanki birbirimizi sevmemize mâni oldunuz? Seninkine karşılık seni öyle derin bir aşkla sevecektim ki... Bilhassa seni çok mesut etmeğe hazırlanmıştım. Benim yüzümden çektiklerini düşündükçe âdeta mestoluyordum, çünkü akıttığın göz yaşları kadar ben de seni öpecektim. Bütün yaralarına deva olacak merhemler vardı kalbimde. Bundan sonra yaşıyacağımız bir tek gün bile kalmış olsa, bir ömür boyunca kabil olamıyacak kadar büyük bir mutluluk içinde yaşatacaktım, seni.

«Kalbimde aşk taşıyordu. Seni o kadar üzen bu evliliğimin bile hiç bir tesiri olamıyacaktı. Çünkü kalbim, hislerim tam mânasiyle bakir olarak sana gelecektim. Seninle yepyeni bir hayata başlıyacaktık.

«Beraber uzak bir yere kaçar, tenha bir köşede seninle

yaşardık. Bu dünyada olmakla beraber kimsenin erişemiyeceği, bulamıyacağı yerlere gidecektik. İşte orada aşkımızdan başka bir şey düşünmiyecek, saadetimizi son damlasına kadar içtikten sonra da beraber ölecektik.

«Evet Stephen, bizim için daha mesut günler mevcut tu. Madem ki geçmişe dönemiyoruz, o mutluluğu da tadamıyacağız. Sen suçlu olmaktan ziyade bedbaht bir adamsın Çok gaddarcasına cezalandırdığın adamı daima ikimizin arasında göreceksin. Beni de, o sevdiği için her zaman lekelenmiş olarak tasavvur edeseksin. Tabiî senin kalbin de lekelenmiş bir kadını kabul edemez. Bu hayali ne kadar gözünün önünden kovmak istesen, muvaffak olamazsın.

«Seni seviyorum, Stephen. Evet seni seviyorum. Son düşüncem, son nefesim sen olacaksın. Kaybettiğimiz saadet için ben de seninle beraber ağlıyorum.

«Bu mektup eline geçtiği zaman ben ölmüş bulunacanim için artık saadet ümidi yok, ölmem daha doğru olacak. Yalnız pek fazla ıstırap çekmeden ölmek istiyorum. Bu anî ölüm ve acıyı düşündükçe hislerim isyan ediyor. Dünden beri, en az acı çektirecek ve çabuk öldürecek bir intihar çaresi arıyorum.

«Ölüyorum, fakat sana bir aşk hâtırası da bırakıyorum. Kim bilir ne güzel günler görebilirdim diye düşünmekten kendimi alamadığım bu dünyayı terkederken, bu da benim için bir teselli olacak.

«Belki ümitsizliğe kapılarak sen de kendini öldürmek istiyeceksindir. Beni el'an sevdiğini, aldığın intikam çok iyi isbat etti.

«Bu dünyadan giderken sana bir emanet bırakıyorum : Oğlumu, Edward'ın oğlunu...

«Ondan nefret etme, o çocuk masumdur. Annesinin işlediği cinayeti onun hatırı için unut. Evet, şimdi anlıyorum, işlediğim korkunç bir cinayetmiş. Bugün, neler çektiğini artık anlıyacak haldeyim. Babasını öldürdün, annesi de ölecek. Çocuğumu hayatta yalnız başına bırakma. Ona bir yu-

va tedarik et, ekmeğini teminet. Hatta en mühim olan dostluğunu ondan esirgeme.

«Bir ricam daha var. Ben öldükten sonra gelip cesedimle vedalaş. Cansız dudaklarımı bir kere öp. Aynı zamanda bu davranışın beni affettiğini de gösterecektir. Çünkü beni bir defa öptün, o da kin ve intikam hissiyle idi.

«Artık ölüme çok yaklaştığım için, sana hitap eden doğrudan doğruya ruhumdur. İyi dinle. Ruhum saf kaldı, ancak sana aitti, o. Sadece vücudum kirlenmişti. Artık ruhum da işte uçup gidiyor, elveda Stephen...

«Sana teşekkür etmek isterim, çünkü beni çok sevdin. Bir tek ümidim kaldı, o da şayet ruhumuz vücudumuzdan sonra yaşıyacaksa, hiç ayrılmamak üzere ruhlarımız birleyecek demektir. Onlar birbirlerini bulacaklar, zira birbirlerinin aynıydılar.

«Böyle olacağına emin olsaydım, kendini öldür ve yanıma gel, derdim' Hayır olamaz, son arzularımı yerine getirmeğe mecbursun.

«Elveda Stephen, elveda! Kalbimin son vuruşu da senin, son sözüm, son düşüncem de, hepsi senin... Şayet öbür dünyadan mutluluğun için çalışmam mümkün olursa, mesut yaşarsın, her halde. Ruhum geceleri yanına gelip seni görecek, seni öpecektir.»

CXLI

DOKTOR CHRİSTİAN LAHZENEFELS'İN RAPORU

... Haziran 18...

Bahçevan Pierre Ringer'in daveti üzerine vaktiyle Monsieur Müller'e ait olan eve gittik.

«Orada Madame Edward S... nin (doğuşu Müller) yatak odasında kendini asmak suretiyle öldürdüğüne şahit olduk. Sıkı bir muayeneden sonra bu ölüm vak'asının bir intihar neticesi olduğuna kani olduk. Gece masasının üstüne bıra-

kılmış bir mektup bulduk. Şehirde ve burada çok iyi tanınan Monsieur Stephen'e hitaben yazılmıştı.

«Mektubu ailesine teslim ettik, onlar da kendisine ulaştıracaklarını söyledirler.

«Ölünün gömülmesine müsaade ederek, bu raporun altını imzaladık.»

«Dr. Christian Lahzenfels»

CXLII

Deli gibi orada burada dolaşan Stephen, Magdeleine'in ikinci mektubunu ancak genç kadın gömüldükten bir ay sonra alabilmişti.

Hemen bir at getirterek, şehre koştu. Yol müddetince ağzını açıp tek lâkırdı söyleyememiştir. Sadece ellerini avuşturuyor, başım kaldırıp gök yüzüne bakıyordu. Dua etmekle meşgul olduğu anlaşılmaktaydı.

Monsieur Müllerin evine gelince gidip bahçevanı buldu. Adamcağız siyahlar giymişti.

Stephen sapsarı olarak yakında bulunan bir taşın üstüne yıkıldı.

Bahçevan :

«Ah Monsieur Stephen» dedi. «Neden sanki öyle birdenbire başınızı alıp gittiniz? Kendisini öldürmesine mâni olabilirdiniz. Her halde çok ıstırap çekmiş olmalı, çünkü yüzünün hatları tamamiyle değişmişti. Ailesi muazzam bir cenaze alayı hazırlattı.»

Stephen bahçevana işaret etti ve beraber mezarlığa git-

tiler. Ameleler, yeni bir mezara taş dikmekle meşguldüler. Genç adam diz çökerek, toprağı öptü ve oradan uzaklaştı.

CXLIII

«Magdeleine, beni affet!»

«Neden yaşamamı istiyorsun? Ne gayem kaldı ki benim bu dünyada?»

«Fakat ruhum seninle, senden ayrılamaz. Sen sadece benim vücudumu burada bırakıp gittin.

«Ben ne yaptım?»

«Onu öldürdüm, hayatımı, saadetimi öldürdüm.»

«Kalbe kadar işliyen nazarları, artık söndü. Tatlı sesi duyulmıyacak. İpek gibi yumuşak siyah saçları da yok oldu. Hepsi bitti... Ah ne güzeldi o...

«Bu budalaca, gaddarca intikamı alacağıma ikimizin de mutluluğuna çalışsaydım, ne olurdu sanki? Siyanet meleği gibi başından eksik olmasaydım? Ondan en güçük sıkıntıyı, en ehemmiyetsiz üzüntüyü uzaklaştırmak için, aşkımla neden sarmadım varlığını.

«Tebessümünü ne kadar severdim. O gülümsedikçe ben de bütün çektiklerimi unuturdum...

«Kendi hayatımdan vazgeçer, sırf onun için yaşardım. O mesut oldukça ben de dünyanın en mesut insanı olabilirdim. Ancak onun ıstırabı benim olurdu.

«Evet, insanlara karşı büyük bir üstünlük elde edecektim, ruhum da ilâhi bir hâmi gibi onu müdafaa edecekti.

«Fakat o öldü, artık.

«Son arzularını yerine getirmeliyim. Oğlu benim oğlum olacak. Cansız dudaklarını da gidip öpeceğim.»

CXLIV

MEZARLIK

Hava ağırdı, fırtına çıkacak gibiydi.

Koyu bulutlar ayı örtüyor, ancak arada sırada meydana çıkabiliyordu.

Mezarlığın bir tarafı yüksek bir duvarla çevriliyor, diğer tarafından da dere akıyordu.

Etrafta kavak ağaçları titreşiyorlar, yapraklarının hışıltısı akan derenin su şıkırtısına karışıyordu. Başka hiç bir ses işitilmiyordu.

Rüzgâr şiddetlendikçe kavak ağaçları da şiddetle sallanıyor, kapkara hortlaklara benziyorlardı. Mezarların taşları otların arasında kaybolmuştu. Otlar bele kadar geliyor, ancak bazı dar yollarda daha seyrekleşiyordu.

Bir ses işitildi. Su sesiydi bu. Gittikçe yaklaşıyordu. Nihayet bir adam doğrularak, otların üstünden yürümeğe başladı. Ay bir an için bulutlardan kurtuldu, gelen adam da yolunu aramağa başladı.

Arkasındaki keten pantalondan sular sızıyordu. Omuzunda da bir kazma vardı.

Arandı, arandı... Sonunda henüz kazılmış bir mezarın önünde durdu. Çünkü o mezarı otlar bürümemişti, dikilecek taş da yanında duruyordu.

Hemen diz çökerek dua etmeğe başladı. Sonra da eline kazmayı alıp kazmağa koyuldu. Saçları diken diken olmuş, gözleri de neredeyse yerlerinden fırlıyacaktı. Bir defa daha kazmayı vurdu, toprağı bir an evvel uzaklaştırmak için uğraşıyordu.

Bu defaki vuruşu daha derinlere gitmişti. Elinden kazma düştü, kendisi de yere çöktü. Çünkü bu sefer tabuta dokunmuştu, kazması. Hemen hemen cesede temas etmişti. Gürültü kesilince elleriyle toprağı kaldırmağa başladı. Dikkatle çalışıyordu. Nihayet tabut meydana çıktı.

Kazmasıyla bir tahta parçası kopardı. Sonra bir tane daha... Gözüne beyaz bir cisim ilişti. Yırtılan kefen cesedin hatlarını meydana çıkarmıştı. İhtilâçlar içinde kalarak kefeni çekti. Zaten çürümüş olduğu için çabuk yırtıldı. Ceset çırıl çıplaktı.

Adamın nefesi kesilmişti, kalbi çatlıyacakmış gibi çarpmaktaydı. Kalın bir bulut ayı kapadığı için biraz beklemeğe mecbur oldu.

O güzel, çevik, zarif vücut. Onu ancak bir kere kollarında tutabilmişti. Bulut yavaş yavaş siliniyordu.

O tatlı tebessümlü ağız. Öperken insanın kalbi duracakmış gibi olan dudaklar. Bir bakışı bütün dünyaya bedel gözler...

Ay neredeyse tekrar meydana çıkacak. Bulutun ucunda gümüş bir saçak var sanki.

Bu vücudu gene kollarına aldı. Gözlerini gene görüyor. Bu ağızı son bir defa daha öptü. Bu veda ve af dilemek için verilen bir öpücüktü.

Bunlar ölünün son arzularıydı, işte.

Ölünün ağzına dudaklarını yapıştırdı ama, karşılığını göremiyecek, cansız dudaklar onu hissedemiyecek ki...

Ilık bir rüzgâr çiçeklerin kokusunu etrafa yayıyor, ağaçların yeşil sorguçlarını dalgalandırıyor, pembe çiçekli süpürge otunun örttüğü toprağı da güneş yavaş yavaş okşuyordu.

Vücudu, etleri parçalanıp, dökülüyor, solucanlar da gözlerini kemirmiş.

Adam koşa koşa oradan kaçtı, fakat yüksek otların içine gömülmüş bir mezar taşı ayağına takılarak onu yere devirdi. Ayağa kalkıp tekrar koşmağa başladı. Aklı başında değildi, artık, kendinden geçmişti...

Gene yüksek otların arasına saklı bir mezar taşına takılıp, düştü. Ağzından köpükler saçılarak, gözleri dışarı fırlamış koşmağa devam ediyordu. Çıldıracak hale gelmişti, mezarlığın açıldığını, ölülerin başlarını kefenlerinden çıkararak, kıvılcımlar saçan gözlerle kendine baktıklarını, nazarlarıyla kendini takip ettiklerini sanmaktaydı. Yaprakların hışıltısı ona, ölüler aralarında yavaş sesle konuşuyorlar gibi geliyordu. Artık onun da hiç ölüden farkı yoktu. Her tarafı buz kesmiş, hareketsiz duruyordu.

Birdenbire kuvvet buldu ve oradan kaçmağa çalıştı. Her adımda da düşüp kalkmaktaydı. Nihayet mezarlıktan çıkabileceğini zannettiği anda da yüksek duvarla karşı karşıya geldiğini farketti. Başka yönden kurtulmağa uğraşır-

ken gene karşısına duvar çıktı. Tam mânasiyle bir çılgına dönmüştü. Duvarı aşmak niyetiyle, vahşî bir kedi gibi öne doğru atıldı ama geçmesine imkân yoktu. Alnını duvara vurmuş, kanlar içinde yere düşüp, bayılmıştı. Neyse ki, toprak nemli olduğu için çabuk kendine geldi ve etrafına boş gözlerle bakmağa başladı. Aklı başına gelerek, nerede olduğunu hatırlayınca bütün vücudunde bir ürperme hissetti.

«Ne olursa olsun, ölünün son arzusunu yerine getirmme lâzım. Kendisinden af talep etmek ve ved'alaşmak için bir defa onu öpmeliyim» diye söylenerek, gidip bir ağaç koparttı. Elinde baston gibi kullandığı dalla tekrardan mezarı aramağa koyuldu.

Neyse ay bulutlardan kurtulmuş, etrafı aydınlatmıştı. Korkunç bir şey!

Gene lime lime olmuş etler, yalnız çukurları görünen gözler!

«Magdeleine, Magdeleine, sen misin?»

Adam diz çökmüş ağlıyor, dua ediyordu.

Mezara eğilip, dudaklarını cesedin dudaklarına yapıştırdı.

Nefesi kesilecek gibi olmuştu. Bir ağaca dayanıp, nefes almağa çalıktıktan sonra kazmayı eline aldı. Fakat tabutun kapağını kapamasına imkân yoktu. Gözlerini ölüden de ayıramıyordu.

Her şey bittikten sonra «Allaha ısmarladık, Magdeleine» diyerek, mezarı iyice toprakla örttü, dereye doğru koşmağa başladı. Başını çevirip tekrar oraya bakmak istedi ama, ay yeniden bulutların arasına girmişti. Artık mezarı farkedemiyordu.

«Allahaısmarladık.»

Adam kendisini siyah sulara attığı zaman ses çıktığı

için, ölüler arkasından garip garip gülüşüyorlar sanmıştı. Bütün kuvvetiyle yüzerek, karşı sahile çıkabildi.

CXLV

BİR SENE SONRA

«Magdeleine öleli tam bir sene oldu.

«Cesedini öptüğüm vakit dudaklarımda hasıl olan tesir el'an silinmedi.

«Dün onun doğum günüydü, oğluyla beraber mezarına giderek, dua ettik.

Aynı zamanda Edward'ın da çocuğu olduğu için, onu hiç sevemiyeceğimi zannediyordum. Bana en ıstıraplı senelerimi hatırlatıyor. Fakat öylesine Magdeleine'e benziyor ki... Beni de çok seviyor ve bana «baba» diyor.

«Magdeleine'in mezarından çiçekler topladık. Mezara hanımeli, akdiken ve muhabbet çiçekleri dikmiştim.

«Topladığımız çiçekleri bütün gece kokladım, dudaklarımla okşadım.

«Bu parlak renkli çiçeklerin, onun çürümüş cesedinden kuvvet aldıklarını düşünüyorum da...»

«Bu kokunun, o yüksek ruhundan geldiğine hanımeli dallarından geçip, etrafa yayılarak, gökyüzüne yükseldiğine kani oluyorum.

«Yarabbim neydi geçirdiğim o günler?

«Onunla yaşamak için vaktiyle hazırladığım küçük evde oturuyor, kendimi hülyalara kaptırıyorum. Küçük Edward mavi renkli odaya, «annemin odası» diyor. Kullandığı en ufak eşyayı bile satın alarak, bu odaya yerleştirdim. Kapısı hiç bir zaman açılmaz. Monsieur Müller'in bahçesine de çok iyi bakılıyor. İki kişilik küçük bahçe sırasına kimsenin oturmağa hakkı yok. Onun yerine herkesin saygı göstermesi lâzım.

«Buraya hiç kadın giremez, hatta Fritz'in karısı bile.

Onlar da bana karşı çok iyi davranıyorlar, melânkolik halime anlayış gösteriyorlar. Ancak Fritz'in ailesiyle olduğum vakit biraz kederimi unutabiliyorum. O da çok kısa bir zaman için.

«Küçük Edward'a elimden geldiği kadar iyi bakmağa çalışıyorum. Dün bana, havuzun kenarındaki parmaklığın ne işe yaradığını sordu.

«Hatıralarımı canlandırmakla büyük bir zevk duyuyorum.

«Zannedersem pek uzun zaman yaşamıyacağım. Hayatım acılarla yanıp, kavruldu. Henüz çok genç olmakla beraber saçlarım beyazlandı. Gözlerim de de fer kalmadı. Ben öldükten sonra bütün servetimin küçük Edward'a kalmasını temin ettim, babasının borçlarını da ödedim.

«Çoğu geceler uyanarak Magdeleine'i düşünüyorum. Şayet yağmur yağıyorsa, hemen dışarı çıkıyorum. Çünkü onun toprak altında üşüyeceğini düşünerek, bende soğukta kalmak istiyorum.

«Ben de ruhunun bizi terketmediğini, oğluyla benim etrafımızda dolaştığını ümit ediyorum. Karanlıkta hafif bir gürültü işitecek olursam, onun sessizce gelip küçük Edward'ın yatağına eğilerek, uykusunu takdis ettiğini sanıyorum. Belki beni de takdis eder, çünkü son arzularını yerine getirdim. Hem de onu çok sevdim, bütün hayatım onundu.

DOĞUŞU CAMİLLE OLAN MADAME... YA

«Stephen'i hatırlamıyacağınızı tahmin etmiyorum. Hiç olmazsa onu tanıdığınız ismiyle hatırlıyacaksınız.

«Huzur içinde geçen hayatınızda acaba bu yazdığım kitabı okumağa vakit buldunuz mu? Onun çektiklerinin bir kısmını anlatmağa çalıştığım bu kitabın elime geçen ilk sayısını size göndermek istedim. Belki hata ettim ama, okumağı arzu ettiğiniz takdirde bu kitapta, vaktiyle tanı-

dığınız kimseleri ve hatırlıyacağınız bazı hâdiseleri bulacağınızı ummuştum.

«Zira Stephen'den başka Magdeleine'in de kim olduğunu biliyorsunuz. Monsieur Müller'i tanıyor ve onu bir baba gibi seviyorsunuz. Vaktiyle «ne güzel, ne beyaz tenli» dediğiniz Suzanne'da sizin için yabancı değil. Hatta asker Eugene bile...

«Ihlamurların altındaki yolu gözünüzün önüne getirip getirmiyeceğinizi bilemiyorum. Çünkü orası artık tanınacak gibi değil. Bir kaç defa ziyaret ettim ve ne hale geldiğini bizzat gördüm.

«Ne derece ehemmiyet vereceğinizi bilemediğim bu hâtıraları canlandırdığım için sizden özür dilemek mecburiyetindeyim.

«Bir yıl kadr evvel yayınlanan bir kitabı okuyanlar kahramanlarını tanıdığımdan şüphe etmişlerdi. Bu ciheti sizden daha iyi bilen kimse olamaz. Stephen'in Magdeleine'i sevdiğini, Magdeleine'in ona ıhlamurların altında ettiği yeminleri bilirsiniz elbet. Fakir olan Stephen'in sevdiği genç kıza rahat ve sakin bir hayat temin etmek için ne kadar çırpındığını, bütün cesaretini, kuvvetini onun bir bakışından, kurşun kalemiyle yazılmış bir tek kelimesinden aldığını da hatırlamanız icap eder. Verimsiz çalışmalarının biricik mükâfatı neydi? Magdeleine'i uzaktan görmek için akşam yemeklerinden vazgeçerek, tiyatro bileti alıp, onu kuytu bir köşeden seyretmek, onun için ıstırap çektiğini düşünmekti, değil mi?

«Kitapta yazılı olmıyan başka şeyleri de okuyabilirsiniz. Ctephen'in fakir bir annesi vardı. Ayrıca masraf yapmamak için annesini yanına alarak, ücra bir yere çekilmiş, onunla beraber yaşıyordu. Orada geceleri ancak üç saat kadar uyuyor, ağır işler görmek mecburiyetinde kalıyordu. Güneşten yanmış, yorgunluktan ayakta duramıyacak hale geldiği halde, o uykuda geçireceği üç saatin bir kısmını da Magdeleine'in rahatça, sakin uyuduğu odasının hafif ışığını görmek için, uzun mesafeler yürüyerek kaybediyordu. İş-

te o zaman Magdeleine'e, Stephen'in, aynı adı taşıyan bir kadınla yaşadığını haber verdiler. Böylece dürüst ve müşfik bir davranışı, kötüye çektiler. Magdeleine de bu dedikoduya inandı ve veda bile etmeden genç adamdan ayrılmasının sebeplerinden birini bu rivayetler teşkil etti.

Günün birinde Stephen, edebiyatla alâkadar olması sayesinde iyi bir mevkie erişti. Atına binip, bu müjdeyi vermek üzere Magdeleine'in halasını ziyarete gitti. Atla beş milyol aldıktan sonra V... ye vasıl oldu ve orada Magdeleine'in evlendiğini haber aldı.

İşte o günden sonra Stephen intikam almak heevsine kapıldı. Ya çok sevdiği kadını mazur görmesi yüzünden, ya da Magdeleine için çok üzülmüş, yıpranmış olduğundan, intikam almaktan da vazgeçti.

«Ben de bunun üzerine «Ihlamurların altında» adlı kitabı yazdım. Kitapta sadece olanları anlatıyorum. Stephen'in enerjisinden bahsediyordum ama, bugün artık onda enerji de kalmamıştır. Kitap Magdeleine'e gönderildi. Stephen'e «Çektiğin acılar korkunç bir şey beni affet» diye yazacak zannetmiştim. Stephen de sevdiği kadını seve seve affedecekti. Belki de Magdeleine bu kitabı hiç bir heyecan duymadan sonuna kadar okumuştur.

Oysa Stephen ona mektup yazdı. Dostluğunu rica ediyor, kendisini görmek istiyor, mesut olduğuna şahit olmak için çırpınıyordu. Artık bu mektubu yazması alçaklığından mıydı? Aşkından mıydı? Yoksa büyük zaafı mı buna sebep olmuştu? Her ne hal ise, cevap alamadı.

«Bu kadının kalpsiz olduğunu siz de itiraf edersiniz, değil mi, Madame.

«O zamandan beri Stephen'i görenler kendisine acımaktan başka bir şey yapamıyorlar. Bir zamanlar deli gibi yaşadı. Yaşındaki erkeklerden daha çok metresi oldu. Fakat tiksindi ve ümitsizlikten başka bir şey hissedemedi. O kadınların arasında Stephen'i sevenler de oldu. Oysa genç adamın kalbinde bu gibiler için yer yoktu. Onlar da kendi kadar bedbaht oldular.

«Nihayet aşka veda etti. Artık o ne sevebilir, ne de sevilir. Bazen en adi, en düşkün kadınları gidip arıyor. Tek başına, kimseyle temas etmeksizin, Magdeleine'in resmiyle, mektuplarıyla yaşıyor. Hiç bir arzusu kalmamış. Ne kimseden çekiniyor, ne de yaşama kuvveti duyuyor.

«Mesleği gururunu okşamakla beraber, şayet eskisi gibi ateşli enerjik ve hassas olsaydı, ne büyük ün salar, ne kazançlar elde ederdi.

«Altın ancak sevilen kadının gönlünü hoş etmek için, istenir. İtalyanların madonnalarına yaktıkları gibi, ayaklarını incitmemesi için toprağa halılar yaymak, etrafına nefesinden daha az tatlı olan kokular saçmak maksadıyla para arzu edilir. Ünlü olmak da ancak zaferden elde ettiği taçları sevilen kadının başına koymak için istenir. Tapılan kadının kulaklarına kadar gelmesi için, methedilmek arzu edilir.

«Fakat kalbinde aşk olmıyan, ihanet gördüğü için ruhu ölmüş bir şair için, altın nedir ki? Demir ve kurşundan gibi bir maden... Methedilmek, başı ağırtacak boş sözler gibi gelir insana... Çiçeklerden yapılmış taç, yüzü gözü kan, ter içinde bırakacak, dikenli dallardan başka bir şey olamaz.

«Zaten o da artık tabiatın yaratığı mahlûkan bambaşka bri kimse oldu. Stephen pek çok şeylere kadirdi ama, şimdi o basbayağı bir insan. Artık başka türlü olacağı da yok. Çünkü ruhu söndü.

«Huzur içinde, mesut yaşıyan Magdeleine hakkında ne düşünüyorsunuz? Stephen bir tarafta ölürken, o rahat ve mutlu yaşıyan Magdeleine sizde ne gibi bir tesir bırakıyor? Bir sürü insanların düşündükleri gibi acaba sizce de sadece ceza mahkemesinde hüküm giyen midir? Magdeleine'in de bir cani olduğuna kani değil misiniz?

«Sizin Magdeleine, benim de Stephen olduğumu bir an için farzedelim. Şayet ben, kısa bir zaman için de olsa, bütün enerjimi toplıyarak sizden intikam almağa kalksaydım, kötü bir harekette bulunduğuma mı hükmederdiniz? Yoksa bitkin, çaresiz, ümitsiz kalıp ta size karşı nefretten başka

bir his beslemememi mi tercih ederdiniz? Bu hususlaki fikrinizi öğrenmeği ço kisterdim.

«Kendi düşüncelerime gelince şayet siz Magdeleine olsaydınız ben de Stephen, size şunları söylerdim :

«Siz benim aşkımı ayaklar altında sürüklediniz. Tıpkı yeni bir oyuncağı gören çocuğun eskisini kırıp atması gibi,

«Oysa çok yanıldınız.

«Siz benimsiniz, ben de sizinim.

«Hem de ömrümüzün sonuna kadar böyle olacak. Benimsiniz çünkü yedi yıl kalbimi kavuran aşk ve çektiğim ıstırap mukabili sizi satın alabildim. Ümitsizlik içinde çırpınarak, size sahip olabildim.

«Ben sizinim, çünkü inancım, hayatım, aşkım hepsi size bağlıydı. Başka bir kadına karşı his de besliyemem, artık. En tatlı sözleri size söyledim. Başkasına söyliyecek kelime de bulamam. Cesaret edemem zaten, günaha girmekten korkarım. Sizce yabancı olan ne hissim var, ne de heyecanım. Bütün bunlar sizi hatırlatıyor bana. Güneşin doğuşunu, batışını gördükçe, bu harikûlâde manzarayı, sizi düşünerek seyrettiğimi unutabilir miyim? Korulardan beraber dolaştık. Yabanî gülleri akşamları sizinle beraber koklamıştık. Akdiken dallarını saçlarınıza takmıştım. Kahkaha çiçekleri ıhlamurun dallarına sarılmıştı. Koruların sükûnetini, loşluğunu, ömrümüzün mesut anlarını gizliyecek diye severdim. Rüzgâr saçlarınızı uçururdu. Bir insanı kurtarmak için kendimi dereye atmıştım. Şayet boğulsaydım, son nefesimi isminizi anarak verecektim. Benimle iftihar etmenizi istediğim için suya düşen adamı kurtarmağa çalıştım.

«Sahildeki kumlara adlarımızı yazmıştım. Müzik bana söylediğiniz şarkıları, ya da beni sevdiğiniz zamanlar, benim sövlediklerimi hatırlatır.

«Görüyorsunuz ya, her şeyimi almış bulunuyorsunuz. Hayatımda size ait olmıyan hiç bir şey yok.

«Ben de içinizdeyim, size aitim. Bu yüzden bizi hiç bir sev ayıramaz. Kederliyken de, neşeliyken de benimsiniz. Beni düşünürken, ya da başka birinin kollarında beni unuttu-

ğunuz anlarda da benimsiniz. Sizde olan her şey, size ait olan her şeyi benim demektir. Sizden ne almağa kalksalar, benim malımdan bir parça çalıyorlar sayılır. Onu da benim haykıra, bağıra geri istemeğe hakkım var.

«Göz yaşlarınız, gülümsemeleriniz, okşamalarınız benim... Cemiyete karşı vazifeleri düşünerek, benden nefret edeceklerinden çekinerek, bu haklarımdan vazgeçeceğimi de ummayın. Benim aşkım her şeyden üstündü. Beni öldürdünüz ama, cesedim, gölgem sizinle yaşamağa devam edecek. Çünkü ben bir cesetten, bir gölgeden farksızım, artık. Sırf kendime ait yaşayışım, ömrüm yok benim. Teessürünüzden uyuyamadığınız, geceler ben de sizinle beraber ağlıyacağım. Eğelnceli toplantılarda etrafınıza neş'e saçarken ben de soluk alnımı çiçeklerle süsleyip, saadetinize iştirak edeceğim. Madem ki benim için ayrıca bir sevinç, bir keder bahis mevzuu değil, ben de acınızla ıstırap çekecek, sevincinizle mutlu olacağım.

«Siz benimsiniz! Buz gibi dudaklarım, çocuğunuzun pembe dudaklarına kondurduğunuz öpücükleri, oradan toplıyacak. Çünkü onlar da bana aittir.

«Ben sizinim... Her yarattığım eserin başında sizin adınız bulunacak. İyi veya kötü, beğenilen veya beğenilmiyen eserlerimin... Nasıl ki yükselmek için çırpındığım zamanlar her hareketime, her arzuma her endişeme karışmış bulunuyordunuz, şimdi de öyle olacak...

«İşte, siz Magdeleine olsaydınız, ben de Stephen, size bunları söylerdim.

«En sadık köleniz olmakla şeref duyarım, Mademe.»

«Alphonse Karr»

S O N

LÜKS CİLTLİ YABANCI ROMANLAR

	TL.
Victor Hugo	
Sefiller 1	15.00
Sefiller 2	20.00
Emile Zola	
Rahip Mürenin Günahı	10.00
Eser	10.00
Doktor Paskal	10.00
Plansas Papazı	10.00
Para	10.00
Stendhal	
Kırmızı Siyah	15.00
Parma Manastırı	15.00
Tolstoy	
Anna Karanina I	12.50
Anna Karanina II	12.50
Harp ve Sulh	15.00
Dostoyevski	
Suç ve Ceza	20.00
Budala I	12.50
Budala II	12.50
Ölüler Evinden Hatıralar	10.00
Karamazof Kardeşler	15.00
Lavis Wallece	
Benhur	12.50
Jennifer Ames	
Güzel Şeytan	12.50
A. J. Coronin	
Üzüntülü Yıllar	10.00
Yeşil Yıllar	12.50
Moza Dela Roçhe	
Reninin Gençliği	12.50

	TL.
Şark Edebiyatı	
1001 Gece Masalı I	12.50
1001 Gece Masalı II	12.50
1001 Gece Masalı III	12.50
1001 Gece Masalı IV	12.50
Gogol	
Ölü Canlar	10.00
Alexandre Dumas	
Kont Monte Kristo	15.00
F. Barcley	
Rozari (Ayrılık Şarkısı)	10.00
Alphonse Carr	
Ihlamurlar Altında	15.00
Caries Dickens	
Büyük Ümütler	10.00
David Copperfield	12.50
Frank Yerby	
Hatırlar Yaşadıkça	12.50
Karanlıktaki Güneş	12.50
Ayn Rand	
Bir Pınarki	15.00
John Steinbeck	
Bitmeyen Kavga	12.50
Kaygularımızın Kışı	10.00
Gazap Üzümleri	15.00
Gustave Flaubert	
Bir Delikanlının Romanı	12.50
Jean Paul Sartre	
Ruhun Ölümü	12.50
Bekleme	12.50
Honore De Balzac	
Tılsımlı Deri	10.00
Goriot Baba	10.00